

TAJEMSTVÍ FRANTIŠKOVA A PRAMENŮ VLTAVY

Antonín KUNC

Nové Hutě 2010

Věnování

Tuto knihu věnuji sovětským válečným zajatcům, kteří zde za války zahynuli. Přál bych si, aby na Pramenech Vltavy, kde stál jeden z jejich zajateckých táborů, byla prostá pamětní deska a k ní by bylo možné položit květiny k uctění jejich památky. Věnování patří i prvosledovým jednotkám americké armády, kteří tuto oblast osvobodili.

Děkuji všem, kdo přispěl k napsání knihy svými vzpomínkami, informacemi, pátráním v terénu, při výkopových pracích, při geofyzikálních měřeních apod.

Můj dík patří pracovníkům všech archivů, které jsem navštěvoval nebo kontaktoval. Děkuji za jejich trpělivost, s níž čelili záplavě mých dotazů a požadavků, za to jak mně v řadě případů vycházeli vstříc. Zvláště bych chtěl poděkovat pracovníkům Archivu bezpečnostních složek v Kanicích na Moravě .

Nejdůležitější informace jsem našel ve Státním oblastním archivu Třeboň – v jeho pobočce v Českých Budějovicích.

Snad největší dík, bohužel in memoriam, patří našemu občanu, který v květnu roku 1945 jako zpravodajský důstojník americké armády působil na Prachaticku a 8. 5. 1965 napsal anonymní dopis obsahující důležité informace o tom, co se zde za války odehrávalo. Osm let jsem v našich archivech marně pátral po jeho identitě. Jeho „válečný“ životopis je v dopise uveden. Budu neskonale vděčný tomu, kdo mi pomůže jeho identitu zjistit.

Své názory, připomínky a podněty mohou čtenáři posílat na moji internetovou adresu, z níž si rovněž mohou zhotovit kopii této knihy.

Obsah

Úvod

Historie hledání

Historie Františkova

Zajatecké tábory

Zajatecký tábor na Pramenech Vltavy

Konec války

Konec gestapáků na Knížecích Pláních

Akce kouřová clona

Senzibilové a geofyzici

Podraz aneb jak jsem si spálil prsty

Z podzemí Františkova rovnou do poslanecké sněmovny

Jedeme dál

Závěr

Obrazová příloha

ÚVOD

V roce 1999 byl na Pramenech Vltavy zahájen přísně utajovaný „hydrogeologický průzkum“, jehož skutečné poslání bylo známé jenom malému okruhu zasvěcených osob. Přibližně 12. května 2001 mě navštívil muž, který mě požádal, abych začal pátrat po podzemní továrně na Františkově. Pod tímto pojmem si představoval vyhledávání pamětníků nebo jejich příbuzných a shromažďování informací z jejich vzpomínek. Františkov je lokalita ležící v katastrálním území Nových Hutí, kde za války stála velká továrna na výrobu leteckých dílů pro nacistické stíhačky Messerschmitt. Čím jsem si zasloužil takovou poctu se čtenář dozví v dalších kapitolách. Z vystupování tohoto muže jsem nabyt přesvědčení, že se jedná o zájem státu a jako důstojník v záloze jsem disciplinovaně souhlasil. Teprve později jsem zjistil, že onen muž z pověření Vojenského obranného zpravodajství monitoruje skupinu hledačů na Pramenech Vltavy a cílem našeho pátrání není něco hledat a najít, ale udělat rozruch a odvrátit pozornost veřejnosti od „hydrogeologického průzkumu“.

Podařilo se vytvořit skupinu nadšenců a spolupracovníků z řad bývalých příslušníků Ministerstva vnitra (důchodců), kteří se touto problematikou profesně zabývali. V té době jsem zastával funkci zástupce starosty naší obce a po poradě s ním a zastupiteli byl vysloven souhlas s průzkumem lokality, takže jsme mohli vystupovat i jménem obce. Získali jsme všechna potřebná povolení a pustili se do práce, lépe řečeno do pátrání po archivních dokumentech a vyhledávání pamětníků. Snad během pouhých čtrnácti dnů jsme měli následující informace: výpis z tehdy ještě tajného objektového svazku MV ČR ÚKRYTY archivní číslo 1084, kde na straně 22 je uvedeno: „Na Františkově byla letecká továrna, kde se prováděly montáže kabin Messerschmittů. V prostoru Františkova, Stolové hory a Bučiny byla v podzemí další továrna na letadla.“ Dále se jednalo o výpověď bývalého vedoucího pracovníka nadzemní továrny na Františkově, který hovořil „o pokusu vybudovat blízko Františkova podzemní továrnu“. Do třetice všeho dobrého to byla informace od bývalého pyrotechnika KS MV České Budějovice: „Podařilo se jim proniknout do podzemní továrny a celou ji prozkoumat. Byly tam pouze stroje, žádné cennosti ani archivy. Ministr vnitra zakázal podzemí otevřít.“ Která složka prováděla rekonoskaci podzemí neprozradil.

V centru naší pozornosti byly i aktivity pramenovltavských hledačů. Poštěstilo se nám zjistit, o co zde jde a kdo za akcí stojí. Bylo to šokující zjištění. Naší skupině se podařilo takřka nechtěně propadnout se do jedné štoly. Následovalo postupné otevírání podzemních prostor, ale vždy nás zastavily uměle vytvořené závaly. Jako blesk z čistého nebe přišly podrazy. Jednoho dne se ve většině deníků, které jsou ve vlastnictví nakladatelství Vltava se sídlem v německém Pasově, objevila informace, podle níž „neznámý česky mluvící muž nabídl řediteli NP a CHKO Šumava úplatek ve výši sto milionů Kč.“ Byl jsem telefonicky upozorněn, že tím neznámým mužem jsem já. Pokládal jsem to za velmi hloupý žert. Za nějaký čas jsem dostal další informaci, že mě navštíví nějaký pánové a že budu vyšetřován. Když jsem se zeptal proč, odpověď zněla: „To uvidíte.“ Dostavil se speciální agent Ministerstva vnitra, ale nevyšetřoval mě, protože se mezitím zjistilo, že je všechno nesmysl. Pouze jsme si povídali. Zeptal jsem se ho, co tomu říkal ředitel správy NPŠ. Prozradil mi, že se srdečně smál.

Druhý úder, který měl zastavit náš průzkum, na sebe nedal dlouho čekat. Byla to interpelace jednoho poslance na předsedu vlády V. Špidlu. Byli jsme v ní obviněni z toho, že jsme pronikli do přísně utajovaných prostor, které patří naší armádě a že jsme odmítli skupině speleologů z Písku vstup do podzemních prostor. Po vyšetřování naší činnosti, které prováděl Úřad předsednictva vlády, V. Špidla ve své odpovědi uvedl, že se nejedná o žádné prostory naší armády a že žádná speleologická skupina v Písku není. Naštěstí jsme měli všechna potřebná povolení, dokonce i potvrzení Odboru bezpečnosti Ministerstva obrany, že v uvedené lokalitě nejsou žádné podzemní prostory, které by mohly být v zájmu armády. Nakonec nás V. Špidla pochválil, že jsme zabránili vstupu nepovolaných osob do podzemí.

Bohužel jsem nebyl z naší skupiny sám, kdo byl terčem podobných podrazů. A o tom to bude, vážený čtenáři. Víc zatím neprozradím.

Je pozoruhodné, jak se v posledních letech u nás rozmnožil nový druh homo sapiens, homo hledač. Napomáhá tomu bezesporu vývoj a dostupnost nových druhů přístrojů vyhledávací techniky, detektorů, georadarů, magnetometrů a počítačového softwaru, který umožňuje vyhodnocování naměřených hodnot. Je dosti pravděpodobné, že rozvoj těchto aktivit souvisí i se změnou způsobu využívání volného času. Víkendové pobyty na chatách a chalupách a práce na nich již spíš patří minulosti. Pro tuto skupinu osob se většinou používá pejorativní označení „hledači pokladů“ a prostý člověk si pod tímto pojmem představí hledače zlatých cihel. Jsou hledači, kteří se specializují na určitý druh artefaktů, jsou hledači, kteří hledají všechno. Když hledač najde například prastarou švédskou minci, snaží se zjistit, kde že se na té louce vzala. Nakonec zjistí, že existovala nějaká třicetiletá válka a že u nás byla švédská vojska. Začne v literatuře hledat, zda za humny jeho vesnice nebylo nějaké ležení švédské armády, a už jsme u historie.

Největší poklad, který jsme našli, byl poškozený článek pásu jakéhosi vozidla, na kterém bylo vyraženo identifikační číslo. Dlouhou dobu předtím jsem si marně lámal hlavu nad tím, jakým způsobem nacisté při hloubení štol u Stolových hor dopravovali v zimě, která na Šumavě trvá často déle než šest měsíců, vytěžený kámen na místa, kde ho používali na zpevňování cest. Díky internetu a identifikačnímu číslu jsme během několika hodin měli na stole snímky pásového víceúčelového tahače, který od roku 1943 vyráběla pro potřeby německé armády rakouská zbrojovka Steyer, stejná firma, která dnes bude dodávat naší armádě obrněné transportéry. Fascinovala mě důmyslnost konstruktérů, malá velikost stroje, velký výkon a víceúčelovost. Problém byl vyřešen.

Nehledají se výlučně jenom archeologické nebo vojenské artefakty, ale i možné nacistické úkryty cenností, archivů a zbraní a podzemní objekty vybudované za války pro zbrojní výrobu. Hledají jednotlivci, skupiny i obecní úřady, které chtějí v případě úspěšnosti hledání zpřístupnit takovéto objekty veřejnosti, a zvýšit tím návštěvnost svého regionu.

V naší zemi se hledá a kope od konce války. Nejprve to byly různé složky Ministerstva vnitra a armády a nakonec i fyzické osoby. Je vůbec reálné najít na území naší republiky úkryty archivních dokumentů či zbraní, byly zde nacisty cílevědomě uloženy? V průběhu našeho pátrání jsem v našich archivech provedl důkladnou inventuru všech dostupných dokumentů s touto tematikou. Bylo to stejně napínavé jako pátrání v terénu. Všem zájemcům o podobné aktivity věnuji následující kapitolu „Historie hledání“, kde jsou shrnuty výsledky rešerše jak v archivech, tak i v dobových časopisech a novinách.

HISTORIE HLEDÁNÍ

Pokusme se udělat si bilanci téměř šedesátiletého pátrání a hledání úkrytů písemností, cenností a zbraní, které by měly být podle archivních dokumentů MV během druhé světové války vybudovány nacisty na území naší republiky. Byly tyto úkryty nalezeny a otevřeny? Pokud ne, proč? Bylo v nich něco uloženo? Proč se nic nenalezlo ani v případech, kdy se poznatky z výpovědí pamětníků zdají být nezpochybnitelné? Je vůbec reálné něco nalézt?

Z archivních pramenů je patrné, že hledání začalo na sklonku druhé světové války. Prvními hledači byli příslušníci zpravodajských služeb spojeneckých armád. Intenzivně pátrali nejen po nacistických archivech, uloupených cennostech, ale i po dokumentaci vyspělých vojenských a civilních technologií německé říše. Američtí zpravodajci postupovali důsledně a systematicky a byli v tomto ohledu nejúspěšnější.

Největší úkryt zlata našli Američané 6. dubna 1945 v Duryňsku poblíž městečka Merkers. Od prosince roku 1944 zde hloubila a upravovala podzemní prostory pro uložení zlata a dalších cenností Říšské banky skupina vězňů z koncentračního tábora Buchenwald. Na jaře roku 1945 sem přivezl nákladní vlak ve 24 vagonech poklad obsahující jednu miliardu US dolarů v papírových bankovkách, cizí valuty, cizozemské akcie, platinové náhrdelníky, zlaté hodinky, drahokamy a 4500 zlatých cihel o celkové váze 78 tun. Kromě zlata bylo v solném dole Kaiseroda nalezeno 1000 obrazů a uměleckých předmětů a 189 krabic a kufrů naplněných mincemi, šperky a stříbrnými předměty. Americké vojáky na tento úkryt upozornila skupina tří vězňů z koncentračního tábora Buchenwald, kterým se podařilo uprchnout (dva Rusové a jeden Francouz). Menší zásoby zlata našli spojenci v různých pobočkách Říšské banky v Německu a v Rakousku a na zastupitelských úřadech Německa v zahraničí.

„Do října roku 1946 našli spojenci na území Německa 220 tun zlata, 50 tun odevzdalo Švýcarsko a 7 tun Švédsko. V únoru roku 1945 vykazovala Říšská banka ve svém účetnictví zůstatek na zásobách zlata a valut ve výši 77 mil. RM (říšských marek). Nalezený poklad měl desetkrát vyšší hodnotu, tj. 770 mil. RM. Rozdíl představuje hodnotu zlata uloupeného v nacisty okupovaných zemích.“ (Mader, Julius. Der Banditenschatz. Berlin, 1965, s. 18.)

Rozsáhlé úkryty uměleckých předmětů našli spojenci ve štolách solného dolu v Aussee a v rudné štole v Lauffernu v Rakousku. Od roku 1943 sem byla převážena umělecká díla z celé Evropy. Byly zde nejen uloupené skvosty, ale i muzeální sbírky z Německa a z Rakouska, které sem byly převezeny, aby nebyly zničeny při spojeneckém bombardování. Bylo zde deponováno 6500 světoznámých obrazů, 1500 beden rukopisů, miniatur, středověkých tapiserií, skvostů církevního a světského původu apod.

Spojencům se podařilo zachránit i velké množství dokumentů a písemností, které jsou dnes soustředěny v archivech SRN a jsou zpřístupněny veřejnosti. Tak například 17. dubna 1945 speciální skupina amerických zpravodajců prohledala zámek barona Griesheima v oblasti Harzu a našla zde kompletní archiv německého Ministerstva zahraničí. Po válce byla k odvozu dokumentů do archivu v Berlíně zapotřebí kolona 100 nákladních aut. Kompletní archiv Goeblesova Ministerstva propagandy byl nalezen v solném dole nedaleko Grasleбену. Je pravda, že to byly dokumenty druhé či třetí kategorie. Pokud je známo, spojencům se nepodařilo nalézt kompletní archivy jednotlivých složek RSHA (Hlavní říšský bezpečnostní úřad SS), kterými jsou například archiv německé zahraniční rozvědky, archiv vojenské rozvědky (Abwehru), archiv vnitřní rozvědky (Sicherheitsdienst, Gestapo) atd. To, co z nich bylo nalezeno, jsou pouhá torza.

Jako ilustrativní příklad, jak spojenci dokázali získávat dokumentaci o vyspělých německých vojenských technologiích, můžeme uvést nebezpečnou a dobrodružnou akci americké armády, kterou podnikli, aby obsadili středisko německého atomového výzkumu v Heigerlachu a Heilingenu. V zimě na přelomu let 1943/44 vybudovali nacisté v Institutu pro atomový výzkum v

Dahleň podzemní kryt, do něhož umístili malý zkušební jaderný reaktor. Ten byl s blížícím se bombardováním přestěhován do Heilingenu blízko Stuttgartu do sklepení místního pivovaru. Atomová laboratoř pak byla přemístěna do Heigerlachu poblíž Heilingenu. Nic naplat, americká rozvědka byla více než dobrá a o existenci výzkumného střediska věděla. Dne 22. dubna americké velení rozhodlo vyslat přes frontovou linii speciální komando, které mělo za úkol středisko obsadit. Velitelem komanda byl plukovník Pask. Akce byla úspěšná. Co bylo možné, naložili na nákladní auta a odvezli, zbytek zničili. Přítomní atomoví vědci byli zajati (Otto Hahn, Max von Laue a C. F. Weiszäcker). Tento příklad jsem vybral proto, že podobné riskantní operace v týlu nepřítele nebyly v americké armádě žádnou zvláštností. Stejně si Američané počínali v případě malého zajateckého tábora (koncentračního tábora) o velikosti turistické chaty na Pramenech Vltavy, který byl skryt v hustém lesním porostu a na snímcích amerických průzkumných letadel sotva rozpoznatelný. Američané i sem 3. května 1945, kdy se v okolních vesnicích (Bučina 3 km, Kvilda 6 km) připravovaly jednotky SS k boji s Američany, poslali speciální zpravodajské komando, které zde několik dní něco hledalo. Za zmínku stojí operace s kódovým označením „Overcast“, jejímž úkolem bylo vypátrat a zajmout německé vědce a techniky, kteří v Peenemünde pracovali na vývoji raket V2 a koncem války přesídlili do podzemní továrny v Nordhausenu. Všechny dokumenty z Peenemünde týkající se vývoje a konstrukce raket V2 byly uschovány v opuštěném dole poblíž vesnice Dorten nedaleko Nordhausenu. Nalezené dokumenty vážily 14 tun a byly uloženy ve stovkách krabic. Šest nákladních aut s přívěsy je dopravilo do přístavu v Antverpách a odtud lodí do USA. V podzemní továrně v Nordhausenu Američané našli asi sto zčásti smontovaných raket V2. Rovněž tato válečná kořist byla lodní cestou dopravena do USA.

Jak probíhalo pátrání a hledání po skončení II. světové války u nás? Zemský národní výbor v Praze a Ministerstvo vnitra prostřednictvím krajských a okresních národních výborů organizovaly vyhledávání a shromažďování nacistických spisů, dokumentů a cenností. K tomuto účelu bylo vydáváno velké množství nařízení, pokynů a oběžníků často velice podrobných, které určovaly způsob, jakým mají podřízené složky postupovat. Pro lepší představu uvádím kopii oběžníku: Důležité spisy a dokumenty – pátrání.

Č. Z/I - 23669/45-0.

V Praze dne 9. října 1945

Český národní výbor v Praze,
v Brně, v Mor. Ostravě,

hlavní velitelství
sboru národní bezpečnosti,

P í l o k :

zemské velitelství sboru národní bezpečnosti,
Praha, Brno, Mor. Ostrava,

okresní národní výbor,
okresní správní komise -
bezpečnostní referent,

všem ústředním národním výborům,
měst s vlastním statutem, bezp. referentů.

všem ředitelstvím a úřadům národní bezpečnosti

Předmět : Důležité spisy a dokumenty - pátrání.

V bytech po německých důstojnících, vedoucích strany NSDAP a jejich složek, členech Gestapa, Sicherheitsdienstu, Abwehru /t. j. všem vojenským výzvědným a obranným službám/, kriminální policie, SA, vedoucích HJ a jejich podobných organizací německé branné moci a strany se nachází pohrozen velmi cenný písemný a dokumentární materiál /fotografické snímky tajných zbraní, zvěřstev, skupinové fotografie Gestapa, SP důležité spisy, korespondence, archivy a pod./, který je nedocenitelným pramenem zpráv o stycích českých zrádců a udavačů s výše uvedenými osobami či z moci nebo může posloužiti bezpečnostním orgánům při pátrání po válečných zločincích.

Ministerstvo vnitra žádá znovu všechny národní výbory /správní komise/ a nařizuje všem orgánům sboru národní bezpečnosti, aby vyzvaly nové české nájemníky v bytech po Němcích, nechť pečlivě posbírají všechny písemný materiál, který byl v každém německém bytě zanechán, sváží ho do balíku, který označí jménem německého majitele, jeho zaměstnání a místem bydliště. Na tento materiál nechť upozorní ihned nejbližší velitelství sboru národní bezpečnosti, které za pomoci školní mládeže, již na věci zainteresuje, provede jeho odvoz /jako se dělo při sběru starého papíru/ do bezpečných místností národního výboru, kde bude uložen pod názvem

Získaný materiál bude podroben odborníky soustavnému zkoumání a studiu. Svědomitým provedením tohoto ministerského výnosu prokáží všichni zúčastnění velkou službu čs. lidu a republice.

Za ministra :

Antonín Blahoslav

Další oběžníky byly např. tyto: Zajištění německého spisového materiálu, Doklady o německé činnosti za okupace, Soupis vedoucích činitelů NSDAP apod.

Když jsem ve Státním okresním archivu v Prachaticích našel v inventáři k fondu Odbor národní bezpečnosti ONV odkaz na archivní materiál s názvem „Německé tajné zbraně – pátrání“, byl jsem radostí bez sebe v domněnání, že jsem našel „bombový“ materiál. Hned mi bylo jasné, že se na Františkově nevyráběly jenom proudové stíhačky, ale také létající talíře. Když mi pracovnice archivu přinesla desky s těmito spisy a já je otevřel, málem jsem dostal infarkt. Zase tam byl oběžník s návodem, jak pátrat po německých tajných zbraních, podepsaný kpt. Pokorným. Výsledkem této pátrací akce bylo nicméně shromáždění velkého množství písemností, které byly roztríděny a většina z nich skončila v Národním archivu nebo v Archivu bezpečnostních složek (dále jen ABS).

V článku uveřejněném v Magazínu Fantastická fakta plus, č. 4/2002, A. Kretschmer uvádí seznam archivů, které byly po válce na našem území nalezeny: „Matrika města Berlín, část archivu říšského ministra zahraničí, berlínská univerzitní knihovna, SS Kriegsarchiv, materiály sudetské župy, archiv Henleinovy SdP, archivy z Rigy, Kyjeva apod. Podrobnosti může čtenář nalézt v dokumentech uložených v ABS: Zpráva o prohlídkách archivů zajištěných a uskladněných na různých zámcích, signatura 300-76-4. Je třeba zdůraznit, že tyto archivy byly u nás uloženy a nikoli ukryty (uschovány v úkrytech k tomuto účelu zvláště vybudovanými). Jejich uložení neboli úschova na území protektorátu byly pouze dočasné s cílem uchránit je před ničivým bombardováním. Nacisté počítali s jejich pozdějším transportem a uložením na území Říše.

Pokud se týká cenností a uměleckých artefaktů, ani v tomto případě u nás nebyl nalezen žádný tajný úkryt těchto předmětů. V archivních dokumentech MV je jako jediné místo, kde byly umělecké předměty uchovávané, uváděn Vyšebrodský klášter, který byl za války pod správou SS. Nacisté za války do kláštera sváželi umělecké předměty z celé Evropy. Na konci války byly většinou odvezeny do centrálního úložiště v solném dolu v Aussee v Rakousku.

Opat kláštera Tecelín Jaksch se do Vyššího Brodu vrátil v prvních květnových dnech. Podle jeho výpovědi (ABS: Tecelín, Jaksch. Zpráva o provedeném výslechu z r. 1947, signatura 310-72-27) klášterní kostel sloužil jako depozitář pro umělecké sbírky patřící Hitlerovi. V teologickém sále byl masivní dřevěný stůl s křeslem a stolní lampou. Jednalo se o stůl, na němž byla podepsána mnichovská dohoda. V chodbě přilehlé ke kostelu viděl T. Jaksch naskládané obrazy, z bronzu odlité a tepané reliéfy představující Hitlera. Na všech předmětech byly visačky, kde bylo uveden datum nabytí, inventární číslo, jméno autora a cena v RM. Hitler měl v úmyslu nechat v Linci vybudovat muzeum oslavující jeho osobu a vystavit zde umělecké předměty z jeho sbírky včetně stolu, na kterém byla podepsána mnichovská dohoda.

Opat tvrdil, že to byl jen nepatrný zbytek věcí uložených v klášteře, ostatní již odvezla americká armáda. Ve stejné chodbě stálo asi 30 těžkých skříňových trezorů. O nich opat prohlásil, že v nich byly uloženy cennosti, které Hitler nechal zabavit nebo které pocházely z krádeží v různých muzeích a kláštorech.

Páter Šanda, blízký spolupracovník opata, vypověděl, že Američané měli s sebou jistého rakouského občana, odborníka na dějiny umění a znalce uměleckých děl, jménem Mannerhaim, který se podílel na třídění uměleckých sbírek, když je Američané v prvních květnových dnech odváželi. Část těchto uměleckých předmětů údajně pocházela z jeho sbírek. Všechny umělecké předměty, které byly německého původu, Američané údajně zabavili jako válečnou kořist. Nechci spekulovat, jakým způsobem Američané s těmito uměleckými předměty naložili. Faktem zůstává, že dodnes se některé z nich objevují ve sbírkách soukromých sběratelů nebo dokonce v galeriích v USA a potomci jejich židovských majitelů bojují o jejich navrácení.

Po roce 1945 se do pátrání a hledání zapojila i naše armáda. Těmito aktivitami se zabývaly zejména krajské pobočky štábu pro soustředování válečného materiálu. Armádní ženisté prováděli rekognoskaci všech podzemních továren, úkrytů a různých objektů, které byly nacisty v průběhu války vybudovány. Výsledky tohoto pátrání jsou uloženy v jednom archivním objektovém svazku, který však nese označení *přísně tajný* a s určitostí nebude zpřístupněn veřejnosti, protože řada

těchto podzemních prostor byla využita pro potřeby armády nebo civilní obrany.

V roce 1946 prověřovalo OBZ (Obranné bezpečností zpravodajství), což byla vojenská kontrarozvědka, informaci o výzkumu a vývoji tajných německých zbraní na našem území. Dne 29. ledna 1946 obdržela totiž vojenská kancelář prezidenta E. Beneše dopis podepsaný ing. Helmutem Lindnerem, v němž informuje prezidenta republiky o vojenském výzkumu a vývoji na území naší republiky, který sem byl přemístěn kvůli rozsáhlému bombardování Německa. Měly to být výsledky atomového výzkumu, tj. zbraní hromadného ničení, označené krycím názvem ME-GRA-PHIOLLEN. Vývoj byl údajně ve stadiu prototypů, které se nepodařilo z Čech odvézt. Byly uloženy ve třech kovových bednách, z nichž dvě byly ukryty v prostoru Jablonce nad Nisou a jedna v prostoru České Lípy. O převoz se údajně pokoušela kolona nákladních aut pod ochranou jednotky SS, ale neúspěšně. Němečtí vědci podle tvrzení autora dopisu připravovali odvoz obsahu kovových beden. K tomu měli být použiti sudetští Němci při plánovaném odsunu. E. Beneš obdržel ještě dva dopisy, v nichž jsou uváděny další podrobnosti ohledně zmiňovaného výzkumu včetně jmen vědeckovýzkumných pracovníků. OBZ zahájilo pátrání po těchto dokumentech ve snaze zbránit jejich odvozu z území republiky. Bylo nařízeno střežení vytypovaných prostor příslušníky SNB. Pátrání bylo ztíženo tím, že v uvedených oblastech se vyskytuje velké množství lomů a v květnových dnech zde po silnicích projíždělo nepřehledné množství transportů. Nalézt mezi nimi ten pravý bylo zhora nemožné.

Důstojníci OBZ hledali, zda některý z vědeckovýzkumných pracovníků, jejichž jména ing. Lindner v dopise uvádí, nebyl u nás zajištěn. Odjeli dokonce do Hamburku, aby zjistili, zda na jím uváděné adrese žil někdo stejného jména. Nikdo ho tam neznal. Pátrání bylo nakonec zastaveno s tím, že šlo o naivní cílenou dezinformaci, která měla za cíl odklad nebo zdržení odsunu německého obyvatelstva. Podrobnosti najdete ve Vojenském ústředním archivu ve fondu Vojenská kancelář prezidenta republiky.

Přesto došlo i k událostem, kdy se naše armáda dostala ke špičkovým vojenským technologiím nacistů. Bylo to v případě výroby proudových stíhaček ME 262, které byly záračnou Hitlerovou zbraní, a jejich nasazení do bojových akcí mělo zvrátit drtivou převahu spojenců ve vzduchu a změnit průběh války. Nevím, zda dokument, který chci čtenářům předložit v neupravené podobě, byl někdy publikován. Já sám jej mám ve strojopisné podobě ze soukromého archivu jednoho svého přítele. Je to nádherné čtení a jeho autor ing. Vilém Hofman by si za svůj postoj a chování zasloužil medaili za statečnost:

O P I S

„Letiště Planá. V poslední době jsem přečetl řadu článků, které se zabývaly historií letectví a obsahovaly řadu historických omylů nebo úmyslných nepravd. Účelem tohoto pojednání je snaha vylíčit událost, která se stala těsně po skončení války a ukazuje drzost sovětského imperialismu ve vztahu ke svým spojencům ve válce a po ní.

Dne 12. května 1945 jsem z rozkazu velitelství letectva nastoupil k leteckému útvaru na letiště Planá u Č. Budějovic, a to na vlastní žádost. Velitelem právě se tvořícího útvaru byl major letectva Vojtěch Skoba a jeho zástupcem npor. Felix Mareš. Byl jsem jmenován technickým důstojníkem útvaru a pověřen provedením inventarizace leteckého materiálu. Letiště v Plané jsem mohl nazývat ‚mateřským‘, neboť jsem se na něm naučil létat, absolvoval první samostatný let a nalétal prvou stovku hodin.

Po usilovné práci byla hotova inventura provozuschopných, havarovaných a zcela zničených letadel. Mezi nimi byla také sportovní letadla, která patřila Aeroklubu Č. Budějovice, a to Be 150 (jednomístná cvičná stíhačka), Zlín XII, Bestiola Be 60. Celá řada německých stíhaček Messerschmitt 109, Fieseler 190 byla roztroušena na okrajích okolních lesů a skoro všechny opatřeny výbušninami, které se v několika případech staly příčinou smrti zvědavých návštěvníků.

Součástí inventury byla také montážní linka Messerschmittů 262 (proudových stíhaček)

umístěná v levém rohu křižovatky silnic vedoucích z Plané a do Černého Dubu, naproti statku Koroseky.

Montážní linka byla umístěna v dřevěné stavbě ve tvaru L. Uvnitř byly umístěny montážní vozíky, popojíždějící po kolejnicové dráze. Bylo tam celkem 7 částečně smontovaných stíhaček Messerschmitt 262 a plné sklady křídel, kormidel, trupů a 12 motorů JUMO 004 ještě v bednách.

Začátkem července přijela do Korosek kolona osobních a nákladních aut sovětské armády pod vedením generála. Ten žádal majora Skobu o vydání kořistného materiálu. Velitel mě požádal, abych to s ním projednal. Z pověření, které generál předložil, vplýval rozkaz maršála Malinovského, aby velitel letiště Planá vydal kořistný letecký materiál sovětské armádě, a to okamžitě. Jednalo se především o montážní linku na Messerschmitt 262, montážní díly, přípravky, nástroje a zařízení.

Po vysvětlení, že nepodléháme rozkazům maršála Malinovského, nýbrž MNO, jsem tvrdě odmítl cokoli vydat, neboť nám sovětská armáda nic nepředala, a co máme v držení jsme získali obsazením letiště Planá, které ani neleží v sovětské zóně a nikdy nepodléhalo sovětské pravomoci. Tvrdě jsem stál na požadavku, aby sovětský generál předložil písemný rozkaz Ministerstva národní obrany ČSR, přesně definující předmět a rozsah předávaného materiálu. Sovětský generál po celodenním neúspěšném vyjednávání odjel se svým početným doprovodem do Prahy. Druhý den se vrátil a ukázal písemný rozkaz Ministerstva národní obrany, aby byl jednotce sovětské armády pod velením generála Gavrilova vydán všechn materiál k výrobě letadla Messerschmitt 262, včetně výrobní linky.

Teprve nyní začalo rodeo. Generál nechtěl vydat písemný rozkaz a já nechtěl vydat výrobní linku bez písemného rozkazu. Dohadování trvalo skoro celý den. Konečně mi sovětský generál předal písemný rozkaz Ministerstva národní obrany. Bylo dohodnuto, že příští den bude podepsán přijímací protokol a předán požadovaný materiál, tj. výrobní linka i se skladem materiálu a montážními přípravky.

Při porovnávání fotokopie rozkazu maršála Malinovského a rozkazu MNO jsem zjistil, že rozkaz sovětské strany zní na jméno generála Goloviče a rozkaz MNO na jméno generála Gavrilova. Jak se ten generál vlastně jmenuje? V doprovodu sovětského generála byl tlumočnick major Suchovskij, který mluvil dobře německy a který mi řekl, že to nikdo z nich přesně neví a že je asi propuštěný vězeň, kterých jsou v armádě maršála Malinovského tisíce.

Poslední stranu přijímacího protokolu, která nesla podpisy pověřenců obou stran, jsem připravil dvojmo pro případ, že by došlo ke sporu o podpis sovětského pověřence. Pak ji mohl podepsat znovu. Skutečně se generál Golovič, vulgo Gavrilov, podepsal jako Gavolev. To už přesahovalo všechny meze. Zařval jsem na něj: „Jak se ty, kryso, jmenuješ? Myslíš si, že jednáš s idioty? Ukaž osobní doklady, jinak nic nedostaneš.“ Ukázal doklady na jméno Golovič a Gavrilov. Golovič bylo jeho krycí jméno v NKVD. Gavrilov jméno skutečné. Po poradě s velitelem mjr. Skobou jsem jej nechal podepsat jménem, na které zněl rozkaz MNO. Tam se prokázal průkazem na jméno Gavrilov.

Odpoledne po podpisu protokolu jsem předal celý areál sovětské armádě. Před tím si sovětský generál vyžádal na našem veliteli technickou pomoc při předávání objektu, hlavně názvy součástí letounu a názvy přípravků pro montáž.

Po první obhlídce začalo předávání. Myslel jsem, že demontážní četa začne rozebírat částečně smontovaná letadla, což byl velký omyl. Do prostoru montážní haly nastoupila četa „těchníků“, která začala kreslit v axonometrii vše, co viděli, pojmenovávat to a číslovat. Přejímání trvalo čtrnáct dnů. Hodnota předaného materiálu činila více než 30 mil. korun. Po odeslání podepsaných přijímacích protokolů na MNO přišel na velitelství dopis, proč jsme něco z předávaných materiálů, hlavně motory, nezachránili pro armádu ČSR. Moje odpověď zněla: „Byli jsme stejní hrdinové jako vy na MNO, my jsme plnili váš rozkaz. Jaké rozkazy jste plnili vy?“

Z předaných objektů bylo odstěhováno vše včetně dřevěných regálů. Při odjezdu tajuplného

generála a jeho suity se nikdo nepřišel rozloučit, natož poděkovat .“

Američané byli s obsazováním střediska atomového výzkumu v Německu hotovi za několik hodin a zvládl to plukovník CIC, sovětské armádě trvala demontáž montážní linky čtrnáct dní a potřebovali k tomu generála NKVD.

Hledání, které jsem dosud popsal, bylo jenom malou predehrou k hledačskému šílenství, které se v naší zemi rozpoutalo po vyzvednutí štěchovického archivu americkou armádou. S menšími přestávkami to trvalo do prosince roku 1989, kdy „hrnec přetekl“. Ten „hrnec“ se jmenoval AKCE MEDNÍK. Monopol na podobné aktivity měly Ministerstvo vnitra a Ministerstvo národní obrany. Mezi nimi existovala dělba práce. Ministerstvo vnitra shromažďovalo poznatky o možných úkrytech, vyšetřovatelé STB vyhledávali svědky událostí a pamětníky a vytěžovali je (spíše se hodí pojem vyslýchali) a nakonec organizovali a řídili práce v terénu. Armáda zajišťovala techniku a pracovní síly, kterými byli vojáci základní služby a v případech zvláště utajovaných akcí vojáci z povolání.

Jaké poklady tyto orgány hledaly? Náměstek ministra vnitra plk. Jaroslav Klíma, který byl pátráním po pokladech v roce 1962 pověřen tehdejšími ministrem vnitra Štrougaem, prozradil, co se hledalo: *„Byly to dokumenty o výsledcích vojenského výzkumu třetí říše. Materiály z oblasti jaderného výzkumu, raketové techniky a bojových plynů.“* Tyto dokumenty podle slov plk. Klímy měly hodnotu zlatého pokladu. Nejsem schopen posoudit úroveň a výsledky vojenského výzkumu v polovině šedesátých let, ale domnívám se, že by i případný nálezný uvedených dokumentů nepřinesl nic převratného. Taková tvrzení, jako že Německo na konci války dělilo od výroby jaderné zbraně několik měsíců, je nehorázný nesmysl. Američany zabavený jaderný reaktor bylo laboratorní zařízení. A to nehovořím o různých publikacích pojednávajících o německých tajných zbraních, o létajících talířích, o kosmické raketě kroužící ve vesmíru, v níž je zmrazeno tělo Adolfa Hitlera, která se vrátí na zemi a Hitler vstane z mrtvých. Nemá ani smysl to komentovat a rozčilovat se nad blbostí autorů podobných nesmyslů.

Nadále budu hovořit o pátrání po pokladech v Jihočeském kraji, kam se v roce 1964 přeneslo pátrání po zoufale neúspěšném hledání v oblasti Štěchovic. Toto stěhování vysvětluje plk. Klíma následujícími slovy: *„Nová stopa, kterou jsme objevili, však nastoluje otázku, zda tzv. štěchovický poklad je skutečně uložen v katastru obce Hradištko, či zda šlo jen o maskovací manévr německého velení, který měl odvrátit pozornost od míst na jihu Čech, kde mělo před koncem války dojít k zakopání tajných německých dokumentů z oblasti vojenského výzkumu.“* Rád bych uvedl pramen, ale nemohu, protože se jedná o výstřižek z Práva nebo dokonce Rudého práva, na kterém není udáno datum. Na konci interviu jsou pouze uvedena jména autorů: *Kamil Miketa a Jana Kalinová.*

Tato argumentace je příznačná. Vždy, když se pátrání po úkrytech v nějaké lokalitě ukázalo být neúspěšným, nikdy odpovědní funkcionáři MV nedokázali chlapsky přiznat svůj omyl a říci: *Zmýlili jsme se.* Vina za neúspěch byla vždy přisouzena něčemu nebo někomu jinému. V případě Štěchovic to byl maskovací manévr německého velení.

Bilance pátrání v Jihočeském kraji je katastrofální, ale nikoliv nulová. Bylo nalezeno několik beden se zdravotnickým materiálem a podzemní sklad radiosoučástek. Do nálezů nebudeme počítat pohozenou municí a zrezivělé zbraně.

V Jihočeském kraji bylo vytipováno a prohlédnuto 40 míst, kde měly být vybudovány tajné úkryty. Nalezen nebyl ani jediný, pokud nepočítáme bedny se zbraněmi a sabotážním materiálem Werwolfů a jednotlivé bedny se zlatem a jinými cennostmi, které zde zakopaly ustupující jednotky SS před tím, než se vzdaly do zajetí. Jak probíhalo vlastní pátrání? V následujícím popisu budu používat výrazy z metodické příručky, kterou pro hledače z řad příslušníků MV zpracovali jeho experti.

Nejprve byly shromažďovány a vyhodnocovány signály. Pak operativní pracovníci KS MV (příslušníci STB) přistoupili k ověřování podkladů k vybraným signálům. To znamená, že poznatky k

určitému úkrytu byly upřesňovány řadou pohovorů a šetření (tj. vytěžováním a výslechy pamětníků a svědků). Někdy se podařilo navázat kontakty i s odsunutými německými občany nebo od nich získat tyto informace agenturní kombinací. Tento postup byl nazýván operativním rozpracováním signálu. Pak následovalo vlastní pátrání, které mělo tři stadia:

- Nejdříve proběhl vizuální nebo též obecný průzkum terénu, kdy se hledaly stromové znaky vyříznuté do kůry stromů, značky vytesané do velkých kamenů, mezníky zapuštěné do země, jinodruhové stromy, které v lokalitě nerostly a mohly označovat blízkost úkrytu nebo vstup do něj, nakypřenou zeminu, propadlá místa, trhliny v zemi, sesouvající se povrch, neobvyklá místa, kde vytéká voda nebo zamokřená místa, nahnědlé mastné skvrny ve vodě z impregnované výdřevy nebo dehtových nátěrů kovových beden, tzv. deponie, tj. skládky vytěžené zeminy nebo kamení.
- Průzkum technickými prostředky, kterými v oné době byla minohledačka, magnetická váha čili magnetometr, později georadary, v osmdesátých letech byla použita i infrakamera, kterou byly z vrtulníku hledány podzemní prostory a tzv. větrací komíny, metody aplikované geofyziky, jako je elektrická odporová metoda a jiné.
- V případě, že průzkum technickými prostředky byl pozitivní, zahájila se otvírka určeného místa. K tomu byl používáno jak ruční nářadí, tak i zemní stroje jako rypadla, buldozery, autojeřáby, nákladní auta s navijákem k odstranění větších balvanů, sbíječky, transportéry apod. V některých případech se přistoupilo i k trhacím pracím. Pokud to bylo nutné, vyčerpala se voda ze zatopeného lomu, vypustil se rybník, jezera a jezírka prozkoumávali potápěči atd.

Ministerstvo vnitra mělo k dispozici odborníky a specialisty různých profesí a z různých výzkumných ústavů. Geology, stavební a báňské inženýry, celý Kriminalistický ústav, který prováděl chemické a biologické rozbory, spolupracovali s Geofondem, podnikem Geoindustrie, Vojenským topografickým ústavem, při Ministerstvu vnitra existovala psychotronická laboratoř, která dodávala prověřené senzibily, spolupracovali s Lesoprojektem, jehož lesní inženýři a botanici se snažili vytipovat podzemní dutiny podle druhu rostlin a zvláštností lesního porostu na povrchu. Při ověřování některých informací se pracovníci MV obraceli na své kolegy z východoněmecké STASI a ze sovětské KGB. Pokud dnes někteří protagonisté těchto akcí tvrdí: *My jsme měli jenom krumpáč a lopatu, s tím jsme nemohli nic najít*, tak to není pravda.

Každý čtenář si v tomto okamžiku položí otázku, proč se tedy NIC, ale vůbec NIC nenašlo? Odpovím protiotázkou. Bylo u nás z cenností a archivů vůbec něco uloženo v tajném úkrytu? Pochopitelně s výjimkou štěchovického archivu. Našel se alespoň jeden jediný písemný doklad nebo ověřená informace, že by se tak stalo? Zatím NIKOLIV.

Nyní k vlastní historii pátrání v Jihočeském kraji a k písemnostem, které ho dokumentují a jsou uloženy v Archivech bezpečnostních složek (ABS). První poznatky o možných nacistických úkrytech cenností a archivních dokumentů byly shromažďovány od roku 1945 do roku 1951 Veřejnou bezpečností. Později, v letech 1954 – 1957, se do takovýchto aktivit zapojily i útvary Pohraniční stráže.

Od roku 1964 byla tato činnost převedena do kompetence I. odboru STB KS SNB v Českých Budějovicích. Dne 3. července 1964 byly z Černého jezera na Šumavě vytaženy bedny s dokumenty RSHA (Hlavního říšského bezpečnostního úřadu) v Berlíně. Dnes víme, že se jednalo o zpravodajskou hru osmého odboru Československé rozvědky. Dokumenty byly zapůjčeny z našich archivů. Cílem celé akce bylo vyvolat kampaň vedoucí k zavedení nepromlčitelnosti nejtěžších nacistických válečných zločinů.

Krátce nato zveřejnilo Ministerstvo vnitra výzvu, aby se občané hlásili se svými svědectvími o možných nacistických úkrytech. Tyto informace zasílali na Ministerstvo vnitra, do ČT, časopisů a deníků. Seznam těchto podnětů a oznámení je uveden ve Sběrném archu č.j. n/Vš-3/1965 Úkryty a je uložen v archivu náměstka ministra vnitra plk. Jaroslava Klímy ve fondu A7. Obsah těchto

sdělení a dopisů je shromážděn v agenturně pátracím svazku č. 24098, který byl založen 4. 2. 1965. V návrhu na uložení tohoto svazku do archivu pod názvem „Akce úkryty“ píše 4. 9. 1966 mjr. Josef Jílek, vedoucí sekretariátu náměstka ministra: „*V agenturně pátracím svazku jsou soustředěny písemnosti vzniklé v průběhu pátrání po možných úkrytech nacistických archivních materiálů v letech 1965 – 1966. Významnější pátrací akce, které byly v prostoru Jihočeského kraje (Šumava) a písemnosti z toho vzniklé, budou uloženy u KS SNB České Budějovice.*“ Tak se také stalo.

V r. 1965 byl založen nejobsáhlejší a nejdůležitější objektový svazek s touto tematikou, OB č. 156 POKLAD. Má dva díly, rozsah cca 2000 stran a byl ukončen v roce 1974. To znamená, že do této doby sem byly ukládány dokumenty z pátrání. Tento objektový svazek měl být spolu s dalšími převeden do archivu MV, ale k tomu nedošlo. Nikdo z odpovědných pracovníků ABS neví, kde svazek je a co se s ním stalo. Složitými cestami jsem zjistil, že dotyčný objektový svazek byl v červenci roku 1990 ze statisticko evidenčního odboru (SEO) KS SNB Č. B. převeden do archivu Úřadovny pro ochranu ústavy a demokracie v Č. B. To byl v té době oficiální název krajské pobočky BIS v Českých Budějovicích. Objektový svazek POKLAD je přísně tajný. Informaci o osudu POKLADU jsem získal od bývalého ředitele jednoho odboru BIS, který svazek osobně přebíral a podepsal přijímací protokol. BIS tvrdí, že svazek v jejich archivu není, ABS tvrdí, že svazek jim nebyl předán. Jedna z obou stran nemluví pravdu. Nu což, důležitější je vědět, jaké informace ve svazku jsou. A to se čtenář dozví v dalším vyprávění.

Vraťme se k rozhodnutí mjr. Jílka. Svazek z méně významné akce ÚKRYTY byl uložen do fondu H-544 sign. 28514. *Významnější* pátrací akce v letech 1964 – 1966 byly akce Poklad I, Poklad II, Lovec a Zdeňka. Písemnosti k nim jsou uloženy v OB 156 POKLAD a patrně omylem jako kopie zůstaly v archivu A7 u náměstka ministra vnitra J. Klímy, kam byly zaslány z KS SNB Č. B. pro potěchu pana plukovníka. Dlužno říci, že pracovníci 2. oddělení I. odboru odvedli dobrou kontrarozvědčnou práci. Nicméně *významnější* byly rozsahem prováděných zemních prací, nasazením techniky a lidí, nikoli dosaženými výsledky. Ty byly stejné jako u nicotných akcí, a to je nulové.

V akci Poklad I byl hledán možný úkryt v prostoru vrchu Myslivna, severně od dnes již neexistující obce Pohorí v těsné blízkosti státní hranice. Zde byly údajně vykopány úkryty a v nich uloženy neznámé materiály. Vstupní otvory byly zazděny a osázeny stromy. Akce Poklad II. se zaměřila na možný úkryt v prostoru Knížecího stolce, poblíž obce Zlatá (Goldberg). Zde měl být koncem války vybudován betonový bunkr o rozměrech 40 x 40 m a do něho měla vést 20 m dlouhá chodba. V úkrytu se měly nacházet lihoviny a bedny s nezjištěným obsahem. Ani rozsáhlé zemní práce k žádnému výsledku nevedly.

Historie organizovaného masového pátrání po úkrytech měla své pokračování v roce 1981. V polovině tohoto roku se neúspěšná akce EVROPA, která měla na našem území odhalovat tzv. nelegály, tj. cizí zpravodajce se změněnou identitou, transformovala na vyhledávání úkrytů cenností, archivů a zbraní. Touto problematikou bylo pověřeno 2. oddělení analyticko informačního odboru II. správy SNB. Pro práci byly z 2. oddělení vyčleněni tři pracovníci. Způsob, jakým získávali poznatky o možných úkrytech, ukazuje plán práce na rok 1981:

„Akce EVROPA – doplněk plánu práce na rok 1981.

Na základě doplněku prozatímní koncepce budou v akci EVROPA v roce 1981 plněny následující úkoly:

- 1. Soustředění existujících poznatků o místech úkrytů archivů apod., nacházejících se na území ČSSR. K tomu: a) Vyžádat na jednotlivých KS SNB zaslání všech poznatků a signálů o místech úkrytu uvedených materiálů. Zároveň uložit KS SNB úkol získávat signály tohoto charakteru i ze současné doby a informovat o nich AIO II. S SNB. b) Posoudit z hlediska závažnosti poznatky nacházející se ve fondech XIII. S SNB.*
- 2. Vyhodnocení soustředěných poznatků z hlediska jejich hodnověrnosti, původu ukrytých*

materiálů, stanovení přesnosti místa úkrytu, dosud provedených opatření a jejich výsledku.

3. *Stanovení konkrétních opatření k dokončení prověření neúplných poznatků a k prověrce případných nových signálů a v odůvodněných případech navrhopat technickou prověrku zjištěných míst.“*

Následuje odpověď náčelníka I. odboru S-StB KS SNB Č. B. na adresu II. správy SNB AOI Praha:

„Věc: Akce ‚EVROPA‘ – odpověď na dožádání.

*Na základě Vašeho požadavku byl vytěžen archivní materiál se vztahem do akce Evropa. U naší součásti se nacházejí poznatky k úkrytům z II. světové války v těchto prostorech: Pohoří, Hořice, Týn nad Vltavou, Český Krumlov, Písek, Muckov, Kratochvíle, Plešné jezero, Boletice, Žebrákov, Arnoštov, Sněžná, **Kvilda**, Nová Bystřice, Lipno, Vimperk. Výše uvedené materiály se nacházejí na SEO S-STB Č.B. pod heslem POKLAD-OB 156. Uvedené skutečnosti zasíláme k vaší informaci a dalšímu využití.“*

Je **přímo výsměch**, co soudruh náčelník z budějovické správy zaslal svým kolegům z 2. oddělení AIO MV za materiály z vypaseného a přetékajícího dvoudílného objektového svazku 156 POKLAD. Pětistránkový seznam 40 lokalit v Jihočeském kraji, kde se měly nacházet úkryty. U každého místa byla uvedena několikařádková anotace ukončená vždy dovětkem: *bližší údaje nebyly zjištěny, prověrka orgánů SNB byla negativní, místo úkrytu nebylo nalezeno apod.* Přitom ve zmíněném svazku je ke každé lokalitě mnohdy několik desítek stran výpovědí svědků a pamětníků, různé archivní dokumenty, mapy a jiné. Ty však příslušníkům AIO nebyly poskytnuty k nahlédnutí a posouzení, takže museli opětovně vytěžovat již vytěžené svědky a pamětníky, prověřovat již prověřené lokality atd. Přesto se jim podařilo provést zemní práce v lokalitách Žebrákov, Sněžná, Pohoří, Myslivna a Žofín. Byl proveden i podrobný průzkum Plešného jezera s použitím potápěčů.

V roce 1982 byl při KS SNB Č. B. založen objektový svazek č. 15077 EVROPA, v němž byly soustředěny nové dokumenty z vytěžování různých osob a týkající se problematiky úkrytů provedených pracovníky AIO v letech 1981 – 1983. AIO ukončil pátrání po úkrytech v roce 1983 a štafetu předal příslušníkům 2. oddělení OPO XIV. správy SNB.

V roce 1984 zde byl založen další objektový svazek č. 1084 ÚKRYTY s následujícím zdůvodněním: *„V květnu 1982 bylo ministrem vnitra ČSSR odsouhlaseno pokračování i nadále v pátrání po úkrytech nacházejících se na území ČSSR, především v místech soustředění německých okupačních jednotek včetně elitních útvarů SS a gestapa z období II. světové války. V objektovém svazku budou soustředěny veškeré signály, které bezprostředně souvisejí s vymezenou problematikou.“* Co nového tento svazek přinesl? Skoro nic. Na začátku je protokol o předání materiálů získaných k zemním úkrytům v rámci rozpracování akce EVROPA z 2. oddělení AIO na XIV správu. Ve svazku je sice dlouhý seznam osob z řad zpravodajské správy PS a OSH, VKR a funkcionářů PS, které měly být vytěženy k jednotlivým lokalitám včetně informací, které k uvedeným lokalitám znali, ale nikdo z nich vyslechnut nebyl.

Tuto část kapitoly *Historie hledání* můžeme uzavřít s tím, že do dnešní doby se na území naší republiky navzdory velkému úsilí a snažení nenašel ani jediný úkryt, do něhož byly uloženy tajné nacistické archivy nebo uloupené umělecké předměty a cennosti.

Pokud by se Němci rozhodli zde něco někde uložit, museli by mít záruku, že se k těmto věcem v budoucnosti kdykoliv snadno dostanou. Na sklonku války bylo již nad slunce jasné, že mnichovská dohoda je neplatná a že československá republika bude obnovena v původních předválečných hranicích. Stejně tak bylo jasné, jaké bude rozdělení Evropy na sféry vlivu mezi vítěznými velmocemi. Na druhé straně je fakt, že nikdo na konci války nepočítal s odsunem německého obyvatelstva. O něm bylo rozhodnuto až po válce na Postupimské konferenci. Území naší republiky, které bylo v roce 1938 odtrženo a připojeno k Říši, bylo osídleno často až ze 100%

občany německé národnosti. Avšak ani toto by nebyla záruka, že archivy jsou uloženy v bezpečí a že budou volně přístupné.

Je mi to líto, ale zdravý selský rozum mi brání akceptovat myšlenku, že by nacisté na našem území plánovitě uložili jeden jediný tajný archiv RSHA. Je pravda, že některé z nich byly u nás uloženy před jejich odvozem do Bavorska. Transporty archivů přes naše území začaly jezdit počátkem druhého dubnového týdne roku 1945. Do alpské oblasti byla průjezdná silnice přes Linec až do 2. – 3. května 1945. Poučné v tomto ohledu bude sledování průběhu tří transportů. Předtím však několik řádek k osudům archivů gestapa.

Pokud se týká spisového materiálu služeben gestapa, ten byl před koncem války odvážen v doprovodu příslušníků gestapa po železnici do Německa, kde byl pod jejich dozorem spalován. Spisy Budějovické služebny gestapa byly zčásti zničeny při požáru budovy, ke kterému došlo koncem války po přímém zásahu letecké bomby. Část archivu byla zřejmě naložena na nákladní auto Jihočeských mlékáren a v doprovodu vojáků Wehrmachtu odvezena do Horní Plané na Lipně. Zde mohly být spisy spáleny nebo dopraveny do Německa či Rakouska ke zničení.

Ukrytí přísně tajných archivů RSHA měla na starost tříčlenná skupina důstojníků SS, která byla vytvořena v Himmlerově hlavním štábu. Část archivů byla převezena do protektorátu a dočasně uložena v Malé terezínské pevnosti a část v objektu pražské centrály gestapa v ulici Na Jenerálce. Odtud pak byly převáženy do Bavorska.

Sledujme osud tří transportů nacistických archivních dokumentů přes území protektorátu. Válečný archiv zbraní SS byl uložen na zámku v Zásmukách (ABS: Zaměstnanci SS Kriegsarchivu v Zásmukách – seznam. Fond A 14). Byl určen k odvozu do Rakouska. Z archivu byla vytržena část obsahující přísně tajné dokumenty. Tento písemný materiál byl spálen přímo v Zásmukách a zbytek měl být dopraven vlakovým transportem do Halleinu v Rakousku. Vlak dojel pouze do Tábora. Dál byla trasa neprůjezdná. Vagón s archivy byly odstaven na vedlejší kolej a na cestu se vydala pouze lokomotiva se třemi vagóny, ve kterých byla doprovodná jednotka SS. Pokud se nemýlím, tak při útoku amerických hloubkových letců byl odstavený vagon na nádraží v Táboře zasažen a požár zničil část archivu. Dnes je Kriegsarchiv SS uložen v Ústředním vojenském archivu v Praze a je ve zvláštním režimu, to znamená, že je badatelům přístupný pouze se souhlasem ředitele. Nechci nikoho odrazovat, ale nic zajímavého jsem v něm nenašel.

Druhý archiv, který při transportu přes protektorát neprojel, je archiv Říšského válečného soudu. Z Torgau nedaleko Berlína, kde sídlil Říšský válečný soud, byly vypraveny dva vlaky, které archiv převážely. Jejich cílovou stanicí byl Treising u Mnichova. První vlak přijel do Prahy 17. dubna 1945. Druhý den odjel na Tábor a odtud přes Písek na Klatovy. Dne 19. dubna dospěl pouze do stanice Nemilkov u Klatov, kde byl odstaven na vedlejší kolej. Archivní dokumenty byly opět rozděleny podle stupně utajení a některé na místě spáleny. Trestní procesní spisy, popravní listy a sbírka rozsudků zničeny nebyly. 26. dubna byly zbývající spisy naloženy na nákladní auta a odvezeny na zámek v Kundraticích. Druhý vlak se na konci dubna dostal až do Železné Rudy, kde zůstal stát, protože trať do Zwieselu byla zaplněna vojenskými transporty. Nákladními auty byly spisy rozvezeny a uloženy na faře v Hartmanicích, v Těšově, Dolním Krušci, Dobré Vodě a v Karlově.

Třetí transport, který projel protektorátem, je podrobně zdokumentován a je zajímavý tím, že kolonu aut vedl sám plukovník SS Skorzeny. Operativní pracovníci MV tento signál „agenturními kombinacemi“ rozpracovali tak, že z toho vznikl přesvědčivý důkaz o tom, že na Šumavě jsou uloženy nejtajnější archivy RSHA. S tímto transportem jelo i několik vězňů z tzv. Hauskommanda RSHA v Berlíně. Mezi nimi byl i František Houska, který pocházel z Prachatic. Rovněž i on se po nálezů beden s nacistickými dokumenty v Černém jezeře přihlásil se svým svědectvím redaktorům magazínu Svět v obrazech. M. Kocíková a K. Beran zaznamenali jeho vzpomínky na transport.

Ve Státním okresním archivu v Prachaticích jsem našel jeho evidenční záznam, jaké byly vystavovány občanům, kteří se po válce vraceli z koncentračních táborů. Z dokumentu vyplývá, že

údaje, které Houska o svém věznění poskytl novinářům, jsou pravdivé a svědectví je s největší pravděpodobností věrohodné.

F. Houska byl členem KSČ a po Mnichovu odešel do Prahy, aby se vyhnul zatčení. Nepodařilo se mu to a gestapem byl zatčen 1. 4. 1939. Do 4. dubna byl vězněn v Písku, od 4. 4. 39 do 20. 4. 39 v Českých Budějovicích a od 20. 4. 39 do 28. 4. 39 ve věznici v Linci. Odtud se dostal do koncentračního tábora v Dachau a posléze do koncentračního tábora Buchenwald, kde strávil čtyři roky. Dne 30. 10. 1943 byl převezen k výslechu do Berlína, přímo do centrály RSHA. Zde zjistili, že nebyl zapojen do žádného protinacistického odboje a v KSČ nezastával žádné funkce. Snad díky tomu, že byl vyučený švec, byl zařazen do Hauskommanda berlínské věznice RSHA. Opravoval boty, škrabal brambory staral se o drůbež, která byla určena pro důstojnickou kuchyni apod. Zde měl možnost spatřit šéfa gestapa Heinricha Müllera, ministra vnitra a říšského vedoucího SS Himmlera, šéfa RSHA Kaltenbrunnera a dokonce i Hitlera. Zažil zde popravu německých důstojníků po nezdařeném atentátu na Adolfa Hitlera, tajemné Hitlerovy vězně jako byl Canaris, Schacht (Hitlerův finančník) a další.

Začátkem roku 1945 stálo u garáží věznice několik aut a z jednoho z nich vykládali jakési kovové krabice, takové, do nichž se ukládají kartotéční lístky, ale menších rozměrů.

Několik dní poté viděl, jak do garáže vstupují Müller, Himmler, Kaltenbrunner a v civilu plukovník SS Skorzeny. Přibližně 12. dubna přišel rozkaz připravit proviant na dlouhou cestu. Dne 14. dubna večer vyjela z Prinz Albrechtstrasse č. 8 kolona následujícího složení: *Nákladní auto s proviantem a čtyři vězni Hauskommanda se staženou plachtou, osobní auto velitele věznice s řidičem, další osobní auto, v němž seděl nějaký standartenführer SS a vedle něho plukovník SS Skorzeny v civilu. Následovala čtyři nákladní auta zakrytá plachtami a kolonu uzavíralo nákladní auto s plechovou karoserií, jaké německá armáda používala pro převoz raněných (patrně radiovůz). V něm jel pobočník šéfa gestapa Müllera a jeho sekretárka.*

Později F. Houska zjistil, že všechna čtyři nákladní auta byla naložena plechovými registračkami. Podle toho, že však auta nebyla naložena plně, usoudil, že registračky musely být těžké. Kolona jela hlavně v noci. Přes den se čekalo na Skorzenyho, který neustále někam odjížděl. Sledujme trasu kolony:

Dne 14. 4. v noci projeli Drážďany, Cínovcem a 15. 4. se nákladnímu autu s proviantem poškodil v Teplicích chladič a musel být opraven. Z Teplic kolona pokračovala do Prahy. Zde zastavili v Bredovské ulici, kde byla Pečárna s proslulou centrálou pražského gestapa. Tady zůstali 16. a 17. dubna. Z jiných pramenů jsem zjistil, že tyto dny byl Skorzeny na návštěvě u říšského protektora K. H. Franka. O čem jednali, není známo. 18. dubna dorazila kolona k Příbrami, kde přenocovali. Ráno 19. 4. je zde Skorzeny dohnal a zase odjel do Prahy. Kolona pokračovala dál a Skorzeny ji opět dojel u Milína. Kousek za Strakonice se pozdě večer 20. 4. kolona opět rozdělila a Skorzeny se svým osobním autem a jedním nákladním vozem s registračkami zahnul směrem na Železnou Rudu. Když jsem tyto dokumenty četl poprvé, položil jsem si otázku, kde vzal F. Houska jistotu, že auta odbočila na Železnou Rudu. Kousek za Strakonice před Volyní je skutečně odbočka na Vacov, přes Stachy do Kašperských Hor, Hartmanic a odtud do Železné Rudy. Skorzeny ale mohl před Stachy odbočit na Zdíkov, odtud na Kvildu a Prameny Vltavy a tam do připraveného úkrytu uložit registračky. Mohl taky jet pouze do Kašperských Hor, které měly status okresního města a byly součástí župy Bayerische Ostmark.

Chtěl jsem si vysvětlit tuto nejasnost ve vyprávění F. Housky a požádal jsem Archiv bezpečnostních složek o zjištění, zda na jeho jméno není zde záznam o vytěžení operativními pracovníky STB z r. 1965. Je to práce na 20 minut. Odpovědi kladné ani záporné jsem se nedočkal.

Vraťme se však ke koloně. Zbývající vozidla pokračovala směrem na Vimperk. Před Vimperkem zastavili, aby zde přenocovali. Dne 21. dubna ráno se vězni i dozorcí umyli ve Volyňce a dolili do chladičů vodu. Za chvíli přijel i Skorzeny. Odjel směrem ke Strakonici a brzy se vrátil. Před polednem je dojel nákladní auto, se kterým pozdě večer předchozího dne odjel Skorzeny k Železné

Rudě. Pozdě večer 21. dubna projeli Vimperkem a kdesi za městem na silnicích, které F. Houska neznal, čekali do rána. Poté 22. dubna odpoledne pokračovali v cestě na Strážný, Frauenau a Pasov. Dne 25. 4. se mezi Freyungem a Pasovem vězeňský vůz oddělil od kolony a Skorzenyho vozu. Následujícího rána vězeňský vůz pokračoval z Pasova do Mnichova, kde se den čekalo. Poté 27. 4. dojeli do Rosenheimu a odtud se dostali na jakýsi statek. Přijeli sem v noci a uložili se ve stáji ke spánku. Ráno se jim představil majitel statku. Byl jím dr. Schmied, který byl osobním lékařem Rudolfa Hesse. Po jeho odletu do Anglie v roce 1941 byl Schmied několik měsíců internován ve věznicí RSHA, kde působil jako vězeňský lékař. Některé z vězňů Hauskommanda znal osobně a mnohým z nich pomohl uprchnout a zajistil jim bezpečný doprovod. Před útekem F. Houska ještě zaslechl rozhovor mezi Skorzenym a pobočníkem šéfa gestapa Müllera: „Musíme tu počkat na šéfa. Přiletí svým Storchem a pak budeme pokračovat v cestě.“ Müller se nějakou dobu zdržoval v Rakousku a potom s falešnými doklady vycestoval do Argentiny. Cestovní kanceláři pro nacistické pohlaváry byla jedna charitativní církevní organizace napojená na Vatikán. Co obsahovaly malé kovové registračky? F. Houska bezpečně ví, že byly nakládány do jednoho auta. To, že mohly být i v dalších třech nákladních autech, se pouze domýšlí. Jaký byl smysl Skorzenyho popojíždění sem tam? Překládal něco z nákladních vozů do svého osobního auta? Pokud se něco takového dělo, určitě u toho nebyli jako svědci vězni z Hauskommanda.

Známý lovec nacistů Simon Wiesenthal, který se celý svůj život věnoval pátrání po nacistických zločincích a má zásluhu na dopadení Adolfa Eichmanna v Argentině, ve své knize *Ich jagte Adolf Eichmann* (Gutersloh, 1961) tvrdí, že plukovník SS a expert na sabotáže v VI. oddělení RSHA Otto Skorzeny s posledním transportem, s nímž koncem dubna roku 1945 dorazil do Alpské pevnosti, přivezl 22 beden, z nichž každá obsahovala 48 kg zlata, 20 zlatých prutů, každý o váze 2,4 kg. Objemově představuje 48 kg zlata dvě krychle o délce hrany 12 cm, které by se pohodlně vešly do malé registračky a ještě by zde zbylo místo na několik balíčků stodolarových bankovek.

Alpskou pevností byla nazývána oblast v okolí Toplitzkého jezera v rakouských Alpách, kde si dali po skončení války dostaveníčko nacističtí pohlaváři. Zda bedny se zlatem představovaly „zlaté padáky“, anebo sloužily pro uhrazení cestovních nákladů na přepravu za oceán do Argentiny, Brazílie, Paraguaye nebo Chile, se už asi nedozvíme. Na trase Berlín – *Alpská pevnost* byl určitě velký počet zasloužilých nacistů, o jejichž klidnou a bezstarostnou budoucnost se jejich bosové z Berlína rozhodli postarat.

Na závěr této kapitoly se podrobněji zmíním o třech největších pátráních po úkrytech cenností a archivních dokumentů v naší republice. Jedná se o lokality Štěchovic, Knížecího stolce a Medníku.

Dne 10. února 1946 do Štěchovic přijela třináctičlenná skupina složená z devíti vojáků americké armády, příslušníků zpravodajského oddělení G2 USFET, jednoho novináře, fotografa, francouzského důstojníka a německého zajatce, příslušníka SS Aschenbacha. Ve dnech 11. 2. – 12. 2. otevřeli ve Štěchovicích v těžko přístupné rokli, nedaleko místa zvaného Závist, štolu velikosti 130 cm šířka, 175 cm výška a 12 m délka, v níž bylo uloženo 32 dřevěných beden o rozměrech 100 x 60 x 30 cm. Ty byly zaplněny listinnými materiály svázanými v balíčcích 30 x 30 x 30 cm. Údajně zde byl ukryt archiv říšského protektora K. H. Franka. Ten naložili na nákladní auta a odvezli si ho do Německa. Po protestech naší vlády Američané archiv vrátili a zpět do Prahy ho přivezli dne 2. 3. 1946.

Tato akce americké armády představovala pro naše zpravodajské složky velké, ale zasloužené ponížení, s nímž se několik desítek let nedokázaly vyrovnat. Tento archiv totiž mohly naše orgány vyzvednout samy, protože již 13. října 1945 dostaly zprávu od francouzského velvyslanectví v Praze a v ní se sdělovalo, že se důstojník SS G. Aschenbach, který je v zajateckém táboře ve francouzské okupační zóně v Německu, nabídl, že ukáže blízko Prahy místo, kde německé úřady zakopaly důležité diplomatické dokumenty. Orgány našeho Ministerstva zahraničních věcí a vnitra se však vůbec neobtěžovaly v této záležitosti jednat. Dokonce ani poté, co začátkem roku 1946 francouzské úřady na tuto věc opětovně písemně upozornily. Nehnuly ani prstem.

Případ Štěchovického archivu je podivný z několika důvodů, které dodnes vyvolávají řadu otázek a pochybností.

1. Každý občan má možnost navštívit Národní archiv v Praze a v badatelně si vypůjčit tzv. inventář k Frankovu archivu. Obsahuje soupis všech dokumentů, které byly ve vrácených bednách. S údivem zjistíte, že se z větší části nejedná o žádné tajné dokumenty. Písemnosti se týkají především záležitostí civilní správy protektorátu, tj. zdravotnictví, školství, zemědělské výroby, lesnictví, kultury a hospodářství vůbec. Každý soudný člověk si položí otázku, proč se tyto dokumenty ukládaly do tajného podzemního úkrytu. To, co bylo závažného charakteru, čtenář najde v ABS, fond M2, krabice 485, sign. 12398, Vytěžování štěchovického archivu a prošetřování osob v něm uvedených.
2. K. H. Frank při výslechu popřel, že by ve Štěchovicích byl ukryt jeho archiv a že by k tomu vydal rozkaz. Vypověděl, že archiv říšského protektora byl z Prahy odvezen teprve v revolučních květnových dnech nákladními auty přes Rokycany, Plzeň a Klatovy a předán americké armádě. Nejtajnější část svého archivu si K. H. Frank přivezl s sebou do amerického zajetí. Tuto výpověď potvrdil i Frankův tajemník dr. Gies.
3. Nepochopitelný a zdravému rozumu odporující byl způsob uložení písemností v úkrytu. Štola vůbec nebyla zajištěna proti pronikání vody. Američtí vojáci pracující ve štole byli promočeni vodou tekoucí stropem do úkrytu. Bedny s písemnostmi stály ve vodě, byly vyrobeny ze syrového dřeva a nebyly zajištěny kovovými obaly (nebyly v plechových bednách, kterých bylo na střešnici v Hradištku víc než dost). Nebyly ani izolovány proti vlhkosti dehtovým nebo asfaltovým nátěrem. Jak dlouho mohl v těchto podmínkách vydržet papír?
4. V rozporu s charakterem písemností bylo i rozsáhlé pyrotechnické zajištění úkrytu. Téměř jedna tuna trhaviny a 500 litrů oleje do plamenometů. Proč?

Možná, že má pravdu plk. Klíma, který se odvolává na nové zpravodajské poznatky a tvrdí, že „mohlo jít o maskovací manévr německého velení, který měl odvrátit pozornost od místa na jihu Čech“.

V roce 1946 byla odstartována šedesát let trvající akce hledání úkrytů archivních dokumentů a cenností. Zpočátku měl prioritní postavení Štěchovický archiv. V roce 1946 byl Frankův sluha Prinz náhodně zadržen při pokusu překročit ilegálně naše hranice. Při výslechu uvedl, že byl přítomen, když příslušníci SS odváželi z Černínského paláce a z Konopiště nákladními auty do Štěchovic bedny neznámého obsahu. Zde je překládali na povozy tažené koňmi a vozili je do lesa. Uvedl, že se jednalo o 44 beden (ve štole jich bylo nalezeno pouze 32). Začalo tedy intenzivní pátrání po zbytku, tedy po 12 bednách. V objektovém svazku ÚKRYTY se k tomu uvádí: „Prostudováním archivních materiálů XIII. správy SNB bylo zjištěno, že pátrání po zbytku štěchovického archivu bylo prováděno již od padesátých let.“ (Blíže viz ABS: Zpráva VKR o pátrání po ukrytých archivních materiálech ve Štěchovicích, sign.325-12-2.) V letech 1963 – 1965 byla provedena řada dalších opatření k nalezení úkrytu. Vedením akce byl pověřen náměstek ministra vnitra plk. Jaroslav Klíma. Odkrývací práce prováděli příslušníci armády. Bezvýsledně. V roce 1967 uskutečnili příslušníci KS SNB v oblasti Štěchovic za pomoci vojáků další výkopové práce. Místo, kde se má kopat, tehdy určil jeden z našich nejlepších senzibilů M. T., který oficiálně spolupracoval s kriminalisty HS VB při vyšetřování trestních případů. Nejprve mu byla položena otázka, jaký počet beden byl ve Štěchovicích nalezen. Odpověděl 30-33 a 12-18 je jich ještě v zemi. Dále uvedl, že v době ukládání beden se v blízkosti pohyboval „místní blázen“. Tento muž byl skutečně nalezen a byla s ním provedena „rekonstrukce“ toho, čeho byl svědkem. Ten na přilehlém vršku složil připravené papírové bedny tak, jak je zde měli složené příslušníci SS. Jejich počet byl 52 kusů a odpovídal číslu, které se shodovalo s údajem, získaným z jiných zdrojů. Tuto akci tehdy organizačně řídil major K. z I. správy STB (zahraniční rozvědka). Ten byl přítomen vytěžování senzibila M. T. Když začaly výkopové práce, major K. zjistil, že vojáci kopou na jiném místě, než

na tom, které označil senzibil. Když na to upozornil, byl z řízení akce okamžitě odvolán. Vedením akce byl místo něho jmenován podplukovník STB M. D. z katedry kriminalistiky Právnické fakulty. Průzkum zde opět pokračoval v letech 1981–82. V obou případech bylo hledání neúspěšné.

Významnou úlohu jako zdroj informací měl sehrát plukovník SS Emil Klein, který byl velitelem ženijní školy v Hradištku. V roce 1946 byl vydán do Československa, kde byl odsouzen k trestu 20 let odnětí svobody za údajnou odpovědnost, kterou měl mít za popravu zajatců a vězňů z táborů v prostoru cvičiště. Z výkonu trestu byl propuštěn v r. 1964. Odpovědnost za popravu zajatců mu nebyla prokázána. Jeho odsouzení bylo do značné míry ovlivněno snahou našich vyšetřovacích orgánů získat od něho informace o místech úkrytů cenností a archivních dokumentů na území naší republiky. Domnívali se totiž, že když byl jako velitel ženijní školy podřízen přímo Hlavnímu říšskému bezpečnostnímu úřadu SS v Berlíně, to zn. přímo Himmlerovi, musí znát tyto informace. Plukovník Klein byl 18 let bezvýsledně a zbytečně vyslýchán.

Bezradnost vyšetřovatelů dosáhla takového stupně, že plk. Kleinovi při výsleších předkládali různé nákresy, mapky a snímky z vytypovaných míst, kde existovalo nějaké podezření, že by zde mohly být úkryty. Z jeho bezděkých reakcí při prohlížení těchto dokumentů (pozdvížené obočí, zvýšení pozornosti, úsměv, pohyb hlavy apod.) pak usuzovali na potvrzení nebo popření existence domnělých lokalit úkrytů. Plk. Klíma se o tom zmiňuje v interview uveřejněném v příloze Práva: *„Kleina jsem několikrát navštívil v Pankrácké věznici. Ukázal jsem mu fotografii i s mapkou tohoto místa a řekl jsem mu, že jsme už hodně blízko a že na to přijdeme. Klein si tehdy fotografii dlouho a důkladně prohlížel. Neřekl nic. Jsem však přesvědčen, že místo poznal.“* To postačovalo k tomu, aby se pozornost hledačů – příslušníků Ministerstva vnitra obrátila na jih do vojenského výcvikového prostoru Boletice.

Klein špatně snášel osmnáct let trvající výslechy a izolaci na samotce. Požádal proto, aby k němu na celu byl umístěn „spoluvězeň“, s nímž by mohl komunikovat. Bylo mu vyhověno a celu s ním sdílel muž plyně hovořící německy, který byl agentem STB. Ani on se od Kleina nic nedozvěděl. Plukovník Klein měl ve výkonu trestu i dalšího společníka, muže německé národnosti. Nazýváme ho pan Nowak. V roce 1964 byl plukovník Klein propuštěn a vrátil se do SRN. Pan Nowak s ním udržoval nadále kontakty a několikrát ho navštívil z pověření STB. V roce 1968 se tento muž dostavil na Ministerstvo vnitra a byl přijat tehdejším ministrem Pavlem. Sdílel mu, že se od Kleina dozvěděl o pokladu ukrytém koncem války ve středních Čechách. Údajně se jednalo o poklad III. říše sestávající se ze 30 beden písemností, 200 kg zlata a šperků atd., vše v hodnotě 3,5 miliardy dolarů. Generál Pavel slíbil podpořit hledání, ale z důvodů vnitropolitické situace je odložil na jaro roku 1969.

Pan Nowak v roce 1968 emigroval do SRN a posléze odjel do Brazílie. V roce 1975 se náhle objevil v Evropě a navštívil zastupitelský úřad ČSSR ve SRN. Zde k údivu přítomných diplomatů oznámil, že **poblíž štěchovické přehrady, asi 4 km od místa nálezu archivu K.H.Franka , (čirou náhodou se zde nachází kopec nazývaný MEDNÍK)** je v zaminovaných štolách uschováno 500 beden následujícího složení: *„124 beden pochází z Kaiser Wilhelm Institutu a jsou v nich obsaženy dokumenty o tajných zbraních HAN STANGE, 85 beden obsahuje zlato v hodnotě 25 mil. US dolarů v cenách z roku 1945, 161 beden obsahuje archivní dokumenty z různých zemí okupovaných Němci, 95 beden je tak říkajíc lehkého obsahu – obrazy a starožitnosti – a obsah 80 beden není znám.“* Pan Nowak tvrdil, že má v Brazílii mapu, na níž jsou vyznačené záchytné body. Zpráva Ministerstva vnitra končí poznámkou, že se s největší pravděpodobností jedná o provokaci.

V magazínu Fantastická fakta plus, č. 4, 2002, uvádí A. Kretschmer informace o dopisu bývalého příslušníka MV Rybína adresovaném v roce 1986 Gustavu Husákovi, ve kterém ho upozorňuje na nebezpečí radioaktivního zamoření oblasti okolo Medníku, kde nacisté údajně uložili 200 sudů s obohaceným uranem. Podle jeho informací mají zde být ukryty následující cennosti a archivy: *„1200 tun trhavin, 200 sudů uranu, historické materiály ČSR, 52 beden s neznámým obsahem, 35 beden s rozkazy K. H. Franka z dubna 1945, 3 vagony maďarského zlata, 5 vagonů*

archivních dokumentů RSHA, jantarová komnata, belgický zlatý poklad a 3 tuny stříbra v cihlách.“

Neuvěřitelné, zatímco troškař pan Nowak počítal poklady uložené ve štolách na Medníku na bedny, pan Rybín to vzal rovnou na vagóny. Zdá se, že tzv. Rybínův seznam, hlavně však informace o uložení radioaktivního materiálu nacisty, rozhýbaly v roce 1989 akci, nazývejme ji AKCE MEDNÍK, která nabyla přímo obludných rozměrů. Nebo to spíše byla megashow, snad proto, že na ní participovali Američané a ti si potrpí na velká představení. To už nebyly jen výkopové práce prováděné deseti vojáky základní služby ve Štěchovicích nebo na dalších místech středočeského a Jihočeského kraje. Vždyť se také nehledalo nějakých 12 beden dokumentů. Zde se hledaly přímo vagóny zlata, stříbra, uměleckých předmětů, archivních dokumentů, technické dokumentace, trhavin apod.

Jeden americký investigativní novinář ve své nepublikované práci poodhalil roušku tajemství, do níž je akce Medník zahalena: „*Na sklonku roku 1989, na samotném konci komunistické éry, realizoval tým amerických vědců* (raději nebudu uvádět název této prestižní americké výzkumné laboratoře) *v úzké spolupráci s největším československým vývozcem zbraní OMNIPOLEM ambiciózní a přísně tajný projekt v oblasti Medníku. Nepřetržitě, dvacet čtyři hodin denně, podle očitých svědků těžká nákladní auta odvážela tuny vytěžené zeminy z přísně střeženého a oploceného prostoru. Všechny aktivity náhle ustaly několik týdnů po svržení komunistické vlády a nastoupení Václava Havla do funkce prezidenta, když hlavní organizátor projektu, syn generálního tajemníka KSČ, uprchl do SRN.*“

Z této akce byly vyloučeni příslušníci 2. oddělení OPO (Operativně pátrací odbor) XIV. správy SNB a analyticko informačního odboru II. správy SNB, kteří se mnoho let zabývali problematikou hledání nacistických úkrytů archivních dokumentů a cenností a průzkumem vytypovaných míst. **Akci organizačně zajišťovala bývalá Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (HS VKR) v součinnosti s tehdejší Zpravodajskou správou Generálního štábu ČSLA (ZS GŠ),** jinými slovy s vojenskou rozvědkou.

Ostrahu neprodyšně uzavřeného prostoru zajišťoval prapor průzkumníků vojáků základní služby, vlastní práce při odkrývání štol prováděli vojáci z povolání (důstojníci) z útvarů zvláštního určení podřízených ZS GŠ, kteří sem byli svezeni ze všech koutů republiky. Dále zde pro všechny případy byla protiletectká baterie a obrněná brigáda. Rozepisují se o tom tak podrobně proto, že naprosto **stejný scénář mělo i odkrývání podzemí na Františkově** v letech 1972-4 a pod Stolovou horou. Všichni přítomní vojáci museli podepsat závazek přísné mlčenlivosti.

Co zde organizátoři hledali? No přece stovky beden pana Nowaka a vagóny pana Rybína. Američané hledali technickou dokumentaci tajných německých zbraní. Když se štolu na Medníku konečně podařilo otevřít, vstup do ní mělo pouze několik vyvolených. Jako propustka jim sloužil průkaz zlaté barvy, který nosili připevněný na viditelném místě na hrudi.

Co bylo v pracně odkryté štolě nalezeno? NIC, NIC a zase NIC, co by stálo za řeč. Celá akce byla velká blamáž. Náklady na ni dosáhly výše mnoha milionů korun. To vše můžeme pardonovat. Je však neodpustitelné, že občané přilehlých obcí Hradištko a Pikovice žili v uměle vyvolávaném strachu z německé jaderné zbraně, údajně zde ukryté, z radioaktivního zamoření oblasti Medníku, které zjistil kanadský satelit apod. Na těchto pověstech se přižívovali různí pisálkové z bulvárního tisku. Soudruzi z tehdejšího generálního štábu ČSLA namísto toho, aby jim poskytli uspokojivé vysvětlení o záměrech akce, si s nimi doslova vytřeli zadek.

Zlatým hřebem celé akce bylo stěhování originálních, ale prázdných beden od německých archivních dokumentů a zbraní ze skladů Ministerstva vnitra do prázdné štol. Tento úkol připadl na „vyvolené“ se zlatými průkazkami, kteří jako jediní měli povolen vstup do štol.

Všechny dokumenty týkající se této akce jsou a patrně zůstanou navždy utajené. Po zrušení ZS GŠ ČSLA po roce 1989, byl archiv této správy předán do úschovy Vojenskému obrannému zpravodajství (dnes Vojenské zpravodajství) a posléze umístěn do depozitáře v Ústředním vojenském archivu. Přístup k němu nemá nikdo ze zaměstnanců. Jeho větší část je přísně

tajná..AKCE MEDNÍK, jak jsem ji nazval má oficiálně krycí název AKCE ZÁVĚŤ. Ptáte se, proč jsou tyto dokumenty utajené a jak by jejich zveřejnění mohlo ohrozit bezpečnost naší země? Mám jediné vysvětlení. Organizátoři této akce si ušili z ostudy kabát. Kdyby se vše zveřejnilo, museli by ty kabáty nosit až do své smrti a byli by v nich i pohřbeni. Tak jednoduché by to však nebylo. Ve zprávě z AKCE MEDNÍK jsou zcela určitě fotografie prázdných beden s vysvětlením, že hledané dokumenty a cennosti zde skutečně byly, ale někdo před „námi“ je již vyzvedl, a postesknutí, že kdyby Václav Havel nezastavil předčasně celou akci, určitě by se další, tentokráte plné bedny, možná i vagony, našly.

Na koho bychom tak mohli svést zmizení pokladu z Medníku? Například na americké zpravodajce, kteří v převlečení za filmaře v roce 1968 v blízkosti natáčeli válečný film, anebo na německé zpravodajce převlečené za turisty, kteří zde stanovali a podnikali pěší túry, jako tomu bylo v roce 1965 v lokalitě Knížecího stolce na Šumavě.

Poté, co Václav Havel celou akci v prosinci roku 1989 zastavil, byl vstup do štol uzavřen a zalit betonem z osmi míchačů, celý prostor pečlivě uveden do původního stavu, dokonce zde byly vysazovány i pařezy, tak, aby toto místo již nikdo nikdy nenašel a neotevřel.

Nelze vyloučit, že autorem scénáře, jak zakrýt neúspěch či blamáž při hledání nacistických pokladů, byli patrně pracovníci odboru dezinformací a zpravodajských her I. správy STB.

Podobným debaklem skončilo i neúspěšné hledání ve vojenském výcvikovém prostoru v Boleticích v polovině šedesátých let minulého století. Dejme slovo náměstkovi ministra vnitra Jaroslavu Klímovi, který o této první rozsáhlé hledačské akci hovořil v článku uveřejněném v příloze Práva *Štěchovický poklad pod Knížecím stolcem* s podtitulkem *Podle plk. J. Klímy ukradla německá rozvědka tajné dokumenty*.

Tyto dokumenty, zejména z vojenského výzkumu, byly prý ukryty ve vojenském výcvikovém prostoru Boletice mezi Křemelnou a Knížecím stolcem. Zde měl být údajně na sklonku války nacisty vybudován podzemní bunkr o rozměrech 40 x 40 m, do něhož vedla asi 20 metrů dlouhá podzemní chodba. Do prostoru Arnoštova pak byly přiváženy nákladními auty kovové bedny neznámého obsahu, odtud poté transportovány po úzkokolejné dráze, dále pak na povozech směrem k obci Goldberg (Zlatá). Bezprostředně k místu úkrytu je vozili na trakařích sovětsí zajatci, kteří byli po skončení práce postříleni.

Archivní materiály týkající se této kauzy byly v roce 2007 odtajněny. Obsahují několik desítek stran výpovědí občanů české a německé národnosti, kteří zde žili a pracovali za války a po válce. Nenašel se však ani jediný očitý svědek budování bunkru a informace o nákladních autech přivážející náklad jakýchsi beden byly poněkud rozporuplné. Výkopové práce zde byly prováděny v letech 1964, 1965 a 1966 za použití výkonných strojů, vrtných souprav, geofyzikálních přístrojů apod.

Nechme opět promluvit plk. Klímu: „*Na sklonku roku 1965 se v oblasti objevila skupina mladých Němců, z nichž každý přijel vlastním autem a přes jiný pohraniční přechod. Několik dní zde společně stanovali a s velkými batohy podnikali túry do hor. Po deseti dnech se rozjeli každý jiným směrem. Na jaře r. 1966 byly v této oblasti nalezeny dřevěné třísky a kousky dřívěk z beden a pozinkované kovové bedny v počtu několika desítek kusů.*“ Fakta uvedená ve výpovědích pamětníků jsou však jiná. Jedinou pozinkovanou bednu o rozměrech 50 x 50 x 50 cm našel v r. 1964, to je před příjezdem německých turistů, jeden lesní dělník, který ji používal pro uložení brambor ve svém sklepě. Jiný hajný viděl v roce 1962 poblíž stejného místa pohozeno si 8 podobných beden. Tvrzení, že uvedená skupina mladých turistů na podzim roku 1965 podnikala 10 dní pěší túry v přísně střeženém vojenském prostoru, kde každý hajný a lesní dělník byli členy pomocné stráže PS nebo VB, zní neuvěřitelně.

Přesto se domnívám, že poznatky o podzemním úkrytu ve výcvikovém vojenském prostoru v Boleticích a o pozinkovaných bednách do něho uložených mají reálný základ a jsou pravdivé. Nejednalo se však o říšský poklad, ale o potraviny a zbraně. K. Fremund ve své publikaci *Konec*

pražského gestapa (Magnet 1972, s. 74) píše: „Již v březnu roku 1945 obstaral vedoucí zbrojního oddělení pražské centrály gestapa dostatečnou zásobu zbraní a střeliva. Šlo hlavně o pistole, pušky, kulometry, granáty a pancéřové pěsti. Zásilka byla určena jak pro pražskou centrálu, tak i pro venkovní služebny.“

V protokolu z výslechu vedoucího pracovníka budějovického gestapa u krajského soudu v Českých Budějovicích dne 25. února 1947 František Jiskra vypověděl, kde byly bedny se zbraněmi uloženy: „Pokud se týká sabotážního materiálu, mohu uvést místa, na kterých jsem sám s Mohrbeckem (šéf budějovického gestapa) věci ukrýval, a sice obec Vorderstift (Další Lhota), Nové Údolí a Oberhäuser mezi Křemží a Brlohem. O ukrytí sabotážního materiálu věděl Mohrbeck, Weit a Wittner, mimo mne. V případě, že by se tento materiál nenalezl, jest nejpravděpodobnější, že Wittner místa úkrytu vyhradil Američanům.“ Na straně 118 K. Fremund dále píše: „Také českobudějovické gestapo se pilně připravovalo na útěk. Na poradě vedoucích se začátkem května jednalo v sídle gestapa v Hardtmuthově vile, že v případě nebezpečí odjedou všichni příslušníci do Želnavy nebo Goldbergu na Šumavě. Do obou těchto míst přikázal komisař Mohrbeck dopravit potraviny, lihoviny a cigarety.“

Pozinkovaná bedna o rozměrech 50 x 50 x 50 cm nebyla svou velikostí schopná k uložení kulometu, pušky nebo panzerfaustu, ale spíše pro uložení masových a zeleninových konzerv, čokolády, sucharů, cigaret, alkoholu apod. Sečteme-li počet všech příslušníků gestapa, kteří měli být soustředěni v prostoru G o l d b e r g u nebo Želnavy na Boleticku, to znamená ze služebny v Českých Budějovicích a z poboček ve větších městech (Volary, Vimperk, Prachatice atd.), dojdeme k číslu několika set osob, několika set pozinkovaných beden, a mnoha nákladních aut vykládaných v oblasti Goldbergu nebo blízkého Knížecího stolce. Stačilo, aby tuto akci viděl z povzdálí jeden jediný náhodný svědek z řad místních sudetských Němců, a věděli to za chvíli všichni.

Jaký byl další osud těchto pozinkovaných beden? Je docela možné, že stejný jako beden se zásobami potravin pro příslušníky organizace Werwolf uložené v obci Borová Lada. Tato záležitost byla vyšetřována příslušníky Velitelství stanice SNB na Borových Ladech v říjnu roku 1945. Vyslechnuti byli všichni členové Werwolfu, Oswald R., František S., Emil H., Erna S., a Anna S. Akci řídil Ortsgruppenleiter (předseda místní organizace NSDAP), příslušník SA a starosta obce Alfréd S. Následuje zkrácený opis protokolu sepsaného s Oswaldem R.:

„O bednách, které byly uloženy ve Ferchenhaidu, jsem byl již dvakrát vyslýchán, jednou americkým vojskem a podruhé českým četnictvem. Jako člen Hitlerjugend jsem byl posádkou v Lenoře. Asi 20. dubna 1945 jsem dostal od Bannführera Františka Praxla (vedoucí organizace Werwolfu na Prachaticku) rozkaz, abych se se svým bratrem Františkem odebral do fořtovny na Kubově Huti, kde jsme se měli hlásit u policejního majora. Byl tam přítomen ještě asi třináctiletý chlapec Alfred S. Dostali jsme rozkaz, abychom do vzduchotěsných beden z pozinkovaného plechu, bylo jich asi 80 a byly zcela nové, vyrobené ve **Volarech**, naložili životní potřeby. Byly to masové konzervy, suchary, cigarety, lihoviny atd. Protože jsem náhodou jel domů do Ferchenhaidu (Borových Lad), řekl mi major, abych 12 beden určených pro Borová Lada vzal s sebou nákladním autem a odevzdal je místnímu vedoucímu Alfrédu S. Ten prý má příkaz, jak s těmito bednami naložit. Bedny byly složeny do seníku Marie S. Druhý den jsem se opět odebral do Kubovy Hutě a plnili jsme další bedny. Kam byly odvezeny, nevím, viděl jsem jenom, že přijížděly vozy a bedny odvážely. Když jsem prvního května 1945 přijel domů, dozvěděl jsem se od svého bratra Františka, že bedny byly před několika dny odvezeny směrem ke škole a za školou přeneseny po lávce přes Vltavu do lesa a tam uschovány. Dvě bedny byly uloženy na Zahrádkách na okraji lesa. Po příchodu Američanů, asi tak 10. května 1945, jsme se já, můj bratr František a František S. šli podívat, co se s bednami děje a chtěli jsme si z nich něco vzít. Přitom jsme zjistili, že do beden chodí také někdo jiný, protože tam již mnoho věcí scházelo. Vzali jsme si kořalku, cigarety a čokoládu. Chtěli jsme se dozvědět, kdo ještě tyto bedny navštěvuje a večer jsme místo hlídali. Když se setmělo, viděli jsme dvě osoby, jak z beden věci vybírají. Poznali jsme Adolfa H., tesaře z Borových Lad a

jeho dceru Marii. Co ještě v bednách zůstalo, jsme druhý den uklidili sami. Šli jsme se potom podívat na dvě bedny na Zahrádky, ale ty tam již nebyly a našli jsme jen prázdné lahve od kořalky. K tomu, jak mezi lidmi vznikla domněnka, že v bednách jsou zbraně pro Werwolf, nemohu nic dodat. Domnívám se však, že podle nápisu na bednách Vorsicht Sprengstoff (pozor výbušnina) se lidé domnívali, že jsou tam nějaké zbraně.“

Kam se poděly zbraně gestapa uložené ve vojenském výcvikovém prostoru Boletice naznačila výpověď Františka Jiskry. Po osvobození se zpravodajci americké armády přednostně zaměřili na odhalení všech úkrytů zbraní, které v oblasti jižních Čech byly vybudovány, a to nejen organizací Werwolfu. Podařilo se jim zatknout vedoucí funkcionáře budějovického gestapa. Ti velice ochotně při výsleších vypovídali a prozradili nejen svoje úkryty, ale rozkryli i celou organizaci Werwolfu na Prachaticku. Je pochopitelné, že američtí zpravodajci byli vedeni snahou ochránit životy svých vojáků a zabránit Werwolfům, aby rozvinuli diverzní akce. Kolik úkrytů zbraní však zlikvidovali, našim orgánům neprozradili. Bezpochyby jich byla většina. Tolik tedy k první velké akci hledání nacistických pokladů v letech 1964 – 1966 ve vojenském výcvikovém prostoru Boletice.

Po roce 1989 se státní orgány přestaly oficiálně přímo angažovat v těchto aktivitách. Snad proto, že ostudy bylo již dost nebo že konečně zjistili, že nacisté u nás žádné poklady neukryli. Iniciativu na tomto poli převzaly soukromé osoby. Jako první byli naši nejznámější a nejpopulárnější hledači, kteří dopadli stejně. Hledali tak dlouho, intenzivně a hlavně neúspěšně, že to vzbuzovalo podezření. V našem tisku se dokonce objevil článek s titulkem *Helmut Gaensel nehledá, ale hlídá*. Hlídá, aby nikdo nic nenašel. Jsem přesvědčen, že opravdu hledal. Když nic jiného, tak alespoň sponzory, kteří by mu hledání zafinancovali, protože je to koníček proklatě drahý.

HISTORIE FRANTIŠKOVA

V úvodu jsem prozradil, jaké břemeno jsme vzali na svá bedra, když jsme slíbili, že budeme hledat podzemní továrnu na Františkově. Zadavatelé předpokládali, že zde nic takového není, že nic nenajdeme, ale ztropíme velký rozruch, který odvrátí pozornost od hydrogeologického průzkumu na Pramenech Vltavy. Nikdo z nás není ani místním rodákem, ani pamětníkem, takže nezbyvalo nic jiného, než nahlédnout do historie inkriminované osady, a to od doby jejího vzniku na počátku 19. století.

Oblast Františkova patřila do konce druhé světové války bez nadsázky k jedné z nejprůmyslovějších oblastí Šumavy. Osada leží z jedné poloviny v katastru obce Nové Hutě (Kaltenbach). V této části se nacházela nejprve sklárna, později velká papírna a nakonec závod, kde se vyráběly letecké díly ke stíhacím letadlům Messerschmitt.

Druhá polovina Františkova leží v katastru obce Kvilda (Aussergefild). Spolu s dalšími osadami a obcemi – Velký Zdíkov, Masákova Lhota, Lesní Chalupy, Pláně, Pokovy Hutě, Kvilda, Wiederbruck, Bučina a Landenbruck – patřil Františkov k panství Velký Zdíkov, které bylo od roku 1318 majetkem českého šlechtického rodu Malovců. Byla to staročeská šlechtická rodina, velice rozvětvená, takže patřila k nejrozšířenějším rodům. V obecní kronice obce Nové Hutě (Kaltenbach) popisuje bývalý řídící učitel, místní rodák Adolf Strunz, vznik sklářských hutí na zdíkovském panství: *Koncem 17. století, kdy se datuje vznik prvních skláren, byla tato oblast „pokryta hustým pralesem a neprostupnými bažinami a nikým nerušení zde žili vlci, medvědi a další dravci, protože do těchto končin jen zřídka zavítal nějaký lovec. Obrovské kmeny stromů byly zpráchnivělé, vyvrácené bouřlivými větry a na zemi zahnívaly. Ohromné hromady dřeva byly pro majitele bezcenné.“*

To byl patrně hlavní důvod, proč se v této oblasti začalo se zakládáním sklářských hutí. Dřevo bylo prakticky zadarmo a k výrobě skla potřebný křemen se hojně vyskytoval ve volné přírodě. Nejstarší ze čtyř osad obce Nové Hutě (Kaltenbach) byla podle prof. V. Schmidta (Versuch einer Siedlungsgeschichte des Böhmerwaldes) Bockova Huť, založená v roce 1686. Bavorský sklářský mistr Johan Pock si sklářskou huť pronajal a velmi úspěšně ji mnoho let provozoval. Měl velký počet odběratelů svých produktů a brzy nebyl schopen vyhovět všem zakázkám. Krátce po uvedení sklářské hutě do provozu mistrem J. Pockem vznikla v Nových Hutích osada, kterou místní skláři nazývali Böhmhäusel, České Chalupy. Přicházeli sem první osadníci, kteří pro potřeby sklářů připravovali dřevo a dopravovali ho k pecím. Je zajímavé, že to byli dřevaři z Prahy a jejího okolí. Postavili si zde chalupy a natrvalo se tady usadili. Nevěsty si našli v nedalekém Bavorsku. Založili si tu rodiny, a tak v této části Šumavy vznikl sudetský Němec, anebo jak říká bývalý předseda bavorské vlády Edmund Stoiber, čtvrtý bavorský kmen. Jako památka na tyto Pražáky zde zůstala česká nebo poněmčená česká jména přibližně šedesáti procent místních rodáků (Hajek, Randak, Voldrich, Novotny, Scheftschik, Nemetz, Bartik atd.). Na mapě generálního štábu Rakousko-Uherské armády z roku 1914 v měřítku 1 : 25 000 nese obec Nové Hutě název České Chalupy a jako Kaltenbach je zde vyznačena jedna z jejích osad.

Vraťme se do nejbližší osady obce Nové Hutě, na Františkov. V roce 1799 byl Jan Malovec nucen Zdíkovské panství prodat. Od té doby až do roku 1918 bylo panství v rukách německých majitelů. Prvním z nich se stal hrabě Franz Sickingen, který 26. 8. 1801 požádal o povolení vybudovat zde nedaleko Biertopfu (dobové označení Františkova podle bizarního skalního útvaru v podobě pivního hrnce) sklářskou huť se dvěma pecemi a roční spotřebou 7 000 m³ dřeva. Již v roce 1803 však panství Velký Zdíkov i se sklářskou hutí prodal c. k. plukovníkovi a svobodnému pánu Jakubu Wimmerovi za 468 tisíc zlatých. Ten sklářskou huť provozoval dvacet let. V roce 1823 Jakub Wimmer Zdíkovské panství prodal a to do roku 1850 ještě pětkrát změnilo svého majitele. Posledním a patrně nejlepším majitelem se v tomto roce stal hrabě Thun-

Hohenstein.

Obrázek 1. Sklárna Františkov r. 1886. Budova sklárny, později papírny a nakonec zbrojovky. Foto M. Kopecký. Z knihy V. Horpeniak. Střední Šumava. Litomyšl, 2007.

Továrník Wagendorffer získal povolení ke stavbě nové sklárny v Biertopfu v roce 1852. Stavba byla okamžitě zahájena a dne 1. listopadu téhož roku uvedena do provozu. Na počest hraběte Thun-Hohensteina byla pojmenována na sklárnu Franzensthal, česky Františkov. V roce 1853 sklárna vyhořela a v témže roce byla panstvím Velký Zdítov opět postavena. Posléze byla sklárna na Františkově pronajata synovci pana Mayera z Vimperka na dobu od 1. 1. 1854 do konce roku 1878.

*Obrázek 2. Sklárna Františkov r. 1886. V pozadí budova dnešního Penzionu Františkov.
Foto M. Kopecký. Stejný pramen jako u obr. 1*

Ve sklárně pracovalo v roce 1877 přibližně 50 dělníků a úředníků. Profesionální složení bylo následující: 6 sklářů se věnovalo výrobě tabulového skla, která měla průmyslový charakter, dále zde bylo 10 sklářů a brusičů skla, kteří vyráběli duté sklo vysoké kvality. Dalšími profesemi byli taviči, topiči, obsluha drtičů křemene, pecař opravující pece, hlídač, truhláři, baličky skla apod. Z tohoto výčtu je patrné, že se nejednalo o žádnou manufakturní výrobu. Kromě sklářských hutí existovaly v této době na Františkově následující stavby:

- jeden dům pro úředníky (patrně dnešní penzion Františkov)
- dva obytné domy pro dělníky
- jedna brusárna skla (v budově bývalé pily – v tomto objektu se donedávna nacházela výstavní expozice Galerie Šumava)
- dva drtiče křemene
- tavicí pec na křemen
- dvě sklářské pece.

Když jsem pročetl odbornou literaturu pojednávající o historii sklářství a výroby skla, chyběly mi zde informace, odkud první skláři v těžko přístupných lesích Šumavy získávali křemen. Historici a archeologové specializující se na tuto tematiku nikdy o tomto problému nepojednávali, patrně proto, že to nevěděli.

Podařilo se mi zjistit, že jedna sklářská pec spotřebovala ročně až 300 tun křemene, to je množství, které se vejde na 30 vagonů. Získání takového množství sběrem ve volné přírodě a ve vodních tocích je absolutně vyloučené. Dovoz křemene z míst vzdálených 10 km v kopcovitém terénu, volským potahem na chatrném selském voze, po cestách nedostatečně zpevněných, plných velkých nerovností a výmolů, v oblasti, kde sníh leží 7 měsíců v roce, a kde jsou vysoké závěje atd., se zdá být nad lidské síly a vymyká se to mé představivosti, protože vím, jak vypadá Šumava v zimě a zvláště pak mrazivé údolí Františkova.

Vše nasvědčuje tomu, že sklárny byly zřizovány tam, kde byl v dosahu křemen získávaný důlní

činností, např. jako odpad při těžbě zlata. Tak např. křemen, který byl nalezen v lokalitě Františkova v místech, kde stály první sklářské pece, pochází prokazatelně z důlní činnosti. Potvrdil to i přítomný archeolog. Poznává se to podle ostrých hran, které kostky křemene mají. V blízkosti těchto pecí se s velkou pravděpodobností nachází i štola, v níž se křemen těžil.

Dne 1. 11. 1871 byla při sklárně na Františkově dokonce zřízena národní škola. Existovala do roku 1873, kdy sklárna podruhé vyhořela. Za tři roky byla panstvím Zdíkov opět vybudována a do roku 1890 provozována ve vlastní režii. V tomto roce byla výroba zcela zastavena.

V roce 1869 byla na Františkově postavena pila moderní konstrukce o výkonu 20 kW. Hospodářský rozvoj Františkova a Kvildy si vynutil budování dopravní infrastruktury. Okresní silnice z Vimperka do Zdíkova byla vybudována v letech 1840 – 1843. V roce 1844 byla zahájena stavba silnice ze Zdíkova přes Pláně do Kvildy a odtud pak dále až na Bučinu. Silnice spojující Kvildu s Františkovem sice existovala, ale protože byla ve špatném stavu, musela být v roce 1842 provedena její rekonstrukce. Důležitá komunikace spojující Františkov s Novými Hutěmi byla vybudována teprve v letech 1852 – 1859. Je pochopitelné, že mezi uvedenými městy, vesnicemi a osadami i před výstavbou silnic existovalo spojení. Tak například z Kvildy na Bučinu vedla tzv. Zlatá stezka již od 13. nebo 14. století. Byla to opravdu pouze stezka pro soumary a nebyla použitelná pro povozy. Jinak zde existovaly lesní cesty vesměs nezpevněné, ale zbavené lesního porostu.

V roce 1895 se začala psát nová kapitola v historii Františkova. Jacob Kraus uzavřel za výhodných podmínek s panstvím Velký Zdíkov dlouhodobou smlouvu na dodávky zbroušeného dřeva, neboli tzv. dřevoviny (surovina pro potřeby výroby papíru), což vedlo ke zřízení papírny ve stávající budově sklárny. Výstavba tohoto nového podniku trvala od roku 1895 do roku 1897. Ve stejném roce se pět minut cesty proti proudu Vltavy začala stavět továrna na zbroušené dřevo (tzv. horní továrna). Patřila k ní nově vybudovaná elektrárna, která zásobovala obě továrny elektrickou energií. Byla v ní instalována Girardova turbina o výkonu 450 kW. V roce 1898 byla horní továrna uvedena do provozu. O dva roky později k ní přibyla kotelna se dvěma kotli a parním strojem o výkonu 330 kW. Výroba dřevoviny tak byla se svými čtyřmi řetězovými rozbrušovacími stroji dobře zařízena.

Obrázek 3. Průčelí budovy papírny v r. 1916. Foto Josef Seidl.

V roce 1908 byla v dolní továrně (v papírně) vybudována a uvedena do provozu další, tentokrát podzemní vodní elektrárna o výkonu 370 kW. V době II. světové války klesl výkon této elektrárny v důsledku snižujícího se průtoku vod v Olšince způsobeném odlesňováním krajiny na pouhých 50 kW.

Po uplynutí patnáctileté smlouvy byla s panstvím Velký Zdíkov uzavřena nová smlouva o pronájmu na dalších 25 let. V roce 1912 však byla zrušena poté, co Jacob Kraus odkoupil všechny stávající objekty. V témže roce byla založena akciová společnost „Spojené továrny na papír a ultramarín“ se sídlem Wien 1, Maxmilianstrasse 11-13.

Papírna (dolní továrna) v této době disponovala následujícím zařízením: 1 stroj papírný šíře 220 cm s denním výkonem 10 tisíc kg papíru, 1 Bischofův válcový stroj papírný, 1 kalandr-satinační stroj hladicí, 2 řezačky na příčné a podélné řezání, 4 holandry se železnými vanami, 2 stroje na drcení papírového odpadu, 1 kompletní zařízení na výrobu pytlů, několik lisů na kelímky. Vedlejšími zařízeními byly truhlárna, zámečnictví, přípravna klišu a balárna (Kaltenbach, Heimat im Bohmerwald, str. 101).

Obrázek 4. Papírna na Františkově. V pozadí dolní továrna s kouřícím komínem. Vpravo vodní elektrárna a horní továrna. Foto Josef Seidl r. 1916.

Energetická náročnost výroby papíru je velká. Vodní energie byla nestabilní a měla v důsledku odlesňování krajiny klesající tendenci. V roce 1911 proto zakoupil Jacob Kraus na Polce (Elendbach) Paulusův mlýn a vybudoval tam vodní elektrárnu, která byla spuštěna 6. 10. 1913. Byla vybavena dvěma Francisovými spirálovými turbinami o celkovém výkonu 450 kW. Zároveň s tím bylo vybudováno 10 km dlouhé elektrické vedení z Polky na Františkov, aby mohla být papírna s výrobnou dřevoviny dostatečně zásobována elektrickou energií. Výroba dřevoviny byla zřízena přímo v budově papírny, kde byl instalován pařák na dřevo. Paulusův mlýn, včetně vedle něj stojící budovy stájí a stodoly, byl přestavěn na dům pro úředníky. Roku 1925 byly v budově papírny provedeny různé stavební úpravy, z nichž nejdůležitější asi bylo nahrazení dřevěného stropu nad holandrovým sálem, který se nacházel v přízemí výrobní haly, stropem betonovým. Ten měl vysokou únosnost a dovozoval umístit zde další stroje a zařízení pro výrobu papíru. V roce 1926 vybudovala Jihočeská elektrárenská společnost vedení vysokého napětí z Volar až na Polku. To umožnilo ještě více zlepšit zásobování papírny elektrickou energií. Roku 1920 bylo na Františkov přivedeno státní telefonní spojení s poštovním úřadem na Kvildě a v roce 1928 byla vybudována meziměstská telefonní linka napojená přes Stachy na celostátní telefonní síť. Co znamenalo vytvoření dvou set pracovních míst v Krausově papírně pro zlepšení životních podmínek zdejších obyvatel je patrné z toho, že při vysoké hustotě osídlení této části Šumavy nebyl dostatek pracovních příležitostí pro všechny občany v produktivním věku při práci v lese a na pilách. Chov skotu byl sice důležitým zdrojem obživy, ale nepostačoval. Většina místních obyvatel se proto věnovala podomnímu obchodu, který také moc nevynášel. K jeho úpadku došlo zejména po rozpadu Rakousko-Uherska, kdy volnému pohybu podomních obchodníků bránily nově vytvořené hranice s Rakouskem a Německem.

Obrázek 5. Papírna na Františkově. V pravé části obrázku je dobře vidět celá horní továrna i s továrním komínem. Foto Josef Seidl r. 1916

Důležitým zdrojem finančních prostředků plynoucích z papírny obcím byly vysoké daně, které obohacovaly pokladnu obecního úřadu na Kvildě a Nových Hutích, na jejichž katastrálním území továrna ležela.

Krausova papírna dokázala i přes nepříznivé dopravní podmínky konkurovat svým výkonem 10 tisíc kg papíru denně takovým velkým papírnám v Rakousku a v Německu, jako byly např. papírenské firmy PORA v Kienbergu nebo SPIRO v Českém Krumlově. Hovoří se o tom, že provoz papírny na Františkově byl údajně zastaven na nátlak papírenského kartelu, který chtěl tento výkonný konkurenční podnik odstranit. Výroba tady byla údajně zastavena za tzv. odstupné ve výši 1 mil. korun ročně. Co je na tom pravdy se asi už nedozvíme. Jisté však je, že světová hospodářská krize postihla řadu i větších podniků. Správní rada akciové společnosti J. Krause v roce 1930 podnik zavřela. Firma přestěhovala výrobu papíru na Slovensko, kde byly levnější pracovní síly i suroviny.

Co následovalo po uzavření papírny v roce 1930 prakticky nevíme. Vyrábělo se zde vůbec něco? Byla v provozu alespoň pila? G. Schuster ve své knize *Gefild unter den schwarzen Bergen*, Aalen, 1975, uvádí následující fakta:

„Do roku 1939 se na Františkově nevyrábělo. V témže roce zakoupil za výhodnou cenu říšský Němec Oskar Knäbel židovský majetek J. Krause a Norberta Schneidera. Byly to 2 továrny, 6 obytných domů s vedlejšími budovami, 2 vodní elektrárny, 50 ha luk, polí a lesů. Kupní smlouva byla podepsána 12. 6. 1941. K osobě O. Knäbela: narodil se v roce 1881 v Morsch / Bad. Ve Volarech vlastnil továrnu zvanou řetězárna (Kettenfabrik) a bydlel v Nádražní ulici 452. V bývalé papírně zamýšlel zavést výrobu nábytku. Protože vypukla II. světová válka, upustil od tohoto záměru a vznikla zde Továrna na kovové výrobky Knäbel und co. OHG se sídlem ve Volarech, Tovární ulice 359. V roce 1942 si pronajaly Messerschmittovy závody v Regensburgu objekty na Františkově za účelem výroby leteckých dílů. Jaký obrat tato zbrojovka dosahovala je možné usoudit z částky daně z obratu, kterou firma odváděla obcím Kvilda a Nové Hutě. Měsíčně to bylo 20 až 22 tisíc RM, to je přibližně 2,2 mil. prvorepublikových Kč. ročně.“

Paní L. Harantová v knize Kaltenbach, Heimat im Bohmerwald, s. 100, uvádí o dalším osudu papírny následující fakta:

„V roce 1941 byla papírna prodána akciové společnosti Möbelwerke. Tato společnost v roce 1942 prodala všechny papírenské stroje jedné rakouské firmě. Prázdné budovy potom získala řetězárna (Kettenfabrik) O. Knäbela ve Volarech. Během války byla v továrně opět obnovena výroba. Nejprve zde byly vyráběny dřevěné hračky a později letecké díly pro firmu Messerschmitt.“

Další informace přináší zápisy v obchodním rejstříku Úředního soudu ve Vimperku. Zde jsou informace v něm obsažené:

„Akciová společnost Möbelwerke Franzensthal. Předmět podnikání: zpracování dřeva a dřevovýroba všeho druhu, zvláště zhotovování a výroba nábytku a dalších polotovarů ze dřeva. Základní kapitál: 500 tis. RM. Předseda představenstva a ředitel podniku Hans Weiss Neusorg, Fichtelgebirge. Akciová společnost Möbelwerke byla ustavena 4. 6. 1941. Společnost bude zastupována dvěma členy představenstva nebo jedním členem představenstva a prokuristou. Zápis do rejstříku byl proveden 2. 11. 1942. Další zápis: Valná hromada ze dne 30. 10. 1943 schválila kupní smlouvu z 12. 6. 1941 podle došlých dokladů. Zapsáno 5. 5. 1944. Podepsán Kubitschek. Důležitý je poslední zápis: Na základě rozhodnutí valné hromady z 25. 7. 1944 byla akciová společnost Möbelwerke rozpuštěna. Společnost bude zastupována jednatelem. Zápis proveden 22. 8. 1944. Podepsán Kubitschek.“

Pro objasnění majetkoprávních záležitostí zbrojovky na Františkově nahlédneme ještě do žádosti o zapsání majetku bývalé papírny na Oskara Knäbela, která došla na katastrální úřad v Prachaticích 31. 5. 1944:

„Doručeno 31. 5. 1944 T. Z. 124/44 Kvilda 257/1 na Katastrální úřad v Prachaticích. Na základě kupní smlouvy ze dne 12. 6. 1941, v souvislosti s vyrozuměním úředního soudu v Kašperských Horách (zde byla pobočka bavorského Zemského soudu v Řezně) ze dne 15. 5. 1944, HRB Vimperk 5, a v návaznosti na rozhodnutí předsedy vlády v Řezně ze dne 16. 10. 1941, č. 1052 gI, jakož i na základě kupní smlouvy z 9. 10. 1943, UR č. 1113, sepsané notářem Dr. Geupelem v Bayreuthu, včetně příloh, zapisuje se vlastnické právo na firmu Knäbel und co ve Volarech.“

Podle archivních dokumentů o arizaci papírny na Františkově získaných v archivu v Landshutu, nebyla dne 12. 6. 1941 podepsána žádná kupní smlouva mezi firmou *Spojené továrny na výrobu papíru a ultramarínu Jacoba Krause, Johana Setzera a J. Schneidera ml., a.s.*, se sídlem v Praze Vršovcích a firmou *Möbelwerke, a.s.*, o prodeji papírny, vedlejších budov, všech nemovitostí, strojů a ostatních zařízeních za cenu 100 tisíc RM. Židovští majitelé tuto ponižující kupní smlouvu nepodepsali. Nicméně předseda bavorské vlády schválil dne 16. 10. 1941 převod (arizaci) židovského majetku ve prospěch firmy Möbelwerke Franzensthal.

Na základě kupní smlouvy mezi akciovou společností Möbelwerke Franzensthal a Oskarem Knäbelem uzavřené dne 9. 10. 1943 získává firma *Knäbel a spol., továrna na kovové zboží ve Volarech*, veškerý majetek Jacoba Krause a Roberta Schneidera. Je zajímavé, že notář Dr. Geupel v této smlouvě uvedl, že prodávající firma Möbelwerke Franzensthal nepředložila žádný doklad o nabytí majetku, tj. kupní smlouvu uzavřenou s firmou *Spojené továrny na výrobu papíru*. Akciová společnost Möbelwerke byla fiktivní a sloužila pouze k utajení zbrojovky na Františkově. Dne 25. 7. 1944 byla akciová společnost Möbelwerke Franzensthal rozpuštěna. O. Knäbel se choval a vystupoval de facto jako vlastník akciové společnosti Möbelwerke.

Obrázek 6. Zbrojovka Möbelwerke Franzensthal, jaro r. 1941. Nízká budova vpravo je ubytovna pro nuceně nasazené dělníky a válečné zajatce. Pramen: Kaltenbach, Heimat im Böhmerwald.

Zajímavé je zjištění, že od poloviny roku 1941 veškeré finanční příjmy a výdaje související s přestavbou papírny na zbrojovku a posléze s financováním zbrojní výroby procházely účetnictvím firmy *Knäbel a spol., továrna na kovové zboží*. To bylo rozděleno na civilní a zbrojní výrobu. Civilní výrobou se v řetězárně zabývalo 180 pracovníků. Vyráběly se zde řetězy na kola a motocykly a dále pak spojky na řemeny. Celkový obrat v řetězárně za rok 1944 činil 178 684 RM. Zbrojní výrobu na Františkově zajišťovalo maximálně 60 pracovníků a obrat za 6 měsíců r. 1944 (1. červenec – 31. prosinec) dosáhl 1 250 447 RM, tj. sedminásobku v porovnání s řetězárnou. Bilanční zisk továren pana Knäbela za rok 1944 pak činil úctyhodných 261 477 RM.

Záhadné a obtížně vysvětlitelné je zjištění, že 180-ti pracovníkům řetězárny byly v roce 1944 za 12 měsíců vyplaceny mzdy v celkové výši 107 965 RM (dělníkům celkem 67 378 RM a úředníkům pak platy v celkové hodnotě 40 427 RM). Přitom pracovníkům zbrojovky, kterých bylo jenom 60, bylo za pouhých 6 měsíců vyplaceno celkem 185 418 RM (dělníkům šlo na mzdy celkem 173 538 RM a úředníkům na platy 11 880 RM.). Sociální výdaje byly přibližně stejné, 12 971 RM. Jak jsem již uvedl, zbrojovka byla v provozu pouze druhou polovinu roku. V první polovině zde ještě probíhaly jakési tajuplné stavební práce. Započato s nimi bylo v polovině roku 1943, kdy tady byla zastavena výroba. Vysoká částka vynaložená na mzdy nasvědčuje tomu, že tu pracoval velký počet manuálních pracovníků. Velkou pozornost těmto pracím věnoval dokonce sám předseda bavorské vlády. Dne 2. dubna 1944 píše hospodářský expert Wilhelm Hieber předsedovi bavorské vlády dopis, v němž uvádí: „Závěrečné práce k 31. 12. 1943 nebyly sice ještě dovedeny do konce, ale jak je možné již dnes odhadovat, tak jako závod Möbelwerke na Františkově se svými dokončovacími pracemi, tak také pobočný závod v Neusorgu, pracovaly s velkými ztrátami.“ Vzhledem k tomu, že práce, které v době roční odstávky byly prokazatelně prováděny u nadzemních objektů, nebyly časově a ani finančně náročné, musíme se domnívat, že zde v průběhu roku byly budovány rozsáhlé podzemní prostory, v nichž měly být umístěny další výrobní kapacity.

Kdo na Františkově mohl budovat tyto podzemní prostory? Jeden z pamětníků, který byl

v oněch letech na Františkově zaměstnán, uvádí, že tam v tomto roce pracovala jedna francouzská firma. Byli to pracovníci Todtovy organizace, kteří byli nasazováni na stavbách různých bunkrů, opevnění a podzemních továren. Byli řízeni organizací SS. Dále přicházejí v úvahu sovětští zajatci od Pramenů Vltavy, kteří rovněž spadali do kompetence Waffen SS.

Jaké byly finanční náklady zaměstnavatele při pracovním nasazení válečných zajatců? Je naivní se domnívat, že práce zajatců nic nestála. Především zajatci dostávali mzdu, řádově 0,5 RM denně. Z této mzdy byly zajatcům dle uvážení velitele pracovního komanda nebo tábora kupovány cigarety, léky a další drobnosti. Příslušníci SS za ostrahu a dohled při pracovním nasazení dostávali mzdu 50-100 RM měsíčně. Tyto finanční prostředky byly vypláceny hospodářskému koncernu SS. Představíme-li si, že podzemní prostory na Františkově budovalo 50 sovětských zajatců a „pečovalo“ o ně 10 příslušníků SS, přišlo to pana továrníka „bratru“ na 60 000 RM ročně.

Nikdy jsem se v žádné literatuře nesetkal s informacemi, jakým způsobem byla prováděna arizace židovského majetku. Pod tímto pojmem jsem si představoval zabavení židovského majetku nějakým úředním rozhodnutím. To je však velký omyl. Šokuje mě rafinovanost, s jakou nacisté arizaci, alespoň v tomto případě, prováděli. Z právního hlediska je to nezpochybnitelné.

Nacisté židovský majetek řádně vykoupili a zaplatili. Židovští majitelé údajně podepisují s fiktivní německou akciovou společností Möbelwerke kupní smlouvu, podle níž jí prodávají za 100 tisíc RM 50 ha luk, polí a lesů, dvě továrny, dvě vodní elektrárny (dodnes jsou v provozu), šest velkých obytných budov. Od této akciovky pak majetek kupuje ctihodný německý podnikatel. On de jure židovský majetek nearizoval. Zůstává nadále ctihodným.

Jaká je to částka v přepočtu na dnešní kupní sílu koruny? Pokusme se to odhadnout. Kupní síla měny se určuje podle tzv. spotřebního koše. Je to pomyslný koš, do něhož uložíme všechny potraviny a spotřební zboží, které člověk spotřebuje průměrně za jeden měsíc, aby uživil sebe a svoji rodinu. Odborně se tomu říká, aby reprodukoval svoji pracovní sílu. Zjistíme cenu tohoto zboží v prvorepublikových a dnešních korunách a porovnáním určíme jejich kupní sílu. K určení orientační kupní síly použijeme jednodušší způsob. Můj otec pracoval před válkou a za války v továrně na obráběcí stroje firmy Kameníček v Hostivaři jako technický úředník. Dostával měsíční plat 800 Kč, z nějž musel uživit čtyřčlennou rodinu. Jaký musí mít dnes muž měsíční plat nebo mzdu, aby uživil čtyřčlennou rodinu? Podle mého odhadu minimálně 12 000 Kč. Takže orientačně byla kupní síla prvorepublikové koruny ve srovnání s dnešní korunou patnáctkrát vyšší. Směnný kurs říšské marky k prvorepublikové koruně byl 1 RM = 8,33 Kč. Kupní síla předválečné koruny byla v porovnání s dnešní Kč minimálně 15 krát vyšší. Takže 100 tisíc RM představuje dnes hodnotu přibližně 12,5 mil. dnešních korun. Tuto směšnou cenu nabízeli nacističtí arizátoři Jakobu Krausovi za tak obrovský majetek.

V archívních dokumentech o arizaci tohoto židovského majetku jsem nenašel žádnou smlouvu o prodeji papírny a všech ostatních nemovitostí fiktivní německé akciové společnosti Möbelwerke. Jakob Kraus ji zcela určitě nepodepsal. Naopak, je znám jeho dopis adresovaný začátkem čtyřicátých let přímo Ernstu Kaltenbrunnerovi, který byl šéfem úřadu říšské bezpečnosti SD a byl odpovědný za pronásledování Židů. V tomto dopise Jakob Kraus protestuje proti arizaci a zabavování majetků Židů.

Předpokládejme, že smlouva existuje. Vzniká otázka, zda podpisy židovských majitelů byly dobrovolné, či vynucené slibem vydání povolení k vycestování do zahraničí, nebo dokonce bitím a mučením na gestapu. I v případě, že by byla židovským majitelům nějaká částka vyplacena, nebyl problém na několik let z nějakého zdánlivě přijatelného důvodu zablokovat její výběr. Pak přišel transport do vyhlazovacích táborů. Peníze na účtech automaticky připadly říši. I kdyby akciová společnost Möbelwerke bývala židovským majitelům nebo Velkoněmecké říši zaplatila částku 100 tisíc RM, vydělala by na tom, protože ta v roce 1942 prodala veškeré, 20 let staré papírenské stroje a zařízení, jedné rakouské firmě za 191 tisíc RM.

Majitel řetězárny ve Volarech, říšský Němec Oskar Knäbel, získal de jure židovský majetek

dne 9. října 1943 na základě kupní smlouvy od akciové společnosti Möbelwerke Franzensthal. Takto „pocitivě“ získaný majetek nechal Oskar Knäbel 31. 5. 1944 zapsat na katastrálním úřadě v Prachaticích na své jméno a poté se policejně přihlásil k trvalému pobytu na Františkově v následujících objektech: č. p. 77 Sägewerk (pila) Oskar Knäbel, č. p. 78 Herrenhaus (panský dům, dnešní penzion) Oskar Knäbel, č. p. 103 Fabriksgebäude (továrna) Oskar Knäbel.

Dlužím vysvětlení, co to bylo za pobočný závod v Neusorgu. Pamětní výbor koncentračního tábora v Gusenu zveřejnil na svých internetových stránkách seznam všech pobočných závodů firmy Messerschmitt GmbH spolu s informacemi, co jednotlivé závody od koho odebíraly, co vyráběly a komu to dodávaly. V tomto dvoustránkovém seznamu se žádný závod v Neusorgu neobjevuje. Čím tedy mohl být užitečný pro leteckou továrnu?

Městečko Neusorg leží v pohoří Fichtelgebirge ve SRN v Bavorsku. Od raného středověku to byla proslulá hornická oblast. Těžilo se zde zlato, zinková a železná ruda, minerály, kámen, žula, hnědé uhlí, kaolin, jíl, rašelina, křemen a v době války dokonce uranová ruda. Oblast je poseta těžebními jámami, štolami a lomy. Průmyslové podniky zde nebyly výrazným způsobem zastoupeny, takže k vlastní výrobě letadel nemohl Neusorg ničím přispět. Jediné, co mohl nabídnout, byli zkušení horníci a technici, kteří dokázali hloubit štoly nebo budovat podzemní prostory a zpracovávat kámen. Je pochopitelné, že v pojednání o historii městečka Neusorg je vynecháno období druhé světové války. Asi není čím se chlubit. Nicméně je fakt, že Hans Weiss z Neusorgu byl předsedou představenstva fiktivní akciové společnosti Möbelwerke Franzensthal a ředitelem této zbrojovky od 1. 6. 1941 do 1. 7. 1944.

Pouze v jedné části článku o německém antifašistovi jménem Neumann je zmínka, že tento muž v Neusorgu za války řídil dva důležité zbrojní podniky. Pojednání o arizaci papírny na Františkově uzavřeme tím, že se přeneseme do roku 1945 a podíváme se, jak dopadl arizátor a arizovaní. Oskar Knäbel se nesmířil se zavedením národní správy na svůj „pocitivě“ získaný majetek. Následuje opis dokumentu ze Státního okresního archivu v Prachaticích. Jde o dopis ONV v Prachaticích Zemskému národnímu výboru v Praze k této záležitosti.

OPIS

115/45/Kš/Zá

3. června 1945 v Praze

Zemskému národnímu výboru

Odvolání Oskara Knäbela proti národní správě

*Zdejší Okresní národní výbor ustanovil v rámci dosazování národních správ v závodě Oskara Knäbela Továrna na kovové výrobky, Knäbel und co OHG ve Volarech, za národního správce Jaroslava Frieda z Husince. Proti dosazení národní správy vznesl Oskar Knäbel námitky jednak u zdejšího Okresního národního výboru, jednak u velitele civilní správy americké okupační armády, majora Brewstera. Tvrdí, že byl státně spolehlivým občanem, svobodným zednářem atd. Svoje odůvodnění podal písemně, jež v příloze zasíláme. V jeho záležitosti vypověděli dva členové poradního sboru místní správní komise ve Volarech, že se během německé okupace choval loajálně. Byl odkázán na to, že ustanovení Národní správy nemá během odvolacího řízení odkladného účinku. **Podotýkáme, že se jedná o důležitý závod, zaměstnávající cca 200 zaměstnanců, který se zabýval během války důležitou zbrojní výrobou.** Jelikož v těchto záležitostech možno se k rozhodnutí Okresního národního výboru odvolati k ZNV, zasíláme Vám tuto záležitost spolu s jednotlivými doklady k definitivnímu rozhodnutí.*

Předseda ONV

Dále následuje plná moc k provedení inventury v továrně Oskara Knäbela:

129/čř/Kš/Šv
5. června 1945
Plná moc

Zplnomocňuji tímto pana Karla Caháka, aby v zastoupení Okresního národního výboru v Prachaticích jakožto úřední orgán provedl přesnou inventuru všech majetkových hodnot firmy Oskar Knäbel „Továrna na výrobu kovového zboží a spol. OHG“ a tento majetek předal správě námi jmenovanému národnímu správci Jaroslavu Friedovi z Husince. V případě, že by toho zplnomocněný Karel Cahák potřeboval, je jmenovaný oprávněn použít všech zákonných prostředků k provedení svého úkolu.“

V červnu 1945 byla na firmu Oskara Knäbela uvalena národní správa. Proti tomuto rozhodnutí na ONV v Prachaticích marně intervenovala v jeho prospěch americká okupační správa. Nepomohlo ani odvolání k Zemskému národnímu výboru v Praze.

Funkcionářům ONV pak pan Knäbel oznámil, že mu bude coby svobodnému zednáři povoleno odejít do zahraničí a vzít si s sebou majetek: svršky z bytu a stroje z továrny. V úvahu připadaly tyto země: Francie, Irsko nebo Turecko. Rovněž nabízel našim orgánům spolupráci. Hovořil o svých kontaktech a slíbil poskytnout důležité informace.

Z účetních dokladů se jich mnoho nenašlo, protože byly včas zničeny. To málo, co zbylo, však postačuje k tomu, abychom našli pravdu, jak to všechno bylo. Především byly v továrně pana Knäbela nalezeny drahé speciální stroje, které byly ve Francii zarizovány firmě Cahen-Frères Strassbourg a které na žádost francouzské vlády musely být této firmě vráceny.

Ke svému majetku na Františkově, kde naše orgány našly uskladněný materiál a součástky k výrobě proudových letadel Messerschmitt v hodnotě 10 mil. prvorepublikových korun (dnešních 150 mil Kč) pan továrník uvedl, že vlastníkem materiálu je firma Messerschmitt GmbH a on jí pouze pronajal 300 m² skladovacích ploch. V účetní evidenci jsou však doklady o tom, že na sklonku války nakoupil materiál v této hodnotě.

Inventurní soupis tohoto materiálu představuje 25 listů a 2000 položek. Provedl ho národní správce jmenovaný Okresním národním výborem. Dokumenty týkající se inventury jsou uloženy ve Vojenském ústředním archivu v Praze ve fondu Štáb pro soustředování válečného materiálu, karton 192.

Obdobně tvrdil pan Knäbel, že všechny objekty na Františkově pronajal firmě Messerschmitt, která zde zřídila a provozovala montážní závod. Když pracovníci ONV chtěli, aby jim předložil nájemní smlouvu, žádnou neměl, podobně jako neměl smlouvu o prodeji majetku Jakoba Krause firmě Möbelwerke Franzensthal. Oskar se choval jako malý chlapeček. „Já nic, já muzikant.“

Tím se mu podařilo oddálit odvoz leteckého materiálu z Františkova do Letňanské Avie, která po válce zahájila výrobu proudových stíhaček. Pokud se totiž nejednalo o trofejní zbrojní firmu, nebylo možné ji pokládat za válečnou kořist a o jejím majetku a likvidaci rozhodoval Fond národní obnovy a to byl právně složitý proces. Aby se právu učinilo zadost, byl okresním národním výborem jmenován národní správce firmy Messerschmitt GmbH na Františkově, kterým se stal kpt. Famfule, příslušník naší zahraniční armády v Anglii, kde sloužil jako letec. Po demobilizaci se přistěhoval na Kvildu a působil zde několik let jako starosta obce.

Zbývá nalézt a předložit důkazy o tom, že firma pana Knäbela vyráběla na Františkově pilotní kabiny ve vlastní režii. Od roku 1941, kdy byla založena akciová společnost Möbelwerke Franzensthal a převeden na ni majetek Jakoba Krause, objevuje se v bilancích Volarské firmy příjmová položka „záloha RLM“, a to r. 1941: 218 500 RM, r. 1942: 137 915 RM, r. 1943: 134 000 RM. Kromě toho firma inkasovala v r. 1942 příjem ve výši 190 000 RM z prodeje papírenských strojů. V přepočtu na dnešní kupní sílu koruny je to 91 mil Kč.

Zkratka RLM znamená Reichsluftfahrtministerium, český Říšské ministerstvo letectví, v jehož čele stál Herman Göring. Že by snad nájemné za firmu Messerschmittwerke GmbH platilo

Ministerstvo letectví? To snad ne. Tyto prostředky byly určeny na přestavbu bývalé papírny na zbrojovku. Budova bývalé kovárny byla přestavěna na kuchyni a kantýnu pro zaměstnance, v podkroví továrny byla vybudována ubytovna a sociální zařízení pro zaměstnance, v celém objektu byla nainstalována průmyslová televize, zapojena telefonní ústředna a po objektu rozmístěno osm telefonních přístrojů, dále byla zařízena kancelář ředitele, projekční kancelář atd. Vlastní výroba mohla být zahájena teprve na jaře roku 1942, kdy byly odvezeny všechny papírenské stroje. V srpnu r. 1943 byla výroba zastavena a opět se přestavovalo, budovalo a zařizovalo. Skutečnost, že veškeré účetnictví firmy Möbelwerke Franzensthal bylo zahrnuto do podnikové účetní evidence podniku O. Knäbela svědčí o tom, že firma Möbelwerke byla fiktivní i když existovala de jure. Na základě kupní smlouvy uzavřené s firmou Möbelwerke Franzensthal získal majetek Jakoba Krause v r.1943 Oskar Knäbel. Stal se majitelem nejen de facto, ale i de jure. To se také objevilo v jeho bilanci sestavené ke dni 31. 12. 1943, v níž se jako první položka objevuje: Objekt Františkov RM 102 118.

Další důkazy o tom, že firma *Knäbel a spol., továrna na kovové zboží* vyvíjela zbrojní aktivity se nacházejí v dokumentu Účet 980: účet ztrát a zisků k 31.12.1944, který se ve skrovném archivu firmy nedopatřením dochoval. Takže začneme.

V roce 1937 činil celkový obrat firmy 3,35 mil. prvorepublikových korun. Vyráběly se zde řetězy na velocipedy a motocykly, transmisní šrouby, řemenové spojky, kovové stavebnice a kovová těsnění. Za pouhých 6 měsíců r. 1944 dosáhl celkový obrat téměř 15 mil. prvorepublikových korun, to je více než čtyřnásobku v porovnání s r. 1937. Z této částky 12,5 mil. činila zbrojní výroba a produkce řetězů **poklesla** na polovinu, tj. na 1,78 mil. korun. Zbrojní výroba v přepočtu na dnešní kupní sílu Kč činila 187 mil. Kč. Bilanční zisk za rok 1944 dosáhl 261 473 RM, tj. 39 mil. dnešních Kč. Za čtyři válečné roky mohl pan Knäbel vydělat až 160 mil. Kč. Tomu se říká „slušný vývar“.

Kampak se asi poděly všechny zisky? Tuto otázku si kladli i Američané, když v roce 1945 obsadili Německo. S údivem zjistili, že nejen velké koncerny, ale i střední podniky neměly vůbec žádný kapitál. Pátrali, pátrali a našli v zahraničí 750 firem koupených nebo založených německými podnikateli, v nichž ukryli svůj kapitál. V Evropě jich bylo 384, z toho 214 ve Švýcarsku a 112 ve Španělsku. Ve Střední a Jižní Americe pak 331 a v Turecku 35.

Při likvidaci firmy Knäbel a spol v r. 1948 provedl ing. Brada ocenění. Podle něho měla podstata firmy cenu 4,78 mil. korun. Z toho objekty na Františkově a na Polce se na této částce podílely 1,5 mil. K. Naproti tomu závazky firmy činily 4,2 mil. K. Jednoduše řečeno, nula od nuly pojde a je vytunelováno.

Na závěr bych chtěl přeci něco dodat.. Chce-li se někdo pohoršovat nad způsobem podnikání pana Knäbela, nemá k tomu ani důvod, ani právo. Platí, že každý si má zamést před vlastním prahem. V naší zemi novopečení podnikatelé privatizovali a privatizovali. Pak vytunelovali podniky, které jim svěžil nebo prodal stát, vytunelovali i banky, které jim poskytly úvěry. Nakradené peníze si ulili v Lichtenštejnsku, Švýcarsku, ve Střední a Jižní Americe, v zámoří atd. Vláda ČSSD sanovala vytunelované banky částkou 500 mld. korun z daní nás prostých občanů. Sanované banky byly předány strategickým zahraničním partnerům a ti nás opět okradli. Když o nic jiného, tak o Plzeňský prazdroj. Dnes dosahuje státní dluh výše 1 bilionu korun a nás čeká další utahování opasek a to musíme chrochtat blahem, jak dobře se máme a jakou máme demokracii.

10 let po skončení druhé světové války Německo začalo prožívat hospodářský zázrak, který neprožila žádná jiná země. Víím, o čem mluvím, protože v roce 1965 jsem napsal diplomovou práci na téma Hospodářský zázrak v Německu a obhájil jsem ji na „výbornou“. Já už dvacet let čekám na to, že nás také potrefí ten hospodářský zázrak. Vždyť úvěry, které po válce poskytly Spojené státy Německu, jsou ve srovnání s dotacemi, které dostáváme od EU, směšné drobký.

Oskar Knäbel jako říšský Němec nebyl z nepochopitelných důvodů zařazen v letech 1945/46 do odsunu. Nedá se vyloučit, že i on, jako řada jiných Němců, čekal, že západní spojenci napadnou

Sovětský svaz a že se u nás poměry změní. Když se zde ani po Vítězném únoru politické poměry neobrátily k lepšímu, podal si žádost o vystěhování a zdůvodnil ji následovně:

„Jsem ve Volarech od roku 1929, dříve jsem bydlel v Singen-Hohentwiel a byl jsem majitelem fy. Knäbel a spol. ve Volarech. Následkem svého stáří 67 let nejsem schopen tělesné práce a moje dcera Jana, které jest 33 roky, následkem srdeční choroby rovněž není práce schopná. Nemáme žádných příjmů a musíme hledět, abychom se dostali k našim příbuzným do Singen-Hohentwielu, francouzské pásmo, kteří se o nás postarají. Prosíme proto o povolení k vystěhování.“

Dne 27. 7. 1948 dostali Oskar Knäbel a Jana von Gernierová propustky za účelem vystěhování do francouzského okupačního pásma v Německu. Tak dopadl arizátor? Kolik peněz mu vynesla zbrojovka na Františkově a řetězárna ve Volarech a zda mu jeho vlivní kamarádi pomohli vyprat říšské marky ve Švýcarských bankách, nevím.

Jak dopadli arizovaní? Norbert Schneider, nar. 26. 1. 1898, bytem Brno, byl 2. 12. 1941 poslán transportem do Terezína a poté 30. 4. 1942 z Terezína do vyhlazovacího tábora Zamošč v Polsku, kde našel svoji smrt. Jacob Kraus, nar. 9. 10. 1885, bytem Vídeň, 11.3.1944 následoval transport do Terezína, odtud 28. 10. 1944 transport do Osvětimi. Ani on nepřežil.

Musím se zmínit i o bratru Jacoba Krause, Karlovi, který byl významným spisovatelem, v naší zemi bohužel málo známým. Karl Kraus se narodil 28. 4. 1874 v Jičíně. Od dětství žil a studoval ve Vídni. Jeho stěžejním dílem jsou *Poslední dny lidstva*, 1919. *„Kraus dovedl jako kritik, satirik, pamfletista a společenský reformátor odhalovati, líčiti a pranýřovati svou dobu a její zjevy i události společenské, politické a kulturní. Stál již před válkou a za války na straně utlačovaných národů v Rakousko-Uhersku a projevoval sympatie čsl. národu i Jihoslovanům. Byl ve styku s Masarykem. V roce 1926 byl navržen profesory pařížské Sorbony za kandidáta Nobelovy ceny míru pro spisovatele.“* (Ottův slovník naučný. 2. svazek III. dílu dodatků, s. 833). Karl Kraus zemřel v roce 1936.

Pro účely dalšího vyprávění nebo snad pátrání v historii bude důležité zjistit, jaké objekty byly na Františkově vybudovány do roku 1941, kdy zde začala působit akciová společnost Möbelwerke, k jakému účelu sloužily v době, kdy byla v provozu papírna, a jak se změnil způsob jejich užívání v době války. Budeme vycházet z podrobného leteckého snímku zhotoveného v roce 1946. Postupovat budeme od místa, kde se nachází odbočka k penzionu Františkov vedoucí k němu ze státní silnice mezi Borovými Lady a Kvildou.

Obrázek 7. Letecký snímek Františkova z roku 1946

Katastrální území Nové Hutě

1. *Stavební parcela číslo 168/2*, obytný dům číslo popisné (dále jen č. p.) 78, nazývaný Panský dům (Herrenhaus), dnes Penzion Františkov. Objekt byl vybudován ve druhé polovině 19. století. Pravděpodobně byl využíván k ubytování rodinných příslušníků majitelů sklárny a později majitelů papírny. K jakému účelu sloužil za války je trochu zahaleno tajemstvím. Při soupisu inventáře, který v roce 1946 prováděli zástupci národní správy firmy Knäbel, se v objektu nacházelo 5 bytů, v nichž byl dohledán různý nábytek: skříně, přiborník, kredenc, stoly, židle, stojací hodiny apod. Hodnota nábytku byla stanovena na 35 000 Kč. V objektu za války bydlel vrchní ředitel p. Spiegel, jeho sekretářka, technický ředitel ing. Franz Walter a ekonom zbrojovky J. A. Brunner. H. Fastner ve své knize „Erinnerungen an Buchwald“ tvrdí, že zde byli ubytováni belgičtí inženýři, kteří řídili výrobu ve zbrojovce. Pamětníci to však kategoricky popírají. Nikdy prý na Františkově žádné Belgičany neviděli. Zlí jazykové, z toho usuzovali, že na Františkově za války bylo v suterénu dnešního penzionu jakési výzkumné středisko. Pravda může být trochu prozaičtější. V továrně O. Knäbela za války pracovali belgičtí váleční zajatci. V bilancích podniku se objevuje položka „stroje vlastní výroby“. Navíc firma vlastnila řadu patentů a ochranných známek. Tito inženýři byli patrně belgickými válečnými zajatci, a aby svým protekčním zařazením nepopuzovali ostatní zajatce, byli odsunuti do klidného prostředí Františkova a pomáhali při vývoji a zdokonalování speciálních strojů na výrobu řetězů. Při soupisu inventáře v bytech „panského domu“ se zjistilo, že odtud byly ukradeny postele, ložní prádlo, deky, polštáře a šatstvo.
2. *Stavební parcela číslo 169*, obytná a hospodářská budova, č. p. 77. V době, kdy na Františkově byla v provozu sklárna, se v objektu nacházela brusírna skla a pila, která byla v provozu až do začátku války. Za války byl v objektu sklad elektromateriálu, náradí a nástrojů. Nebyl v něm nikdo hlášen k pobytu. Budova dodnes stojí. V posledních letech zde byla v letních měsících vždy otevřena výstavní expozice Galerie Šumava.
3. *Stavební parcela číslo 186/1*. Objekt papírny, též nazývaný „dolní továrna“. Od roku 1941 zbrojovka, montážní závod s krycím názvem Möbelwerke Franzensthal (továrna na nábytek). Vlastní objekt továrny měl rozměr 24 x 80 m. Za války se v přízemí objektu nacházela malá montážní hala a tzv. strojní hala a v prvním poschodí pak velká montážní hala. V podkroví byla v r. 1941 zřízena ubytovna pro zaměstnance včetně sociálních zařízení. Ubytování zde byli pouze sudetští nebo říšští Němci. Objekt továrny byl po válce postupně demontován a získaný stavební materiál použit při stavbě velkého kravína v Šumavských Hošticích. Zůstaly zde pouze obvodové zdi, které byly v roce 1959 odstřeleny. Buldozery hromady troskek rozhrnuly do okolí bývalé továrny.
4. Součástí papírny byla i *budova kotelny*. Je to objekt stojící souběžně s tovární halou poblíž státní silnice. Jedná se o třípodlažní objekt o rozměrech 14,6 x 14,5 m. Do roku 1941 se v objektu kotelny nacházely dva kotle: kotel zn. Škoda a kotel zn. Steinmüller. V kupní smlouvě z r. 1943 se v soupisu strojů objevují 1 jednoválcový parní stroj s lanovým kotoučem a transmisí a 1 jednoválcový parní stroj s transmisí. Jestli to byly parní stroje, které zde v době existence papírny vyráběly elektrickou energii, nelze říci. Údajně zůstaly v podzemí a byly zahrnuty troskami budovy. Zda a co se v objektu bývalé kotelny za války nacházelo nebo vyrábělo, se nepodařilo zjistit. Žádný z pamětníků to neví nebo spíše o tom nechce hovořit. Nejspíš zde sovětští zajatci vyráběli z duralového plechu vany, které pak byly ve velké montážní hale osazovány všemi přístroji.
5. *Stavební parcela číslo 204*. Zde se nacházel vysoký tovární komín s ohništěm, které byly součástí kotelny. Komín byl zbourán v srpnu nebo září roku 1943 v rámci opatření, která měla zbránit letadlům spojenců nalézt tuto důležitou zbrojovku a zničit ji. Bourání prováděli nuceně

nasazení Ukrajinci. Tato práce jim šla rychle od ruky a trvala jim přibližně týden. Jeden z pamětníků vyprávěl, že obrovská hromada kvalitních cihel zmizela tak rychle, že se nikomu nepodařilo zjistit, kam byly odváženy. Patrně nedaleko odtud. Součástí těchto opatření bylo i odstranění sloupů vedení vysokého napětí, kterým byl Františkov až od Polky spojen s rozvodnou sítí Jihočeských elektráren (JČE). Tyto práce rovněž prováděli nuceně nasazení Ukrajinci. Ve skladu náradí po nich zůstali tzv. stupačky, s jejichž pomocí vylézali na sloupy, aby odstříhly dráty. I tato práce jim šla rychle od ruky.

Zastavme se na okamžik u pokusů spojenců nalézt a bombardovat za války továrnu na Františkově. Ve školní kronice z Horské Kvildy se k tomuto tématu nachází na str. 291 následující informace:

„Počet přeletů nepřátelských letadel se v roce 1944 podstatně zvýšil. Bombardovací letadla většinou létala tak vysoko, že člověk mohl dráhu jejich letu poznat jedině podle pruhů kondenzované páry. Dne 16. 10. 1944 letěl nepřátelský svaz sestávající z 36 bombardérů zcela nízko, zatímco ostatní svazy letěly hodně vysoko. Ve Zdíkově a v Sušici byly ten den svrženy bomby a nádraží ve Volarech bylo ostřelováno z palubních zbraní. Časté přelety spojeneckých letadel byly místními obyvateli dávány do souvislosti se snahou vyhledávat malé zbrojní podniky.“

4. 11. 1944 bylo v okolí Horské Kvildy podle záznamu v kronice svrženo asi 20 bomb a velké množství letáků, na kterých stálo následující sdělení: *„Sudetští Němci. Víme o vás. Budeme létat každý den v tuto dobu.“* Stíhací doprovod nízko letících bombardérů dne 16. 10. 1944 zaútočil na nákladní vlak č. 8756 pohybující se na trati Čičenice – Volary, který měl 17 vagonů. Lokomotiva a všechny vagony, z toho 2 cisternové, 14 krytých a 1 služební, byly poškozeny. Zajímavá na této události je skutečnost, že v jednom z krytých vagonů byla do Volar dopravována elektrocentrála o výkonu dvě stě kilowatt pro zbrojovku na Františkově. Vraťme se opět k budovám.

6. *Stavební parcela číslo 205*, čistička odpadních vod. V roce 1928 byly na této parcele vybudovány formou přístavby dvě budovy, které sloužily i za války jako sklady. Tyto budovy měly rozměry 14 x 7,5 m a byly patrové. Skladovací plocha zde činila 300 čtverečních metrů.
7. *Stavební parcela č. 203*, suché záchody. Zastavěná plocha 19 m². Existovaly zde v době provozu papírny. Na leteckém snímku z roku 1946 jsou tu stále, a to v blízkosti státní silnice. Patrně v době války sloužily pro nuceně nasazené Čechy a Ukrajince. Příslušníci vyšší rasy měli v objektu továrny splachovací záchody.
8. *Stavební parcela č. 186/2*. Označuje v kupní smlouvě z roku 1912 pozemek, kde se nacházela budova, v níž byl sklad spolu s kovárnou (zámečnictvím). V roce 1942 byla budova přestavěna. Měla rozměry 14,5 x 19,5 m. V podkroví se nacházely pokoje pro ubytování personálu, v prvním patře tzv. kantýna a kuchyně a v suterénu byly sklady. Seznam zařizovacích předmětů nám umožní udělat si představu o tom, pro kolik strážníků zde bylo připravováno jídlo. V kantýně se nacházely: parní kotel 2, kuchyňský sporák 1, kamna 2, lednice 1, skříň 1, kuchyňská skříň na jídelní nádobí 1, stoly 13, sklenice 70, židle, kuchyňské a jídelní nádobí byly rozkradeny. Kuchyně: stoly 3, židle 13, příborník 1. Kancelář pro závodní kuchyni: registratura 1, kancelářský stůl 1, stůl 1, židle 2. Po válce tato místnost sloužila jako kancelář národního správce. V této budově se nacházel i sklad 15. Pro představu, kolik na Františkově mohlo být ubytováno zaměstnanců: prostěradla 146, povlaky na polštáře 77, povlaky 13, pokrývky 68. Od každého druhu ložního prádla zde mělo být 200 kusů. Něco bylo vydáno vojákům americké armády, naší armády a různým brigádníkům.
9. *Stavební parcela č. 186/3*. Pod tímto číslem se skrývá dřevěná stavba skladu. V roce 1942 zde byla zřízena ubytovna pro nuceně nasazené dělníky z Ukrajiny. Na leteckém snímku jsou na této stavbě patrná okna podkrovních místností. Muž, který si tento objekt v roce 1947 prohlížel, tvrdí, že stěny místností byly popsány ruskými nápisy.

10. *Stavební parcela č. 186/7.* Dřevěná stavba v kupní smlouvě označená jako kůlna na seno. V době války sloužila jako sklad nebo truhlárna.
11. *Stavební parcela č. 202.* Mostní váha, zastavěná plocha 11 m². Na leteckém snímku se v tomto místě nachází strážnice pro příslušníky Werkschutzu, kteří střežili objekty zbrojovky. V době, kdy byla v provozu papírna, se na této váze vážily vozy naložené papírenskými výrobky před odjezdem na nákladové nádraží na Lipce. Vozová váha se skládá ze šachty o rozměrech 2,5 x 5 m a hloubce více jak 2 m. V ní se nalézá soustava táhel a vahadel, která mají mimo jiné za úkol učinit vážení nezávislé na poloze břemene, které se nachází na můstku zakrývajícím šachtu, a udržovat jeho vodorovnou polohu.
12. Posledním objektem na Františkově, ležícím v katastrálním území Nových Hutí, je *typizovaný montovaný UB barák* (Unterkunftsbaracke), který sloužil mimo jiné k ubytování nuceně nasazených a zajatců. Tato stavba se nachází na leteckém snímku v těsné blízkosti státní silnice nad objektem továrny.

Katastrální území Kvildy

Zde výčet staveb začneme objekty na samotném konci Františkova, které byly součástí tzv. „horní továrny“. Dříve však jediný objekt na Františkově, který nepatřil k papírně a nebyl majetkem J. Krause.

13. *Číslo stavební parcely 103*, č. p. 80, Státní polesí Františkov, rozměry 12,5 x 15,7 m. V době války, zde žila jedna čtyřčlenná rodina.
14. *Číslo stavební parcely 105*, kotelna s továrním komínem, rozměry objektu 12,5 x 15,7m.
15. *Číslo stavební parcely 79/1*, č. p. 78, výrobna dřevoviny se strojovnou elektrárny, rozměry objektu 23,7 x 24 m. V roce 1916 výrobna dřevoviny vyhořela. Ušetřena zůstala kotelna a budova strojovny. Budova kotelny a tovární komín byly v roce 1922 zbourány. Továrna na dřevovinu byl patrový objekt. Po válce v objektu žil starší manželský pár. V roce 1947 tady proběhla rekonstrukce vodní elektrárny a objekt dostal dnešní podobu.
16. *Číslo stavební parcely 83/1*, obytná a hospodářská budova, č. p. 81 (hostinec, pekařství, řeznictví), rozměry objektu 23,2 x 13,0 m. V roce 1946 zde žilo 9 osob.
17. *Hospodářská budova patřící k hostinci.* Dnes se zde nachází restaurace Dřevařská bouda.
18. *Číslo stavební parcely 83/2*, obytná a hospodářská budova, č. p. 82, obytný dům pro zaměstnance, rozměry objektu 26 x 13,7 m, v roce 1946 zde žilo 31 osob.
19. *Číslo stavební parcely 104*, obytný dům pro úředníky č. p. 85, rozměry objektu 16,8 x 13,7 m, za války zde žilo 21 osob. Po přestavbě v nedávné době je zde penzion Panský dům.
20. *Hospodářská budova patřící k objektu č. p. 85, k dnešnímu Panskému domu.*

Jaká byla válečná historie Františkova? Z předchozího výkladu již víme, že dne 4. 6. 1941 byla založena fiktivní a krycí akciová společnost *Möbelwerke Franzensthal*, která prostřednictvím firmy *Knäbel a spol., továrna na kovové zboží* provádí již zmíněné stavební úpravy bývalé papírny.

Dochází k přestavbě objektu na stavební parcele 186/2 s označením sklad – kovárna na kuchyň a jídelnu, v podkroví ubytovací kapacity pro personál. V budově bývalé papírny jsou v podkroví vybudovány rozsáhlé ubytovací kapacity včetně sociálních zařízení. Na stavební parcele 186/3 byl bývalý sklad přestavěn na ubytovnu pro nuceně nasazené Ukrajince a postaven i montovaný UB barák pro zajatce. Nemalé byly i náklady na vybavení ubytovny, kuchyně s jídelnou, různých kanceláří, včetně projekční kanceláře. Tuto investiční akci v plné míře financovalo Říšské ministerstvo letectví.

Výroba byla zahájena v roce 1942. Do srpna roku 1943 se zde prováděly pouze montážní práce. Podle informací obsažených v dokumentu Pamětního výboru KT v Gusenu, uveřejněném na internetu, byly v uvedeném období tzv. vany, tj. přední části trupu s pilotní kabinou, dodávány na Františkov z nedaleké Kubovy Hutí. Kde se tam tyto vany přesně vyráběly, nikdo neví. Pamětníci

to opět popírají a tvrdí, že vany byly železnicí odkudsi dopravovány na nádraží na Kubově Huti a odtud nákladním autem na Františkov. Na Františkově byly vany kompletovány, t.j. pilotní kabina byla osazena sedačkou, přístrojovou deskou a všemi ovládacími prvky. Do kabiny byla zamontována i radiostanice a dýchací přístroj. V noci odjíždělo z Františkova nákladní auto s přívěsem plně naloženým hotovými výrobky. Cílem cesty byl Obertraubing v Bavorsku, kde byla prováděna montáž letadel.

Důležitým mezníkem ve výrobě na Františkově byl srpen roku 1943. Dne 7. srpna 1943 napadly obrovské svazy bombardovacích letadel Messerschmittovy závody v Řezně a doslova je srovnaly se zemí. Okamžitě po zničení továrny byla nařízena a provedena decentralizace výroby stíhaček tak, aby její výroba nemohla být jedním náletem zcela ochromena. Výroba se stěhovala do montovaných dřevěných baráků postavených narychlo na lesních mýtinách, do tunelů, sklepení pivovarů apod. Výrobní haly pro firmu Messerschmitt byly zřízeny i v prostoru koncentračního tábora Gusen, která byl pobočkou koncentračního tábora Mauthausen. Vězni koncentračního tábora měli být živými štíty chránící leteckou zbrojní výrobu před spojeneckým bombardováním. Americká zpravodajská služba o tom věděla a zvažovala možnost bombardování tábora. Vzhledem k pravděpodobným vysokým ztrátám na lidských životech v řadách vězňů od tohoto záměru upustila. V roce 1943 při návštěvě Gusenu nařídil ministr zbrojního průmyslu totální nasazení všech vězňů a válečných zajatců do zbrojního průmyslu.

Druhý smrtící úder zasáhl hitlerovský zbrojní průmysl 22. února 1944, kdy americké bombardéry napadly zbývající letecké závody firmy Messerschmitt v Obertraubingu, jihovýchodně od Řezna. Závody s přilehlým letištěm byly kompletně zničeny. Američané se domnívali, že výroba proudových stíhaček Messerschmitt, které byly zařazeny mezi Hitlerovy zázračné zbraně, byla na dvanáct měsíců zastavena.

Spojenci se však zmýlili. Díky montážnímu závodu na Františkově a montážnímu závodu v Korosekách s přilehlým letištěm v Plané výroba proudových stíhaček pokračovala dál. V tom spočívá historicky významné a svým způsobem výjimečné postavení zbrojovky na Františkově. Byla to jediná místa, kde se od 1. 7. 1944 do března 1945 v Německu a okupovaných zemích montovaly proudové stíhačky. Po zničení Messerschmittových závodů byla výroba na Františkově od srpna 1943 do 1.7. 1944 zastavena. Chyběl montážní závod, kde by byla prováděna kompletace proudových stíhaček

Vedle již zmíněných akcí (odstranění sloupů vedení vysokého napětí a stržení továrního komínu) tady byly v době odstávky intenzivně budovány podzemní výrobní prostory. Výroba byla na Františkově opět zahájena dne 1. 7. roku 1944. Vany se vyráběly v nově vybudovaných podzemních prostorách a odpadla nutnost dovážet je z Kubovy Huti. Nebyly to ale již vany pro vrtulové stíhačky ME 109, kdežto vany pro proudová letadla ME 262. Ty se však již neodvážely do Obertraubingu, nýbrž do montážního závodu v Korosekách poblíž Českých Budějovic a letiště Planá.

Zde byla montážní linka umístěna v dřevěné stavbě ve tvaru L, která se nacházela v levém rohu křižovatky silnic vedoucích z Plané a z Černého Dubu, naproti statku Koroseky. Po válce tato budova byla údajně přestavěna na vepřín. Smontované stíhačky ME 262 byly v noci pomocí traktorů odtahovány po silnici na letiště v Plané, odkud vzlétaly na domovská letiště. Spojeneckým letadlům se toto místo nikdy nepodařilo objevit, stejně jako pobočný závod na Františkově. Když naše armáda v květnových dnech roku 1945 obsadila „montážní závod“ v Korosekách, našla uvnitř objektu montážní linku, kterou tvořila kolejnicová dráha a montážní vozíky. Nacházelo se zde 7 částečně smontovaných stíhaček Messerschmitt 262. Jak již víme, montážní linku demontovala a odvezla Sovětská armáda.

Po zničení Messerschmittových závodů a přilehlého letiště v Obertraubingu, jihovýchodně od Řezna, vydal dne 1. března 1944 ministr zbrojního průmyslu Albert Speer „Nařízení o založení štábu pro stíhačky (Jägerstaab)“. Jako úkoly štábu uvádí tajný dokument: „*Bez byrokratických*

průtahů přímými rozkazy zajistit uvedení do provozu poškozených závodů na výrobu letadel, nebo jejich přeložení“. O čtyři dny později toto nařízení ve svém výnosu upřesňuje H. Göring: „1. odstranění škod ve stávajících závodech, 2. přeložení, decentralizace a rozšíření stávající výroby, 3. vybudování výrobních kapacit bezpečných proti bombardování.“ Pod bodem č. 3 se skrývá požadavek na urychlení výstavby podzemních objektů všeho druhu a zejména podzemních továren. První rozhodnutí o těchto akcích byla přijata již v roce 1943. Zůstaňme však u proudových stíhaček.

Dne 9. března 1943 byl založen koncentrační tábor Gusen II. Poblíž měla být vybudována obrovská podzemní továrna na výrobu letadel ME 262, prvních sériově vyráběných proudových stíhaček na světě. Stavba byla vyprojektována již dříve. Projekty mnoha podzemních továren v Německu zpracovávala projekční kancelář ing. Fibingera ve Vídni. Tento muž po válce projektoval a budoval v USA sila pro mezikontinentální rakety. Za výstavbu podzemních továren a tím i výrobu všech druhů zázračných a tajných zbraní ve skupině Jagerstaab odpovídal Dr. Ing. Hans Kammler.

Samotná výstavba podzemní továrny začala v březnu roku 1944. Stavba měla krycí název Bergkristall-Bau a výroba stíhaček ME 262 Esche 2. Do konce války zde bylo vybudováno 25 km štol, 50 000 m výrobních ploch. Pracovalo tady 13 000 vězňů a zajatců. Za rok jich zahynulo 15 000. Pásová výroba proudových stíhaček tu byla zahájena přibližně jeden měsíc před koncem války a za tuto dobu se jich zde údajně vyrobilo 1 000 kusů. Z této podzemní továrny vycházela kompletní letadla. Chyběla jim pouze křídla, která se montovala na jiném místě.

Americká armáda o výstavbě podzemní továrny v Gusenu věděla díky leteckému průzkumu a snímkování. Podle dokumentů americké zpravodajské služby, které byly publikovány o podzemní továrně, měli Američané dokonalý přehled o tom, co se zde děje, o počtech vězňů a zajatců, kteří tu pracovali, v jaké fázi se stavba nachází apod. Bez nadsázky je možné říci, že stavbu měli pod kontrolou.

Na závěr je třeba se zmínit o druhé rozsáhlé podzemní stavbě nedaleko od Gusen v Ebensee v Rakousku, která patřila do kompetence ministerstva letectví. Bylo to rozsáhlé výzkumné zařízení pro mezikontinentální rakety A9/10 pod krycím označením „Zement“. Vraťme se však na Františkov.

V kronice Základní školy na Kvildě se objevuje informace, podle které „1. července roku 1944 zahájila na Františkově výrobu leteckých dílů pobočka koncernu JUNKERS.“ Tato firma pro proudové stíhačky ME 262 vyráběla motory s označením JUMO 004. Po válce se objevilo i několik časopiseckých článků, podle nichž byly na Františkově „v několika halách montovány letecké motory, kabiny a palubní desky pro letouny typu Messerschmitt“. Další informace: „Po válce byla továrna, ve které zůstalo kompletní strojní zařízení spolu s větším počtem vyrobených leteckých motorů a množstvím přístrojů, využita pro ubytování asi 150 mužů US Army.“ Je pravda, že většina bývalých (zasvěcených) příslušníků Ministerstva vnitra, kteří pracovali na Krajské správě SNB v Českých Budějovicích, byla skálopevně přesvědčena, že se zde montovaly letecké motory. V archivu této správy se snad nacházely dokumenty, které to dokazovaly. Jsou v objektovém svazku OB 156 POKLAD.

Naopak pamětníci, kteří zde pracovali od 1. července 1944, to kategoricky popírají a tvrdí, že o něčem takovém ani nevěděli. Pokud se zde letecké motory montovaly, muselo se to odehrávat kdesi v podzemí, které sovětští zajatci vybuďovali během roční nucené odstavky.

Zcela jistě však na Františkově byly od 1. 7. 1944 vyráběny a kompletovány vany pro letouny Messerschmitt 262A-2a/U1. Ty měly kanóny ráže 30 mm a mohly nést dvě bomby o váze 220 kg. Tuto tzv. bombardovací verzi stíhačky Messerschmitt 262 nařídil vyrábět osobně Hitler. Přitom již první zkušební lety ukázaly, že zátěž je pro proudovou stíhačku příliš velká. Letadlo nedokázalo vyvinout dostatečně vysokou rychlost a v bojových akcích bylo snadnou kořistí i pomalejších amerických stíhaček. Hitlerovi si však nikdo nedovolil odporovat, takže tento typ stíhacího bombardéru se sice v omezené míře vyráběl, ale většinou létal bez bomb. Výroba na Františkově

probíhala přibližně do poloviny dubna roku 1945.

Zde jsou základní charakteristiky proudové stíhačky Messerschmitt 262A-2a: funkce – stíhací letoun, rok výroby – 1944, jednomístné letadlo, motory – dva, každý o váze 900 kg, typ – Junkers Jumo 004B-1, rozpětí křídel – 12,48 m, délka – 10,6 m, výška – 3,84 m, plocha křídel – 21,7 m², váha prázdného letadla – 3 800 kg, maximální váha – 6 400 kg, rychlost – 870 km/h, dostupnost – 11 450 m, dolet – 1050 km, vybavení – čtyři kanóny ráže 30 mm MK 108, 24 neřízených raket R4M 55 mm umístěných na nosičích pod křídly.

Celkem bylo do konce války vyrobeno přibližně 1400 stíhaček ME262. Z nich byla většina zničena spojeneckými letci přímo na letištích. Další nemohly vůbec vzlétnout v důsledku nedostatku paliva, náhradních dílů nebo pro nedostatek vycvičených pilotů. Bojových akcí se zúčastnilo méně než 300 letadel. Tento typ stíhačky přišel na scénu druhé světové války naštěstí příliš pozdě, aby mohl zvrátit drtivou převahu spojenců ve vzduchu.

Obrázek 8. Pilotní kabina letadla Messerschmitt Me262. Zdroj: Wikipedia.org

Pro lepší představu čtenáře o tom, jak náročná byla výroba van a osazování kabiny pilota různými přístroji, uvedeme seznam materiálů, který byl v objektech františkovské zbrojovky po skončení války nalezen. Údaje pocházejí z dokumentu Štábu pro soustředování válečného materiálu, odbočka 9 České Budějovice ze 3. září 1946 a z cestovní zprávy pracovníků firmy Avie ze dne 21. července 1947. Zde je část seznamů:

Sedačka: 358 ks, vyrovnávací nádrž 1 330 ks, pozorovací kryt 100 ks, deska letu naslepo 454 ks, přístrojová deska s bombometným přístrojem 66 ks, přístrojová deska bez bombometného přístroje 151 ks, skříň bombová kompletní 8 ks, 200 souprav dýchačů, 200 ks palubních desek s následujícími přístroji: umělý horizont, variometr, ukazatel AFN, jemný a hrubý výškoměr, zásuvka, svorkovnice, krytka, 180 postranních desek (levý a pravý přístrojový stůl), na kterém se nacházely: vypínač vlnového rozsahu, anténní vypínač 50 ampér s dálkovou cívkou, zástrčka, dálkový ovladač, regulátor hlasitosti, skříňka pro Fax 25.

Dále zde byly neosazené přístroje v následujícím počtu: horizont 142 ks, sklonoměr 390 ks, výškoměr 474 ks, otáčkoměr 646 ks, variometr 320 ks, manometr 173 ks, kompas 100 ks, AFN 621 ks, FBN 74 ks, pilotní sesterský kompas 21 ks, palivoměr 140 ks, rychloměr 770 ks.

A nakonec: spojovací materiál 850 kg, bedny s materiálem 150 ks, drobné součástky 250 000ks, kyslíková, hydraulická vedení, rozdělovače, tlačítka, kontrolky, zásuvky, dotykové destičky, žárovky, doutnavky, přístrojové knoflíky, kabely, kabelové svazky cca 175 000 ks.

Velmi cenné byly šablony van ME 262, tj. přípravky, které sloužily pro přesné tvarování duralových plechů. Jejich nalezení je dostatečným důkazem toho, že se zde vany skutečně vyráběly.

Zapomenout nesmíme ani na zaměstnance továrny na Františkově. V roce 2007 žilo v okolí celkem 6 pamětníků, kteří ve zbrojovce za války pracovali. Pocházeli vesměs ze smíšených manželství, takže nebyli zařazeni v roce 1945/46 do odsunu. Kromě sudetských Němců, kterých tu bylo nejvíce, zde pracovalo i několik málo žen z Řezna (Regensburg) v Bavorsku. Jako technici tady pracovali výlučně odborní mistři z podniku Messerschmittwerke GmbH v Řezně. Vrchním ředitelem byl od 1.července 1944 do konce války říšský Němec Spiegel, jenž i se svou sekretářkou odjel začátkem dubna roku 1945 na krátkou dovolenou do Německa a už se nevrátil. Patrně tam byl předčasně osvobozen americkou armádou.

Pracovní doba byla od 5.45 do 19 hod. ve všední den, do 17 hod. v sobotu a do 14. hod. v neděli. Jednou za čtrnáct dní měli zaměstnanci nárok na volnou neděli. V sobotu mohli odjet domů v 17 hod. a vrátit se museli nejpozději v pondělí v 5.45 hod. Pracovali doslova od nevidím do nevidím. Jestliže pamětníci tvrdí, že nevěděli, co vše se v továrně vyrábí, kolik lidí zde pracovalo, co bylo v jednotlivých objektech, kde byly sklady apod., je možné jim věřit. Když v 19 hod. skončila směna, odešli všichni na večeri a pak se odebrali z velké montážní haly o patro výš na ubytovnu, kde měli své pokojíky, umyli se, z rádia si poslechli zprávy o vojenských úspěších německé armády a unaveni padli do postele. Denní světlo spatřili jen když přecházeli na půlhodinový oběd do místní kuchyně po dřevěném můstku, který vedl z haly do jídelny. Mezi zaměstnanci neexistovala za těchto okolností žádná komunikace, osobní kontakty nebo dokonce přátelství. To, co dostávali v kuchyni k jídlu, se snad ani nedá nazvat jídlem. Bylo to téměř nepoživatelné. V tomto ohledu měli stejné podmínky jak příslušníci vyšší rasy, tak i nuceně nasazení Češi, kteří tu kromě říšských a sudetských Němců také pracovali. Vystřídalo se jich zde více, ale zůstávali tady poměrně krátkou dobu. Po dokončení určitých prací, zednických, instalatérských apod., odcházeli na jiná pracoviště, většinou do zbrojovek v Rakousku. Ubytování byli údajně v hostinci, který se nacházel v objektu č. p. 81 naproti vodní elektrárně. Tento dům byl po válce zbourán a v hospodářské budově, která stála pod hostincem, se dnes nachází restaurace .

V roce 1943 přišla na Františkov jedna italská stavební firma (pochopitelně to byla firma fiktivní), v níž byli dva nuceně nasazení Češi, a začala zde zpevňovat mosty vedoucí přes řeku Vltavu v úseku Františkov – Borová Lada. Jeden z těchto nuceně nasazených pochází ze Svatomáří a ještě žije. Každého čtenáře asi napadne otázka, co vedlo Němce k tomu, že museli zpevňovat mosty a zvyšovat jejich nosnost. Od roku 1942 se zde vyráběly a osazovaly tzv. vany, hotové se odvážely do Bavorska a mosty byly vyhovující. Co to bylo za těžký náklad, který se od 1. července 1944 odvážel do montážního závodu v Korosekách z Františkova. Nejtěžším dílem na letadle ME 262 byly dva motory JUMO 004, které dohromady představovaly téměř polovinu váhy celého letadla (motory 1800 kg, prázdné letadlo 3800 kg). Na nákladní auto o nosnosti 10 tun se jich

mohlo v pohodě naložit 12 ks. V době na konci války byl katastrofální nedostatek pohonných hmot. Z tohoto důvodu bylo hospodárnější zvýšit nosnost mostů a jezdit s plně naloženým nákladním autem. Že by se přece jen na Františkově montovaly motory JUMO 004? Kdo ví?

Nakonec zbývá zmínit se o válečných zajatcích. Ve všech oficiálních dokumentech, novinových a časopiseckých článcích, v nichž se píše o zbrojní výrobě na Františkově, se uvádí, že zde pracovali sovětští zajatci od Pramenů Vltavy. Naopak všichni pamětníci z řad sudetských Němců, kteří tady za války působili, to kategoricky popírají. Jediná sudetská Němka, která byla odsunuta v roce 1945 a žila v Mnichově, však uvedla: „*Dozorci, příslušníci SS, každé ráno odkudsi přiváděli sovětské zajatce. Nikdo se k nim nesměl přiblížit. Mizeli někde v podzemí, kde pracovali.*“ Chápu, proč němečtí pamětníci nechtějí o sovětských zajatcích mluvit. Nikdo z nich se nedožil osvobození. Všichni zajatci, kteří přišli do kontaktu s tajemstvím špičkových vojenských technologií III. říše, měli být podle rozkazu Himmlera popraveni. Mají obavu potvrdit tato fakta s ohledem na veřejné mínění spoluobčanů, kteří by jim mohli připisovat jakousi morální spoluodpovědnost za hrůzné činy příslušníků SS jenom proto, že zde pracovali a mají německou národnost. Přitom oni zde měli stejné postavení jako nuceně nasazení Češi. Pracovali tu jako otroci. Byli sem posláni z rozhodnutí pracovního úřadu a nikdo se jich neptal, jestli tady chtějí, nebo nechtějí pracovat. Dokonce jim nevystavili ani potvrzení o tom, že zde byli zařazeni do práce, protože to byla „*geheime Reichsache*“.

Co se dělo na Františkově po osvobození 6. 5. 1945 v dopoledních hodinách? Americké vojáky „přivítal“ technický ředitel ing. Franz Walter v doprovodu ekonoma zbrojovky J. A. Brunnera. Oba byli v tento den v Panském domě (dnešním Penzionu Františkov) ubytováni naposled.

Chtěl bych mít „stroj času“ a na okamžik se do tohoto dne vrátit a pozorovat údiv na tvářích amerických zpravodajců, když v přízemí v malé montážní hale spatřili dokončené vany s pilotními kabinami pro ME 262 připravené k odvozu, a slyšet jak říkají: „Tak to je ten montážní závod, který naši letci tak dlouho hledali a nemohli ho nalézt a zničit!“

Na Františkově se v pokojících v podkroví ubytovalo 150 amerických vojáků. Důstojníci bydleli v Panském domě. Pánové Walter a Brunner se přestěhovali do pokojíků v obytné části budovy nad vodní elektrárnou, naproti Státnímu polesí.

Přibližně 12. května američtí vojáci uspořádali v budově zbrojovky velkou oslavu na počest konce války a vítězství nad fašismem spojenou s taneční zábavou. Auty svázeli mladé dívky i vdovy ze širokého okolí. Sudetský Němec, místní rodák, jehož sestřenice za války pracovala na Františkově jako kuchařka, vyprávěl, jak symbolické pro konec války bylo, když taneční páry kroužily po velké hale mezi vanami na ME 262, které krátce nato skončily ve šrotu. Američané učili své partnerky tančit boogie-woogie, halou zněly šlágry Glenna Millera, a když Američané spustili českou písničku „Škoda lásky“ v anglické verzi „Roll out the barrels“, která je provázela od Normandie až do Československa, přidaly se německé ženy a dívky s německou verzí „Rosamunde“. Na zábavě se rozvinul čilý „podlouný obchod“. Šnaps (německy Schnaps – kořalka) za nylonky, cigarety, žvýkačku nebo čokoládu. Když přišli vojáci prvosledových jednotek na Šumavu, tak první německá slova, která se naučili, byla šnaps a medchen (děvče).

Co následovalo? Byl to dva roky trvající boj orgánů ONV, ZNV, Čs. armády a SNB o ochranění skladů materiálu, nástrojů, náradí a zařízení v hodnotě dnešních 150 mil. Kč na Františkově před rozkradením. Jako národní správci a nájemci byli do funkcí často ustanovováni lidé s bohatým trestním rejstříkem. Např. na Knížecích Pláních byl nájemcem dvou velkých pil sedmkrát trestaný člověk. Dva národní správci firmy STRUNZ na Kvildě byli zproštěni své funkce a z továrny šli rovnou do vazby a potom do vězení. Nakonec do těchto funkcí byli jmenováni demobilizovaní příslušníci naší zahraniční armády. Prostě kradlo se a rabovalo, až se Šumava zelenala.

Jaký význam mají tyto informace pro odhalení tajemství Františkova? Poměrně velký. V dochovaném inventárním seznamu uloženém ve Vojenském ústředním archivu se objevují předměty, které nemohly být využívány ve zbrojní výrobě, ale spíše při budování podzemí. Seznam

je však neúplný a řada položek v něm chybí. Pokusíme se je dohledat.

Jako první vstoupili do skladů a továrny američtí vojáci. S největší pravděpodobností to byli oni, kdo z výrobních hal odvezli dokončené vany k ME 262. Nikoliv jako válečnou kořist, ale jako šrot. Z továrny však zmizela i průmyslová televize.

Prvním prozatímním správcem a dlužno říci, že poctivým, byl od poloviny května jmenován ONV Prachatice Karel Velek. Ten brzy po svém nástupu do funkce učinil velký nález. Budu citovat z tajného protokolu sepsaného na Velitelství stanice SNB Kvilda dne 28. července 1945, číslo jednací 6 dův./45:

„Dne 27. července 1945 o 18.30 hodině nalezl svobodník Karel Velek v lese asi 1500 m severně od osady Františkova, obec Kvilda, pod smrkem ukrytý žlutý kufr (imitace kůže), ve kterém byla vysílací radiová stanice. Svým autem kufr i s obsahem odvezl na zdejší velitelství stanice SNB, kde ho odevzdal. Kufr jest 52 x 36 x 16 cm velký. Ve vzdálenosti 50 m od nálezu ve směru k Františkovu byl nalezen dvouramenný žebřík. Kufr byl položen na odřezky prken a prkny asi 1 m dlouhými přikryt. Na prknech byly nalámány smrkové větve.

Víko kufru bylo zevnitř již plesnivě a v kufru na vysílače byly položené tabulky se šifrovanými písemnostmi, které byly rovněž vlhké. Z toho lze soudit, že zde byl kufr ukrytý již delší dobu, snad těsně před příchodem amerického vojska do zdejšího kraje. Kufr byl předán dne 28. 7. 1945 zpravodajskému důstojníkovi na Borových Ladech.“

Vysílačka byla nalezena v místě, které bylo v dosahu radiových vln. I tak bylo nutné pomocí žebříku umístit na stromě anténu. Továrna se nachází v hlubokém údolí obklopena z obou stran strmými kopci a ani dnes není možné zde přijímat signály mobilních operátorů.

Příslušníci ze stanice SNB Kvilda provedli výslech vedoucích pracovníků zbrojovky Waltera a Brunnera, ale nic nezjistili. Pokud vysílačka patřila zbrojovce určitě nesloužila ke komunikaci s panem Knäbelem nebo s montážním závodem v Korosekách, protože u nás telefonní spojení nebylo přerušeno ani v době příchodu spojeneckých armád. Spíš to vypadá, že šlo o komunikaci s Ministerstvem letectví nebo s RSHA (Hlavním říšským bezpečnostním úřadem) v Berlíně. Mám všechny důvody domnívat se, že vysílačka patřila komandu SS od Pramenů Vltavy. Majitelem zbrojovky byl Oskar Knäbel, který ji také řídil. On komunikoval s odběrateli a dodavateli ze své kanceláře ve Volarech a nejezdil kvůli tomu na Františkov. Příslušníci SS si na Františkově mohli dobíjet akumulátory radiostanice nebo mohli ze skladu dostat i nové.

Karel Velek provedl pečlivě řádnou inventuru veškerého materiálu a toho, co tvořilo majetkovou podstatu továrny na Františkově. Prvním předsedou ONV byl p. Sucharda, dříve podplukovník, velitel hraničářského pluku, po válce přezdívaný generál partyzánů. Z titulu svého postavení schvaloval vydávání materiálu z majetku továrny různým firmám, mimo jiné Správě státních silnic. Karel Velek materiál vydaný okresním národním výborem pečlivě evidoval a seznam při ukončení své funkce odevzdal na ONV. V Okresním státním archivu jsem ho nenašel, ale našel jsem tam, jaké pivo se v roce 1945 čepovalo v jednom hostinci ve Čkyni. Hledaný dokument byl natolik důležitý, že někdo ze zvláště obdarovaných ho možná odstranil již v roce 1946.

Pokusme se odhadnout, co všechno ONV vydal a zda tyto stroje a zařízení mohly sloužit při budování podzemí. Objekt továrny a budovy k němu patřící byly až k budově, v níž se nacházel hostinec, pekárna a řeznictví, obehnaný vysokým drátěným plotem. Vstup do areálu a tovární haly se nenalézal v průčelí objektu, ale ze strany přiléhající ke svahu, po němž vede asfaltová cesta do penzionu Františkov. Pod tímto svahem vedla úzká cesta kolem haly a naproti budově kuchyně a kantýny byl vjezd do malé montážní haly v přízemí. Oplocení bylo v r. 1945 demontováno a pletivo zmizelo u některé firmy.

Z Františkova dále zmizel velký agregát na teplovzdušné vytápění výrobních hal a ubytovny. Byl to velký kotel na podvozku, v němž se spaloval koks, a ventilátor plechovým potrubím foukal teplý vzduch do objektu továrny. Agregát stál u stěny továrny za kotelnou ve směru na Borová

Lada.

Správa státních silnic s největší pravděpodobností dostala pojízdný kompresor a pneumatické vrtačky na točivé a razivé vrtání (tak se v této době nazývaly přikleповé vrtačky a bourací kladiva) a k tomu různé druhy sekáčů (plochých i špičatých).

V době, kdy existovala papírna, vedla z tzv. horní továrny v místech, kde dnes stojí vodní elektrárna a kde se vyráběla dřevovina (surovina na výrobu papíru), úzkokolejná dráha sloužící k přepravě této suroviny do haly papírny (dolní továrny). Krátce po vypuknutí války byla větší část úzkokolejky (od elektrárny až k penzionu) demontována a kolejnice i se sklápěcími vozíky zmizely v podzemí Františkova, které zde bylo od roku 1943 budováno. Jsou tady uschovány i dnes a v sedmdesátých letech minulého století posloužily našim ženistům, když vstup do podzemí otevřeli a odváželi z něho „nějaké věci“. Druhou část úzkokolejky daroval ONV jakési firmě, doufejme že to byla Správa státních silnic a nikoliv firma nějakého desetkrát trestaného zloděje a podvodníka.

Další materiál, který byl vydán Okresním národním výborem, byly ocelové lahve (tzv. bomby) naplněné kyslíkem a acetylenem určené pro svařování autogenem. Ve skladech byly nalezeny: svářecí aparát s osmi hořáky, zapalovač plynu 14 kusů, hadice autogenu 2 kusy, svářecí brýle 25 kusů, svařovací dráty 40 kg a svářecí prášek 1 krabice. Vzpomínám si, že mi pamětník, který zde za války pracoval, vyprávěl, že velké množství lahví s plynem bylo uloženo v montážní hale. Když jsem pátral po tom, k čemu bylo zapotřebí takové množství plynu, když se zde pracovalo výlučně s duralovým plechem, dozvěděl jsem se, že tady byl plyn skladován pro potřeby firem na Prachaticku a ty si do továrny na Františkově jezdily vyměňovat prázdné lahve za plné. Prázdné lahve se zde nenašly, což potvrzuje fakt, že plné lahve byly někomu vydány. Tvrzení, že do přísně utajovaného a střeženého objektu si jezdily firmy ze širokého okolí pro plyn patří do kategorie pohádek. Zbývá odpovědět na otázku, k jakému účelu tu sloužilo tak velké množství lahví naplněných plynem. Nebojme se to říci nahlas. Možná ke svařování ocelové armatury při betonování podzemních prostor.

Karel Velek byl na vlastní žádost uvolněn 2. 4. 1946 z funkce prozatímního národního správce a novým správcem byl jmenován pan Krejčík, který již působil jako národní správce firmy Hampl v Sedle u Horní Vltavice. Ten zjistil, že ONV Prachatice pronajal objekty na Františkově jakési brněnské firmě, kterou zastupoval 13x soudně trestaný František Barák. Měl k dispozici klíče od všech skladů a při svých cestách na Moravu odjížděl vždy s autem naloženým elektromateriálem, vrtačkami a jiným náradím. Na příkaz Zemského národního výboru v Praze s ním musel ONV v Prachaticích ukončit nájemní smlouvy. Začátkem roku 1947 provedl technický vedoucí firmy Knäbel za přítomnosti příslušníků SNB inventuru a zjistil, že pan Barák způsobil škodu za 98 320 Kč. Velkou část této položky tvořil nepovolený prodej řeziva různým firmám.

Celkem bylo na dvoře továrny složeno 87 m³ řeziva nejrůznějšího druhu. Prkna, fošny, hranoly smrkové a bukové. V lese bylo připraveno k odvozu 193 m³ tyčoviny. Kolik m³ z toho bylo určeno na výdřevu štol, se nedá odhadnout. Řezivo na Františkov dodávala firma Hilz z Kvildy. Ta měla také ze zbrojovky zapůjčený velký kladkostroj sloužící pro nakládání řeziva.

Záhadou je zásobování zbrojovky elektrickou energií poté, co bylo koncem roku 1943 strženo vedení vysokého napětí. Do té doby byly dodávky elektrické energie neomezené.

Po odpojení vedení vysokého napětí byla do provozu uvedena vodní elektrárna umístěná v podzemí továrny. Byly zde dvě turbíny. Z důvodů nedostatku vody byla do provozu uvedena turbína o nižším výkonu. Ten prokazatelně nepřevyšoval 50 kW. Na turbínu nebyl však připojen generátor střídavého napětí, nýbrž dynamo. Vyráběný proud byl proto stejnosměrný.

Jaké se tu nalézaly spotřebiče? V kuchyni jedna lednice, vodní čerpadlo, které přečerpávalo vodu z čističky do vodojemu umístěném pod střechou (na půdě) budovy, dále ventilátor teplovzdušného vytápění a ruční vrtačky. Nevím, k čemu mohly sloužit vrtačky, které někteří lidé rozkradli, když byly napájeny stejnosměrným proudem o napětí 40 voltů? Podle tehdejších norem to bylo pokládáno za bezpečnostní napětí. Mostní jeřáb nacházející se v montážní hale byl napájen

z akumulátorů. Jeden z kompresorů, který se používal ke zkoušení těsnosti hydraulického vedení, byl používán jen občas a mohl mít motorek na stejnosměrný proud.

Největší položkou ve spotřebě elektrické energie bylo osvětlení. Namísto žárovek zde byly většinou používány rtuťové výbojky – předchůdci dnešních energeticky úsporných zářivek. Kromě toho byl ve strojní hale umístěn nouzový generátor pro osvětlení.

Bilance výroby a spotřeby elektrické energie byla vyrovnaná. Přesto sem byl v září roku 1944 dopraven diesela agregát, šesti válec 250 HP s elektrocentrálou 250 kW. Proč asi? Firma *Knäbel a spol. výroba kovového zboží* měla ve Volarech, kde se vyráběly řetězy, 39 obráběcích strojů, 29 lisů, 103 speciálních strojů pro výrobu řetězů, 5 kalicích a žhacích pecí a 6 speciálních obráběcích strojů. Příkon těchto strojů činil dohromady 100 kW. Kde se na Františkově nalézaly ty stroje, které ke svému provozu potřebovaly 250 kW? Pamětníci i inventární soupisy shodně tvrdí, že se v nadzemních objektech žádné jiné stroje kromě uvedených nenacházely. Přítomnost a hlavně používání elektrocentrály dokládá nález 27 prázdných sudů od nafty.

Jaký byl další osud diesela agregátu s elektrocentrálou? Smutný. Dne 28. 9. 1947 byl zabaven pro uhrazení pohledávky Úřadu sociálního pojištění ve Vimperku.

V inventárním soupisu se mezi dvěma tisíci položek objevuje materiál, který nemohl sloužit k výrobě van a montáži pilotních kabin, ale spíše k budování podzemí. Jednou z těchto položek je 370 padesátikilových pytlů cementu. Nikdo z pamětníků o tom nevěděl. Vzpomínám si, že pouze jeden nich se bezděky zmínil o tom, že jezdili na nádraží do Kubovi Huti pro cement. Tehdy jsem se domníval, že to bylo pár pytlů. Toto nádraží bylo cílové. Vozil se sem materiál pro zbrojovku a odvážely se hotové výrobky. Zbrojovka zde dokonce měla svůj vlastní jeřáb. Kolik tun cementu bylo za rok odstávky přivezeno na Františkov a kde byl beton použit se můžeme jen dohadovat. Z 370 pytlů cementu můžeme vyrobit 74 m³ betonu. Ten vystačí k vybudování 1,5 km dlouhé, 1m široké a 5 cm silné podlahy štoly. Cement se dá skladovat maximálně po dobu 3 měsíců. Pak začne hrudkovatět, tvrdnout a beton z něho připravený má nižší pevnost. Takové množství betonu dokáže vyrobit míchačka o obsahu 0,5 m³ za dva až tři dni. V podzemí Františkova jsou štoly o celkové délce 4 km. Vše nasvědčuje tomu, že podzemí bylo dokončeno.

Premýšlivý čtenář určitě bude chtít vědět, kam se vozil vytěžený kámen a odkud se dovážel písek. To je jednoduché. Na Borových Ladech byl za války v provozu lom, kde byl i drtič kamene a vyráběl se zde písek. Z Františkova přivezli kámen a odvezli si písek na betonování. V lomu pracovali sovětští zajatci. V dopise, který v r. 1965 napsal americký zpravodajský důstojník, je uvedeno: „*Sovětští zajatci od Pramenů Vltavy v součinnosti se sovětskými zajatci z Borových Lad budovali jakési štoly.*“

Další položka, která vyvolává údiv a překvapení, jsou dva sudy s obsahem 200 kg karbidu. Ten se používá do hornických svítilen (karbidek) a chrání životy horníků. Když plamínek v karbidce přestane svítit, je ve štole nedostatek kyslíku a je čas štolu opustit. Když se plamínek naopak zvětšuje, objevuje se ve štole methan. Je čas utéci a nečekat, až se koncentrace zvýší a dojde k výbuchu. Svítilny karbidky se na seznamu neobjevují. Je zde pouze položka oznamující, že ve skladu je 113 ručních svítilen. Jakých, není blíže specifikováno. Pro úplnost je třeba se zmínit o tom, že karbid vápenatý slouží nejen jako náplň do hornických svítilen, ale i k vyvíjení acetylénu pro svařování. Pamětníci vyloučili, že by se na Františkově získával acetylen tímto způsobem. K tomu je zapotřebí složité zařízení. Acetylen se vyrábí v tzv. vyvíječi, vysokém ocelovém válci, odtud jde promývačem do plynojemu a pak prochází čističkou a pojistkou k hořáku.

Plochých a špičatých sekáčů bylo ve skladu více než sto. Podle kupní smlouvy uzavřené mezi Oskarem Knäbelem a a. s. Möbelwerke Franzensthal, se zde měla nacházet kovářská výheň s dmyhadly. Na inventárním soupisu není. Patrně jí po osvobození získal zase nějaký kámoš předsedy ONV. Kovářská výheň je ideální pro kalení a ostření těchto nástrojů.

Dalším zajímavým přístrojem, který byl uložen v kanceláři ředitele, byl nivelační přístroj. Doporučené stoupání štoly (kvůli odtoku vody) je 1/8000 – 1/1000. Čím delší je štola, tím menší je

stoupání. To se dá zaměřit pouze nivelačním přístrojem. Jinými měřicími přístroji v hornictví jsou horní kompas a klonoměr. Posledně jmenovaný přístroj mohl být po menší úpravě nahrazen leteckým sklonoměrem, kterých bylo ve skladu velké množství. Ve strojní hale byly vedle pojízdného kompresoru položeny dvě velké vrtačky. Byly tak velké a těžké, že je nikdo neukradl. Co by s nimi také dělal, když byly pneumatické.

Tu nejzajímavější a nejkurióznější položku jsem si nechal naposled: „440 kusů papírových rour“. Tyto papírové roury mohly být při budování podzemí nejdůležitější. Asi před rokem jsem se sešel s jedním mužem a ten mi vyprávěl, že jeho maminka za války, když jí bylo 16 let, pracovala na Františkově jako pomocná kuchařka v kuchyni. Vyprávěla mu dvě věci. Jednak to, že na Františkově vařili jídlo pro sovětské zajatce, a protože to bylo z nějakých důvodů komplikované, bylo jídlo pro ně přiváženo odkudsi z Borových Lad. Druhá informace byla zvláštní – podle ní byla z kuchyně přeřazena na jinou práci. Ještě s další ženou „balily do papíru střelný prach“. Za ta léta, co jsem se setkával s pamětníky a poslouchal jejich vyprávění, jsem mnohokrát vyslechl takové informace, že jsem je pokládal za vysloveně nesmyslné a ony se nakonec ukázaly být pravdivé. Budu o nich hovořit a čtenář se sám přesvědčí. Poučil jsem se a tentokrát jsem tuto informaci nehodil do odpadkového koše. Neustále jsem o ní hloubal, a dokonce mě napadlo, jestli se nemohl střelný prach používat v některých situacích k snazšímu nastartování proudového motoru letadla. Jisté však bylo, že do pilotní kabiny žádné kartonové trubice naplněné střelným prachem zaměstnanci nedávali. Alespoň to tvrdí.

Poté jsem se setkal s jedním starým střelmistrem, který shodou okolností provedl v r. 1959 odstřel továrny, a ten mi vyprávěl o přednostech používání střelného prachu při dolování. Střelný prach nemá tak silný destruktivní účinek jako jiné trhavin. Důlní dílo netrpí otřesy, které jsou jinak při trhacích pracích běžné. Jeho přednosti se mohou uplatnit při ražení úzkých štol, větracích komínů apod. Do skály se vyvrtá oblá díra, do jedné třetiny se naplní náloží střelného prachu, za níž se napěchuje ucpávka ze slínu. Střelný prach se elektricky zapálí, vyvinou se plyny, které způsobí explozi a skála se roztrhne. Takže když dívky „balily střelný prach do papíru“ (sypaly ho do kartonových trubic), tak vlastně vyráběly nálože.

Na leteckém snímku je poblíž strážního domku velmi nezřetelně vidět další malý domek, v určité vzdálenosti od budovy továrny, ale v dohledu ze strážního domku. Zcela evidentně byl vybudován za války, protože není uveden na podrobné katastrální mapě, která byla přílohou ke kupní smlouvě uzavřené mezi Jacobem Krausem a hrabětem Franz Thun von Hohenstein v r. 1912. Ten domek mě vysloveně dráždil, snad proto, že byl postaven tak stranou ostatních objektů. Když jsem se pamětníků ptal, co se v domku nacházelo, dostavilo se mlčení a hovor se stočil na jiné téma. Pouze jeden pamětník se prokekl a pravil: „*Tam jsme nesměli, to by nám werkšusáci dali.*“ Tato odpověď ještě více vydráždila moji zvědavost.

V místě, kde domek stál, je díra 4 x 4 m. V domnění, že domek byl podsklepen, jsem do ní vlezl a v jednom rohu jsem rýčem začal odhazovat zeminu. Za chvíli jsem narazil na jakousi mazlavou hmotu, která se dala tvarovat a byla bílá jako sníh. Kus jsem si vzal domů a nevím, co mě to napadlo, z malého kousku jsem uhnětl kuličku a polil ji octem. Do rána se hmota změnila v kámen. Tato plastická bílá hmota je slín. Polítý octem dokonale ucpě díru za náloží a to je potom šupa. Později jsme zjistili, že slín byl na Františkově užíván i k jiným, civilním účelům. V domečku byl uskladněn nejen slín, ale i střelný prach. Jeho uložení bylo tak v souladu s bezpečnostními předpisy.

Další překvapivý nález čekal v kanceláři vrchního ředitele. Kromě trezoru s 1 850 RM (říšských marek), rozmnožovacím přístrojem, nivelačním přístrojem apod. se zde nacházely kuchyňské váhy, spíš než kuchyňské by se slušelo říct přesné váhy. Vysvětlení se našlo. Děvčata totiž v domečku vyráběla nálože nejen na míru (tj. na určitou délku kartonové trubice), ale i na váhu, prostě podle objednávky.

Když jsem v inventurním soupisu materiálu našel položku: „Zařízení pro vznícení letadla 316

ks“, začal jsem mít pochybnosti o důvodech výroby náloží. Obrátil jsem se proto na svého známého, který je odborník na ME 262, aby to rozhodl. Dostalo se mi následující vysvětlení: „Podle pana A. Veselého (pokud je mi známo je to opravdu fundovaný znalec německé vojenské elektroniky) se jedná o pyrotechnické slože (nálož) o průměru cca 2 cm a délce cca 5 cm plněné střelným prachem. Tyto slože byly montovány do přístrojového vybavení, kterého se neměl zmocnit protivník. Jako příklad uvádím FuG 25 přístroj pro identifikaci vlastní – cizí IFF. V případě potřeby byly slože umístěné uvnitř přístroje odpáleny pilotem z palubní desky.“

Nakonec se zmíním o posledním zvláštním předmětu, který byl v jednom skladu nalezen. Byl to pyrometr. Bezdotykový teploměr měřící teploty do 2500 stupňů celsia. K němu se váže následující příhoda. Po odvysílání pořadu ČT v r. 2007 o podzemní továrně na Františkově, který byl natočen na objednávku s cílem zastavit přívalem dezinformací probíhající průzkum lokality a otevření vstupů do podzemí, se objevil krátký záběr z nitra štoly, kterou jsme našli v r. 2003. Druhý den jsem hovořil s pamětnicí, která mi k velkému údivu řekla, že v těch prostorách jednou byla, bylo tam velké horko a nějací muži tam pracovali s ohněm. Řekla mi, že se tam chodilo z jednoho domku, kde byly schody a po nich se sestoupilo do podzemí, šlo se kus nějakou chodbou a tam to bylo. O týden později, když jsem ji navštívil, popřela, že to bylo v podzemí, ale tvrdila, že to bylo v uličce mezi budovou kotelny a budovou továrny. Nevedlo tam žádné schodiště, ale dva schody. To, že nějací muži na Františkově „pracovali s ohněm“ a že ve skladu byl nalezen pyrometr, jenom potvrzuje skutečnost, že od 1. 7. 1944 se vany na proudové stíhačky ME 262 vyráběly přímo na Františkově.

Duralové plechy před tím, než se začaly tvarovat podle přesných šablon, musely být nahřáty na určitou, přesně stanovenou teplotu. Ta se měřila pyrometrem. Tyto práce byly velice náročné a dělali je sovětští zajatci. Tak a teď už opravdu dost. To bychom se jinak nedostali k těm adrenalinovým záležitostem.

Posledním národním správcem se stal kapitán Famfule, který úspěšně dokončil likvidaci františkovské zbrojovky. V polovině roku 1947 naše armáda odvezla z Františkova poslední nákladní auto materiálu ze zdejších skladů.

ZAJATECKÉ TÁBORY

Známe již historii zbrojovky na Františkově, ale klíčem k tajemstvím Františkova a Pramenů Vltavy jsou i sovětští zajatci, kteří zde v podzemí cosi budovali. Nejsou to dvě na sobě nezávislá tajemství. Je to jedno společné, které obě lokality spojuje.

Na území prachatického okresu, které bylo za druhé světové války odtrženo od naší republiky a připojeno k župě Bayreische Ostmark, od roku 1942 přejmenovanou na Reichsgau Bayreuth, se nacházelo více než čtyřicet zajateckých táborů, v nichž byli umístěni váleční zajatci většiny zemí, přes které se přehnala válka. Spolu s nuceně nasazenými pracovníky různých národností měli nahradit v průmyslu, zemědělství, lesnictví a službách úbytek pracovních sil způsobený odchodem mužů německé národnosti na frontu.

V oblastech válečných akcí byli zajatí vojáci umístováni do tzv. frontových zajateckých táborů, které spadaly do pravomoci OKH (Oberkommando des Heeres), vrchního velení armády. Odtud byli posléze přemístěni do tzv. Dulagů (Durchgangslager), tranzitních táborů za frontou, které byly spravovány Všeobecným branným úřadem (Allgemeines Wehrmachtsamt) vrchního velitelství branné moci OKW (Oberkommando der Wehrmacht). Důstojníci byli odděleni od mužstva a umístěni do Oflagu (Ofizierslager), zajateckého tábora pro důstojníky, a mužstvo do Stalagu (Stamlager), kmenového tábora.

Správa všech zajateckých táborů byla organizována podle jednotlivých vojenských okruhů (Wehrkreis), u nichž byl vždy pověřenec pro záležitosti zajatců. Na území Německa bylo 21 vojenských okruhů. Každý okruh měl přibližně 11 Stalagů. XIII. vojenský okruh v Norimberku, pod který spadal okres Prachatice, měl ve své správě následující kmenové zajatecké tábory: Stalag XIII A Bad Sulzbach, Stalag XIII B Weiden, Stalag XIII C Hammelburg, Stalag XIII D Nürnberg-Langwasser, Oflag XIII A (zajatecký tábor pro důstojníky).

Historik Jindřich Týra v článku uveřejněném v Klubu jihočeských historiků v Českých Budějovicích upozorňuje, že „některé tábory zřizoval přímo Himmlerův Říšský hlavní bezpečnostní úřad (RSHA) a jiné se dostaly do kompetence **Göringova Říšského ministerstva letectví a jeho válečného průmyslu.**“

Ze Stalagů byly jednotlivým podnikům nebo organizacím na základě jejich požadavků odesílány pracovní skupiny zajatců, které se nazývaly pracovní komanda, nebo při větším počtu zajatců pro ně zaměstnavatel zřizoval zajatecké tábory. Počet zajatců v jednotlivých komandech činil v průměru 20 osob.

Na prachatický okres byli zajatci většinou dodáváni ze Stalagu XIII B Weiden, který existoval po celou dobu války, od roku 1940 – 1945. Velitelem byl major Schmittlein. Ostrahu pracovních komand si zajišťovali zaměstnavatelé. Jako dozorcí v těchto funkcích sloužili většinou starší muži, ze zdravotních důvodů neschopní vojenské služby na frontě.

V říjnu 1944 byly zajatecké tábory z rozhodnutí Hitlera převedeny do kompetence SS. Důvodem byla nízká efektivnost pracovní činnosti zajatců pro přílišnou shovívavost Wehrmachtu. Organizace SS měla na starosti pracovní nasazení a kázeň zajatců.

Pokud se týká obuvi a oblečení, zajatcům po celou dobu zajetí zůstalo to, co měli na sobě v okamžiku, kdy na frontě padli do zajetí. V kmenovém zajateckém táboře někdy, spíše však výjimečně, dostávali obnošené německé uniformy, které pak používali jako pracovní oděv. Velké průmyslové podniky jim často zapůjčovaly normální pracovní oděv, plátěné kalhoty, blůzu, eventuálně pracovní plášť. Jako pracovní obuv se zejména na Šumavě zajatcům poskytovaly dřevěné boty, tzv. dřeváky. Zde to byla tradiční pracovní obuv, kterou sudetští Němci nosili i před válkou. Vyráběly se ve dvojím provedení. Buď celodřevěné, nebo spodní část dřevěná a vršek byl opatřen kouskem kůže. To byl typ de luxe. V obou případech v nich byla chuze namáhavá, což však bylo pro dozorce vítané. Neforemnost a neohebnost dřeváků způsobovala, že jejich klapot byl

daleko široko slyšitelný. Při eventuálním pokusu o útěk by bránily v rychlé chůzi nebo běhu. Dřeváky byly poznávacím znamením sovětských zajatců.

Rozepisují se o tom tak podrobně proto, že tvrzení pamětníků, že na Františkově nebyli žádní sovětské zajatce ubytováni, ale chodili sem za prací ze zajateckých táborů na Borových Ladech, Kvildě a dokonce až od Pramenů Vltavy, je nesmysl. Františkov je např. od Pramenů Vltavy vzdálen 10 km chůze. Cesta v dřevácích by zajatcům trvala přinejmenším tři hodiny sem a tři hodiny nazpátek. Na vlastní práci by zbývalo 6 hodin a efektivnost pracovního nasazení by byla minimální. Větší část své energie by každý den vynaložili na přesun z tábora na pracoviště a naopak.

Pro ubytování pracovních komand zajatců nejčastěji sloužily různé volné objekty, které jejich zaměstnavatel našel nebo které se mu podařilo uvolnit. Např. chaty, hájenky, hostince apod. Při počtu 20 zajatců v komandu bylo jejich střežení nenáročně a nevyžadovalo přítomnost příslušníků německé armády. Pokud zaměstnavatel nenalezl vyhovující objekt, musel pro ubytování opatřit jeden ze standardních typů montovaných dřevěných baráků (UB Baracke). V typu RAD (Reichsarbeitsdienst – Říšská pracovní služba) KL/V bylo ubytováno až 36 sovětských zajatců. Ke spaní zde sloužily dvoupatrové palandy (pryčny). V tomto typu baráku se pro těchto 36 zajatců nacházely 3 stoly dlouhé 200 cm, 6 lavic téže délky. Každý zajatec dostal 2 přikrývky z hrubé příze a 2 ručníky. Na postelích byl slavník a podhlavník. Jídelní nádobí tvořila miska, pohár a lžice. V případě, že ve stejném typu montovaného baráku byli ubytováni francouzští zajatci, bylo jich tu pouze 18 a také počet lůžek byl poloviční. Navíc zde bylo 9 dvojskříní a 18 stoliček. Francouzští zajatci dostali jídelní misky, talíře a trojdílné příbory. Cena tohoto montovaného baráku se pohybovala okolo 3 500 RM, 30 000 prvorepublikových korun.

Kalorická hodnota stravy byla přísně normována. Množství kalorií potřebných pro udržení tělesné podstaty bylo podle německých válečných norem stanoveno následovně: základní sazba pro nejnужnější pohyby 1 800 – 2 000 kalorií, normálně pracující člověk 2 400, těžce pracující 3 600, mimořádně těžce pracující (horníci) 4 600 kalorií. Sovětským zajatcům byla zpočátku přiznána sazba 2 540 kalorií. Tato sazba byla v roce 1942 snížena na 2 070 kalorií. Sovětské zajatce často dostávali dávky ještě nižší, které postačovaly sotva k prosté reprodukci tělesné podstaty, ale pracovní výkony odpovídaly výkonům těžce pracujících lidí. V případě francouzských zajatců byla kalorická hodnota denních dávek potravin pochopitelně vyšší. Francouzští zajatci dokonce dostávali mzdu, i když směšně nízkou, a mohli si kupovat některé nápoje, potraviny nebo spotřební zboží.

Ze všech národností měli francouzští zajatci daleko nejlepší podmínky existence. Ve srovnání například se sovětskými zajatci byli Francouzi mnohem lépe zaopatřeni, pokud jde o podmínky ubytování, stravování a zaměstnávání. Tak například francouzská pracovní komanda měla svého vedoucího z řad zajatců a ten odpovídal za pracovní kázeň a výsledky. Měli i svého německého velitele, který se nazýval velitel komanda. Ten rozhodoval o volném pohybu zajatců v době jejich pracovního volna, návštěvách hostinců, prodejen, kostelů apod. S postupem doby se na základě dohod uzavřených mezi francouzskou (Vichistickou) a německou vládou přiblížilo postavení francouzských válečných zajatců k postavení nuceně nasazených dělníků.

Pro účely našeho vyprávění, nebo chcete-li pátrání, je důležité nejprve zjistit, jaké byly zajatecké tábory na Bučině, Knížecích Pláních, Kvildě, Borových Ladech, Pramenech Vltavy a na Františkově. Úkol je to nesmírně obtížný. Informace v různých časopiseckých článcích publikované do dnešní doby, při vši úctě k jejich autorům, jsou pouze orientační a pro účely našeho vyprávění nepřesné a nepoužitelné. Vycházejí z výsledků šetření, které provádělo Ministerstvo vnitra v letech 1945 – 1947 prostřednictvím stanic SNB a okresních národních výborů, z dotazníkové akce organizované katedrou marxismu-leninismu Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích, z publikace Fašistické koncentrační tábory a věznice na území Československa za druhé světové války (SPB Praha, 1964) a z dalších. Sporadické informace z různých školních, farních a pamětních kronik jsou sice spolehlivé, ale týkají se vždy pouze určitého a krátkého časového období. Situace

se však měnila po celou dobu války. Domnívám se, že údaje získané z literárních pramenů, pokud to bude možné, je třeba korigovat pomocí informací získaných od pamětníků. V dostupné literatuře jsou nejčastěji uváděné údaje o počtu a národnosti zajatců v námi sledovaných lokalitách následující: Borová Lada: žádní zajatci, Bučina: žádní zajatci, Knížecí Pláně 1941 – 1945: 35 – 45 zajatců převážně francouzské národnosti, Kvilda 1941 – 1945: 55 zajatců světové národnosti, Prameny Vltavy: 79 sovětských zajatců, Františkov 1941 – 1945: francouzští a sovětské zajatci na lesních pracích.

V bezpočtu článků a dokumentů se neustále opakuje tvrzení, že na Františkově, kde za války byla továrna, která pro firmu Messerschmitt vyráběla kabiny pro stíhačky, pracovali francouzští a sovětské zajatci. Tři dosud žijící pamětníci však tvrdí něco jiného. Z jara 1941 pochází snímek, na němž je na Vltavě pod Františkovem skupina belgických zajatců s místními občany při plavení dřeva. Zajatci jsou otočeni zády a do objektivu fotoaparátu se dívají tři místní sudetští Němci. To, že se jednalo o válečné zajatce, je patrné z toho, že měli vysoké vojenské boty a uniformy. V podzemí Františkova jsme našli hliníkový hrnek z jídelní soupravy, kterou měli belgičtí vojáci. Jak dlouho tu byli, není známo. V roce 1942 – 43, kdy zde pracoval první pamětník, s tady již nenacházeli. V roce 1944 tu pracovali dva Francouzi, patrně váleční zajatci, kteří už měli v této době status nuceně nasazených pracovníků. Na palubních deskách uvnitř kabiny popisovali funkce jednotlivých přístrojů a ovládacích prvků.

Obrázek č. 9. Rok 1941, belgičtí zajatci při plavení dřeva. Vzadu pohled na průčelí zbrojovky na Františkově. Pramen: Kaltenbach Heimat im Böhmerwald, s. 95.

V roce 1943 zde sice pracovali Francouzi, ale byla to francouzská firma, která tu přes Todtovu organizaci prováděla jakési stavební práce. V Todtově organizaci byli koncem války činní nejenom nuceně nasazení, ale i váleční zajatci a dokonce vězni z koncentračních táborů.

Do konce války tady byli i belgičtí inženýři, o nichž jsem hovořil v předchozí kapitole. Sověští váleční zajatci přišli na Františkov v říjnu roku 1941 v počtu 20 osob. Zůstali tu přibližně do února 1942, kdy byli přemístěni na Prameny Vltavy. Údajně pracovali při odklizení sněhu a těžbě rašeliny.

V roce 1943 přišla na Františkov osmnáctičlenná skupina nuceně nasazených ukrajinských dělníků ve věku okolo 20 let. Zůstali zde do konce války a vykonávali nejrůznější pomocné práce. Potvrzuje to i jejich jmenný seznam z roku 1943, který do úřadu starosty na Kvildě zaslal jeden z vedoucích pracovníků zbrojovky. Originál dokumentu je uložen ve Státním okresním archivu v Prachaticích. Zde v opisu uvádím překlad dopisu:

Tábor dělníků z východu

Je obsazen dvanácti dělníky od 14. 8. 1943 od 18 hod. odpoledne. Jmenný seznam:

- 1. Samokrek Vladimír, nar. 1923, Kyjev.*
- 2. Vdovetzki Vasil, nar. 1923, Poltava.*
- 3. Kalinčuk Vasil, nar. 1924, Vinice.*
- 4. Savčuk Štefan, nar. 1925, Vinice.*
- 5. Hasldhuk Jachov, nar. 1924, Vinice.*
- 6. Rovinski Marian, nar. 1924, Vinice.*
- 7. Rechčuk Leonidas, nar. 1925, Vinice.*
- 8. Fetčuk Anton, nar. 1925, Vinice.*
- 9. Ofaksčaruk Grigorij, nar. 1925, Vinice.*
- 10. Dimitrov Fedor, nar. 1924, Záporoží.*
- 11. Lalanov Alexandr, nar. 1926, Záporoží.*
- 12. Lysak Vladimír, nar. 1926, Kyjev.*

Poznámka: č. 9: Ofaksčaruk Grigorij se 18. 8. 1943 v pondělí v poledne během polední přestávky vzdálil ze svého pracoviště a již se nevrátil. Událost byla ještě tentýž den hlášena četnické stanici na Kvildě.

Na vědomí úřadu starosty na Kvildě s žádostí použít předložený seznam jako ohlášení východních dělníků v našem táboře Františkov č. p. 81.

Františkov 9. 9. 1943

*Möbelwerke A. G. Franzensthal
J. A. Brunner v. r.*

Za povšimnutí stojí věk nuceně nasazených Ukrajinců (17 – 20 let) a způsob, jakým byli získáváni pro práci v Říši. Příslušníci SS prováděli v uvedených městech jejich bydliště razie na muže této věkové kategorie, shromáždili je na nádražích, nacpali je do železničních vagónů a odvezli do Říše. Tento postup ospravedlňovali tím, že je chtěli zachránit před odvodem do Rudé armády, která po porážce fašistů u Stalingradu rychle postupovala na Ukrajinu.

Na obecních úřadech byla v době války vedena kniha, tzv. Ausländerbuch, do níž byly s německou důkladností zapisovány všechny osoby, které se zdržovaly v katastru obce a nebyly zde hlášeny k trvalému pobytu. Tyto knihy obsahovaly jména nuceně nasazených zahraničních dělníků i zajatců a dalších lidí. Dnes by byly nedocenitelným zdrojem informací o tom, co se zde za války dělo. Pochopitelně byly tyto knihy s pověstnou německou důkladností na konci války zničeny.

Výpovědi očitých svědků, zda v továrně na letecké díly na Františkově v letech 1942 – 1945 pracovali sověští váleční zajatci, nejsou jednoznačné. Dva nuceně nasazení Češi potvrdili, že tu pracovali spolu se sovětskými zajatci při montáži proudových leteckých motorů. Jeden pocházel z Českých Budějovic a druhý žije v Plzni. Důvěryhodná je výpověď ženy, která tu pracovala jako dvacetiletá dívka v letech 1944 – 1945 a pochází z antifašistické sudetoněmecké rodiny. Její výpověď jsem již citoval na jiném místě. *Dozorci každé ráno odkudsi přiváděli sovětské zajatce, nikdo se k nim nesměl přiblížit a mizeli kdesi v podzemí.* Po válce s rodiči odešla do Německa.

Jiná dívka, dnes již starší dáma, s níž celou dobu bydlela na stejném pokoji a pracovala na stejném pracovišti, na tutéž otázku odpověděla, že zde žádné sovětské zajatce neviděla. Tato žena pochází ze smíšeného manželství, a její rodina proto nebyla zařazena do odsunu.

Důvod, proč pamětníci z řad sudetských Němců, kteří zůstali v České republice, nechtějí hovořit o tom, co se na Františkově dělo, jsem již vysvětlil a na tom trvám.

Podrobně jsem se o Františkovu a jeho zajatcích rozepsal proto, abych čtenáře přesvědčil, jak ošidné mohou být údaje uváděné v článcích některých autorů o počtech zajatců v jednotlivých lokalitách prachatického okresu. V nich se uvádí: 23 francouzských a 20 sovětských zajatců na Františkově.

Nyní obraťme pozornost k zajateckým táborům na Knížecích Pláních. Časopisecké prameny uvádějí, že na Knížecích Pláních byl koncem roku 1941 vybudován tábor pro francouzské zajatce, kteří zde pracovali až do května 1945. Tento tábor se nacházel na lesní mýtině při cestě z Knížecích Plání na Strážný. Bylo tu údajně ubytováno 35 – 40 zajatců. Jednalo se o typizovanou montovanou dřevěnou ubikaci o rozměrech 14 x 10 m, kde byla ložnice o velikosti 8 x 14 m, kuchyně 4 x 4 m, strážnice a skladiště. Tento zajatecký tábor byl dne 18. 7. 1945 zapálen a zcela vyhořel. Ve Státním okresním archivu v Prachaticích se nachází dokument ve fondu ONV Prachatice, sign. 1/50, jehož text doslovně uvádím:

„23. července 1945 - Zpráva velitelství stanice SNB v Kvildě o požáru dřevěné chaty v katastru Knížecích Plání, která sloužila v letech 1943 - 1945 pro ubytování válečných zajatců.

Dne 19. 7. 1945 vyrozuměno bylo zdejší velitelství Místní správní komisí z Knížecích Plání průpisem zprávy o vypuknutí požáru dřevěného baráku v lese v katastru obce Knížecí Pláně, zaslané Okresnímu národnímu výboru v Prachaticích pod čís. jednacím 105/45 ze dne 18. 7. 1945.

Dne 20. 7. 1945 vyšetřovala zdejší hlídka na místě požár neobydleného dřevěného baráku a zjistila, že dne 18. 7. 1945 o 10.45 hod. zpozoroval dozorce finanční stráže Miloslav Chaloupka z Knížecích Plání vycházet z lesa směrem na Kynžvart černý dým. Ihned požádal americkou posádku právě dlící v Knížecí Pláni o zapůjčení auta a společně s četařem Stanislavem Skalickým, 2 vojíny čs. armády a 2 vojíny americké armády odjeli do lesa, odkud dým vycházel. Při příjezdu na místo požáru zjistili, že ohněm je uchvácen již celý dřevěný barák, který byl neobydlen. V tomto baráku bydleli po dobu okupace ruští a francouzští zajatci, kteří pracovali v lese. Dřevěný barák byl již celý v plamenech, a proto dozorce finanční stráže Chaloupka se shora uvedenými vojíny lokalizoval požár tak, aby se nerozšířil na jehličnatý les, který je v blízkosti dřevěného baráku, a stromy byly již značně ožehnuty. K požáru rovněž přišel lesní hajný německé národnosti František Pribil z Knížecích Plání č. p. 61, v jehož dohlédacím obvodu se dřevěný barák nacházel, a zúčastnil se též lokalizování požáru. Uvedený barák stál na lesní mýtině.

V blízkosti požáru ani v nejbližším okolí nepromoval žádný dělník, z čehož lze soudit, že požár byl založen.

Škoda způsobená požárem činí asi 30 000,- Kč. Dřevěný barák byl majetkem státní lesní správy, která však dosud nedosadila českého úředníka k vedení polesí Knížecí Pláně.

Při požáru nepřišel nikdo k úrazu a rovněž hasičské sbory z nejbližšího okolí se k požáru nedostavily.

Po pachatelích požáru se dále pátrá a kladný výsledek bude dodatečně tamnímu soudu oznámen.

OA Prachatice, ONV Prachatice, sign. 81/50“

O francouzských zajatcích na Knížecích Pláních píše ve své knize i H. Fastner:

„V tanečním sále Pöschlova hostince v Knížecích Pláních byly instalovány patrové palandy a ubytování zde byli francouzští zajatci. Na přidělené pracoviště chodili ráno bez dozoru a večer se vraceli zpět. V posledních letech války mohli být dokonce ubytováni v domech, ve kterých pracovali. Je pochopitelné, že měli lepší stravu a lépe snášeli odloučení od rodiny a podávali i vyšší pracovní

výkony. V lese mezi Knížecími Pláněmi a Strážným byl táborový barák (ubikace) pro francouzské zajatce, kteří pracovali v lese. Koncem války byli francouzští zajatci přeloženi do Horního Bavorska.“

26. 6. 1945 byl na Knížecích Pláních zatčen Hugo S., bytem Knížecí Pláně 8. Během války byl velitelem místního Volkssturmu, příslušníkem SA a NSDAP. Týž den byl zatčen i Adolf P., člen NSDAP, SA, Ordner, činný před okupací. Hugo S. byl velitelem zajateckého tábora na Knížecích Pláních a Adolf P. jeho zástupcem. Zde jsou jejich výpovědi, pořízené 26.6.1945 na velitelství stanice SNB na Kvildě. Jsou převzaty z článku B. Pecky uveřejněném v Klubu jihočeských historiků v článku pod názvem „Dokumenty o válečných zajatcích U Pramene Vltavy (1941 – 1945)“. Je pochopitelné, že v článku jsou uveřejněny pouze výňatky z výsledkových protokolů. Kopie celých výpovědí byly uloženy ve Státním okresním archivu v Prachaticích, odkud se spolu s dalšími závažnými dokumenty za působení bývalého ředitele ztratily. Následují výpovědi dozorců:

„1945, 26. června – Výpověď dozorce komanda válečných zajatců u Knížecích Plání Hugo S., zapsaná na velitelství SNB v Kvildě:

Ke straně SdP jsem přistoupil v roce 1937, dříve jsem býval sociálním demokratem. U strany SdP zůstal jsem až do obsazení německým vojskem. Funkci jsem nezastával žádnou. Program strany SdP mi nebyl přesně znám. O tak zvaných Karlovarských bodech nic nevím. Po obsazení pohraničního území německým vojskem přestoupil jsem ke straně NSDAP. Dále jsem byl vedoucím pracovní fronty v obci a po založení Volkssturmu byl jsem jeho velitelem. Pracoval jsem od roku 1943 až do roku 1945 v zajateckém táboře na pile z počátku s francouzskými, později ruskými zajatci.“

„1945, 26. června – Zpráva o zatčení Adolfa P., lesního dělníka z Knížecích Plání, který v letech 1943 – 1945 zastupoval Hugo S. ve funkci dozorce válečných zajatců:

Adolf P. z Knížecích Plání č.p. 47, okres Prachatice, byl již od roku 1935 velmi politicky činný v Henleinově straně, byl příslušníkem SA. V této organizaci pracoval proti ČSR za účelem odtržení pohraničního území a toto přivtělit nepřátelskému státu. V roce 1943 – 1945 byl zástupcem Hugo S. z Knížecích Plání v zajateckém táboře, kde pracovalo 35 – 40 zajatců, nejdříve Francouzů, pak Rusů-vojínů, a svým brutálním dozorem byl postrachem tohoto tábora, kde zajatci za těžkých podmínek museli pracovat v lese. Při osobní prohlídce byla nalezena legitimace Wehrpas.“

„1945, 26. června – Výpověď dozorce Adolfa P., protokolovaná na velitelství SNB v Kvildě:

V letech 1935 v květnu nebo v červnu přistoupil jsem dobrovolně ke straně SdP, funkci jsem nezastával žádnou. Zúčastňoval jsem se všech schůzí strany SdP v Knížecích Pláních, program i ideje strany SdP mi byly známy. U strany jsem byl až do roku 1938, do obsazení zdejšího pohraničí německou armádou. Asi tři týdny před příchodem německých vojsk uprchl jsem spolu s Vilémem Schreitem, Leopoldem Kubíčkem a Vilémem Kubíčkem, všichni z Knížecích Plání, přes hranice do Hautu v Bavorsku. Vrátil jsem se do Knížecích Plání až po obsazení německým vojskem. Po okupaci přistoupil jsem ke straně NSDAP, kde jsem zastával místo pokladníka. Dále jsem byl členem SA, pak jsem byl členem Volkssturmu pro místní obranu Knížecích Plání. Pokud se týče zacházení s francouzskými a ruskými zajatci v zajateckém táboře v Knížecích Pláních, mohu jen říci, že jsem s nimi zacházel dobře.“

Ve Státním oblastním archivu v Třeboni jsem v jednom fondu našel archiv Forstamt Winterberg (Lesní úřad Vimperk), lépe řečeno torzo tohoto archivu, a v něm výplatnice pánů Hugo S. a Adolfa P. Fořt neboli hajný dostával měsíčně cca 100 RM. Hugo jako velitel zajateckého tábora dostával dvojnásobek, více než 200 RM. Adolf měl měsíční plat dokonce 400 RM. Možná, že to bylo včetně příplatku za funkci pokladníka NSDAP. Zmiňuji se o tom proto, aby si čtenář nemyslel, že nasazení zajatců do práce organizaci nebo podnikatele nic nestálo. Celá jména neuvádím, abych se zase nedostal na seznam nepřátel Německa.

Ve výpovědi obou dozorců jsou nejasnosti. Jako počet zajatců v táboře na Knížecích Pláních je v literatuře uváděno číslo 40 - 45 francouzských a ruských zajatců. Představa, že by v tomto objektu byli společně ubytováni sovětští a francouzští zajatci, je absurdní. Stejně tak představa, že by se zde tlačilo 40 Francouzů. Němci dbali na dodržování všech oběžníků, směrnic a pokynů pro zacházení se zajatci zařazenými do pracovních komand, které vydával prachatický Landrat. Svoji velikostí byl objekt tábora podle tehdy platných předpisů určen pro 20 francouzských nebo 40 sovětských zajatců.

Jak si vysvětlíme, že v hostinci U Pöschlů měli francouzští zajatci tzv. volný režim a v zajateckém táboře na Knížecích Pláních bylo vybudováno 2,1 metru vysoké drátěné oplocení a střežení bylo zajišťováno dvěma příslušníky SA? Navíc tvrzení velitele tábora Hugo S., že v letech 1943 – 1945 s francouzskými zajatci pracoval na pile, je poněkud zvláštní při představě, že se každé ráno na Tremlovu pilu přihrnulo 20 nebo dokonce 40 francouzských zajatců a všichni se uplatnili při rozřezávání kulatiny na jednodlistém katru. To by se zde asi ušlapali.

Ve kterém časovém období zde byli sovětští zajatci, o nichž hovoří oba dozorcí? Jako nejpravděpodobnější se jeví, že zde francouzští zajatci pobývali v období 1941 – 1943, v tomto roce tábor opustili a ubytovali se na Tremlově nebo Kufnerově pile. Poté byl tábor oplocen a přišli sem sovětští zajatci v počtu 40 osob. Opět se i v tomto případě setkáváme s přelomovým rokem 1943, kdy do zajateckého tábora na Knížecích Pláních přišli sovětští zajatci.

Proč byla budova tábora zapálena v srpnu 1945? Jak uvidíme dále, nebyl to ojedinělý případ. Důvod je prostý. Sovětští zajatci měli ve zvyku zanechávat po sobě na stěnách velké množství nápisů. Nebyla to pouze jména a vzkazy svým bližním, ale byly tu i informace o tom, kde pracovali, jak s nimi dozorcí a strážníci zacházeli, informace o útěcích apod. Je velmi pravděpodobné, že sovětští zajatci zde umístění byli nasazeni na práce, které měly zůstat za každou cenu utajené.

Další obcí, která nás zajímá, je Bučina. Ve statistickém přehledu o pracovním nasazení válečných zajatců není Bučina vůbec uvedena. Přesto zde bylo za války do roku 1943 v Pešlově hotelu ubytováno pracovní komando francouzských zajatců. Od roku 1943 byli v tomto hotelu ubytováni příslušníci SS, kteří měli na starosti zajatecký tábor na Pramenech Vltavy a pracovní nasazení sovětských zajatců.

V uvedeném přehledu není rovněž žádná zmínka o Borových Ladech. K. Petráš ve své knize Krajem šumavských lad uvádí, že na Borových Ladech byl zřízen zajatecký tábor pod dnešní poštou ve třech chalupách bývalé Eibnerovy továrny, kde byla v této době ještě v provozu pila. Byli zde od r. 1943 ubytováni sovětští zajatci.

Kdo tábor na Knížecích Pláních zapálil? E. Bouček, od roku 1945 do roku 1974 příslušník SNB na Obvodním velitelství Kvilda, který byl zároveň 20 let předsedou MNV, uvádí ve služebním záznamu z roku 1983, uloženém v objektovém svazku ÚKRYTY, informace o zajateckém táboře na Pramenech Vltavy a potom dodává: „*Další koncentrační tábory byly na Knížecích Pláních a na Borových Ladech. Co se zde vyrábělo nebo dělalo, nikdo přesně neví. Prostory kolem táborů byly zalesněny a nikdo se tam nedostal. Oba tábory měli zapálit synové hajného z Kvildy, bývalí příslušníci SS.*“

Podobnou informaci poskytl redaktoru časopisu Zápisník J. Glückseligovi v roce 1965 řídící učitel E. Sláma z Kvildy: „*Tady v okolí Kvildy bylo několik zajateckých táborů. Prokazatelně se ví, že jeden byl na Knížecích Pláních, další zajatci měli být internováni kdesi na Františkově a také u Borových Lad.*“

Existenci tábora sovětských zajatců na Borových Ladech potvrdili i příslušníci zpravodajského oddělení G 2 americké armády, kteří zde prováděli šetření.

Další informace, bohužel však neověřená, potvrzující existenci tohoto tábora, pochází od místního občana:

„*V zimě 1944/1945 několikrát přišla skupina přibližně 15 sovětských zajatců v doprovodu příslušníka SS k hospodě na Borových Ladech a čekala na nákladní auto z Vimperka, které jim*

přiváželo potraviny. Zajatci je naložili do batohů a kamsi odnášeli.“

Hovoří se, že ve čtyřech typizovaných barácích zde v lese žilo několik set sovětských zajatců.

Na Kvildě byl za války jeden tábor pro 40 sovětských zajatců, o jehož existenci nejsou žádné pochybnosti. Sovětští zajatci pracovali v lese. Tábor byl zřízen v roce 1942. Později přišli na Kvildu i francouzští zajatci.

ZAJATECKÝ TÁBOR NA PRAMENECH VLTAVY

O žádném ze zajateckých táborů na Prachaticku nebylo od roku 1945 do současnosti napsáno tolik článků jako o táboru na Pramenech Vltavy, který se nacházel v katastru obce Bučina 6 km od Kvildy. Mnohé z těchto článků obsahují spekulace a politicky účelové polopravdy poplatné své době. Polehčující okolností pro tento způsob informování může být nedostatek spolehlivých údajů. Tam, kde nejsou k dispozici důkazy, tam se uvolňuje prostor pro spekulace a fantazii.

Po válce a v padesátých letech se o tomto zajateckém táboře hovořilo jako o koncentračním táboře. Po roce 1989 začaly být rozšiřovány zaručené informace o tom, že na Pramenech Vltavy vlastně nebyl žádný zajatecký tábor, ale že zde byla ubytována pracovní četa nuceně nasazených občanů Sovětského svazu, kteří nosili vojenské uniformy. Tyto informace s oblibou rozšiřují ti, kteří zde v době války žili a znají pravdu.

Chata u Pramenů Vltavy, která za války sloužila jako zajatecký tábor, byla vybudována v roce 1922 velkostatkem Zdíkov a od roku 1924 si ji pronajal Klub českých turistů ve Volyni. Po obsazení naší republiky německou armádou byla turistická chata převedena do vlastnictví německé lesní správy. V době, kdy sloužila turistům, zde bylo celkem 8 pokojíků se 17 lůžky a 2 noclehárny, z nichž každá měla 14 postelí. Celková kapacita byla tedy 45 lůžek. Chata byla za války dvakrát stavebně upravována pro umístění sovětských válečných zajatců.

Obrázek 10. Turistická chata, od r. 1942 zajatecký tábor na Pramenech Vltavy.

Podle zápisu v kronice obecné školy na Kvildě přišli do této oblasti první sovětské váleční zajatci v říjnu roku 1941. Bylo jich 20 a byli ubytováni ve škole na Františkově, která byla postavena pro děti zaměstnanců zdejší sklárny a později papírny. Po skončení stavebních úprav turistické chaty na Pramenech Vltavy sem byli sovětské váleční zajatci přemístěni počátkem roku 1942. Život této skupiny na Pramenech Vltavy líčí ve své knize „Erinnerungen an Buchwald“ Herbert Fastner. Dejme autorovi této hezké knihy slovo. Necht' nám to řekne sám:

„V roce 1941 přestavěla lesní správa turistickou chatu na Pramenech Vltavy na pracovní tábor pro ruské válečné zajatce. Po dobu tří roků tam bylo na kácení dřeva nasazeno více než 20 Rusů. Lesní správa jim předepsala pracovní normu. K této skupině bylo přiděleno několik dřevařů z Bučiny, aby je řídili, eventuálně s nimi pracovali. Ruští vojáci byli hlídáni pouze dvěma německými vojáky. Jedním z nich byl Georg Fasser, starší muž z Hohenau, který nebyl kvůli své nemoci poslán na frontu. Ten se o ruské zajatce staral jako otec. Aby jim přilepšil na stravě, nasbíral v místě svého bydliště pytle brambor a dopravoval je do zajateckého tábora. Občas, když byl se zajatci na práci v lese nebo ve vesnici, dostal jeden ze svých záchvatů. To pak ležel na zemi v bezvědomí. Ruští vojáci ho vždy odnesli zpět do tábora včetně jeho pušky.

V sobotu nebo v neděli chodíval tento dozorce s větším počtem zajatců do vesnice Bučina. Tam zajatci „dělali“ rodinám, jejichž muži byli na frontě, palivové dřevo. Ženy jim připravovali jídlo, jak to nejlépe šlo, aby se mohli do sytosti najíst. V létě chodili Rusové do vesnice pomáhat při sklizni sena. I tehdy si pochutnávali na dobré svačině.

Když se blížil konec války, naplánovali ruští zajatci útěk z tábora. Na jeho provedení se však nedokázali shodnout. V každém případě zamýšleli dozorce zabít a uprchnout do 18 km vzdálených Čech. K tomuto účelu si zhotovili tři dlouhé nože a další bodné zbraně. Jednoho dne šel jeden z dozorců s ruským zajatcem na Bučinu do místního hostince pro pivo. Zajatci se rozhodli z tábora, ve kterém s nimi zůstal druhý dozorce, utéci. Jeden sovětský zajatec ukrajinské národnosti odmítl účastnit se útěku. Nepozorovaně vylezl oknem ven a běžel na Kvildu. Přítomného německého policistu informoval o připravovaném útěku. Policista se s pěti příslušníky místního Volkssturmu urychleně odebral na Pramenech Vltavy. Dorazili právě včas, aby zabránili tomu nejhoršímu. Z vojenského velitelství ve Vimperku, které o incidentu bylo neprodleně informováno, k případu přispěchal osobním autem jeden podporučík, který vydal rozkazy pro další akce. Dva zajatci uprchli. Ostatní byli odzbrojeni a dva organizátoři vzpoury byli odvezeni. Je s podivem, že se ostatním Rusům nic nestalo. Ukrajinec byl přeložen do jiného tábora.

K této akci na Pramenech Vltavy nebyli povoláni žádní vojáci. Vše bylo ponecháno na několika příslušnících domobrany, kteří byli vyzbrojeni starými, špatně fungujícími italskými karabinami. Oba uprchlí sovětské zajatci byli dopadeni a na útěku zastřeleni. Jsou pohřbeni na hřbitově na Kvildě v neoznačeném hrobě.

Nedlouho poté se dalšímu zajatci z tábora na Pramenech Vltavy podařilo utéci. Za Kvildou, poblíž Zlaté studny, však prchající zajatec narazil na pomocného policistu Aloise Kufnera z Froschau, který tu byl právě na obchůzce. Protože neuposlechl výzvu, aby zůstal stát, Kufner na něho vystřelil a zasáhl ho do břicha. Raněný byl dopraven do nemocnice ve Vimperku. Prchající zajatec ztratil poblíž tábora ručně zhotovenou mapu s poměrně přesně zaznamenanou polohou tábora a cest vedoucích do protektorátu. H. Fastner končí své vyprávění o zajateckém táboře na Pramenech Vltavy tvrzením, že zajatci z tohoto tábora byli týden před koncem války přeloženi do Rattenbergu v Tyrolsku.“

Je možné informacím, které ve své knize uvádí H. Fastner, věřit? Domnívám se, že ano, s výjimkou tvrzení, že zajatci z tohoto tábora byli týden před koncem války odvedeni do Rattenbergu v Tyrolsku. Toto městečko se nachází v Rakousku blízko Innsbrucku, nedaleko rakousko-italské hranice. Převedení nebo převezení zajatců bylo podle mého názoru jeden týden před koncem války nemožné proto, že by transport musel překročit frontu. V té době Američané již obsadili bavorskou obec Finsterau, ležící 5 km od hraničního přechodu na Bučině, a jejich předsunuté hlídky byly u

samotného hraničního přechodu, kde Němci vybudovali důkladné zátarasy. Státní silnice byly v té době přečpané tisíci uprchlíků z východních oblastí Německa a dlouhými kolonami tanků a vojenských vozidel. Podobný zmatek panoval i na železnici. Od 20. dubna osobní doprava po železnici již nefungovala. Po ní byly přepravovány výlučně vojenské transporty. Američtí hloubkoví letci ničili nejen vlakové soupravy, ale i transporty jedoucí po silnicích. Představa, že by za této situace někomu záleželo na odvezení 20 bezvýznamných sovětských zajatců (vojínů) do několik set kilometrů vzdáleného Rattenbergu, je nepochopitelná.

Dva krátce po sobě jdoucí útoky ruských zajatců z tábora na Pramenech Vltavy nemohly zůstat bez následků na stavebně technické zajištění budovy a prostoru tábora.

Po válce, konkrétně v roce 1946, bylo okresním národním výborem v Prachaticích provedeno komisionální ohledání zajateckého tábora na Pramenech Vltavy. Následují opisy tří archivních dokumentů o této akci:

OPIS

Okresní národní výbor Prachatice

Čís. jednací 24368/46

Prachatice, dne 20. 9. 1946

Panu: bezpečnostní referent ONV Vendelín Vančura

Předmět: Koncentrační tábor pro ruské zajatce při prameni Vltavy

Podle došlého oznámení byl prý upraven koncentrační tábor pro ruské zajatce z turistické chaty vybudované nákladem velkostatku ve Zdíkově pro KČT v roce 1922. Tato chata jest prý obehnána vysokým dvojitým plotem (prkenným a plaňkovým) propleteným ostnatým drátem. Uvnitř chaty jsou pryčny, neb jejich zbytky, a hrubé dřevěné zařízení. Okna jsou opatřena mřížemi a ostnatým drátem. Na vnitřních stěnách jsou ruské nápisy a kresby. Původně vyzděná jímka (pramen Vltavy), která jest v blízkosti chaty, je od Němců demolovaná a okolí zpustošeno. V těsné blízkosti pramene Vltavy bylo popraviště ruských vězňů (nápis na stromě, který jest opatřen křížem, praví, že na tomto místě byli vězňové věšeni). Ve zpustošeném okolí (les, poloprales) není zatím možno zjistit, kam byly oběti nacistů pohřbívány.

V revolučních dnech v roce 1945 Němci rychle opustili vltavský koncentrační tábor a o osudu vězňů nebylo zatím možno získat bližších zpráv.

Aby věc byla náležitě vyšetřena a ověřena, bude dne 24. září 1946 provedena komisionální obhlídka terénu a zjištění skutkového děje na místě samém. Odjezd z Prachatic téhož dne o 8 hod. ranní. Žádáte se, abyste se osobně uvedeně akce zúčastnil. Dopravní prostředek zajistíte si sami.

*Státní okresní archiv
Prachatice sign. 8/B/363*

OPIS

Okresní národní výbor Prachatice

Čís. jedn. 2436

Prachatice, dne 2. října 1946

Ministerstvu vnitra v Praze

Předmět: pověsti o internačním středisku ruských zajatců ve zdejším obvodě

Přílohy: 1

Ve zdejším obvodě byla svého času rozšířena zpráva, že u pramene Vltavy v katastru obce Bučina, okres Prachatice, byl okupanty zřízen koncentrační tábor pro ruské válečné zajatce. Tento koncentrační tábor byl prý umístěn v turistické chatě, která jest majetkem Státní lesní správy ve Vimperku.

Komisionálním ohledáním místa činu a patřičným šetřením, jednak na místě samém a jednak v okolí, bylo zjištěno, že se v daném případě nejedná o koncentrační tábor v pravém slova smyslu, nýbrž že tu jde o ubytování čtyř válečných ruských zajatců.

Válečných zajatců bylo lesní okupantskou správou používáno k lesním pracím. Podle velikosti

budovy nebyl stav ruských válečných zajatců veliký.

Protokol o ohledání místa činu a výsledku šetření jest ke zprávě připojen. Tímto také jsou vyvráceny shora uvedené pověsti. Stejný průpis hlášení předkládám ZNV (Zemský národní výbor) v Praze.

Bezpečnostní referent ONV

Vendelín Vančura v.r.

Na vědomí: Zemskému národnímu výboru v Praze

OPIS

Zápis o komisionelním ohledání zrušeného internačního střediska ruských válečných zajatců na Bučině u pramenů Vltavy.

Komise se zúčastnili:

Předseda ONV Jos. Urbánek

Osvětový inspektor Alois Jiran

Zástupce svazu OSVP škpt. Macháček

Bezpečnostní referent ONV Vendelín Vančura

Příslušník ZOB-II (Zemský odbor bezpečnosti) František Lec

Komise se sešla na místě samém, a to dne 24. září 1946 a zjistila následující:

Na Bučině, u samotného pramene Vltavy, jest turistická chata, jejíž majitel jest Státní lesní správa polesí Vimperk. Chata jest jednoposchodová, dřevěná s kamennou podezdívkou. Přízemní místnosti jsou vyrákosovány a omítnuty. Chata má celkem čtyři místnosti, a to dvě v přízemí, jedna v prvním poschodí a jedna v tzv. podkroví. Chata byla obehnána ze tří stran do výše 3-4 m dvěma ploty, jeden laťkový a vnitřní prkenný. Oba jsou protkány ostnatým drátem. Okna jsou zamřížovaná železnými mřížemi vsazenými do okenic a na dveřích jsou stopy po silných trámových závorách.

Toto bylo upraveno v roce 1942 za účelem internace ruských válečných zajatců. Tábor byl zrušen, pokud se podařilo zjistit, v r. 1944 na podzim.

Kam váleční zajatci z tábora byli odesláni při likvidaci tábora, se nepodařilo zjistit, ani nebyli zjištěni žádní svědci, vzhledem k odsunu tamního německého obyvatelstva. Kolik ruských zajatců táborem prošlo, nebylo zjištěno. V chatě jsou různé nápisy v ruském jazyce značně nečitelné (stářím). Podařilo se zjistit pouze následující jména psaná rusky: Ischuba Grigorij Erk, No 72789 (identifikační číslo zajatce); Vasilij, 72177; Bartilov Štefan, 72372; Andrej ?, 72770; Bertilov Štefan, 72370. Mimo to ruský nápis: Zde byl Pavel Tumpel z Moskvy. Na dveřích u vchodu do chaty jest uvedeno datum 30. 8. 1943 se jmény: Dollner J., Wallner M., Smitka F., Bauer Josef, Leirich Heinrich am Buchenwald. Jsou to pravděpodobně jména strážců. U pramene Vltavy na vysokém smrku jsou stopy po zednických skobách a na stromu je křížek a česká tabulka s nápisem: „Zde byli nacisty věšeni Rusové“. Kdo tam tabulku s křížkem upevnil, není nikomu známo.

Že ruští zajatci tam skutečně byli, je důkazem toho, že dva z těchto zajatců byli při organizovaném útěku zastřeleni a jsou pochováni na Kvildě. Rusové z tohoto tábora pracovali na lesních a polních pracích obyvatelstva na Knížecích Pláních a na Bučině.

Jediný svědek je Jan Praschel z Kvildy, antifašista, který byl do r. 1938 starostou obce Kvilda a po celou dobu okupace se na Kvildě zdržoval. Jeho výpovědi jsou neúplné, vzhledem k tomu, že jako příslušník německé sociálnědemokratické strany byl celou dobu okupace pronásledován.

Skončeno, přečteno a podepsáno.

Na Kvildě dne 24. září 1946

Lec v. r.

Alois Jiran v. r.

Vančura v. r.

V zápisu výše je uvedeno: „Chata byla obehnána ze tří stran do výše tří až 4 metrů dvěma ploty, jeden vnější laťkový a druhý vnitřní prkenný. Okna jsou zamřížována železnými mřížemi vsazenými do okenic a na dveřích jsou stopy po silných trámových závorách“.

Kdyby byl tábor takto zajištěn v době prvního útěku, nemohl by zmiňovaný Ukrajinec vylézt oknem a v pohodě odejít na Kvildu pro pomoc. K těmto stavebně technickým úpravám došlo teprve po prvním útěku zajatců na jaře roku 1943.

Komise dále zjistila, že u vchodu do chaty bylo uvedeno datum 30. 8. 1943 a 5 jmen, patrně strážního personálu (dozorců): Dollner, Walner, Smitke, Bauer, Leirich Heinrich am Buchenwald. V době prvního útěku měli zajatecký tábor Na Pramenech Vltavy na starosti dva dozorcí, z nichž jeden se jmenoval Georg Fasser. Uvedené datum je možné opět označit za přelomové pro charakter, zaměření a další osud zajateckého tábora. Jisté je, že k popsáným útěkům z tábora na Pramenech Vltavy muselo dojít před uvedeným datem. Na nápisu na trámech je zarážející označení místa „Buchenwald“. Zajatecký tábor na Pramenech Vltavy leží v katastrálním území obce Bučina, německy Buchwald (v překladu bukový les). Buchenwald v překladu znamená totéž, bukový les. Rozdíl je pouze v tom, že na Bučině (Buchwald) byl zajatecký tábor a v Buchenwaldu vyhlazovací koncentrační tábor pod správou SS. Jména vyrytá nad vstupními dveřmi do chaty se nevyskytují v seznamech občanů okolních obcí z roku 1945. Kdyby dozorcí byli z okolních obcí, určitě by v označení místa neudělali takovou pravopisnou chybu.

V roce 1943 skončilo období existence zajateckého tábora na Pramenech Vltavy, kdy patřil do působnosti XIII. vojenského okruhu OKW v Norimberku. V zajateckých táborech spravovaných německou armádou byly až na malé výjimky dodržovány mezinárodní konvence o zacházení s válečnými zajatci. Byla zde respektována elementární práva zajatců, včetně lékařské péče, stravování, používání tělesných trestů bylo zakázáno apod.

Jako datum změny charakteru a zaměření zajateckého tábora na Pramenech Vltavy se v některých dokumentech uvádí rok 1944. Další argument vypovídající o tom, že to s největší pravděpodobností bylo již v roce 1943, jak bylo uvedeno v nápisu nad vchodem do chaty, svědčí mimo jiné i naléhavý požadavek, který byl v polovině roku 1943 vznesen na okupační lesní správu ve Vimperku: „*v co nejkratší době zajistit velký počet dek pro zajatecký tábor na Pramenech Vltavy*“.

Zajatecký tábor na Pramenech Vltavy přešel do kompetence Waffen SS. Zda byl zřizovatelem tohoto zajateckého tábora Hlavní úřad pro hospodářskou správu (Wirtschaftsverwaltungshauptamt) SS, jeho oddělení C, které vedl SS-Obergruppenführer Ing. Hans Kammler, anebo Göringovo Říšské ministerstvo letectví, již nezjistíme. WVHA (Hlavní úřad pro hospodářskou správu SS) se od roku 1943 zaměřoval hlavně na plnění programu budování nejrůznějších podzemních objektů pro zbrojní výrobu.

Strážní personál tvořilo 20 – 30 zkušených příslušníků SS, kteří sem byli přeloženi z koncentračních táborů, a možná, že právě z koncentračního tábora Buchenwald. Trestní řád pro udržení kázně a pracovní morálky byl totožný s tím, který platil v koncentračních táborech. Připouštěl používání tělesných trestů, například bičování. V tomto táboře byl patrně jako nejoblíbenější trest používáno tzv. vyvěšování. Zajatci byly za zády svázané ruce a poté byl vytažen na strom tak, aby měl nohy ve vzduchu. V této poloze byl bit holí nebo bičován. Tento způsob mučení byl nejbolestivější. O jeho používání v táboře svědčí nalezené pomůcky (kožené řemeny na svazování rukou, lana na vyvěšování a silné skoby zatlučené do stromů).

Ti z našich občanů, kteří po osvobození jako první přišli do zajateckého tábora na Pramenech Vltavy a viděli tyto pomůcky příslušníků SS, se mylně domnívali, že zde byli sovětští zajatci popravováni oběšením. Tato pověst se pochopitelně rychle rozšířila. Kromě trestu vyvěšování byly zde běžné příležitostné brutality v podobě bití a kopání, které sloužily jako pobídky k udržení vysokého pracovního nasazení.

Zajatecký tábor na Pramenech Vltavy měl od roku 1943 všechny znaky koncentračního tábora, ale rozhodně se nejednalo o vyhlazovací tábor. Sovětští zajatci zde nebyli systematicky vražděni, ale „pouze“ zabíjeni hladem a vysilující prací. Tábor byl důsledně utajován, prostor kolem něj byl vyhlášen vojenským pásmem a vstup přísně zakázán. Příslušníci SS se nesměli stýkat s civilním

obyvatelstvem. Informace o existenci tajného tábora se však rozšířila poměrně rychle po celém okrese. Svědčí o tom i dokument z archivu partyzánské skupiny Šumava II, jehož opis uvádím:

OPIS

Záznam o informacích o koncentráku u Pramenů Vltavy.

Doklad č. 118/1944.

V červenci 1944 dozvěděli se J. Švancar z Vlachova Březí od dělníků v řetězárně ve Volarech a J. Ferda od železničářů z Volar, že u Kvildy nebo u Bučiny je nový koncentrák pro zajatce. Ti, že pracují v lesích. Dva viděli chycené zajatce u Zbytin, vezli je do Volar a pak nevědí kam. Byli od Kvildy, hledali je Němci v širém okolí asi týden, měli ruské uniformy. Ukládám J. Vaňkovi, aby věc prověřil u Hermana Schmieda, který o tom jako funkcionář NSDAP bude vědět, a sám aby navštívil svého přítele Wachtla na Kvildě nebo Selbitschku na Knížecích Pláních. Sděluji to Suchardovi, ten dá stejný úkol F. Černíkovi, pekaři z Vimperka, který na Kvildu vozí chléb.

Výsledek: Vaněk i Černík potvrzují existenci koncentráku. Je u pramenů Vltavy, vozí tam měsíčně 100 – 150 Rusů. Zpět ale nikoho. Chléb tam Černík nedodává, protože do tábora vozí chléb z Františkova, ale stále stejné množství. Asi tam lidi popravují. Zajatci pracují v lese a víc už jich chtělo utéci. Hlídá je asi 20 – 30 SS. Na Kvildě se o tom lidé bojí mluvit. Lékař tam nejezdí, neví o tom.

Malé připomenutí: řetězárna ve Volarech je totožná s firmou Knäbel a spol., továrna na kovové zboží.

Útěk sovětských zajatců v září 1944 z koncentračního tábora na Pramenech Vltavy je podrobně popsán a archivním dokumentu Státního okresního archivu v Prachaticích, jehož opis následuje:

OPIS

Kvilda 18. 8. 63

Okresní archiv Prachatice

Týká se zajateckého tábora Kvilda.

K Vašemu dotazu ze dne 8. t. m. sděluji, že zajatecký tábor na Pramenech Vltavy jsem navštívil v srpnu – září 1945. Budova – bývalá chata KČT – byla tehdy obehnána vysokým plotem (3 – 4 m). Uvnitř dvora byl silný starý smrk as do výše 5 m omotaný ostnatým drátem. Smrk stál, pokud se pamatuji, as 3 m od plotu. Účel omotání stromu byl nám záhadou (výhled tam nemohl být žádný) a vysvětlen byl nálezem as 3/4 m dlouhým prknem popsaným ruským jazykem, ze kterého náhodou přítomný turista vyčetl, že tam jsou ruští zajatci (počet si již nepamatuji), kterých Němci používají na páce v lese, a ti ve snaze z tábora uprchnout udělali u stromu pyramidu (strom ještě nebyl omotán ostnatým drátem), a sice tím způsobem, že se jeden postavil vedle druhého a pak na sebe, až do výše plotu, a zbývající muži lezli jeden po druhém na tuto živou pyramidu a pak skočili přes plot. Pod ochranou tmy chtěli uprchnout. Ovšem vojáci ráno zle naložili se zbytkem zajatců, kteří v táboře zůstali. To byli ti, co tvořili pyramidu (byli zbiti). Psi pak vypátrali uprchlíky, z nichž mnoho jich bylo psy roztrháno, takže se celá akce potkala s velmi špatným výsledkem.

Prkno jsme tam nechali a to byla (zda se nenašlo) velká naše chyba. Také dřevěné stěny chaty byly popsány a mnoho jmen uvedeno. Chatu navštívil jsem pak ještě v roce 1947 a smutný obraz byl as stejný.

V případě, že se dozvím něco, co by Vás mohlo zajímat ohledně zajateckého tábora a okolí, neopomenu Vám sdělit.

Promiňte, že píši jen na tento papír a ne inkoustem, ale nic zde t. č. jiného nemám.

S pozdravem

B. Nebednář, Kvilda č. 156

Do Státního okresního archivu v Prachaticích došlo 20. 8. 1963 a zapsáno do podacího

protokolu pod č. j. 0 ar 117.

Popsaný útěk sovětských zajatců z pramenovltavského tábora potvrzuje i zápis ve školní kronice z Horské Kvildy, která se nachází ve Státním okresním archivu v Klatovech:

„Ve dnech 24., 25. a 26. 9. 1944 byli všichni četníci ze širokého okolí nasazeni na protektorátní hranici za účelem vytvoření uzávěry. Jedná se pravděpodobně o pátrání po uprchlých válečných zajatcích.“

Příslušníci SS se mylně domnívali, že všichni uprchlí zajatci budou směřovat do protektorátu, kde by poměrně snadno našli úkryt. Je velmi pravděpodobné, že teprve po tomto útěku byl okolo tábora vybudován druhý, laťkový plot. V koridoru mezi oběma ploty byli nasazeni vycvičení hlídací psi. Způsob provedení útěku, popsany samotnými zajatci, potvrzuje, že překonávali pouze jediný, a to prkenný plot.

Existují dvě informace, podle nichž se dvěma sovětským zajatcům při tomto hromadném útěku podařilo dostat se do bezpečí a dožili se osvobození. Jedna pochází od zpravodajského důstojníka partyzánské skupiny Šumava II, JUDr. V. Holuba, kterou uvádí ve své strojopisné nepublikované práci „Skupina Šumava“, kde píše: *„V září roku 1944 se podařilo uprchnout z tábora u Pramenů Vltavy třem zajatcům, z nichž dva, Makarenko a Kuzmin, se dostali až do Křišťanova, kde se jim dostalo ošetření a úkrytu u místního faráře až do konce dubna 1945.“*

O uprchlých zajatcích je dále zmínka i v dokladu č.118/1944 z archivu zmiňované partyzánské skupiny:

„Později bylo zjištěno, že farář z Křišťanova ukryl na podzim 1944 dva utečence, seržanta Makarenka a Kuzmina, třetí, npor. Tušev, zemřel na útěku někde u Horní Sněžné nebo u Svaté Magdaleny. V r. 1945 byli na léčení ve Volarech a pak odesláni do Týna n. Vltavou a věc hlášena štábu generála Makarenka. (Štáb u Trubků v Malešicích). Faráři vybavil volný odchod do Rakouska i s věcmi Prokop Hanuš a Fousek. Protokoly o útěku sepsali ve Volarech Američané – nějaký vojenský duchovní.“

Duchovní byl pochopitelně důstojník americké vojenské rozvědky CIC. Po předání obou vojáků Rudé armádě byli oba zcela určitě vyslýcháni i důstojníky NKVD nebo GRU. Odtud pramení zájem sovětských zpravodajců o Prameny Vltavy a vysvětluje to i příčinu jejich několika návštěv v uvedené lokalitě a měření, která zde prováděli.

V jiné rukopisné práci JUDr. Holub píše: *„Podle ústního svědectví koncem dubna 1945 obklíčila jednotka americké armády, postupující z Bavor do Čech, tábor u Pramenů Vltavy a překvapila nacistický strážní oddíl, který byl po krátké přestřelce zneškodněn. Podařilo se zachránit skupinu nelidsky zubožených zajatců, kteří byli dopraveni do americké nemocnice ve Straubingu.“*

Dá se předpokládat že i tito zajatci mohli být zdrojem cenných informací o aktivitách zajatců na Pramenech Vltavy a u Stolové hory. Informace JUDr. Holuba můžeme pokládat za spolehlivé, protože zprostředkoval kontakty mezi CIC a naším vojenským policejním oddílem. Ten působil na Prachaticku po osvobození do doby, než se zde vytvořily orgány státní správy, bezpečnosti a armády a začaly plnit své správní a bezpečnostní funkce. Se souhlasem a ve spolupráci s americkými zpravodajskými orgány vyhledával, zatýkal a prováděl tento oddíl výslechy příslušníků gestapa, Abwehru, Werwolfů, nacistické justice apod.

Pamětníci z řad sudetských Němců, kteří v této době žili na Knížecích Pláních, potvrzují, že přibližně 25. 4. 1945 projel Knížecími Pláněmi americký vojenský džíp a zmizel. Jednalo se patrně o akci předzvědného oddílu americké armády, konkrétně z 11. pluku 5. pěší divize, který v této době byl dislokován v 5 km vzdálené obci na bavorské straně. Zátarasy na hraničním přechodu v Bučině nebyly zatím vybudovány, takže překročení hranice nebylo problémem. Je nutno podotknout, že americké průzkumné jednotky byly velmi dobře vybavené. Kromě džípů s namontovanými těžkými kulomety ráže 12,7 mm měli ve svém vybavení i obrněné kolové transportéry pro přepravu vojáků. Ostraha zajateckého tábora na Pramenech Vltavy byla po

hromadném útěku zajatců v září roku 1944 „zdokonalena“. Kolem tábora byl vybudován druhý laťkový plot a v koridoru mezi ním a druhým prkenným plotem pobíhali cvičení psi. Počet strážního personálu nebyl vysoký. Patrně 2 – 4 příslušníci SS. Ti byli ubytováni v mansardě bývalé chaty. Jak lze soudit podle množství prázdných lahví vybraných značek koňaků a tvrdého alkoholu z celé Evropy, které byly v tomto pokojíku nalezeny v květnu 1945, byli tito hoši neustále „naloženi v lihu“. Není divu, když si uvědomíme, že ani oni si nebyli jisti, zda se dožijí konce války, protože nejenom zajatci, ale i oni toho příliš mnoho věděli.

Nezpochybnitelným důkazem existence a účelu koncentračního tábora na Pramenech Vltavy je dopis příslušníka americké zpravodajské služby (československého občana) ze dne 8. 5. 1965, který zaslal do redakce časopisu Vojenský zápisník. Opis rukou psaného dopisu je uložen, no kde jinde, než v objektovém svazku 156 POKLAD.

OPIS

Vážení soudruzi!

Náhodou se mi dostal do rukou článek Vašeho časopisu, kde se snažíte objasnit záhady kolem zajateckého tábora u Pramene Vltavy, otázky kolem koncentračního tábora v Borových Ladech, práci v prostoru Stolové Hory a osudu členů českobudějovického gestapa. Informace, které uvádíte, jsou velmi nepřesné, jsou to pouze publikační dohady (subjektivní) a hypotézy. Pravda je tato:

Tábor u Pramene Vltavy nepatřil do normálních zajateckých táborů (STALAG) a nebyl ani tzv. EINSATZ-KOMANDO. Nebyl také registrován v seznamu oficiálních zajateckých táborů. Patřil pod kompetenci WAFFEN SS a jeho existence byla přísně tajena. Vznikl v rámci budování BÖHMERWALD-FESTUNG a byli tam soustředěni sovětští důstojníci, specialisté ženijních vojsk, převážně stavaři a důlní inženýři. Od podzimu 1944 budovali v prostoru Stolové hory za součinnosti zajatců z Borových Lad podzemní štoly, které měly patrně sloužit jako velitelské stanoviště nebo úkryty, to nelze dobře tvrdit. Ve zmíněném táboře jsem byl asi 3. – 4. května. Tábor byl již prázdný a zajatci byli odvezeni po silnici vedoucí z Bučiny do Finsterau.

Ani velmi podrobnou perlustrací německých zajatců v prostoru Vimperk - Prachatic - Freiung - Finsterau se nám nepodařilo dopátrat se jejich osudu a ani mezi příslušníky SS jsme nezjistili strážní personál. Je nepravděpodobné, že by zajatci se dožili konce války, poněvadž mnoho věděli.

Tábor v Borových Ladech byl vypálen členy ilegální organizace WERWOLF, která byla řízena jistým obchodníkem z Volar. V měsíci červenci 1945 byla organizace odhalena a orgány amerického zpravodajství ve spolupráci s čs. bezpečnostními orgány likvidována.

Členové českobudějovického gestapa byli z větší míry postříleni začátkem června 1945 při přestřelce, ke které došlo při jejich zatýkání v usedlosti Němce TREMLA v Knižecích Pláních (Fürstenhut), vesnička ležící pod Bučinou, v těsné blízkosti čs. hranic. Jejich šéf STEINHAUSER musel být dopaden živý, při přestřelce uprchl a byl vypátrán dvěma příslušníky čs. policejní roty z Prachatic, kteří, převlečení za americké vojáky spolu se dvěma americkými seržanty polské národnosti z jednotky usazené v Bučině, jej zajistili v hostinci v bavorském městě Freiungu. STEINHAUSER byl dopraven do Českých Budějovic a předán sovětským bezpečnostním orgánům spolu se svou ženou.

Byl jsem v té době příslušníkem zvláštního útvaru patřícího do svazku vyšší jednotky americké armády, která operovala v prachatickém prostoru a při všech popisovaných událostech jsem byl osobně přítomen. Proto bych nedoporučoval onomu horlivému předsedovi MNV z Kvildy, aby se na vlastní pěst pouštěl do nějakého pátrání u Stolové hory. Myslím, že je to příliš riskantní. Američtí odborníci-ženisté sice terén a charakter prací zkoumali, ale o dalších akcích nebylo rozhodnuto. Doufám, že tyto řádky Vám podají dostatek informací o událostech, kterých jste se dotkli. Přeji Vám v dalším pátrání mnoho zdaru.

S pozdravem

podpis nečitelný

(R. E. Střelný či Sulný)

Vědomě neuvádím bližší adresu a plné jméno, jelikož si nepřeji, abych byl dále na tyto okolnosti vyptáván, poněvadž za tento faux-pas, že jsem proti fašismu bojoval od r. 1939 nejdříve ve Francii, pak v de Gaullově armádě a od r. 1944 v americké uniformě, jsem měl různé nepříjemnosti od vyšetřování, ztráty hodnosti, existence apod. víc než dost a nyní, po dvaceti letech, chci mít od všeho pokoj.

Co přimělo amerického zpravodajského důstojníka k napsání dopisu? V kapitole o historii pátrání po úkrytech jsem hovořil o výzvě Ministerstva vnitra uveřejněné po vytažení beden z Černého jezera k našim občanům. Poznatky o úkrytech byly zasílány i do novin a časopisů. Jejich redaktoři se často sami pouštěli do pátrání a publikovali velmi zajímavé články. Jedním z nich byl i známý novinář, publicista a spisovatel Josef Glückselig, který v té době ve Vojenském zápisníku uveřejnil řadu článků s touto tematickou právě ze Šumavy. Patrně to bylo proto, že zde v padesátých letech sloužil jako voják z povolání a důvěrně tuto oblast znal.

Počátkem roku 1965 uveřejnil ve Vojenském zápisníku rozhovor s E. Boučkem, bývalým pohraničником, příslušníkem SNB a dlouholetým předsedou MNV na Kvildě. Doslovně cituji slova E. Boučka:

*„Co tam dělali (zajatci z Pramenů Vltavy)? Já jsem si až donedávna myslel, že dřevo. Jenomže po těch nálezech v Černém jezeře jsem si vzpomněl, že mě kdysi jeden mládenec upozorňoval na nějaké větrací jámy u Stolové hory. Tehdy jsem tomu nevěnoval pozornost, ale potom jsme se na to s pohraničnickými podívali trochu důkladněji. Byla to jakási štola, ale nic v ní nebylo. Alespoň tehdy, když jsme to zkoumali. Kdoví, zda tam něco nebylo uloženo a potom odvezeno. Tehdy zase vznikly další dohady, že prý to měl být **podzemní kryt pro velitelství Luftwaffe**, ale tomu se nedá věřit. Na to byl ten prostor příliš malý. Spíš to opravdu bylo určeno jako nějaká skrýš, do níž už fašisté nestačili nic uložit, anebo naopak to potom ještě stačili vybrat. V té souvislosti nevylučuji možnost, že právě ti zajatci od Pramenů Vltavy museli dělat i něco jiného než dřevo.“*

E. Bouček interwiev poskytl J. Glückseligovi počátkem roku 1965. Americký zpravodajský důstojník dopis napsal později. Přitom oba uvádějí sice jinými slovy stejný účel podzemního díla. E. Bouček „*kryt pro velitelství Luftwaffe*“ a americký zpravodajec „*velitelské stanoviště*“. Investorem nebo zadavatelem stavby, stejně jako zřizovatelem zajateckých táborů, bylo Göringovo Reichsluftfahrtministerium, Říšské ministerstvo letectví. Tato štola byla opravdu krátká. Nebyla však vůbec součástí podzemního komplexu. Byla to tzv. Schlafstolle, štola, kde přespávali zajatci.

E. Bouček v době, kdy podával interwiev, nevěděl, že podzemní prostory pod Stolovou horou jako první objevila a ve vši tajnosti otevřela v květnových dnech 1945 americká armáda. Jinak by určitě vyslovil domněnku nebo nastolil řečnickou otázku, zda nám Američané neukradli archiv německého Abwehru (vojenská zpravodajská služba), který měl být na Šumavě uložen.

Americký zpravodajec byl zřejmě dotčen, když jakýsi „horlivý“ předseda MNV odhalil podzemní prostory, které pod Stolovou horou vybudovali sovětsí zajatci a svým dopisem musel věci uvést na pravou míru. První, kdo podzemí našel a otevřel, byli Američané a on byl u toho osobně přítomen.

Nyní ale vážně. Prohlédl jsem stovky stran dokumentů o hledání úkrytů cenností a archivů a toto je snad jediný úkryt, který byl v jižních Čechách a možná i v republice, nalezen. Z tohoto důvodu je zajímavý další osud onoho dopisu. Obsahuje natolik závažná fakta, že se dostal na stůl náměstka ministra vnitra plk. Jaroslava Klímy. V již zmíněném sběrném archu je uvedeno: „č. 54, došlo dne 22. září 1965, odesílatel redakce Vojenského zápisníku, anonym (Stolová hora)“. Následující den, 23. září, odesílá plk. Klíma náčelníkovi KS SNB Č. Budějovice urgentní dopis tohoto znění:

Čj. N/Vš-O3/65-54

T A J N Ě

Vážený soudruhu,

v příloze Vám zasílám opis anonymního dopisu, který byl předán Ministerstvu vnitra a obsahuje sdělení o neznámých zemních pracích v prostoru u Pramenů Vltavy. Dále je v dopisu zmínka o likvidaci příslušníků českobudějovického gestapa.

Neznámý pisatel reaguje na některé články, které byly uveřejněny v časopise VOJENSKÝ ZÁPISNÍK.

Žádám Vás, abyste nechal prověřit údaje týkající se českobudějovického gestapa.

Pokud jde o údaje k objektu v blízkosti Stolové hory (Vysoký stolec), bylo by nejlépe provést jejich prověření u tamních občanů, případně důkladnou prohlídkou terénu v uvedeném prostoru.

V případě získání poznatků, které by zesilovaly podezření o budování úkrytů nebo podzemních prostorů, podejte zprávu. V takovém případě by další ohledání místa provedla speciální skupina za použití měřicích přístrojů.

Žádám Vás, abyste prověrku tohoto dopisu a údajů na místě provedl co nejdříve, aby bylo možno provést měření ještě před příchodem zimy.

Se soudružským pozdravem

plk. Jaroslav Klíma

Příloha: 1/3

Soudruh

pplk. František P O H A N K A

náčelník krajské správy MV

Č e s k é B u d ě j o v i c e

Dopis plk. Klímy je jasně formulovaným rozkazem, co má náčelník krajské správy do konce roku 1965 vyšetřit a že má o tom informovat náměstka ministra vnitra. Prohledal jsem celý archiv A7 plk. Klímy v naději, že zde najdu zprávu od pplk. Pohanky o výsledcích šetření. Prošel jsem všechny protokoly včetně tajných, přijaté a odeslané pošty do roku 1967, a nic jsem nenašel. Doufal jsem, že byla provedena rekognoskace podzemí a že se dozvím, jak je rozsáhlé. Vždyť ho zajatci budovali dva roky. Přitom to bylo jednoduché. Zajít za „horlivým“ předsedou MNV na Kvildě, ten by ukázal, kde jsou větrací komíny a provést odbornou prohlídku podzemí a jeho okolí.

Jak si můžeme vysvětlit, že nadějná kauza Stolová hora nebyla Ministerstvem vnitra vůbec řešena a informace o ní najdeme pouze v přísně tajném objektovém svazku 156 POKLAD.

Jediné možné vysvětlení je následující. Rekognoskace podzemních prostor u nás vždy patřila do kompetence Ministerstva národní obrany. Zejména, když se jednalo o rozsáhlé podzemní prostory, a nikoliv o nějaký bunkr. Prováděly ji ženijní jednotky armády, které disponovaly potřebnými technickými prostředky a odbornými znalostmi. Kauzu Stolová hora převzala armáda a uvalila na ni přísné informační embargo. Rekognoskované podzemní prostory armáda plánovala využít pro své potřeby nebo je držela jako zálohu pro nepředvídatelné situace.

Příslušníci 2. oddělení 1. odboru StB krajské správy MV v Českých Budějovicích se dle pokynů obsažených v dopise náměstka ministra vnitra věnovali opatřování písemných svědeckvů pamětníků, které souvisely s pobytem skupiny příslušníků gestapa ve dnech od 1. 5. do 1. 6. 1945 v objektu Tremlovy pily na Knížecích Pláních. Navštívili Státní okresní archiv v Prachaticích a z fondu Prezidiálních spisů si odnesli dokumenty o zatčení a výsleších občanů německé národnosti z Knížecích Plání a Bučiny, kteří měli nebo mohli mít něco společného s pobytem skupiny gestapáků, kontakt se sovětskými zajatci nebo se skupinou příslušníků SS ubytovanou na Bučině. Tyto dokumenty nikdy nevrátili. Tuto informaci potvrdil bývalý ředitel archivu. Dnes jsou uloženy

ve svazku 156 POKLAD.

Dopis obsahuje řadu důležitých faktů, ale zároveň vyvolává i řadu otázek. Měli američtí zpravodajci nějaké informace o posláním tohoto zajateckého tábora a o stavební činnosti probíhající v útrobách Stolové hory? Proč tak spěchali, aby co nejdříve obsadili zajatecký tábor, co zde hledali?. Tato akce byla velmi nebezpečná.

Na podzim roku 1944 získaly zpravodajské služby USA poznatky, podle nichž nacisté začali budovat v Alpách soustavu pevností, podzemních skladů zbraní, munice, pohonných hmot a potravin, podzemní továrny a další vojenská zařízení, kde mělo být soustředěno 200 000 příslušníků elitních jednotek Wehrmachtu a SS odhodlaných bojovat do posledního muže. Sem se mělo uchýlit i nacistické politické vedení a velení ozbrojených sil. Tato pomyslná pevnost byla nazývána Alpenfestung (Alpská pevnost). Jejím předpolím měla být Böhmerwaldfestung (Pevnost Šumava). Vrchní velení Americké armády se na základě informací o alpské pevnosti rozhodlo změnit hlavní směr postupu svých vojsk. Namísto plánovaného osvobození Berlína v součinnosti s Rudou armádou urychlili Američané svůj postup jihovýchodním směrem do Bavorska. Obávali se, že by existence alpské pevnosti prodloužila válku v Evropě za situace, kdy je po ukončení válečných akcí v Evropě čekalo poražení Japonska. Při svém rozhodování Američané zvažovali i předpokládané ztráty na životech vojáků. V případě berlínské operace by odhadované ztráty činily 100 000 mužů. Při dobývání alpské pevnosti, v případě, že by byla vybudována, by ztráty na životech byly podstatně vyšší.

Nakonec se ukázalo, že informace zpravodajských orgánů spojenců byly nespolehlivé a neověřené a spíše než cokoli jiného to byly asi účelové dezinformace nacistů, eventuálně zbožná přání jejich vedoucích činitelů. Američané v průběhu akce Alpenfestung prováděli rozsáhlý a důkladný letecký průzkum celé uvedené oblasti Bavorska a Šumavy. Během krátké doby objevili několik desítek míst, kde probíhaly práce v „podzemí“. Takto mohli objevit i důlní činnost sovětských zajatců na Stolové hoře. Na těchto pracích bylo nasazeno několik set zajatců. Jižní úbočí Stolové hory, kde tyto aktivity probíhaly, bylo odlesněno, a jak ukazují letecké snímky pořízené Vojenským topografickým ústavem v roce 1947, mohly být leteckým průzkumem spojenců dobře zjištělné. Spojenečtí letci je měli jako na talíři. Zajímavá je i skutečnost, že americký zpravodajec začátek budování podzemních štol ruskými zajatci v prostoru Stolové hory klade na podzim roku 1944, tj. do doby, kdy bylo započato s intenzivním leteckým průzkumem a snímkováním, které přineslo první hmatatelné důkazy o této činnosti.

Tajemstvím zůstává, proč se američtí zpravodajci tak zaměřili na oblast Pramenů Vltavy. Letecké snímky jim nemohly ukázat žádné případné stavební aktivity, dokonce ani existenci objektu tábora. Letecké snímky Pramenů Vltavy pořízené krátce po skončení války naší armádou ukazují, že les byl zanedbaný, a jak se píše ve zprávě z komisionálního ohledání tábora, byl to poloprales. Objekt zajateckého tábora, bývalá turistická chata, byl dokonale skryt v okolním lesním porostu a zřetelné nebyly ani komunikace vedoucí z tábora. Na snímcích budova vypadá jako hájenka. V okolním lese nebylo na snímcích patrné ani jedno místo, které by bylo vykácené za účelem stavby nějakého podzemního objektu. Existuje více možností, jak američtí zpravodajci získali potřebné informace o zajateckém táboře na Pramenech Vltavy.

Americká armáda čekala celý týden v obci Finsterau, 5 km vzdálené od hraničního přechodu na Bučině, na rozkaz k dalšímu postupu. Za války bylo Prachaticko součástí Velkoněmecké říše, lépe řečeno bylo připojeno k župě Bayerische Ostmark a původní státní hranice byla pochopitelně zrušena. Přirozeně zde existoval volný pohyb zboží, obyvatelstva, informací i „drbů“. Říšští Němci zcela určitě věděli o existenci nejen zajateckého tábora na Pramenech Vltavy, ale i o veškerém dění na druhé straně bývalé státní hranice. Američané nepochybně místní občany vyslýchali, co je čeká na druhé straně, zda jsou tam dislokovány nějaké vojenské jednotky apod. K zajateckému táboru se nemohli dostat ze silnice vedoucí z Finsterau přes Bučinu na Kvildu, protože před hraničním přechodem byly mezitím vybudovány důkladné zátarasy. Cestu k zajateckému táboru po lesních

průsecích a cestách jim musel ukázat zkušený lesník. Pokud je pravdivá informace, že se americkému předzvědnému oddílu podařilo zachránit koncem dubna 1945 několik sovětských zajatců, mohli získat potřebné informace od nich.

KONEC VÁLKY

Americká armáda při svém postupu k československým hranicím a osvobození našeho území prakticky nikde nenarazila na organizovaný odpor Němců. Funkcionáři NSDAP sice vyzývali k obraně, k budování protitankových zátarasů a palebních postavení, ale při neexistenci bojových jednotek Wehrmachtu bylo iluzorní klást americké armádě ozbrojený odpor. Pokud se náhodou někde objevili, chyběli jim pěchotní zbraně, munice i pohonné hmoty. Na mnoha místech civilní obyvatelstvo odmítalo nesmyslné pokusy o obranu svých vesnic prosazovanou uvědomělými nacisty. Americká armáda měla v závěru války obrovskou materiální převahu a s ní dokázala minimalizovat ztráty na životech svých vojáků. Jakmile narazili na odpor nacistů, neváhali ji použít bez ohledu na ztráty mezi civilním obyvatelstvem.

Němci se proto často pokoušeli navazovat kontakty s Američany, aby předešli nesmyslným bojům. Tak tomu bylo například ve Vimperku. Pokud se o těchto jejich jednáních dozvěděli příslušníci SS, zaplatili za to mnohdy životem.

Konec války v malé vesnici v těsné blízkosti hranice s Německem byl bohatý na události. Nejen na Bučině, ale i na Knížecích Pláních, které leží v těsné blízkosti. Bylo to možná i proto, že se zde nachází hraniční přechod, který byl v posledních měsících války velmi frekventovaný. Narozdíl od státních silnic a velkého hraničního přechodu na Strážném, umožňoval tento přechod snadnou a bezpečnou průjezdnost pro četné transporty, které tu byly ušetřeny útoků amerických hloubkových letců. Již počátkem dubna bylo v nočním tichu slyšet dunění dělostřelecké palby a hřmot leteckých motorů spojeneckých bombardérů létajících k bojovým akcím nad Německo. Jakoby toho nebylo dost i v noci se ozývaly z oblasti Stolové hory, vzdálené 1 km, výbuchy doprovázející odstřel horniny při hloubení štol. Vojenská porážka Velkoněmecké říše byl neodvratná. Přesto i zde byl zaktivizován Volkssturm (místní domobrana), v němž byli soustředěni staří muži, kteří byli schopni udržet v rukách pušku. Dokonce i školou povinní chlapci prodělávali výcvik ve střelbě a učili se zacházet s panzerfaustem. Chlapci starší 17ti let byli v posledním roce války odvedeni k Wehrmachtu.

Ve druhé polovině dubna dorazila do vesnice nečekaně na pomoc Volkssturmu uniformovaná jednotka SS, která se ubytovala ve Fastnerově hotelu. Velící důstojník oznámil, že bude se svými muži bránit vesnici. Kromě této jednotky přišla do vesnice i skupina příslušníků SS, tzv. Fahnenjunktors (čekatelé důstojnické hodnosti) v síle jedné roty ze školy SS v Rokycanech. Ti přišli v civilním oblečení a usadili se v odlehlých staveních. Jejich poslání bylo jiné než poslání uniformovaných příslušníků SS. V případě, že by se „nedej Bože“ podařilo americké armádě porazit Volkssturm a obsadit vesnici, bylo úkolem této skupiny zažehnout plamen partyzánské války.

Takto byla organizována příprava na obranu i v sousedních obcích. Na Kvildě, šest kilometrů vzdálené od Bučiny směrem do vnitrozemí, sudetští Němci nechtěli sdílet vlastenecké nadšení příslušníků SS (Fahnenjunktors) a vyjádřili nahlas svůj nesouhlas. Tento postoj obyvatel Kvildy nijak nepřekvapuje, protože v dobách první republiky to byla obec, kde měla velký vliv sociálně demokratická strana. Po obsazení našeho pohraničí německou armádou v r. 1938 bylo proto také posláno 24 občanů do koncentračního tábora v Dachau na „převýchovu“. Jaká byla reakce příslušníků SS na nesouhlas místních občanů? Jednoduchá. Dva z nich byli pro výstrahu ostatním popraveni.

Jak by dopadl tento plánovaný způsob obrany pohraničních vesnic, které byly přeplněny stovkami dětí, žen, starců a uprchlíků z východních oblastí Německa ukazuje případ horské obce Zhůří, vzdálené devět kilometrů západně od Hartmanic. Zde příslušníci SS (Fahnenjunktors) spolu se zfanatizovanými dětmi, příslušníky Hitlerjugend, přichystali americkým vojákům zákeřnou léčku. Ve vesnici vyvěsili bílé prapory, na náves postavili dva obrněné kolové transportéry a čtyři

džípy, které předtím ukořistili Američanům. Nic netušící příslušníci průzkumné rotý americké armády se blížili k obci v domněnání, že je již obsazena americkou armádou, když padesát metrů od okraje vesnice je příslušníci SS a Hitlerjugend zasypali kulometnou palbou vedenou z příkopů podél silnice. V okamžiku bylo 10 mrtvých amerických vojáků. Američané však neustoupili. Přivolali pomoc a za chvíli společně zaútočili na obec. S podporou tanků a dělostřelectva se rozpoutal boj muže proti muži o každý dům. Velký počet stavení zcela shořel, pobořen byl i kostel. V boji zahynulo 24 příslušníků SS a Hitlerjugend a 76 jich bylo zajato. Kromě mrtvých měli Američané 10 zraněných vojáků. O ztrátách z řad civilistů se nehovoří.

Koncem dubna americká armáda obsadila městečko Finsterau ležící 5 kilometrů za bučinským hraničním přechodem na německém území. Americké jednotky dorazily až k zátarasům před bučinským hraničním přechodem, kde zřídily předsunuté hlídky. Byli to vojáci 11. pluku 5. pěší divize. Čekali zde na další rozkazy, které měly zkoordinovat jejich postup s postupem 10. pěšího pluku na hraničním přechodu Strážný a 2. pěšího pluku v prostoru Českých Žlebů.

V následujících dnech se na Knížecí Pláně a Bučinu začínají přesunovat vybraní příslušníci Budějovického a údajně i Klatovského gestapa. Dne 2. 5. je odváží nákladní auto Jihočeských elektráren. Auto řídil český šofér. U Knížecích Plání byli napadeni americkými hloubkovými letci, kteří začali důsledně sledovat vzdušný prostor nad oblastí plánovaného dalšího postupu svých jednotek. Letci nákladní auto těžce poškodili. Náhodou nebyl nikdo raněn. Traktorem bylo poškozené auto odtaženo na Bučinu. Druhý den, tj. 3. 5., přijel na Bučinu osobním autem ředitel Jihočeských elektráren Ing. Lienert a Ing. Reischütz, oba spolupracovníci gestapa, na které byl Jihočeským národním výborem vydán zatykač, a 1. 7. byli zvláštním komandem čs. vojenského policejního oddílu z Prachatic v Německu zatčeni a převezeni do Československa. Tentýž den se vedoucí pracovník českobudějovického gestapa Robert Steinhauser pokusil osobním autem vrátit se „pro něco“ do Českých Budějovic. Ve Vimperku se však dozvěděl, že cesta je zablokována, a tak se vrátil na Bučinu.

Informace o těchto událostech jsou čerpány z výsledkových protokolů vedoucího pracovníka gestapa Steinhausera. Na tomto nejzajímavějším místě najednou však výslech končí a další se asi nekonaly nebo jsou protokoly nedostupné a skončily tam, kde skončily výsledkové protokoly ze Státního okresního archivu v Prachaticích.

Příslušníci gestapa se volně pohybovali po Knížecích Pláních a Bučině do 30. 5. Měli změněnou identitu, ale jejich doklady byly pravé, protože si je sami vystavili. Celkem jich zde bylo 8 – 12. Mezi uprchlíky, kterých tu byl bezpočet, se pohodlně ztratili.

Ve výsledkových protokolech chybí odpovědi na řadu otázek. Kde se vzal na Bučině traktor? To bylo v těchto chudých sudetoněmeckých vesnicích něco naprosto nevídaného. Možná, že bychom však byli překvapeni, jaké stroje se zde nacházely. Vždyť 1 km odtud sovětští zajatci hloubili štoly a vytěžený kámen bylo třeba odvážet poměrně daleko na zpevňování a rozšiřování cest. Jak jsem již uvedl, esesáci z tohoto komanda byli na Bučině ubytováni v Pešlově hotelu, který nebyl zcela dostavěn. Odtud měli natažený telefonní kabel do Německa. Když tento kabel v r. 1950 naši pohraničníci objevili, byl ještě funkční.

Proč bylo rozstřílené nákladní auto JČE odtaženo na Bučinu, když všichni gestapáci byli ubytováni v obci Knížecí Pláně? Co bylo složeno na korbě nákladního auta? Co jiného než zásoby potravin a zbraně. Vraťme se však na Bučinu. Je 3. května 1945.

Příslušníci gestapa jsou již ubytováni, příslušníci SS se naopak připravují k odchodu a balí si své věci. Následující den, tedy 4. 5., pěšky odcházejí na Kvildu. Zde se dne 6. 5. šťastně dostávají do amerického zajetí. Na jeden měsíc jsou ubytováni v bývalém ruském zajateckém táboře na Kvildě a po měsíční „dovolené“ pak putují do internačního tábora SS u Klatov.

Copak asi dělají američtí zpravodajci? Ti možná vytěžili osvobozené a šťastné ruské zajatce v americké nemocnici ve Straubingu a 3. května v doprovodu ženistů obsazují zajatecký tábor na Pramenech Vltavy.

Prachatický okres byl ve dnech 6. 5. - 10. 5. osvobozen 5. pěší divizí XII. sboru 3. americké armády, které velel generál Patton. Na osvobozování okresu se podílely 2., 10. a 11. pěší pluk. Dále 19., 21., 46. a 50. prapor polního dělostřelectva, 737. tankový prapor a 803. protitankový prapor.

Již 2. května překročili vojáci 2. pěšího pluku státní hranici v prostoru Nové Pece a osvobodili vesnici Zvonková. Dne 4. května vstupují vojáci 2. pluku do Českých Žlebů a pokračují v postupu na Volary, které v součinnosti s 737. tankovým praporem a 803. protitankovým praporem 6. května ráno osvobozují. Nejtěžší boje se odehrály o hraniční přechod Strážný, který dobyli američtí vojáci 10. pěšího pluku a 46. praporu polního dělostřelectva. Dne 5. 5. byl Strážný osvobozen a dvě roty 2. praporu 10. pluku postupují do Horní Vltavice. Vojáci 1. praporu pronikají do Zátoně a čistí okolní lesy. Vojáci 3. praporu 10. pluku postupují z Horní Vltavice na Borová Lada. Problémy se objevily při pokusu osvobodit okresní město Prachatic. Američané se rozhodli vstoupit do Prachatic od Vimperka a Husince, protože postup od Volar přes Libínské sedlo by se neobešel bez velkých ztrát. Na Libíně se nacházela německá protiletadlová baterie a dělostřelectvo, které ovládalo silnici z Volar do Prachatic. Navíc v prostoru Černé hory u Prachatic měla 11. pancéřová divize SS zakopáno velké množství tanků určených k obraně silnice vedoucí do Prachatic. Ty se osvobození dočkaly až 10. května. Vraťme se však do 5. května, kdy vojáci 3. praporu 10. pěšího pluku zamířili z Horní Vltavice na Borová Lada a odtud na Bučinu, aby uvolnili zdejší hraniční přechod pro 11. pěší pluk, který měl obsadit vesnice Bučinu, Knížecí Pláně, Kvildu, Borová Lada, Nový Svět, Nové Hutě, Zdíkov, Stachy atd. Na Knížecích Pláních narazili vojáci 3. praporu na dlouhou kolonu vozidel požárníků německého Wehrmachtu, která se vydala po silnici vedoucí přes Knížecí Pláně na Bučinu s tím, že se zdejším hraničním přechodem pokusí dostat se na území Německa. Nechtěli se Američanům vzdát na našem území – podle platných dohod by pak byli vydáni do zajetí Rudé armádě. Za kolonou nákladních aut Wehrmachtu jel velký počet amerických džípů, které palbou z velkorážních kulometů ničily jedno auto za druhým. Když kolona dorazila na Bučinu, vyskákali rozzuření němečtí vojáci z nákladních aut a zaujali obranné postavení za hromadami palivového dříví u jednotlivých chalup, v nichž žili sudetští Němci. Začali ostřelovat příjíždějící americké džípy. Američané neztratili hlavu. Zastavili a začali střílet světlicemi na střechy chalup, které byly pokryty šindelem. Místní občané dostali strach, že Američané zapálí celou vesnici a vyvěsili bílé prapory. Boj ke spokojenosti obou stran okamžitě ustal. Němečtí vojáci se vzdali, Američané je naložili na nákladní auta a odvezli do Vimperka. Američané se na Bučině nezdrželi dlouho. Za chvíli odjeli ve směru na Knížecí Pláně. Před odjezdem nařídil velitel této americké jednotky shromážděným občanům, že do rána musí odstranit zátarasy na cestě za hraničním přechodem ve směru na Finsterau a na cestě směrem na Kvildu, aby tak do našeho vnitrozemí mohly postoupit jednotky 11. pěšího pluku od Finsterau. Oficiálně se jako datum osvobození Bučiny a Knížecích Plání udává neděle 6. května. Američané se skutečně vrátili 6. května a v obou obcích zřídili své předsunuté posádky. Ubytovali se ve Fastnerově a Pešlově hotelu na Bučině.

Po odjezdu Američanů se všichni práce schopní muži a ženy pustili do odstraňování silničních zátarasů. Ty byly vybudovány s pověstnou německou důkladností. Do vozovky byly zapašeny silné kmeny stromů a z obou stran ležely přes silnici pokácené stromy do výše 1,5 m. Ve vesnici zavládl mír. Všichni dospělí byli pryč, zůstaly zde pouze děti. K večeru, když se na Bučinu začal snášet soumrak, ozval se hukot leteckého motoru a nad vesnicí se objevilo německé letadlo. Zakroužilo a šlo na přistání na louce poblíž pískovny. Louka se nachází vpravo od silnice vedoucí z Kvildy na Bučinu v místech, kde je dnes zastávka ekologických autobusů. Louka je rovná bez terénních překážek. Pouze na jejím konci byl nízký taras (kamenná zídka), kterou pilot zřejmě přehlédl a podvozkem do ní narazil. Letadlo havarovalo. Kluci z vesnice k němu okamžitě běželi a ke svému úžasu zjistili, že bylo prázdné. Tajemní pasažéři zanechali po sobě uvnitř letadla stříkance krve, které vypovídaly o tom, že se někdo z nich zranil. Přesně naproti místu, kde letadlo havarovalo, se na okraji lesa nachází starý suchý listnatý strom, na němž je ve výšce cca 3 - 4m umístěn zasklený obrázek Panenky Marie. Je to snad místo, kam se doplzl zraněný pasažér nebo

pilot letadla a kde zemřel a kde je snad i pochován?

S největší pravděpodobností se jednalo o kurýrní letadlo typu Storch. Na konci války nebylo přistávání těchto letadel na různých místech nic neobvyklého, zvláště pokud to bylo v blízkosti například okresního města Prachatice, které bylo významné správní středisko. Zde 4. května 1945 na poli ke hřbitovu přistávala kurýrní letadla. Bylo jich cca 5 nebo 6 a prakticky celý den neustále přilétla a odlétala. Jaký důvod měl přilet tohoto letadla 5. 5. 1945 do bezvýznamné šumavské vesnice, člověku se chce říci do „zapadáková“, se patrně již nedozvíme. Můžeme pouze spekulovat o tom, zda to má nějakou souvislost s budovanými podzemními objekty na Stolové hoře nebo s táborem na Pramenech Vltavy, či snad s továrnou na výrobu leteckých dílů na Františkově. Možná také kurýrní letadlo přivezlo pokyny pro skupinu gestapáků, kteří se zde měsíc skrývali, možná od nich něco mělo převzít a kamsi dopravit? Také si mohl pilot splést Bučinu s Prachaticemi, kdoví. S největší pravděpodobností letoun přivezl na Bučinu velitele jednoho vyhlazovacího koncentráku, který se zde spolu se svou rodinou potom delší dobu skrýval.

Jak probíhala obrana Borových Lad? Čtrnáct dní před příchodem americké armády nastoupili příslušníci Volkssturmu do služby. Byly zde vybudovány tři silniční zátarasy. Na silnicích na Kvildu, Horní Vltavici a na Knížecí Pláně. U nich stály hlídky příslušníků Volkssturmu. Jeden byl zcela uzavřený a dva pouze z poloviny. Příslušníci Volkssturmu usoudili, že nemá smysl jej bránit, že to stejně nemůže zabránit Američanům v postupu, a rozhodli se uzavřený zátaras z poloviny otevřít. Asi týden před příchodem americké armády byl Volkssturm vystřídán rotou příslušníků SS Fahnenjunktens (čekatelé důstojnické hodnosti). Ani oni si však nevystřelili a nakonec se vzdali bez boje.

KONEC GESTAPÁKŮ NA KNÍŽECÍCH PLÁNÍCH

Dne 28. 5. 1945 získal československý vojenský policejní oddíl (dále jen ČVPO) informaci, že se v prostoru Kvilda – Bučina skrývají členové budějovického gestapa. Dva dni vojáci prohledávali okolní lesy a prohlíželi samoty. 30. května dorazili na Knížecí Pláně, kde se ohlásili u velitele americké posádky a seznámili ho se svým úkolem. Poručík jim nabídl pomoc. Velitel pátrací skupiny nadporučík Beneda se vypravil za starostou obce a nechal si od něho předložit knihu cizích osob ubytovaných v obci (Ausländerbuch). V knize byla svým jménem uvedena manželka Steinhausera jednoho z hledaných gestapáků. Bydlela v domě č. 7. V doprovodu starosty vojáci došli do stavení. Majitel i Steinhauserová tvrdili, že Steinhauser je již 8 dní pryč. Nakonec se ukázalo, že v knize cizinců byl zapsán pod jménem Hoffmann a že z domu utekl chvíli poté, co vojáci vstoupili do stavení. Majitel domu a manželka Steinhausera byli zatčeni a v noci odvezeni do Prachatic. Na místě zůstala hlídka pro případ, že by se Steinhauser vrátil pro manželku. Druhý den jednal velitel ČVPO s Američany o souhlasu s překročením státní hranice, aby mohl být Steinhauser dopaden a zatčen. Nakonec velitel americké posádky souhlasil s tím, aby třem členům oddílu byly zapůjčeny americké uniformy. V podrobné zprávě, kde npor. Beneda líčí zatčení Steinhausera, na tomto místě dodává: „**Jeden americký poddůstojník s jedním mužem se nabídl, že pojedou s našimi vojáky svým rychlým vozem.**“ Tento „jeden muž“ byl příslušník americké zpravodajské služby, Čechoslovák v americké uniformě, který je pisatelem anonymního dopisu uvedeným v kapitole „Zajatecký tábor na Pramenech Vltavy“. V dopise uvádí, že byl přítomen této akci. Dokazuje to, že jeho anonymní dopis není žádnou provokací nebo podvrhem a je třeba ho brát se vši vážností.

Do Finsterau odjel americký džíp se dvěma seržanty polské národnosti, tři naši vojáci v amerických uniformách a americký zpravodajec se svým řidičem. Ve Finsterau se dozvěděli, že Steinhauser byl v noci odvezen se svými zavazadly do Freyungu, vzdáleného 35 km od hranic. Zde naše vojáky napadlo podívat se nejprve na nádraží. Když přijeli ke staniční budově, uviděli nějakého muže utíkat do čekárny. Byl to Steinhauser. Američtí vojáci zůstali stát u vchodu a jeden z našich vojáků vnikl do čekárny, aby ho pronásledoval. Steinhauser mezitím vyběhl až na střechu budovy. Byl ozbrojen dvěma pistolemi a granátem. Američtí vojáci na něho zamířili automatické pušky, ale npor. Beneda jim je srazil s tím, že ho musí dostat živého. Steinhauser odhodil zbraně a vzdal se. Celá akce začala být místní americké hlídce podezřelá, když si všimla, že aktéři mezi sebou mluvili jim neznámým jazykem. Steinhauser byl urychleně i se svými zavazadly vhozen do džípu a obě vozidla ujížděla velkou rychlostí k našim hranicím. Velitel americké posádky na Bučině ho našim orgánům vydal. Ponechal si však jeho zavazadla a žádal, aby mu naše orgány vydaly manželku Steinhausera a přivezli ji zpět s tím, že má o ni osobní zájem.

Steinhauser s pláčem prosil o propuštění své manželky a sliboval, že se při výslechu dozná. Plakal a prosil, aby ho při výsledku netloukli a aby nebyl oběšen, ale zastřelen. Takto se choval gestapák, který při výslechu uvedl, že jeho oblíbeným způsobem mučení vyslýchaných osob bylo svazování do kozelce. Tvrdil, že to žádný z nich dlouho nevydržel a každý se přiznal. Jinak svůj slib dodržel. S vyšetřovateli při výslechu spolupracoval více než vzorně. Vlastní rukou sepsal dlouhý mnohostránkový seznam konfidentů budějovického gestapa i se jmény osob, které udali. Jediné, co nevěděl, bylo, kam zmizela kompletní kartotéka konfidentů a vyšetřovací spisy.

Jak to dopadlo s jeho kamarády, kteří byli ubytováni na Tremlově pile? Dne 30. května se Američané rozhodli příslušníky gestapa zatknout. Bohužel se jim to nepodařilo, protože gestapáci kladli odpor. Strhla se přestřelka a patrně nikdo z nich nepřežil. Možná, že se rozhodli zemřít jako vojáci v boji nebo se báli, že při výslechu něco prozradí. Jeden happyend se však přece dostavil. Npor. Beneda dosáhl propuštění krásné 24leté manželky Steinhausera a přivezl ji americkému poručíkovi, veliteli posádky na Knížecích Pláních. Oba se totiž do sebe zamilovali a vstoupili do

svazku manželského. Když se to Steinhauer dozvěděl, spáchal ve vězení sebevraždu.

Ve své zprávě npor. Beneda dále píše: „Zároveň jsem ho požádal o protislužbu (velitele americké posádky), abych směl zajet do Bavorska do Finsterau zatknout další členy gestapa, a to Reischütze, ředitele JČE Lienerta a správce firmy Zátka Schoffra. Svolení mi dal s tím, že o ničem neví, že tentokrát jedeme na vlastní nebezpečí v našich uniformách“. Zatčení skutečně proběhlo 6. června a všichni byli převezeni přes hranice a předáni našim orgánům v Českých Budějovicích .

Zpráva dále pokračuje: „Podotýkám, že s americkými jednotkami na hranicích jsme velmi dobře spolupracovali, ovšem museli jsme je často různým způsobem přesvědčovat o nutnosti zákroku.“

Československý vojenský policejní oddíl byl založen 16. května 1945. Jeho příslušníci byli většinou prvorepublikoví důstojníci naší armády. Sídlo měl oddíl v prachatických kasárnách. Působil na okrese přibližně do 15. července 1945, kdy do pohraničí začaly postupně přicházet regulérní jednotky nově zformované československé armády. Do té doby byl policejní oddíl velením americké armády uznáván za představitelku a součást čs. armády. V žádném případě se nejednalo o příslušníky nechvalně proslulých revolučních gard. Američané se s uznáním vyslovovali o vzorné kázni a činnosti oddílu. Je pochopitelné, že museli spolupracovat s americkou armádou. Byl navázán kontakt s americkou zpravodajskou službou CIC v Prachaticích, konkrétně s kapitánem Penysem. Byla uzavřena dohoda, podle níž měl vojenský oddíl právo zatýkat. Američané však vyžadovali seznam zatčených, právnicky zpracované obvinění, zprávu o zatčení a následných opatřeních. Členové oddílu měli i souhlas vyslyšet všechny osoby kýmkoliv zatčené a umístěné ve věznici okresního soudu v Prachaticích. Zprávy z výsledků byly předkládány CIC.

Zpočátku se účastnili spolu s americkou armádou vyčišťovacích akcí v Šumavských lesích, kde se pohybovaly skupiny příslušníků SS. Příslušníci oddílu zadrželi a předali našim soudním orgánům celkem 232 nacistů, členů SS, gestapa, SD, Abwehru, brněnského Sondergerichtu, členů říšského sněmu, dále odhalili skupinu Grüne Armee a organizaci Werwolfů na Prachaticku.

Vraťme se na Prameny Vltavy, které 3. května 1945 obsadili američtí vojáci. Jak to zde vypadalo?

Jako první z našich občanů, který po válce přišel do tábora, byl vimperský lesník V. I. Před válkou pracoval často na Kvildě a v okolních lesích měl mezi německými dřevaři mnoho přátel. Turistickou chatu našel opuštěnou. Uvnitř, včetně prvního patra, bylo velké množství pryčien (patrové palandy). Všechny dřevěné trámy byly pokryty nápisy azbukou, psané vypsanou rukou. Velmi brzy se objekt stal obětí ohně. Kdo ho založil, nikdo nezjistil. Ve stromech kolem dokola i v kůlech byly zaryté kulky. Do stromů byly zatlučeny skoby. V rašeliništi pod táborem byl vysekán keřový porost a rašelina byla obnažena ve čtverci o velikosti 10 x 10 metrů. V. I. se snažil získat nějaké informace od německých lesních dělníků, s nimiž zde před válkou pracoval. Nikdo nic nevěděl. Jedinou výjimkou byl p. Klostermann, který žil na Horské Kvildě. Ten potvrdil, že tábor na Pramenech Vltavy byl opravdu přísně utajovaný. Co zde zajatci dělali, nikdo dobře nevěděl. V lese pracovali jen první měsíce. Dřevo netěžili, nýbrž jen káceli. Tvrdil, že Rusů bylo asi sto. Dozorci SS byli mladí, ne staří dědkové jako v okolních táborech. Klostermann v okolí Pramenů stahoval dřevo a podařilo se mu s nimi navázat kontakt. Jeden s ním hovořil německy a údajně mu řekl, že v táboře jsou vyšší důstojníci. V nestřeženém okamžiku mu jeden ze zajatců předal nějaké papíry se slovy: „**Je to pro vás hrozně důležité. Po válce se budete divit.**“ Pan Klostermann slíbil, že dokumenty od zajatců přinese a předá I. V. Nestalo se tak ale, protože mu někdo zapálil chalupu a dokumenty shořely i s ní. Měli to být jeho vnuci, zfanatizovaní členové Hitlerjugend. Poté prý utekli za hranice. Propustky Klostermannovi vydával mladý příslušník (cca 27 let) SS, jménem Stein, který pocházel z Manheimu. Údajně za ním přijela jeho manželka s děckem a byla ubytována na Borových Ladech. Zde je esesák Stein občas navštěvoval. Naposledy sem přišel někdy po 1. květnu 1945, vzal s sebou manželku i dítě a zmizel. Tato informace má reálný základ. V archivních dokumentech se hovoří o velkém počtu uprchlíků, kteří do okolních obcí přišli právě z Manheimu poté, kdy byl vybombardován spojeneckými letci. Nemuselo se jednat o manželku, ale příbuznou

osobu nebo známou. Naopak, v době velké hospodářské krize v třicátých letech odešlo mnoho nezaměstnaných z této oblasti Šumavy právě do Manheimu za práci. Klostermann dále uvedl, že v sousedním polesí (patrně v bučinském polesí v oblasti Stolové hory) dělali zajatci nějaké strašně divné věci. Tam se ale nedostal, protože celé pracoviště bylo přísně střeženo táborovou posádkou.

O táboru na Pramenech vypovídá řídící učitel na Kvildě E. S. Učil na Kvildě již před okupací a vrátil se sem začátkem června. K Pramenům Vltavy se dostal až v září pětáctýřicátého roku: *„Němci chatu zřejmě upravili, neboť dole byla jakási kuchyň, dále velká místnost, kde asi podle vyrytých nápisů žili sovětští zajatci, a nahoře v mansardě pak bylo několik menších pokojíků, kde pravděpodobně bydleli esesáci. Usoudil jsem tak z toho, že se v nich povalovalo množství lahví od kořalek nejrůznějších evropských značek. Celý objekt chaty byl obestaven dvěma řadami kůlů, mezi nimiž byl natažen ostnatý drát. Před budovou byly v zemi nějaké jámy, nepochybně na kotle v nichž se vařil Eintopf. Kousek dál za chatou byly ve stromech zatlučeny velké hřeby a kolem nich se povalovaly kusy různých řemenů a lan.“*

AKCE KOUŘOVÁ CLONA

Náročnému čtenáři, zhýčkanému akčními filmy a seriály, po přečtení předchozích stránek začíná něco chybět. Ano je to napětí a adrenalin. Snad to napraví následující vyprávění, které na rozdíl od akčních filmů není smyšlené, ale pravdivé. Pouze pravá jména osob, které zde vystupují, jsou změněna. Důvodem je jednak zákon o ochraně osobních údajů a jednak fakt, že většina lidí netouží po pochybné popularitě, jež by mohla vést k obtěžování ze strany tzv. investigativních novinářů, kteří dovedou být vskutku vybraným způsobem nechutní.

Musíme se vrátit o osm let nazpátek. Bylo to 12. 5. 2001, kdy mě navštívila moje bývalá spolupracovnice z Prahy, Míla. Dlouho jsme se neviděli, téměř 17 let od doby, kdy mně osud zavál z Prahy do zapadlé vesničky na Šumavě. Pochopitelně bylo o čem vyprávět. Byl jsem zvědavý, co dělají bývalí kolegové, jak jsou profesně úspěšní, spokojení atd. Celý první den jsme si povídali, jedli a popíjeli. Téma se vyčerpalo a následující den jsme se rozhodli jet na výlet. V té době jsem zastával neplacenou funkci zástupce starosty naší malé obce, a tak jsem navrhl zastavit se v nejdlehlším cípu našeho katastru – na Františkově. V tamním penzionu nastoupili noví nájemci a mě napadlo, že se jim představím a při té příležitosti pohovoříme i o věcech obecních. Po snídani jsme vyjeli a za dvacet minut jsme byli na místě. Celá rodina byla venku zaměstnána jarním úklidem před nastávající sezónou. Představil jsem se a dal se s nimi do hovoru. Nevím, co mě to napadlo, ale zeptal jsem se: „*Víte, že tady pod penzionem za války stával velký objekt továrny, kde se vyráběly díly k německým stíhačkám Messerschmitt a že tady jsou někde v podzemí štoly?*“ Jejich syn Martin ožil a hned se pochlubil, že ve svahu nad bývalou továrnou našli jakési díry do země vyztužené ocelovými rourami. „*To jsou podle všeho nějaké větrací komíny,*“ nedal jsem najevo překvapení a potvrdil jsem že, o nich vím. Bylo by špatné, kdybych jako zástupce starosty neukázal, že toho vím více a vynesl jsem tedy eso: „*Kousek odtud je v podzemí vodní elektrárna velkého výkonu.*“ „*To víme,*“ odvětil Martin. „*A víš, jak se můžeš dostat dovnitř? Tak pojď, já ti to ukážu,*“ dodal jsem. Po chvíli hledání jsem našel v křoví čtvercový otvor 1 x 1 m. „*Tak tady se spustíš do šachty a na jejím dně je vstup do silnostěnného potrubí o průměru 150 cm. Budeš opatrně sestupovat dolů a po 100 m narazíš na stěnu, v níž jsou tři poklopy. Když se ti podaří otevřít prostřední z nich, můžeš se dostat do strojovny elektrárny, kde je funkční turbina, tzv. dvojče,*“ instruoval jsem chlapce. Když jsem viděl, že by se nejráději spustil do podzemí okamžitě, poradil jsem mu, aby zbytečně neriskoval, protože nikdo neví, na co by tam mohl narazit a mohl tak snadno přijít k úrazu. Po chvíli jsme se rozloučili a já mládenci slíbil, že se na ty větráky podíváme s nějakým odborníkem. Poté jsme pokračovali na Horskou Kvildu, ale hovor vázl. Celou cestu jsem mlčel a přemýšlel.

O podzemní elektrárně jsem věděl od roku 1989. Tehdy zde byla velká móda nazývaná obnova malých vodních elektráren. Jednou jsme s hajným Tondou P. zašli na pivo a dali řeč. Tonda vyrukoval s dobrým nápadem, kterými ostatně vždy hýřil, a to pokusit se obnovit tuto zachovalou podzemní vodní elektrárnu a využít k tomu funkční turbínu z podzemní elektrárny. Pořizovací náklady by byly díky tomu nízké, jinak nová turbína v té době stála i několik milionů korun. Týž den jsme se pokusili dostat se podzemním náhonem do strojovny. Poklop na konci ocelové roury o průměru 150 cm, který odkrýval přístup k turbině, se sice podařilo otevřít, ale za ním byla stavební suť. To však nebyl důvod, abychom náš plán vzdali. Dopisem jsme se obrátili na majitele pozemku, kde stál objekt továrny a kde byla i podzemní elektrárna, na Vysokou školu zemědělskou v Českých Budějovicích, s dotazem, zda by prodali pozemek, který pro ně nemá žádný význam – vždyť jsou na něm trosky zdiva po odstřelení budovy v roce 1959. Za čtrnáct dní přišla zamítavá odpověď. Sen o tom, jak malá vodní elektrárna bude bez práce vydělávat peníze, se rozplynul. Nezbylo nic jiného, než se věnovat vlastní podnikatelské činnosti s vidinou velké driny a nejistých výnosů.

V létě roku 1992 jsem u silnice, která vede kolem mého domu, připravoval maltu na nějaké

zednické práce. Byl jsem zabrán do práce a ani jsem si nevšiml, že u mě stojí jakýsi muž středního věku a za ruku drží asi šestiletou holčičku. Zvedl jsem hlavu a pozdravili jsme se. Neznámý muž se mě bez obalu zeptal: „*Vy se zajímáte o Františkov?*“ Neměl jsem žádný důvod, proč bych měl tajit náš neúspěšný pokus dát do provozu podzemní elektrárnu, a proto jsem mu vše po pravdě vyklopil. Na oplátku jsem se ho ale zeptal: „*Proč Vás to tak zajímá?*“ Odpověděl mi: „*Já jsem si myslel, že vám šlo o něco jiného. Na Františkově není jen podzemní elektrárna, ale i rozsáhlé podzemí. Můj otec tam za války vozil do továrny materiál. Vojáci SS ho spouštěli výtahem do podzemí a on tam jezdil ve štolách.*“ Tato informace mně tehdy nijak neohromila. Je přirozené a logické, že u každé zbrojovky, navíc takového významu, jaký měla výroba letadel a později prvních proudových letadel na světě, musely být nějaké podzemní prostory, kam by se přestěhovala výroba v případě, že by továrna byla zničena bombardováním, anebo by tam alespoň měly být podzemní sklady. Spíše mě zarazilo, jak mě tento neznámý muž našel a odkud se dozvěděl, o co jsme se před lety zajímali.

Nikdy jsme o tom s nikým nemluvili a ani jsme to neshledávali zajímavým. Pokýval jsem hlavou na srozuměnou, a když onen člověk odcházel, duchapřítomně jsem se ho zeptal, jak se jmenuje a odkud je. K mému překvapení mi bezelstně odpověděl na obě otázky. Dozvěděl jsem, že je z městečka vzdáleného asi dvacet kilometrů od naší obce a že se jmenuje, řekněme třeba Šafář. Pak jsme se rozloučili. On pokračoval v procházce a já v práci.

Tyto vzpomínky se mi vybavovaly v paměti při jízdě z Františkova na Horskou Kvildu. Míla pořád cosi brebentila a já jen souhlasně přikyvoval. Vůbec jsem nevnímal, o čem hovoří. Probral jsem se teprve tehdy, když mě dloubla loktem do žeber: „*Co je s tebou? Neusnul jsi náhodou?*“ Ujistil jsem ji, že jsem jedno ucho. U obecního úřadu na Horské Kvildě jsem zastavil. Prohlédli jsme si velkou plastovou mapu a já jsem navrhl návrat domů z důvodů vyhladovění a hrozící dehydratace.

Po příjezdu zpět jsem nemeškal a zatelefonoval Karlovi, který byl znám jako pohádkář nebo také sedmilhář. Hned jsem na něho udeřil: „*Karle, právě jsem se vrátil z Františkova. Správce tamního penzionu mi říkal, že tam nad penzionem objevili jakési větrací komíny. Je tam asi nějaká štola, nevíš o tom náhodou něco?*“ Karel mě nezklamal. Zopakoval mi, co říkal již před osmi lety a netýkalo se to Františkova, ale jiné lokality.

Tvrdil i tentokrát, že tam byl se svým otcem v roce 1945, ale dovnitř se jako malý kluk bál jít. Šel tam pouze otec. Tehdy k tomu přidal, že je tam přivedl jakýsi americký důstojník. Vstup měl být opatřen silnou mříží. Po padesáti metrech se prý rovný úsek rozdvojoval do tvaru Y. Zeptal jsem se, kde přesně štola je, a on odpověděl: „*Ve svahu Stolové nebo Stanové hory.*“ Tehdy jsem však ještě nevěděl, že obě jmenované hory jsou na opačném břehu řeky než penzion – a on nejspíš také ne. Naléhal jsem dál: „*Mohl bys mi ukázat v terénu, kde je ten vstup?*“ Přišla však odpověď, kterou jsem očekával: „*To já si už nepamatuji, kde to přesně je. Je to tak dávno. Ale víš co, zavolej R., ten to ví přesně. On to určitě ví, má to tady dobře prošlapaný. Vždyť si ho budeš pamatovat. Sloužili jsme spolu u Horské služby a chodili jsme k tobě do střediska. Slouží u Pohraniční policie na Stožci a jeho syn zase na Borových Ladech.*“ Položil jsem sluchátko, vytáhl turistickou mapu a hledal Stolovou a Stanovou horu. Byly na opačné straně řeky než penzion se svými větráky a Stolová hora byla dokonce až na Bučině, kousek od státní hranice. Opět jsem zavolaal sedmilháře. Tentokrát lhal natvrdo: „*Vždyť jsem ti říkal že, je to na opačné straně než penzion. Zavolej R., on tě tam zavede.*“

„*Tak to teda udělám. A hned. Ať má sedmilhář ostudu,*“ rozhodl jsem se. Zatelefonoval jsem na oddělení Pohraniční policie na Borových Ladech. Ozval se mi velitel major K. „*Slouží na vašem oddělení policista jménem R. a mohl bych s ním mluvit?*“ zeptal jsem se. „*A co potřebujete?*“ zeptal se velitel. Svěřil jsem se mu zcela upřímně s celou záležitostí. Když jsem skončil, bylo na druhém konci telefonního vedení chvíli ticho. Major K. zřejmě přemýšlel, jak by to nejlépe řekl. Nakonec se ozval jeho velitelský hlas: „*To je velmi zajímavé. Já vám můžu říct jenom to, že nic konkrétního nevím. Vím pouze to, že na Pramenech Vltavy oficiálně probíhá nějaký*

hydrogeologický průzkum. Znáám člověka, kterého tato informace bude velmi zajímat. Jestli s tím budete souhlasit, pošlu ho za vámi.“ Souhlasil jsem, proč ne. Ještě štěstí, že byla neděle a Míla se večer musela vrátit do Prahy. V hlavě se mi honily nejrůznější myšlenky. Neměl jsem žádnou náladu na nějakou konverzaci. Potřeboval jsem všechno nějak strávit a v hlavě si to uspořádat. Moc času jsem na to neměl, protože v pondělí dopoledne se avizovaná návštěva ohlásila. Domluvili jsme si schůzku. Z toho, co jsem doposud věděl, se dalo vytušit, že na Pramenech Vltavy probíhají jakési práce, jejichž účel má být i před policií utajen, a že jsou kryty nějakým hydrogeologickým průzkumem.

Asi v úterý nebo ve středu následující týden mě navštívil důstojník čs. armády v hodnosti podplukovníka. Představil se, ale v našem vyprávění ho budeme nazývat přezdívkou, kterou jsme pro něho vymysleli: *velký Bed*. Vyslechl si pozorně mé vyprávění a kupodivu nedal najevo žádné překvapení. O hydrogeologickém průzkumu nebo o lokalitě Pramenů Vltavy se ani slovem nezmínil. Požádal mě, abych ověřil pravost zmíněných informací a nejprve kontaktoval pana Šafáře. Z důvodů mně nepochopitelných mi ale doporučil, abych se nejprve obrátil na starostu obce Krásné Údolí, kde dotyčný žil. (Jména jsou smyšlená). To nebyl žádný problém. Informoval jsem našeho starostu a usoudili jsme, že pokud bychom na Františkově našli nějaké podzemní prostory nebo dokonce podzemní továrnu, byla by to nepochybně velká atrakce pro rekreanty, zvláště pokud by podzemí bylo zachovalé se všemi stroji a zařízeními. Zcela jistě by se to odrazilo na návštěvnosti a obsazení našich penzionů a mohli bychom počítat i s nárůstem zahraniční klientely. Měli bychom vystaráno.

Rozhodli jsme se zahájit průzkum s tím, že případné finanční náklady nebudou hrazeny z obecního rozpočtu. Pokud jsem se v následujícím období obracel na kohokoli s prosbou o informace, zdůvodňoval jsem to tímto naším záměrem. Nelhal jsem, mluvil jsem pravdu. Nechtěli jsme hledat žádné archivy nebo zlato. Kdyby se akce zdařila, měly by z toho prospěch i okolní obce. Slíbil jsem sám sobě, že pokud nebudeme mít téměř stoprocentní jistotu, nikde nekopneme. Případ velkého českého polistopadového hledače byl pro mne více než odstrašující.

Dle doporučení velkého Beda byl starosta Krásného Údolí první, koho jsem v této záležitosti kontaktoval a poprosil ho o informace. Řekl mi, že pan Šafář od konce války při různých příležitostech vypráví velmi podivné a zajímavé historky z tohoto koutu Šumavy, ale o tom, že by za války vozil na Františkov nějaký materiál do továrny na letecké díly, nikdy neslyšel. Dal mi na pana Šafáře telefon a mimochodem se zeptal, zda znám jistého podplukovníka a uvedl jeho jméno. Nezapíral jsem. Starosta mi řekl, že je divné, že se na něho podplukovník před časem obrátil ve stejné věci. Mě o tom neinformoval. Toto se mi stávalo často, že jsem za někým přišel s dotazem a dozvěděl jsem se, že na stejnou věc se už Bed ptal přede mnou.

Zatelefonoval jsem panu Šafářovi, svěřil jsem se mu s naším plánem a poprosil ho o informace, které by nám pomohly. Pak jsem si s ním domluvil schůzku. Udělal jsem však chybu, že jsem mu do telefonu sdělil, co mi řekl jeho syn. Na chvíli se odmlčel a pak velmi kategoricky popřel, že by za války na Františkov kamsi do podzemí vozil nějaký materiál. To byla vážná chyba, protože o Františkovu pak odmítal cokoli říct. Obával se, že by tím potvrdil své domnělé nebo pravdivé vyprávění, s nímž se svěřil svému synovi.

S napětím jsem očekával, jak dopadne naše setkání. Mezitím se u mně zastavil Karel. Probrali jsme nejrůznější věci, když se najednou z ničeho nic zeptal: „*Už jsi mluvil s R?*“ Odpověděl jsem, že nikoliv. Požádal mě, abych mu dal turistickou mapu Šumavy, že mi ukáže, kde jsou ony štoly. Na mapě, na úbočí Stanové hory tyčící se nad Františkovem po levé straně ve směru proti proudu Vltavy, udělal na mapě tečku: „*Tady to je.*“ Upozornil mě na to, že názvy jednotlivých vrcholů Stolového hřbetu se od roku 1945 několikrát změnilly. Tak například Stanová hora byla určitou dobu ve vojenských mapách označována jako Stolová hora a vrcholy Stolového hřbetu v blízkosti Bučiny měnily na mapách své označení: jednou to byl Vysoký stolec, jindy Stolová hora a někdy i Stanová hora.

Tato informace je bohužel pravdivá. Je zřejmá z map, které vlastním a potvrdil to i Vojenský topografický ústav. Důvod je oficiálně neznámý. Dnes věřím tomu, že tyto změny názvů na mapách nařizoval generální štáb naší armády, aby zmátl všechny, kteří by hledali Stolovou horu a její podzemí. Zmátl i nás. Prováděli jsme podrobná geofyzikální měření na všech svazích Stolového hřbetu, které byly na mapách generálního štábu někdy označeny názvem Stolová hora. Nakonec jsme zjistili, že podzemí začíná v hoře, která na mapách neměla žádné označení. Pouze na německých mapách a na vojenské speciálce z období první republiky je uvedeno její pojmenování v německém jazyce. Z důvodů „utajení“ budeme i nadále používat název Stolová hora.

23. května jsem jel na domluvenou schůzku do Krásného Údolí. Pan Šafář navrhl, abychom zajeli za hajným Váňou, který je také pamětníkem a sloužil zde od roku 1956. Začal jsem s továrnou na Františkově a oblastí okolo Františkova. Hajný Váňa nevěděl nic. Pan Šafář se ale rozpovídal a informacemi jen překypoval. Na mapě ukázal místa, kde byly v roce 1945 složeny velké hromady opracovaného kamene určené k vyzdívání štol. Úhledně složené hromady kamene jsme později našli, ale byly určeny pro štětování (zpevňování) lesní cesty. Složili je zde sovětští zajatci. Objevili jsme je však na jiném místě, a to tam, kde se nachází vstup do podzemí „Stolové hory.“

Dále hovořil o dvou vzrostlých stromech, mezi nimiž je vchod, a kamenné desce s nějakým nápisem. Podotkl, že se nejedná o žádný pamětní kámen nebo pomník. V autě mi vyprávěl o tom, že v polovině šedesátých let na toto místo pozval příslušníky Krajské správy SNB z Českých Budějovic. Ti si místo prohlédli a prohlásili, že s tím nechtějí mít nic společného, protože to patří do kompetence rozvědky a oni mají striktní zákaz se tím zabývat. Jak jsem později zjistil byla to pravda. Tou rozvědkou byla **zpravodajská správa GŠ ČSLA**.

Poté vyprávěl o transportu německých vojenských nákladních automobilů, které v polovině nebo koncem dubna viděl v Krásném Údolí. Prý je z uctivé vzdálenosti sledoval na motocyklu. Projely Krásným Údolím, Zdíkovem a skončily na Kvildě. Štoly byly vybudovány údajně proto, aby sem byly v budoucnosti přemístěny nacistické balistických rakety.

Dovezl jsem pana Šafáře před jeho domek, ale on chtěl, abych pokračoval v jízdě. Zajeli jsme k hostinci jeho syna. Chtěl abych s ním šel dovnitř. Chvilí jsem se zdráhal, protože jsem nechápal smysl své návštěvy v hostinci, zejména když mi řekl, že se tam právě maluje. Nakonec jsem se podvolil. Byl tam nepořádek, jak při takové práci bývá. Po chvilce přišel mladý Šafář, uhýbal očima, byl nekomunikativní. Poznal jsem v něm muže, který mi v roce 1992 vyprávěl, že jeho otec vozil do podzemí továrny na Messerschmittu na Františkově materiál. Došlo mi, že pan Šafář chtěl provést konfrontaci. Patrně byl spokojen a myslel si po ní, že se neznáme - nedal jsem to přece najevo ani já, ani jeho syn.

Po této němé konfrontaci jsem nabyl přesvědčení, že onehdy Šafář junior při našem setkání nechtěně prozradil něco, co mělo zůstat rodinným tajemstvím. Pročpak to asi jeho otec tak utajoval? Vždyť v době války pracovali v Říši tisíce mladých lidí z Protektorátu jako nuceně nasazení ve zbrojovkách. Pokusil jsem u lidí z jeho okolí opatrně zjistit, kde starý Šafář působil na konci války. Nikdo to nevěděl. Později jsem se od jednoho pamětníka, který za války pracoval v továrně na Františkově, dozvěděl, že veškeré zásobování továrny zajišťovala Todtova organizace. Navíc, jeho vyprávění, jak jel na motorce za transportem vojenských nákladních aut, je sice zajímavé, ale ještě zajímavější by bylo, kdyby vysvětlil, jak se při jízdě z Krásného Údolí na Kvildu dostal přes hranici mezi Protektorátem a Velkoněmeckou říší, která probíhala za Novým Dvorem nad dnešním Penzionem U Paulíků. Zde byla závora a stanice německé pohraniční policie a celnice. K překročení hranice český občan potřeboval propustku, zvláště když jel na motocyklu.

Výsledek návštěvy byl na získané informace velmi chudý a naznačoval, že nebude tak snadné zjistit pravdu. Přemýšlel jsem, kdo by mohl něco důležitého o Františkovu vědět, a vzpomněl jsem si, že jsem v Praze znal velmi dobře několik bývalých příslušníků PS, kteří sloužili na Bučině a na Kvildě v letech 1949 – 52. Jednomu z nich, který mi často vyprávěl příhody ze služby na hranicích,

jsem zatelefonoval a po krátkém úvodu jsem se ho bez obalu zeptal, zda nebyly na Františkově nějaké štoly. „*O žádných stolách tam nevím. My jsme pouze chodili na kontrolu do tunelů pod Františkovem, zda se tam neskryvají převaděči,*“ odpověděl a stočil hovor na své zdravotní potíže. Pokládal jsem existenci tunelů na Františkově za takovou blbost, že jsem okamžitě vzdal možnost podrobně se na to vyptávat. Rozloučili jsme se a já si o něm pomyslil: „*Jsi jen o několik roků starší a už ti to nemyslí. Tak to je radost, to mě taky čeká.*“ Jeho informaci jsem pokládal za nepravdivou a odsoudil ji k úplnému zapomenutí. Vzpomněl jsem si na ni, až když jsme se v roce 2003, kdy byl zahájen průzkum podzemí Františkova, propadli do strašidelného tunelu.

Po čase se ozval Bed a ptal se zda mohu na jednu noc poskytnout nocleh muži, který má ve Vimperku nějaké jednání. Souhlasil jsem. Za několik dní navečer se Bed objevil se starším mužem, který se představil jako JUDr. Václav M. Nabídl jsem jim malé pohoštění. Z útržků jejich rozhovoru se vůbec nedalo zjistit, o co běží. Ani tehdy, když mě vyzvali, abych si k nim přisedl. Byl jsem tak říkajíc mimo mísu. Z rozhovoru jsem měl pouze pocit, že Václav vystupuje vůči Bedovi jako šéf. Ten se však s námi brzy rozloučil a s Václavem jsme zůstali sami. Konečně jsme si mohli v klidu pohovořit. Nemám ve zvyku klást zvědavé otázky, natož dotěrné. Raději poslouchám a tu a tam se na něco zeptám, aby vypravěč měl dojem, že mě dané téma zajímá. Zeptal jsem se Václava, co si dáme k pití. Miloval suchá bílá vína. Jedna sedmička, druhá, třetí a Václav se rozpovídal. Bylo na něm vidět, že se chce pochlubit a vymluvit. K tomu potřeboval pozorného posluchače a tím jsem také byl. Do půlnoci mi světil celé tajemství hydrogeologického průzkumu na Pramenech Vltavy. Slíbil, že nám přivede zkušené senzibily, kteří provedou jako první průzkum terénu, zda se na Františkově nějaké to podzemí nachází. Při té příležitosti mi dal telefon na jednoho z nich, jménem Roman. Zároveň mi řekl, že Františkov není zatím tak důležitý, ale důležité je vytvořit v povědomí lidí z okolí dojem, že se zde něco děje, že něco v podzemí je. Řekl že hlavním cílem je vytvořit jakousi kouřovou clonu, aby se veřejnost nezajímala o hydrogeologický průzkum na Pramenech Vltavy, protože to řediteli Správy Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava (NP a CHKOŠ) začalo vadit. Po třetí lahvince dokonce spočítal, jak vysoký bude výnos z této akce. Kalkuloval s desetiprocentním nálezným za cennosti, které tam jsou ukryty, příjmy z mediálních práv atd. Částka se blížila ke dvěma miliardám Kč. Následně uvedu nejdůležitější fakta o průzkumu na Pramenech Vltavy.

Dne 21. 4. 1999 podepsali tři muži, kteří tvořili tým průzkumníků nebo také hledačů, s ředitelem Správy NP a CHKOŠ dohodu o provedení hydrogeologického průzkumu v lokalitě Pramenů Vltavy. Platnost dohody byla omezena na dobu 24 měsíců, tj. do 21. 4. 2001. Jako skutečný důvod uvedli otevření úkrytu vybudovaného zde nacisty na sklonku války, do něhož navezli uloupené cennosti. Konkrétně hovořili o jantarové komoře. Akce byla zakonspirována hydrogeologickým průzkumem proto, aby byla utajena před zvědavci z řad návštěvníků (lokalita je velice frekventovaná turisty) a novinářů. Při jednáních se Správou NP a CHKOŠ a Ministerstvem životního prostředí nabízeli dokonce takové řešení, aby cennosti z úkrytu vyzvedl stát, s tím, že poskytnou zaručené informace o místě úkrytu. Státní orgány to kategoricky odmítly.

Dne 11. 10. 2000 byla platnost dohody prodloužena na 36 měsíců, tj. do 21. 4. 2002. Václav požádal o prodloužení smlouvy proto, že se ukázalo, že místo zvolené pro výkopové práce bylo nesprávné a pátrání skončí krachem, čili že bublina splaskne. To bylo zřejmé i pracovníkům Správy NP a CHKOŠ a tak bylo dne 2. 4. 2001 vydáno rozhodnutí, ve kterém se hovoří pouze o hydrogeologickém průzkumu a jsou v něm stanoveny jeho limity: hloubka a průměr sondy, lépe řečeno výkopové šachty. Platnost rozhodnutí byla omezena datem 21. 5. 2002. Správa NP a CHKOŠ se obávala, že hledači začnou kopat další a další šachty v I. zóně národního parku. V rozhodnutí se konstatuje: „*Vzhledem k tomu, že výzkumné práce v této lokalitě probíhají již druhým rokem a jsou předmětem veřejné diskuse, bude výzkum včetně uvedení terénu do původního stavu ukončen skončením platnosti povolení. Pouze v případě, kdyby byl deklarován státní zájem ze strany orgánů státní správy písemnou formou, bude možné prodloužit termín výzkumných prací.*“

Se zbývajícími členy skupiny hledačů jsem se nikdy nesešel. Pouze jsem věděl, že se výkopových prací nikdy neúčastnili. Když celá akce hydrogeologického průzkumu skončila, hovořil jsem s nimi telefonicky. Jeden z nich měl zprostředkovanou informaci od údajného velitele zajateckého tábora na Pramenech Vltavy, podle níž sem v únoru (později se hovořilo o dubnu roku 1945) přijel transport vojenských nákladních aut a do připraveného úkrytu vybudovaného sovětskými zajatci složili náklad neznámého obsahu. Oba muži se akcí nezúčastňovali proto, že prakticky neměli možnost ovlivnit způsob vyhledání pravděpodobného místa úkrytu ani organizaci vlastních výkopových prací. Když si Václav jako spolupracovníka přivedl jistého muže, budeme mu říkat Jarda Vaněk, byl rozpad skupiny definitivní. Jardu s Václavem spojovalo přátelství s naším proslulým hledačem. Scénář celé akce byl věrnou kopií, ale rozdíl tady byl. Václav se neprotlačoval do médií a naši veřejnost nekrmil senzačními oznámeními typu: za měsíc, čekám ještě na jedno povolení, je to otázka dvou dnů – a přitom pořád nic. Václav od nikoho nedostával žádné sponzorské dary ve výši desítek tisíc dolarů, ale vše financoval z vlastních prostředků. Oba muži z původně trojčlenného týmu patrně pochopili, že se bude kopat, kopat a zase kopat, a stejně se nic nenajde.

Přeruším časový sled událostí a budu citovat z nepublikované práce již zmiňovaného amerického investigativního žurnalisty, který u nás zmapoval historii pátrání po úkrytech cenností zanechaných zde nacisty v průběhu okupace. Po internetu mi zaslal kopii rukopisu své práce v anglickém jazyce. Hovoří zde o hledání u Pramenu Vltavy: *„Ministerstvo životního prostředí vydalo malé soukromé expedici povolení na výkopové práce v I. zóně Národního parku Šumava v blízkosti hranice s Německem. Na základě informací poskytnutých jedním novinářem, jehož otec, nacistický důstojník, sloužil na Pramenech Vltavy v letech 1944 – 45 jako velitel mezinárodního zajateckého tábora, objevila skupina průzkumníků šachtu, která patrně sloužila jako ventilace bunkru. Biologické a chemické vzorky vody odebrané z blízkého potoka obsahovaly neobvykle vysoký obsah stříbra a zvýšily spekulace o tom, co může bunkr obsahovat. Ve snaze vyhnout se pyrotechnickým nástrahám a výbušninám, které mohou být umístěny na vstupu do bunkru, začali průzkumníci kopat souběžně s bunkrem ve vzdálenosti 10 m od něj šachtu, z níž by se v hloubce 2 m pod povrchem dostali boční štolou do bunkru.“*

Vraťme se ale k večeru, který jsem strávil s Václavem. Většinu večera vyprávěl o tom, co úkryt obsahuje a hlavně kolik to vynesou. Tvrdil, že podle zaručených informací z „druhé strany“ (rozuměj z Německa) je zde ukryta jantarová komnata, jejíž hodnota je nevyčísitelná.

Pro vysvětlení nebo připomenutí čtenáři, co je to jantarová komnata. Pruský král ji v roce 1716 daroval ruskému carovi Petru Velikému a ten ji umístil v paláci v Carském Selu. V roce 1941 ji při svém postupu ukořistila německá armáda a odvezla do hlavního města východního Pruska do Königsbergu, dnešního Kaliningradu. V roce 1944 při velké ofenzivě sovětské armády byl Kaliningrad obklíčen. Podle Václava byla komnata ještě před obklíčením rozebrána a po železnici dopravena do Poznaně, Berlína a Výmaru. Zde byly jednotlivé díly o rozměru 2 x 2 m pečlivě zabaleny a dopraveny opět po železnici do Drážďan a odtud přes Prahu do Vimperka. Tady prý její stopa končí. Jantarová komnata byla od konce války hledána snad na dvaceti místech po celém světě, dokonce i v Jižní Americe. Nikdo však nikdy nepředložil žádné důkazy o tom, proč ji na onom místě hledá.

Jediným seriózním dokumentem pojednávajícím o osudech jantarové komnaty je zpráva o pátrání čtyřicetileté skupiny příslušníků východoněmecké STASI (státní bezpečnost NDR), která byla v devadesátých letech nalezena v archivu východoněmeckého Ministerstva vnitra a zveřejněna na internetu. Tato speciální pátrací skupina čítající čtyřicet odborníků byla na akci nasazena s cílem nalézt jantarovou komoru a vrátit ji Sovětskému svazu. Sovětská armáda si náhradou za ukradenou a ztracenou jantarovou komnatu v r. 1945 z Německa jako válečnou kořist odvezla Schliemanův trojský poklad, který se německému archeologovi podařilo vykopat v roce 1871 na pahorku Hisarlik v Turecku. Schliemanův poklad má přitom větší historickou hodnotu než jantarová

komnata. Sovětský svaz v minulosti několikrát deklaroval svoji ochotu vrátit Německu trojský poklad, pokud Německo vrátí jantarovou komnatu. Výměna historických skvostů by bezpochyby posílila mezinárodní prestiž NDR jako suverénního státu.

Skupina příslušníků všemocné a vševědoucí STASI pátrala několik let. Vyslychala bezpočet bývalých vojáků Wehrmachtu, příslušníků SS i uprchlíků z Königsbergu. Úzce přitom spolupracovala i s příslušnými orgány sovětského a polského Ministerstva vnitra. Potápěči prohlédli téměř všechny vraky lodí, které odvážely z Königsbergu uprchlíky. To byla totiž poslední úniková cesta z hermeticky obklíčeného města. V NDR provedli odborníci rekognoskaci všech štol a podzemních prostor zámků a hradů, ale bezúspěšně. Závěrečný výsledek pátrání zněl: Jantarovou komnatu odvážela z Königsbergu nákladními auty jednotka SS. Nepodařilo se jí probít se z obklíčení, a tak se i s komnatou vrátila do města. Komnata byla provizorně uložena v rozsáhlém podzemí královského hradu, který byl v následujících dnech zcela zničen bombardováním a všechny vstupy do podzemí beznadějně zavaleny hromadami trosek. Na jeho místě dnes stojí velké panelákové sídliště. I kdyby se dnes někomu podařilo jantarovou komnatu nalézt, byla by bezcenná. Pokud nebyla uložena v klimatizovaných prostorách, za stálé teploty a vlhkosti, zbyla by z ní pouze hromada zpuchřelého dřeva a opadaných jantarových destiček. Kromě toho sovětští restaurátoři a kunsthistorici zhotovili přesnou kopii jantarové komnaty, která je údajně ještě krásnější. Pochopitelně by za hromádku jantaru nevrátili trojský poklad.

Při příští návštěvě jsem Václavovi předal kopii této zprávy a vylíčil mu stručně její závěry. Přezíravě se na ni podíval a oznámil mi, že si ji doma přečte. Podařilo se mi tím dosáhnout toho, že o ní přestal hovořit. Václav byl výborný společník, inteligentní člověk, měl vysokoškolské vzdělání, byl právník. Nedovedl jsem si dlouho vysvětlit, jak mohl s vážnou tváří tvrdit nejrůznější nepravdy a bajky. A nejen tvrdit, ale co víc, snad jim i věřit. Našel jsem pro to jediné vysvětlení. Jestliže někdo začne hledat nějaké cennosti, vidina hromady zlatáků mu zcela zatemní mozek. Člověk ztratí kritický rozum, nedokáže logicky myslet, střízlivě hodnotit fakta, je nepřístupný argumentaci, nevidí vlastní chyby a omyly. Je opilý představou hromady snadno získaných peněz, která se v jeho snech navíc neustále zvětšuje. To je čas vyhledat psychiatra a jít od toho.

Když Václav odjel, musel jsem se rozhodnout co dál. Představa, že jsem byl jako nějaký smeták vybrán k tomu, abych vytvářel na Františkově pokud možno hustou kouřovou clonu pro nerušený průběh utajovaného hydrogeologického průzkumu, mně mírně řečeno připadala nedůstojná a urážející. Nakonec jsem si řekl: „*Slíbil jsem to, ale jen počkej, zajíci, já ti ukážu, jak se hledá podzemní továrna. Já ti dám mě ohlupovat nějakou jantarovou komnatou.*“ S vervou jsem se pustil do práce.

Nejdůležitějším úkolem bylo vytvořit kvalitní, funkční a spolehlivou pátrací skupinu. Podařilo se získat ke spolupráci Michala, který měl v Praze velmi dobrého známého, bývalého mjr. Z. H., pyrotechnika specialistu, jinak pracovníka XIV. správy SNB, 2. oddělení OPO. Tato správa se též nazývala protiteroristickou. V květnu roku 1982 byl Z. H. pověřen založením objektového svazku č.1084 ÚKRYTY, ve kterém měly být shromážděny všechny dosavadní poznatky o pátrání po nacistických úkrytech cenností a archivů.

Nyní mi snad čtenář uvěří, že jsme měli přístup k exkluzivním informacím. Navíc jsme navázali kontakt s bývalým mjr. A. K., který byl přítelem Z.H. a kromě funkce hlavního pyrotechnika KS SNB v Českých Budějovicích byl pověřen i úkolem spolupracovat se XIV. správou na akci ÚKRYTY. Lepší poradce a spolupracovníky jsme si nemohli přát.

Netrvalo dlouho a získali jsme archivní dokument, podle kterého se „*v prostoru mezi Stolovou horou, Bučinou a Františkovem nachází podzemní továrna na výrobu letadel*“. Michal měl na starosti získávání archivních dokumentů a já jsem se zaměřil na vyhledávání pamětníků doma i v zahraničí, získávání informací z dostupné literatury, starých novin a časopisů, z internetu apod.

Další senzační informaci poskytl rozhovor jednoho mého známého ze SRN s Karlem K., který v letech 1944 - 45 pracoval v pobočce firmy Messerschmitt na Františkově ve vedoucí funkci. Napsal

mi: „Při svém vyprávění tento muž z Regensburgu hovořil o pokusu vybudovat v blízkosti Františkova podzemní továrnu, ale bohužel mi žádné bližší informace nesdělil.“

Třetí, nepřímý důkaz o existenci podzemní továrny, jsem získal z literatury. V knize G. Schustera: *Gefild unter den schwarzen Berge* (Aalen, 1975) se na str. 106 píše: „V roce 1942 si pronajaly Messerschmittovy závody v Německu továrnu na Františkově, aby zde vyráběly díly k letadlům. Více jak 200 dělníků a zaměstnanců pracovalo v tomto podniku, který byl vybaven 277 stroji, jako jsou centrifugy, vytvrzovací, tavicí a popouštěcí pece, automaty, soustruhy apod.“

Pamětníci, kteří v této továrně pracovali, shodně vypověděli, že je to nesmysl. Jediné stroje, které zde viděli, byly vrtačky a nýtovací kladiva. Spletl se pan Schuster, nebo se další výrobní prostory nacházely v nějakém přísně utajovaném podzemí. Těžko říci. Z počátku jsem se domníval, že si pan Schuster spletl továrnu na Františkově s řetězárnou pana Knäbela ve Volarech. Nakonec se ukázalo, že v řetězárně bylo v roce 1945 pouze 171 strojů a žádné centrifugy používané pro odstředivé lití.

Rozhodl jsem se požádat o pomoc bývalého hlavního pyrotechnika KS SNB v Českých Budějovicích A. K. Při telefonickém rozhovoru jsem se odvolal i na jeho přítele Z. H. Pochlubil se, že na akci ÚKRYTY spolupracoval a pozval mě na schůzku. Požádal jsem Beda, aby se schůzky zúčastnil a taky laskavě pomohl zahustit kouřovou clonu okolo Pramenů Vltavy. Setkání bylo velice zajímavé. Bez obalu jsem se Toníka, jak jsme mu mezi sebou říkali, zeptal, jaké má důkazy pro tvrzení, že se na Františkově nachází podzemní továrna. Řekl jsem mu, že my máme důkaz z německé strany, dále seznam strojů, které se nacházejí v podzemí, a přitom si nejsme jisti. Toto sdělení ho patrně přimělo k „vyzrazení tajemství“. Doslova řekl: „**Dostali se dovnitř a nenašli tam žádné archivy ani cennosti, jsou tam pouze stroje,**“ a dotčeně podotkl, „**mě k tomu nepozvali.**“ Chápu jeho rozhořčení, protože on patřil bez nadsázky k nejlepším pyrotechnikům. Toník pokračoval: „**Ministr vnitra zakázal podzemní továrnu otevřít.**“ Později jsme zjistili, kdo podzemní továrnu rekognoskoval a jak to dokázal utajovat. Ministerstvo vnitra jako vždy, když o něco šlo, bylo odstaveno na vedlejší kolej (viz AKCE MEDNÍK). Když jsme se loučili, slíbil nám: „*Jdu do toho s vámi, spolehněte se.*“

Představa, že náš Obecní úřad otevře ve svém katastru podzemní továrnu, která byla v roce 1945 zakonzervována, a najdeme ji se všemi stroji, zařízeními a vybavením, byla opojná. Stala se drogou. Bez nadsázky by to byla světová senzace. V duchu jsem si představoval, jak u vstupu do podzemí stojí moje socha v životní velikosti, pravou ruku mám v úrovni hrudi zastrčenou do kabátu a upřeně hledím vpřed vstříc světlým zítřkům. Dole na podstavci je zlatým písmem napsáno: Zasloužil se o obec. Doufám, že tato slova nebude žádný čtenář brát vážně.

Rychle jsem se vrátil do reality a ke kouřové cloně. Vzpomněl jsem si na Václava a trochu mi ho bylo líto. Tu kouřovou clonu mu ale odpuštět nemohu. Jen počkej, zajíci, já ti dám jantarovou komoru. Zítra si jdu koupit lopatu a krumpáč.

Potvrzení existence podzemní továrny na Františkově se nám dostalo i z vyprávění ženy, jejíž matka zde na konci války coby šestnáctiletá dívka pracovala jako pomocná kuchařka. Místo pracovala by bylo správné napsat, že ji tam nacistický pracovní úřad nařídil nastoupit do práce. Pocházela z antifašistické německé rodiny. Ve velké budově, kam se chodili stravovat všichni zaměstnanci i dozorcí, pracovaly čtyři ženy plus jedna jako vedoucí. Byl zde i bufet, kde si zaměstnanci mohli koupit nějaké potraviny a nápoje. V podkroví bylo několik pokojíků, které sloužily pro jejich ubytování. Dovedu si představit, že tato mladá dívka měla možnost poznat všechny strážníky, obyčejné zaměstnance, vedoucí pracovníky, vídala i záhadné hosty, kteří do továrny jezdili. Měla dokonalý přehled o tom, kdo zde pracuje. Občas zachytila i úryvky z rozhovorů o věcech, které byly velmi důvěrné a kterým se říkalo „geheime Reichsache“.

Dozorcí z řad příslušníků SS měli přísný zákaz stýkat se s místními občany. Přitom to byli vesměs mladí lidé ve věku okolo 25 let. Rozkaz sem rozkaz tam, příroda chce své. Když nic jiného, tak alespoň zalaškovat s mladou hezkou dívkou, pochlubit se svou důležitou prací, když se naskytla

příležitost a na okamžik zůstali sami bez dohledu okolí. Pamatuji si onu ženu, že i jako starší paní byla na první pohled bystrá a inteligentní. Obrátil jsem se na její dceru s obvyklou prosbou. Neřekl jsem, že vím o tom, že její matka pracovala na konci války na Františkově. Sama se o tom nikdy při rozhovorech s novináři v šedesátých letech nezmínila. Její dcera mi řekla: „Víte, maminka vždycky říkala, že jsou tam dvě továrny, z nichž jedna je v podzemí. Pokud se vám podaří ji najít, budete žasnout, jak důmyslně je vybudovaná.“ Tak to bylo slovo do pralice.

Na krumpáč a lopatu to ale zdaleka ještě nevypadalo. Nalézt podzemní továrnu nebo podzemní prostory vybudované za války sovětskými zajatci kdesi v horském terénu, ve čtverci 2 x 2 kilometry není jednoduché. K tomu zdaleka nestačí pouze vyhledávat pamětníky a poslouchat jejich vyprávění. Je to jako hledání jehly v kupce sena. K němu bylo zapotřebí větší množství pomůcek nejrůznějšího druhu. Zde je výčet nejdůležitějších z nich:

- mapy poddolovaných území dané oblasti od Geofondu,
- staré historické mapy z 18. století,
- vojenské mapy vydané generální štábem rakousko-uherské armády v roce 1914 v měřítku 1:25 000,
- vojenské mapy čsl. armády z období mezi oběma světovými válkami, tzv. speciálky v měřítku 1:75 000,
- vojenské mapy generálního štábu čsl. armády vydávané po roce 1945, zejména mapa z roku 1952 v měřítku 1:25 000 – jedná se snad o nejpodrobnější a nejlepší mapu Šumavy,
- vojenské mapy, které používala americká armáda v měřítku 1:25 000,
- letecké snímky celé oblasti, které v roce 1946 pořídila naše armáda – tyto snímky jsou velmi kvalitní a prokázaly nám neocenitelné služby,
- zařízení pro digitální úpravu snímků tak, aby byly vidět největší detaily,
- speciální, tzv. porostové mapy používané v lesnictví,
- zprávy o geologickém průzkumu zde prováděném, zvláště pak o geologických vrtech,
- amatérské i profesionální (pohlednice) snímky krajiny a sídelních útvarů v uvedené oblasti z let 1930 – 1950,
- záznamy o počátcích elektrifikace a telefonizace oblasti,
- nákladové listy železniční stanice Vimperk a Kubova Huť z období války,
- zápisy v obecních, školních a církevních kronikách a v pamětních knihách, které vydávaly spolky místních rodáků, sudetských Němců v SRN, v nichž byla zdokumentována historie jednotlivých obcí,
- archivní dokumenty z okresních, oblastních, zemských archivů, z národního archivu, z bezpečnostních archivů Ministerstva vnitra, z vojenských archivů, z katastrálních úřadů apod.,
- konzultace s odborníky: chemiky, metalurgy, geology, strojaři, stělmistry, leteckými konstruktéry atd.

Nakonec bylo nutné zdokumentovat celou historii osady Františkov od roku 1805, kdy zde byla vybudována sklárna, a poté v roce 1895 velká moderní papírna, z níž se po stavebních úpravách v roce 1942 stala zbrojovka. Pátrání v terénu mělo charakter pěších túr, ale byly velmi intenzivní. Některá místa jsme navštívili desetkrát i vícekrát. Hledání se realizovalo nejen pomocí senzibilů, ale hlavně geofyzikálními metodami za pomoci georadarů různých typů, dále magnetometry, gravimetrií a nakonec odporovou metodou, která byla nejpřijatelnější.

Shromáždili jsme velké množství informací, ale v podobě stěpů a střípků, které bylo nutné průběžně vyhodnocovat a sestavovat z nich obrazy, obrázky a mozaiky. Nikde jsme nenašli nic hotového, obsažného, jednoznačného. Leckterý čtenář si pomyslí: „A co jste z toho měli?“ Dobrodružství, které občas připomínalo detektivku, poznání historie tohoto malého koutu Šumavy a přírodních krás Národního parku. Na stará kolena jsem se do lesa v okolí pátrání zamiloval. Je to nepopsatelný pocit celý den se procházet lesem a nepotkat člověka. Mnozí dnešní návštěvníci

Šumavy se věnují cykloturistice, celý den jedou na kolech, ohnutí nad řídky hledí do asfaltu dva metry před sebe, říkají si turisté a ani nevědí, o co přicházejí, když do lesa vstoupí akorát na malou stranu.

Tři na sobě nezávislá svědectví o existenci podzemní továrny v blízkosti Františkova by teoreticky mohla postačovat k potvrzení názoru, že se tam opravdu nachází. Kontakty s lidmi, kteří mohli něco vědět, pokračovaly. Podařilo se nám najít pět nebo šest mužů, kteří za války v továrně pracovali jako nuceně nasazení. Z nich byli dva po válce zaměstnání u Jihočeských rozvodných závodů, přičemž jeden z nich, jakýsi pan H. byl již po smrti. Jeho syn je podnikatelem vlastní stavební firmou a hlavně stavební stroje na zemní práce. Řekl jsem si, že by nebylo marné požádat ho o spolupráci. Nedalo se vyloučit, že bychom v budoucnu nějaký stavební stroj potřebovali. Telefonicky jsem se s ním spojil. Souhlasil a slíbil, že mi ještě stran této věci zavolá. Než však položil telefon, vyprávěl mi, že když jeho otec s Gustavem (druhý z oné dvojice) pracovali na Františkově při opravě tamější vodní elektrárny, často při svačině sedávali před její budovou a říkali si: „*Kdepak je asi vstup do té podzemky?*“ Při té příležitosti se mi do telefonu zeptal, kde si myslím, že se vchod nachází.

Po nějaké době, protože jsem byl netrpělivý, jsem zavolal sám. Pan H. junior nebyl doma, jeho firma měla nějakou zakázku v sousedním kraji. Zeptal jsem se jeho manželky, kdy se vrátí a zda bude mít zájem o spolupráci. Řekla, že určitě ano a pokračovala: „*Když jste s manželem před časem hovořil, tak po skončení vašeho rozhovoru s někým dlouho telefonoval. Víte, náš tatínek často říkával, že je to takové tajemství, že ani dnes se o tom nesmí mluvit. Zavolejte asi za týden, to už bude manžel doma.*“ V očekávání, že se snad dozvím ono tajemství, jsem za týden zavolal. Syn pana H. mi řekl: „*Můj otec tam pracoval jenom dva měsíce a potom byl přeložen do Lince na nucené práce v továrně na výrobu tanků. Proto zájem o spolupráci nemám.*“ Pročpak asi tak najednou změnil své odhodlání pomoci s otevřením vstupů do podzemí? Byl to ten dlouhý telefonický rozhovor po naší rozmluvě, nebo si vzpomněl na slova svého otce: „*Je to takové tajemství, že ani dnes se o něm nesmí mluvit.*“

Tak to bylo setsakramentsky zajímavé. S podobnými omluvami a výmluvami jsem se setkával dosti často. „*Já jsem tam byl jenom krátce, já nic nevím. Já jsem byl odveden do Wehrmachtu. Otec nikdy o Františkovu nevyprávěl,*“ tak zněly podobné výmluvy. Pouze jeden muž, jehož otec jako nuceně nasazený pracoval na Františkově, řekl, že podle otcova vyprávění vedla od penzionu do podzemí továrny úzká štola, a dále, že poblíž Františkova je podzemní bunkr plný nějakého materiálu a že je silně podminovaný. Slíbil, že nám ho ukáže. Nikdy víc se však neozval.

Toto vyprávění bylo velmi zajímavé a dal jsem si ho do souvislosti s vyprávěním muže, který jako střelní mistr Státních lesů v roce 1959 odstřelil budovu továrny. Objekt byl postupně rozebírán a získaný materiál (traverzy, trámy z krovů, litinové sloupy apod.) byly použity na stavbu kravína JZD v jedné nedaleké vesnici. Dodneška kravín stojí. Z továrny zůstaly pouze obvodové zdi, nic jiného. Při jejich odstřelení došlo k poškození budovy penzionu vzdáleného od budovy továrny 100 m. Ve stejné vzdálenosti stojí budova bývalé pily, která žádnou újmu neutrpěla.

V penzionu popraskaly stropy a vznikly zde takové trhliny, že bylo možné do nich strčit ruku. Poškození posuzoval i přivolaný statik, který doporučil objekt zbourat. Nakonec k tomu nedošlo a Státní lesy ho bezúplatně převedli Vysoké škole zemědělské v Českých Budějovicích. Snažil jsem se zjistit, zda sesutí obvodového zdiva při odstřelu může vyvolat takový otřes, že se potrhají stropy v budově tak vzdálené. Nikdo mi to nepotvrdil. Vysvětlení nabízí existence úzké podzemní chodby která měla z podzemí továrny vést do penzionu. Pokud byla na vstupu zajištěna trhavinami, mohlo při odstřelu dojít při pádu těžkého zdiva k takovému otřesu, že inicioval nálože a tlaková vlna se chodbou dostala pod penzion a poškodila ho. Uvědomuji si, že je to spekulace laika, ale jiné vysvětlení této záhady nemám.

Kouřová clona se zdárně šířila a houstla. Když jsem potkal dalšího známého, shodou okolností rovněž bývalého pracovníka Jihočeských rozvodných závodů, nemusel jsem mu již vysvětlovat,

čím se zabývám. Byl tak říkajíc v obraze. Nabídl se, že ve Vimperku zná jednoho starousedlíka, Němce, který určitě bude něco vědět. Za nějakou dobu se u mě zastavil a s děsem v očích povídal: „*Proboha, co se to děje? Ten chlap mi řekl: Ty ses zbláznil, ty se zajímáš o Františkov? Dej od toho ruce pryč nebo si spálíš prsty.*“ Aniž mi řekl jeho jméno, poznal jsem, o koho jde, protože tento nejmenovaný muž ví o Františkovu opravdu všechno.

Chápu, že někdo může mít důvod nebavit se o těchto záležitostech, ale takové výroky, jako: *je to takové tajemství, že ani dnes se o tom nesmí mluvit, dej od toho ruce pryč, nebo si spálíš prsty a jiné*, jsou pro mně šokující.

Při vytváření kouřové clony se snažil pomáhat také Bed. Stejným způsobem i on usiloval o získání informací týkajících se výroby ve zbrojovce. Jeho zkušenosti se svědky a pamětníky byly obdobné – rovněž se setkával doslova se strachem oněch lidí poskytnout jakékoli i bezvýznamné informace.

Jednou jsem dostal typ na pana R., který je rodák z naší vesnice a za války, když mu bylo patnáct let, pomáhal rozvážet pečivo z pekárny na Františkově. Chléb dodávali nejen do továrny v sousedství, ale vozili ho až do koncentráku na Prameny Vltavy (viz dokument partyzánské skupiny Šumava II.). Údajně kdysi v hospodě vyprávěl, jak na Františkově viděl, že dozorci (patrně příslušníci SS) brutálně mlátí sovětské zajatce. Léta znám jeho dceru, a tak jsem se těšil, že se něco dozvím. Rozhovor jsem začal zeširoka a velmi opatrně. Když jsem se jenom zmínil o Františkovu, pan R. intuitivně vytušil můj záměr a velice kategoricky mi oznámil: „*O Františkovu vám neřeknu ani slovo.*“ Řekl to přímo a bez vytáček. Což kdybych se ho býval zeptal co při rozvozu chleba viděl na Pramenech Vltavy.

Zajímavá byla zkušenost se dvěma pamětníky, kteří za války pracovali přímo v provozu. Jeden z nich tam působil po celou dobu fungování továrny mimo několik měsíců před koncem války, druhý pak od července 1944 do dubna 1945. Společně těmto mužům bylo to, že určité otázky byly pro oba tabu. Odpověď zněla *nevím* nebo se hovor rychle stočil na jiné téma. Oba zde byli nuceně nasazeni a pocházeli ze smíšeného českoněmeckého manželství. Otázky se týkaly informací jako: *kolik zde pracovalo zaměstnanců, kdo bydlel v Panském domě, k jakému účelu sloužily vedlejší budovy, byla vodní elektrárna na Františkově (nadzemní elektrárna) v průběhu války v provozu, co se nacházelo v jednopatrové podsklepené budově o rozměrech 14 x 14 m, která v době fungování papírny sloužila jako kotelna. Zvláště dotazy, zda zde pracovali sověští zajatci, byly pokládány za indiskrétní. Žádné dotěrné otázky jsem přitom nekladl. Šlo mi pouze o to, jestli se tu také něco vyrábělo nebo zda tady probíhala pouze montáž kabin. Dále jsem chtěl vědět, jak byla výroba rozsáhlá, kam se dopravovaly kabiny. Šlo mi prostě o technické záležitosti. Zpočátku to byl jenom pocit, ale ten se nakonec změnil v přesvědčení, že Františkov skrývá nějaké strašlivé tajemství.*

SENZIBILOVÉ A GEOFYZICI

Potvrzení existence podzemních prostor v oblasti Stolových hor a Františkova v archivních dokumentech a z vypravování pamětníků nevedlo k nalezení přesného místa objektů samotných ani vstupů do nich.

Běžný a obvyklý způsob, jak postupovat při jejich hledání, je následující. Nejprve nastoupí senzibil, který pomocí své virgule prozkoumá velkou oblast předpokládaného výskytu podzemních prostor a vytipuje místa, která pokládá za nejnadějnější nebo pozitivní. Pak přijde na řadu geofyzik s georadarem, magnetometrem, s gravitační metodou apod. Tento postup se zdá být neoptimálnější, protože senzibil s virgulemi dokáže prozkoumat větší prostor a navíc se dostane do míst, kde je georadar nepoužitelný: např. strmý svah, hustý lesní porost, nerovný terén apod.

Václav splnil svůj slib a poslal nám na pomoc svého dvorního senzibila. Jmenoval se Roman. Michal ho přivezl svým autem a hned bez jakéhokoli otálení jsme se vypravili na Františkov. První místo, které prozkoumal, byla cesta vedoucí ze státní silnice k penzionu nad místem, kde stávala továrna. Nad touto místní komunikací se vpravo zdvihá strmý zalesněný svah, jako stvořený pro podzemní továrnu. Asi 80 m před penzionem, a jak jsme pak zjistili asi 20 m od průčelí továrny, se Roman zastavil a virgule (svažovací dráty ohnuté do tvaru L) se svými konci otočily k sobě navzájem. To byl signál, že je v podzemí dutina. Podle Romana byla 4 – 5 m široká a nacházela se v hloubce 3 m pod povrchem vozovky. Vzápětí zjistil, kam vede: do svahu, kolmo k silnici. Pak pokračoval směrem k penzionu. Před ním narazil na štolu širokou 120 cm. Vstup do ní se nalézal ve svahu pod penzionem. Štola směřovala v hloubce 4 m podél stěny penzionu, kde se nachází vstup do objektu, a na ni navazovala štola vedoucí do suterénu penzionu. Na opačné straně štola ústila do již zmíněné 4 m široké štoly. Potom Roman s Michalem sledovali širokou štolu vedoucí do lesa ve svahu. Vrátili se asi za dvě hodiny s tím, že se tam v hloubce asi 40 m nachází velká podzemní továrna a nakreslili její přibližné obrisy. Kousek od této údajné továrny Roman našel široký větrací komín. Z továrny vedla opět úzká štola ve směru ke skále nazývané Biertopf. Tak a bylo to hotové. Existence podzemní továrny včetně vstupů byla potvrzena senzibilem, takže zbývá jen ověřit tyto poznatky georadarem a provést zkušební vrtvy o průměru 10 cm. Pak přijede vhodný zemní stroj, dvakrát hrábne a jsme v továrně. Jak jednoduché a prosté.

Obecní úřad požádal o vydání všech potřebných povolení. Od majitele pozemků, tj. České zemědělské univerzity, souhlas Správy NP a CHKOŠ, povolení Pozemkového fondu a vyjádření archeologů, zda se lokality nenacházejí v jejich zájmové oblasti. Všechna povolení byla do měsíce vyřízena. Na průzkumné práce muselo být sjednáno pojištění o odpovědnosti za způsobenou škodu ve výši 10 mil Kč. Dále to byl požadavek, aby v době provádění vrtů byla provedena evakuace penzionu a uhrazen ušlý zisk. Národní park zase ústy svého právníka vyžadoval, aby v okamžiku provádění vrtů byl přítomen jejich pracovník, přestože se jednalo o soukromý pozemek

Pokud se týká Romanova představení, protože jinak se to nedá nazvat, měl jsem pochybnosti o skutečné existenci vytypovaných podzemních prostor. Setkal jsem se sice v životě s tím, jak proutkař našel vodu nebo kabely, nikdy jsem však neslyšel, že by virgule reagovaly na podzemní prostory. Rozhodl jsem se přijít věci na kloub. Roman totiž dokonce dokázal jít po hraně štoly. Přitom jedna virgule se otočila nad štolu a druhá mimo ni. Václav mi sice udělal dlouhou přednášku o této metodě, ale stejně se mi tomu nechtělo věřit. Tvrdil, že taková schopnost musí být senzibilem udržována, rozvíjena a zdokonalována. Údajně je ovlivněna i okamžitým psychickým rozpoložením, schopností soustředit se apod. Dále prohlašoval, že někteří senzibilové, kteří tuto metodu ovládají, si často spletou dutinu s pramenem vody nebo s jinou anomálií v podzemí. Jestliže se má vyloučit vliv vody, má senzibil při měření držet v dlani kovovou minci, která se má dotýkat kovové virgule.

Rozhodl jsem se, že zkusím, zda Roman najde již nalezené anomálie i se zavázanýma očima.

Zavolaal jsem mu a pozval ho na druhé představení. Připravil jsem si dlouhou zimní šálu a zkusil si s ní zavázat oči, abych měl jistotu, že Roman nic neuvidí. Ten přijel a skutečně i se zavázanýma očima jeho virgule reagovaly v terénu přesně na stejných místech. Řekl jsem si, dobře, tak jestli zde opravdu něco je, musí to potvrdit i georadar. Jinak se vrtat nebude.

Roman žije v severozápadních Čechách, což je poměrně dost daleko, a nebylo pro něho tak jednoduché se na Šumavu vypravit. Nalézt volný čas byl ostatně problém nás všech, protože všichni máme zaměstnání, které nás živí, a tyto aktivity pro nás byly pouze koníčkem nebo zábavou. Řekl jsem si proto, že jeho návštěvy využiji i k prozkoumání nejbližšího okolí továrny. Vybral jsem místo, kde se nachází odtokový kanál z podzemní vodní elektrárny, který vede souběžně se státní silnicí směřující z Borových Lad na Kvildu a je zaústěn do Vltavy v místě, kde se nachází dřevný most přes Vltavu. Požádal jsem Romana, aby se prošel okolo kanálu a zjistil, zda tam něco není. Přibližně dvacet metrů od můstku se najednou zastavil a oznámil nám, že v hloubce 140 cm se nachází strop štoly, která je 120 cm široká. Šel jsem k místu nálezů a zapíchl zde do země kolíky. Roman se otočil a řekl, že štola vede do lesa za státní silnicí. Přešel na druhou stranu a zmizel v lese. Za chvíli se vrátil s tím, že končí nahoře ve svahu. To není možné, on by snad našel štolu i v mé ložnici.

Bezesporu to ale bylo zajímavé zjištění. Vzpomněl jsem si, jak mi jeden známý vyprávěl historku, jejíž děj se odehrál v letech totality a která se v té době vyprávěla daleko široko snad v každé hospodě. Ona se zase tak moc nahlas nevyprávěla, spíš se šuškala. Dva mladíci ze sousední vesnice našli ve Vltavě ocelový poklop. Byli pochopitelně zvědaví, co pod ním je, a pokusili se ho nadzvednout. Nepodařilo se jim to. Druhý den přijeli na toto místo s traktorem a dlouhým lanem s tím, že poklop vytrhnou. Jak se tam tak motali kolem poklopu, tak si najednou všimli starého muže s holí, který se k nim rychle blíží a lámanou češtinou na ně volá, aby toho nechali a rychle odtamtud vypadli. Kluci dostali strach, sedli do traktoru a ujeli. Když jsme vyhledávali pamětníky, registrovali jsme pečlivě vše, co nám sdělili. Toto však byla informace, která patřila do kategorie hospodských tlachů. Nicméně jsme i v tomto případě zkoumali její realitu a pravděpodobnost. Poklop v řece. Jeden příslušník Ministerstva vnitra, pyrotechnik, který přednášel v Praze na Policejní akademii, mi řekl, že Němci někdy maskovali vzduchování podzemních prostor tím způsobem, že ho zaústili do vysokých břehů řeky a ukončili poklopem.

Osoba hovořící lámanou češtinou odpovídala muži z Vimperka německé národnosti, který mluvil špatně česky a pracoval v oné době jako údržbář v nadzemní vodní elektrárně na Františkově nedaleko odtokového kanálu. Tento muž měl přezdívku Pacička. Oba mladíci hledali způsob, jak se dostat za hranice. Chtěli k tomu použít štolu, která údajně vede z Františkova až do Německa. Později oba skutečně emigrovali, ale použili bezpečnější a pohodlnější způsob – zájezd s Čedokem. S ohledem na popsané události byl Romanův nález zajímavý.

Poté přišel na řadu georadar. Ten jenom potvrdil to, co zjistil Roman. Pracovníci firmy, která měření prováděla, byli velice opatrní, aby řekli, že se jedná o štolu: „*Je zde nějaká anomálie, která by mohla odpovídat podzemní dutině.*“ Programy používané pro vyhodnocení odraženého signálu nedokážou jednoznačně rozlišit, o jaký druh anomálie se jedná. Anomálie mohou mít různou podobu. Může to být navážka, skalní výběžek, pramen, skalní puklina, jednoduše vše, co změní odraz vysokofrekvenčního signálu. Dosah georadaru je maximálně 5 m. Když jsme my laici prohlíželi snímky zhotovené georadarem, tak se místa na snímku, která geofyzici označili jako anomálii, ani v nejmenším nelišila od sousedních míst. V případě odtokového kanálu to však bylo jiné. Ve vzdálenosti 20 m od dřevěného můstku, přesně v místě, které označil Roman, se signál vyslaný georadarem v hloubce 1,4 m ztratil. Na snímku v tomto místě bylo bílé místo, jako by zde byla dutina. Odpověď pracovníků provádějících měření zněla: „*Něco by zde mohlo být.*“ Radarový snímek byl velice slibný. Vše odpovídalo tomu, co objevil Roman: šířka štoly, vysoký břeh odtokového kanálu, jeho hloubka (která byla stejná jako hloubka, v níž se ztratil signál, tj. 1,4 m, kde se podle Romana mohl nacházet strop štoly) apod.

Obstarali jsme si povolení pro vyčištění odtokového kanálu od Pozemkového fondu, Správy NP a CHKOŠ a pustili jsme se do práce. Nejprve jsme pomocí detektorů prozkoumali dno kanálu a jeho stěny, zda se zde nenachází skrytý ocelový poklop. V kanálu jsme našli spoustu pokladů: železné konzole ze sloupů vedení vysokého napětí, které Němci v roce 1943 odstranili, včetně porcelánových izolátorů, dále cedule s nápisem „*Celní hraniční pásmo, vstup zakázán*“, kousky zvláštních kabelů, které měly olovněný plášť, vrstvu izolace a uvnitř jeden vodič. Jednalo se buď o telefonní kabely, nebo dokonce vysokofrekvenční kabely, protože v továrně byla zavedena průmyslová televize a všude byly telefony. Dále jsme na dně kanálu nacházeli kusy betonové omítky, v níž vedly nad sebou vždy čtyři drážky takové velikosti, že do nich přesně zapadly zmíněné kabely.

Rozhodli jsme se provést na dně kanálu zkušební vrty pomocí přenosné vrtné soupravy vrtákem o průměru 30 mm. Václav přijel s vrtnou soupravou a poprvé vzal s sebou svého kamaráda Jardu Vaňka. On byl taky senzibil. Ve srovnání s Romanem to však byl šoumen. Nepoužíval jen tak obyčejné svařovací dráty, ale silnou pružinu. Když začal hledat a narazil na nějakou „štola“ nebžhel po jejím okraji do lesa, ale zeptal se: „*Kam vede tato štola? Vede přes silnici do svahu?*“ Pružina se otočila, což znamenalo ANO. Dokázal z ní dostat i další informace: „*Byla vybudována za války?*“ Pružina se opět otočila. Nebo: „*Jsou v ní nějaké zbraně?*“ Tentokrát se pružina neotočila a to znamenalo, že tam žádné nejsou. To byl vrchol mistrovství. Jediný kaz na celé této parádě ovšem byl, že nikdy nic nenašel.

Václav začal se svým pomocníkem připravovat vrtnou soupravu a elektrocentrálu. Ukázal jsem oběma, kde jsou u odpadního kanálu zatlučeny vymežovací kolíky, a odjel jsem domů pro nějaké věci. Když jsem se vrátil, nestačil jsem se divit, co jsem viděl. Jarda vrtá do betonového dna ve vzdálenosti 3 metry od kolíku. Povídám mu: „*Co blbneš, proč nevrtáš uprostřed mezi kolíky?*“ Dotčeně odpověděl: „*Protože mi pružina ukázala, že je to tady.*“ To nebyl jediný případ, kdy vrtal mimo vyznačený prostor. Prakticky vždy. V hloubce 1,5 m vrták narazil na skálu. Ani podruhé nevrtal uprostřed mezi kolíky, ale úplně na kraji se stejným výsledkem.

Jednou mi Bed zavolal, že Jarda je na Františkově. Sedl jsem do auta a jel se podívat, co se tam děje. Našel jsem ho s Václavem v suterénu penzionu, jak se snaží provrtat 80 cm silnou kamennou zeď, protože se domníval, že za ní je volný prostor a do něho je zaústěna chodba vedoucí do továrny. Na otázku, proč to dělá, mi odpověděl, že nemusím všechno vědět. Takovéto chování mi velmi vadilo. Povolení k průzkumu dostal náš Obecní úřad a odpovědnost za průzkum i škody, které mohly vzniknout, jsem měl já. Lámal jsem si hlavu, proč se takto chová, ale žádné přijatelné vysvětlení jsem nenašel. Přišel nikým nepozván a choval se jako vetřelec. Stejně se choval i na Pramenech Vltavy. Dva muži, kteří k průzkumu v této lokalitě dostali povolení, rezignovali a žádných akcí se kvůli němu, jak je už popsáno výše, nezúčastňovali.

Neustále mi vrtalo hlavou, co se vlastně u odtokového kanálu pod zemí skrývá, když jak Roman, tak i georadar na tomto místě reagovali naprosto shodně. Stejně místo s přesností snad několika centimetrů, stejná šířka, stejná hloubka. Je možné vyloučit náhodu? Určitě, její pravděpodobnost je nulová. Vrty nic neodhalily. Vysvětlení se nakonec našlo. Bylo to poté, co jsme získali zařízení na digitální úpravu leteckých snímků. Na zvětšeném snímku jsme našli v inkriminovaném místě zřetelně viditelnou odvodňovací stoku, která sem byla svedena z lesa. Pod silnicí byla zatrubněna. Po válce byla stoka z neznámých důvodů zasypána cihelnou sutí. Dno stoky a odpadního kanálu byly na stejné úrovni. Proto jsme v kanálu nacházeli úlomky cihel, zbytky kabelů a drážkované omítky. Byly sem naplaveny ze zavážky. Takovéto a mnohdy ještě širší a hlubší odvodňovací stoky se ve zdejších lesích nacházejí na více místech. Stoka, právě proto, že byla zasypána cihelnou sutí, i nadále fungovala, tentokrát jako odvodňovací drenáž. Chování georadaru se tím také vysvětlilo. Jakmile narazí signál na vodu, ztrácí se, nedochází k odrazu a na snímku se objeví bílé místo.

Takže závěr je jednoduchý. Roman není žádný podvodník. Jeho svařovací dráty reagují hlavně

na proudící vodu. Když jsme objevili opravdovou štolu v hloubce 4 m pod zemí, širokou více jak 2 metry o světlosti téměř 3 metry, vybudovanou ze železobetonu, pozvali jsme Romana, který nevěděl, kde se přesně nachází a požádali ho, aby ve vymezeném úseku zjistil, jestli v podzemí něco je. Chodil s virgulemi sem tam a nic, přesto, že se ve štole nacházelo asi půl metru vody, ale nikoliv proudící. Možná, že byl v tomto případě neúspěšný proto, že virgule neměl dlouhou dobu v ruce a ztratil cit. Domnívám se, že každý člověk, který má tyto mimořádné schopnosti a chce je využívat, by měl na základě konkrétních výsledků, kterých při měření dosahuje, vědět, co je schopen najít, a tyto své schopnosti zdokonalovat. Vyžaduje to patrně dlouholetou zkušenost.

Po svých zkušenostech popsaných výše jsem začal georadarům nedůvěřovat. Hledali jsme proto nějakou jinou, naprosto spolehlivou metodu, která byla použitelná při hledání dutin v podzemí.

Pamatuji si, že v sedmdesátých letech existovala v Praze v Černé ulici v objektu Vysoké školy ekonomické tzv. psychotronická laboratoř, kterou vedl profesor K. spolu s dr. R. Zda bylo zřizovatelem této laboratoře Ministerstvo vnitra, nevím, ale vím, že jejich služeb využívalo. Jedna moje známá zde pracovala a často mi vyprávěla, čím se tu zabývají a jakých výsledků dosahují. Pracovníci laboratoře vyhledávali lidi se zvláštními schopnostmi, které bylo možné označit jako psychotronické nebo parapsychologické, ověřovali tyto schopnosti a prováděli s těmito osobami různé pokusy. Jednalo se o seriózní výzkum a žádné šarlatánství. Jednou psychotronická laboratoř provedla prezentaci výsledků své práce pro „vybranou veřejnost“. Hosté, kteří nevěřili v existenci takových jevů, byli při odchodu údajně šokováni. Laboratoř disponovala rozsáhlou databází osob, které měly tyto mimořádné schopnosti. Podrobné informace o činnosti psychotronické laboratoře ministerstva vnitra čtenáři najdou v dokumentu ABS, fond A 33, karton 7, sign. 44, Akce MEFISTO. Rozhodl jsem se obrátit se prostřednictvím své známé na jednoho z bývalých vedoucích pracovníků se žádostí o pomoc. Spojil jsem se s ním a moje otázka byla jednoduchá: *zda se v databázi těchto osob nachází člověk, který je jako senzibil schopen spolehlivě najít podzemní štolu nebo dutinu.* Odpověď byla rychlá a překvapivá: *„Takový člověk neexistuje.“* Jediný, kdo to dokáže, je František Š., ovšem to není senzibil. Tento muž ve spolupráci s Ing. F. vyvinul a sestrojil geofyzikální přístroj, který je patentovaný a s jeho pomocí je možné nalézt dutiny. Dal mi jeho adresu a telefon. Jméno našeho nového spolupracovníka nebylo pro mě neznámé. Setkal jsem se s ním na stránkách objektového svazku ÚKRYTY a tam se píše, že se svým kolegou se několikrát zúčastnil vyhledávání úkrytů pro pracovníky Ministerstva vnitra a ti si ho nemohli vynachválit.

Shromáždování a vyhodnocování poznatků o továrně na Františkově trvalo půldruhého roku a nadešel čas, kdy jsme se museli rozhodnout, jakým způsobem se dostaneme do podzemí. Přihodilo se však něco, co bylo pro mě šokující. Stalo se to, před čím varoval jeden starý Němec mého známého. *„Dej od toho ruce pryč, nebo si setsakramentsky spálíš prsty.“* Ale o tom až v následující kapitole.

PODRAZ, ANEB JAK JSEM SI SPÁLIL PRSTY

Vraťme se do roku 2001. Od května tohoto roku probíhala velice intenzivně akce, kterou jsme nazývali *kouřová clona*. Zaměřila se výlučně na shromažďování poznatků a informací. Václav občas přijížděl se svými chlapci na Prameny Vltavy pokračovat v *hydrogeologickém průzkumu*. Šachta již byla deset metrů hluboká a práce ztěžovala voda. Každý den museli před zahájením výkopových prací mnoho hodin čerpat výkonnými čerpadly vodu, která se tam přes noc natáhla. Občas s nimi přijížděl i Roman, který mě informoval o postupu prací. Informace ze zákulisí však žádné neměl. Pouze mi několikrát vyprávěl, jak Václav udržoval vysokou pracovní morálku. „*Kluci makejte. Až se tam dostaneme, nebudete muset do smrti pracovat,*“ povzbuzoval kamarády.

V duchu jsem si pomyslel: „*Vážení pánové, já tady ze sebe dělám hlupáka a vy mi vůbec neřeknete, co opravdu hledáte.*“ Rozhodl jsem se, že to musím vypátrat. Poté, co jsem Václavovi předal zprávu STASI o hledání jantarové komnaty, přestal Václav opruzovat s nesmyslnými řečmi o tom, že je uschována na Pramenech Vltavy. Pro potřeby našeho pátrání jsem musel zjistit, zda a kde se v oblasti Františkova a Stolových hor mohou nacházet stará důlní díla, která nacisté mohli v době války otevřít a upravit pro potřeby válečné výroby.

Důlních děl je na celé Šumavě i v naší blízkosti dostatek. Jsou to ale vesměs štolky po těžbě zlata, která zde probíhala od 12. do 17. století. Podobné štolky jsou pro tyto účely nepoužitelné, protože jsou úzké, klikaté, na mnoha místech propadlé a chybí v nich i odvodnění. Horníci šli po zlaté žíle a okolní hlušinu těžili jen v míře nezbytně nutné k tomu, aby se nějakým otvorem protáhli o kus dále. K ražení štol se tehdy používalo ohně a tzv. želízkování, kdy se pomocí mlátka a želízka odlamovaly malé kousky horniny. Tyto nástroje jsou ve znaku horníků. Roční postup v chodbách při používání takové metody hornické práce byl 7 - 10 metrů. Prvopočátky používání trhavin, nebo lépe řečeno střelných látek (nejprve to byl střelný prach), spadá do roku 1630. Jakmile se k vrtání tzv. střelných děr začaly používat stroje, zrychlil se roční postup ve štolách na stovky metrů a snad i kilometrů v závislosti na intenzitě práce a druhu horniny.

Při hledání starých štol po těžbě zlata jsem v encyklopedickém šestisvazkovém díle J. Kratochvíla *Topografická mineralogie Čech* našel zmínku o existenci zbytků starého, nejspíše středověkého, důlního díla na Pramenech Vltavy. Tuto informaci jsem nezištně předal Václavovi. Ten však, aby neztratil glanc, okamžitě podotkl, že o tom ví a že to zjistil při své návštěvě v Geofondu v Kutné Hoře. Zase jsem se nezavděčil, budiž. Nedá se nic dělat, asi se na tu jeho dvoumiliardovou výplatnici nepropasíruju.

Jak Václav postupně přestával hovořit o jantarové komnatě, začal pomalu mluvit obecně o cennostech a archivech. Jednou večer, nepamatuji se po kolikáté lahvince bílého suchého vína, mi důvěrně naznačil, že na Pramenech by mohl být ukryt archiv, který může změnit názor na holocaust Židů. Ani v nejmenším jsem ho nemohl podezřívát z nějakého, byť sebemenšího náznaku antisemitismu, protože, jak mi vyprávěl, jeho příbuzní byli židovského vyznání. Možnost existence podobných archivních dokumentů pokládám za vyloučené. O holocaustu bylo zveřejněno prakticky vše, včetně informací o jednání amerických židovských organizací s nacistickými pohlaváry na sklonku války o možnostech vykoupení některých Židů z nacistických vyhlazovacích koncentračních táborů. Zdokumentován je i způsob, jakým gestapo dokázalo zjistit čísla kont a jejich hesla, na kterých měli někteří bohatí Židé ve švýcarských bankách uloženy peníze, a bez problémů tyto peníze vybralo. To, co Švýcarsko předvedlo, když byly švýcarské banky po velkém úsilí amerických právníků a americké vlády donuceny zveřejnit seznam tzv. spících kont a souhlasilo s jejich uvolněním, bylo jenom trapné divadlo. Jednalo se o tak směšné částky, že ani gestapo o ně nemělo zájem.

Již v roce 2001 bylo jasné, že hydrogeologický průzkum skončí fiaskem. Jednou jsem s Jardou Vaňkem zůstal sám, a abych ho trochu potěšil, dloubnul jsem si do něho a povídám: „*Nic si z toho*

nedělej, až najdete tu jantarovou komnatu, tak já ti půjčím koště a lopatu, abys tam v té štole nemusel lézt po kolenou a sbírat ty opadané jantarové destičky holýma rukama.“ Jarďa mě šokoval svou odpovědí: „*My žádnou jantarovou komnatu nepotřebujeme. Nám stačí ty dvě malé bedničky.*“ „*Jaké bedničky?*“ zeptal jsem se zvědavě. „*No, jsou tam dány stranou dvě bedničky a v nich jsou obálky. V jedné bedničce jsou čísla kont a ve druhé hesla. Jsou to konta, na kterých nacisté v zahraničních bankách uložili peníze.*“ Vyslovil jsem pochybnosti. Slíbil, že mi přinese jeden dokument. A skutečně ho přinesl.

Snad proto, aby dodal svým slovům vážnost, občas k nám přijel autem se švýcarskou státní poznávací značkou. Tak to už bylo příliš silné kafe. Povídám mu: „*Co blbneš? My vám tady máme dělat kouřovou clonu a ty takhle provokuješ a ještě s tím jezdíš na Prameny Vltavy.*“ Na otázku, co to je za „pekáč“, mi sdělil, že je to firemní auto, že má ve Švýcarsku firmu. Aby mě ještě více naštvál, řekl mi, že může klidně jezdit autem s jihoafrickou státní poznávací značkou, pokud mi to bude méně vadit. Tam prý má také firmu a auto má doma v garáži.

Já jsem si to neověřoval, protože jsem tomu prostě nevěřil. Zvláště, když si neustále stěžoval, že je bez peněz. S odstupem času jsem zjistil šokující pravdu. Jarďa byl za totality agentem STB. Po listopadovém převratu se otfepal a začal se objevovat v kauzách našich dvou zpravodajských služeb.

Auta se švýcarskou a jihoafrickou státní poznávací značkou nebyla jeho, ale patřila důstojníkovi jihoafrické civilní rozvědky, který ve své zemi spáchal trestnou činnost a před spravedlností utekl do České republiky, kde mu bylo Ministerstvem vnitra bleskově vyřízeno povolení k dlouhodobému pobytu, jinými slovy, kde získal azyl. Co to bylo za zpravodajskou akci a jakou roli v ní hrál náš Jarďa, si raději nechám pro sebe.

Jarďa vystupoval i v kauze druhé naší zpravodajské služby. Jsem přesvědčen, že to byl právě *hydrogeologický průzkum na Pramenech Vltavy*. Panovala vážná obava, že by se zde mohlo něco najít a úkolem Jarďy bylo akci monitorovat a zavést průzkum do slepé uličky. Jarďa otevřeně hovořil o svých návštěvách u ředitele této zpravodajské služby a jednou mi vyprávěl, že mu tento ředitel dal přečíst přepis odposlechů mých telefonických rozhovorů.

O hydrogeologický průzkum u Pramenů Vltavy se pomalu začal zajímat i bulvární tisk. Krátce poté, co mi oba pánové řekli to, co mi řekli, uveřejnil deník Super informaci, podle které měla redakce anonymní telefonát následujícího obsahu: „*Ti šumavští kopáči pracují pro Helmuta Gaensela, kterého platí Švýcaři. Zaváhali jste. Už byly vytaženy na jiném místě dvě oplechované bedny. Tedy pokud mě nešálil zrak v dalekohledu. V jedné byly nějaké písemnosti a ve druhé ještě něco bílého jako porcelán.*“ Technici redakce údajně zjistili, že telefonát přišel z Českých Budějovic. Osobní schůzku muž odmítl a sdělit své jméno jakbysmet.

Zavolał jsem Michalovi. Pochopitelně o tom věděl už dávno. Stejně tak i Bed. Já trouba byl zase poslední. Františkov počká, musím zjistit, co se to tady zase děje. Začíná to být husté. Domníval jsem se, že je to nějaká pěkně vykrmená kachna, a mám-li být upřímný, nevěřil jsem tomu. Nicméně jsem zašel na kus řeči za hajným, který má tento revír na starost. Přímo jsem se ho zeptal, zda o tom něco ví.

Rozpovídal se. Vyprávěl mi, že před časem probíhala na Žďáreckém jezírku akce nazvaná monitoring ryb. Na místo přivezli velkou pramici, na které byly umístěny dvě velké bedny. Byl to sonar, kterým se pod mořskou hladinou hledají potopené lodi. Na břehu pobíhali muži oblečení do neoprenových potápěčských obleků s dýchacími přístroji. Úkolem tohoto monstrózního zařízení údajně bylo zjistit, zda v jezírku (o rozloze většího rybníka) žijí ryby a zda pod vodou existuje zařízení na vypouštění vody. Když se hajný k jezírku přiblížil, byl přítomnými vykázán. Dále mi hajný vyprávěl, že 5. května 1945 stál na okraji blízké obce Polka při silnici vedoucí z Horní Vltavice do Borových Lad elitní tankový prapor SS se sklopenými věžemi tanků, seřazenými nákladními auty a zbraněmi složenými pěkně na hromadách. Je pravděpodobné, že tyto bedny do jezírka uložili právě tito příslušníci SS. Zřejmě obsahovaly cennosti, o něž esesáci oloupili všechny

živé i mrtvé, které na svých toulkách po Evropě potkali. V zajetí by jim je Američané pochopitelně vzali. Podobných beden u nás po roce 1989 „našli“ němečtí turisté bezpočet. Bez problémů si je odvezli. V lesích po nich vždy zůstaly díry o rozměrech odpovídajících pozinkovaným bednám, které používal Wehrmacht. Později jsem se dozvěděl, že jedna naše zvláštní služba o akci na Žďáreckém jezírku byla předem informována.

Tečka. Čeho je mnoho, toho je příliš. Rozhodl jsem se navštívit ředitele Správy NP a CHKOŠ a zjistit nějaké informace o hydrogeologickém průzkumu.

Ředitel mluvil naprosto otevřeně. Domníval jsem se naivně, že za celou akci stojí stát, ale vyvedl mě z omylu sdělením, že stát žádný svůj zájem na akci nedeklaroval. Jedná se o akci soukromých osob. Informoval jsem ho, co jsem zjistil o možném obsahu nacistického úkrytu a vyslovil obavy, co by se mohlo stát, kdyby se tyto dokumenty skutečně našly a byly jednou nebo druhou stranou zneužity. Vyslovil jsem názor, že by se měl probíhající hydrogeologický průzkum zastavit, a pokud existuje domněnka, že tam jsou uloženy nějaké cennosti, za které by mělo být vyplaceno vysoké nálezné, měl by je vyzvednout NPŠ, který by získané prostředky dokázal účelně využít. Ředitel mi vyprávěl, že hledači nedodrželi svůj slib, podle kterého se měl vstup do úkrytu nacházet dva metry pod povrchem. Namísto vstupu do úkrytu opatřeném ocelovým poklopem narazili v hloubce 2 m na obrovský balvan nebo skalní výčnělek. „*Dnes jsou již v hloubce 10 m a na takový rozsah prací nemají povolení,*“ rozhořčoval se ředitel. Nakonec se náš rozhovor stočil na to, co se mohlo ve středověkém dole na Pramenech Vltavy těžít. On tvrdil, že to mohlo být stříbro, já tvrdil, že zlato nebo křemen. Rozloučili jsme se s tím, že každý zůstal u svého tvrzení.

Když jsem se vrátil domů, začal jsem si ze všech informací sestavovat obrázek toho, co se zatím událo. K ruce jsem si vzal kopii publikace amerického investigativního novináře, podle nějž o tom, co je na Pramenech Vltavy ukryto, poskytl informace hledačům zprostředkovaně novinář, jehož otec zde byl v letech 1944 – 45 velitelem zajateckého tábora.

Václav mi prozradil jméno tohoto novináře a řekl mi, že často jezdí do České republiky, a jmenoval noviny, ve kterých publikuje své příspěvky. Zavolał jsem do tohoto deníku a požádal o kontakt s ním. Nepamatuji se již, ale patrně jsem jim sdělil, o co se jedná a o jaké informace mám zájem. To jsem asi neměl dělat.

Po provedených geofyzikálních měřeních a pomocí senzibila Romana vybrali hledači místo, kde se měl nalézat v hloubce 2 m pod povrchem ocelový poklop. Jak jsem již uvedl, byl tam pouze jakýsi velký bludný balvan. Americký novinář píše, že se bunkr nachází v hloubce 2 m a průzkumníci se k němu mají dostat boční štolou, kterou budou razit ze šachty. Kdyby to byla pravda, musela by se začít boční štola razit v hloubce 4 m, a představíme-li si, že strop bunkru je v houbce 2 m a světlost bunkru odhadem rovněž 2 m, proč jsou hledači již v houbce 10 m a kopají dál?

Václav nechal posoudit výsledky geofyzikálního měření u konkurenční pražské firmy. Jeden z majitelů, RNDr. N., kterého dobře znám, mi řekl, že ze všech výsledků provedených měření, včetně rozborů vody, ani v nejmenším nevyplývá jakýkoliv důkaz o tom, že se zde nachází nějaký bunkr. Kdo tedy určil místo, kde se budou provádět výkopové práce? Byl to Roman, nebo Jarda se svou pohádkovou pružinou? Roman odpovědnost odmítl. Tvrdil, že určil jiné místo než to, kde se kopalo. Americký novinář dále píše, že bunkr se nachází ve vzdálenosti 10 m od šachty ve směru, kde stál zajatecký tábor.

V roce 2006 jsme s Františkem prováděli na Pramenech Vltavy geofyzikální měření v celé oblasti a zjistili jsme, že ve vzdálenosti 10 m od šachty, v opačném směru, tj. ve směru na Kvildu se nachází anomálie, která je však geologického původu a souvisí se skutečným pramenem Vltavy, jenž vytéká ze skalní pukliny cca 100 m níže pod touto anomálií. Podloží v místě výkopu do 10 m tvoří zvětralá skála. O deset metrů dále je již skalní masiv. Další anomálie jsme zjistili na stejné vrstevnici o 200 m dále ve směru na Kvildu. Ty jsou výsledkem lidské činnosti a s největší pravděpodobností se jedná o pozůstatky starého důlního díla, které se zde nacházelo.

Po návratu od ředitele jsem Václavovi řekl, že s hydrogeologickým průzkumem nechci mít nic společného a v případě, že se náhodou dostanou k nějakým archivům, že odtamtud neodnesou ani list, že tam přivedu novináře. Skončil jsem tím, že pokládám za odporné, jestliže si někdo chce z lidského utrpení a milionů zavražděných udělat výnosný byznys. Řekl mi, že můžu být klidný. Kdyby k tomu náhodou došlo, tak stejně každý z nich dostane do hlavy kulku od jedné nebo druhé strany.

Nějakou dobu byl klid a nic důležitého se nedělo. Koncem září 2001 se ve všech novinách vydávaných nakladatelstvím Vltava, které je ve vlastnictví německé společnosti se sídlem v Pasově, ve stejný den objevila informace, podle níž „*se před nedávnem objevil u ředitele Správy NP a CHKOŠ tajemný česky mluvící muž a ten nabídl řediteli úplatek v astronomické výši 100 milionů korun, pokud budou práce výzkumníků na Černé hoře zastaveny.*“ Deník Super 27. září 2001 zveřejnil následující pokračování: „*Ano, přišel k nám na ředitelství česky hovořící muž a již na vrátnici oznamoval, že jde dát našemu řediteli stomilionový úplatek, ale my jsme to tady všichni brali s úsměvem jako pokus vtipálka o nejspíš žert, uvedl mluvčí Správy Zdeněk Kantořík našemu deníku a dodal, pan ředitel žádné peníze od nikoho nevezal a hodně nás překvapilo, že případ začala krátce na to vyšetřovat policie.*“ Vyjádření policie, v jakém stadiu vyšetřování je, se nepodařilo novinářům zjistit, jelikož ředitel i náměstci policejní služby pro odhalování korupce a závažné hospodářské činnosti byli momentálně služebně mimo svůj úřad. Podle tiskové mluvčí policejního prezidia nebyl nikdo jiný kompetentní podávat nějaké informace k případu.

Potud tedy deník Super. Musím se přiznat, že teprve nyní, kdy píši tyto řádky, zjišťuji, jak to vlastně všechno bylo, a jsem upřímně řečeno překvapen.

O této informaci v našem bulvárním tisku jsem se dozvěděl až z telefonátu Michala nebo Romana. Přesně si to již nepamatuji. Nečtu žádné noviny, které vydává nakladatelství Vltava. U ředitele Správy jsem skutečně byl, jak jsem již uvedl, skutečně jsem s ním hovořil o ukončení průzkumu a jediné, co jsem mu nabídl, byla cigareta, kterou odmítl. Po této Michalově zprávě jsem si vzpomněl na výroky našich nejvyšších státních představitelů na adresu novinářů a řekl jsem si, že s nimi srdečně souhlasím. Celou záležitost jsem odsunul někam do zapomnění. Po cca čtrnácti dnech mě však z tohoto zapomnění probral telefonát od Beda, ve kterém mi stručně oznámil, že za mnou přijedou nějaké pání a že budu vyšetřován. Zeptal jsem se pochopitelně, proč. Odpověděl mi: „*To uvidíte, já jsem byl také vyšetřován,*“ a položil sluchátko. Chtěl jsem se ještě zeptat, zda to bude zostřený výslech, ale to jsem již nestačil. Asi týden nato, když jsem seděl na zídce před domem v montérkách a odpočíval, zastavilo u mně staré otřískané auto, možná že bylo dlouho neumyté a pouze takto vypadalo. Z něj vystoupil mladý, asi čtyřicetiletý muž, a blížil se ke mně. Ještě než ke mně došel, volal jsem mu vstříc: „*Žádné vysavače nebo nerezové nádoby nepotřebuji.*“ Domníval jsem se podle vzhledu auta, že je to nějaký začínající dealer. Mladý muž neodpověděl a došel až ke mně, z kapsy vytáhl služební průkaz a řekl, že je od policie. Natáhl jsem ruku s prosbou, že se chci na služební průkaz podívat. Stálo tam speciální agent. Prohlédl jsem si ho. Neměl za pasem žádnou zbraň, obušek, pouta ani vysílačku. Pro jistotu jsem se zeptal, co si přeje. Chtěl si se mnou popovídat. Byl slušný, udělal na mě dobrý dojem, tak jsem ho pozval dál. Vzal jsem si slovo a mluvil jsem a mluvil. Vyprávěl jsem mu o Františkovu, o záměrech našeho OÚ i o hydrogeologickém průzkumu na Pramenech Vltavy. Nikdy jsme nedělali nic, co by bylo v rozporu s našimi zákony, na vše jsme měli řádná povolení. Nevím, proč by o tom neměl být informován státní orgán. Stejně to všechno věděli.

Když jsme hovořili o Pramenech Vltavy, otevřeně jsem řekl, že by podle všech poznatků, sice neověřených, mohlo být v podzemí něco ukryto. Vyprávěl jsem i o existenci nacistického důstojníka, který tam byl od roku 1944 velitelem zajateckého tábora. Měl jsem dojem, že muž všechno ví. Nakonec jsem mu položil otázku, jak může náš stát povolit takovou akci a riskovat, že se důležité dokumenty dostanou do soukromých rukou. Pokud by byly zneužity, mohly by v Evropě vyvolat i malé politické zemětřesení. Kdo si něco takového může přát. Pamatuji si dobře na jeho

odpověď: „*Nemějte žádné obavy. Celou akci velmi bedlivě sledují tři rozvědky.*“ Které to jsou, mi neřekl. Pochopil jsem, že sledují i nás. Celou dobu jsme si to mysleli, ale zjištění, že je tomu opravdu tak, vzbudí v člověku nepříjemný pocit.

Když jsem se vypovídal a policista se konečně dostal ke slovu, omluvil se, ale že mi musí položit jednu otázku: „My jsme si zjistili, že s tím úplatkem je to nesmysl, ale mohl byste mi vylíčit svou návštěvu u ředitele?“ To jsem také udělal, a to co nejpodrobněji, do nejmenšího detailu. Všiml jsem si, že během mého vyprávění mu na tváři kmitl úsměv. Měl jsem dojem, že navzdory jeho mladému věku mám před sebou profesionála. Z jeho chování, gest i mimiky nebylo možné vyčíst ani jeho pocity, ani náznak nějakého mínění. Byl pořád stejně klidný, hlas měl stále stejnou intonaci, nedával na sobě znát žádné emoce. Ani obočí nikdy nezdvihl na znamení údivu či překvapení.

Nakonec jsem mu složil poklonu, když jsem mu naprosto upřímně řekl, že jsem rád, že v naší policii konečně slouží inteligentní lidi, kteří dokonce zjistili, že celá záležitost se stomilionovým úplatkem je nesmysl. Jeho odpověď mě zarazila: „*Jen se neplette. Kdyby to vyšetřoval někdo jiný, mohlo by to s vámi dopadnout špatně.*“ Věřím tomu, když si uvědomím, kolik již u nás bylo případů, kdy se do vazby dostali lidé, proti nimž policie nashromáždila místo důkazů ničím nepodložené tlachy a u soudu z toho pak byla ostuda.

Abych se uklidnil, snažil jsem sám sebe přesvědčit, že se vlastně nic nestalo. Bulvární tisk nezveřejnil žádné jméno, žádný orgán činný v trestním řízení mě ani náznakem neobvinil, že jsem nabídl stomilionový úplatek, nebyl jsem ani vyšetřován, pouze jsem si asi třicet minut povídal s příjemným inteligentním mužem. Přesto jsem se rozhodl, že za každou cenu zjistím, kdo za touto informací stojí. Nasadil jsem na tuto akci všechny páky. Po nějakém čase jsem se setkal s jedním mužem, který mi to prozradil: „*Byla to informace od zahraniční rozvědky. Prošla všemi našimi zpravodajskými službami a všichni se jí museli zabývat.*“ Jaká to byla zahraniční rozvědka mi neřekl. Na to, abych zjistil, o kterou zahraniční rozvědku se jednalo, vůbec nemusím mít IQ 150 a být členem Menzy. Moje babička byla prostá venkovská žena a já si pamatuji, že často říkala: „*Potrefená husa se vždycky ozve,*“ ale že tak silně zakejhala si nedovedu vysvětlit. Vzpomínám si, že mi speciální agent dal na konci našeho setkání jednu dobrou radu: „*Dávejte si pozor na pusy.*“

Původně jsem myslel, že napíšu, že to byla rozvědka Bangladěše, abych zdůraznil absurdnost toho, co se stalo. Pak jsem si to ale rozmyslel, protože stát Bangladěš by to mohl brát jako urážku a mohla by z toho být ještě diplomatická zápletka. Budeme tu potrefenou husu nazývat jednoduše zahraniční rozvědka. Nutno dodat jedno malé vysvětlení, totiž co u nás znamená pojem zahraniční rozvědka. To vůbec nemusí být rozvědka cizího státu, např. Bangladěše, ale může to být naše rozvědka ÚZSI (Úřad pro zahraniční styky a informace). Její předchůdkyně za totality se nazývala I. správa MV. V mluvě lidové jí dnes nazýváme civilní nebo též zahraniční rozvědka.

Shodou okolností mě v této vypjaté době navštívil jeden známý, který je sice Čech jako poleno, ale když zjistil, že jedna jeho vzdálená prateta byla sudetská Němka, začal s nimi udržovat úzké a velmi přátelské kontakty. Přišel a důvěrně mi oznámil, že jsem byl zařazen na seznam nepřátel Německa (možná, že řekl že jsem byl oficiálně označen) a zdůraznil, abych toto upozornění bral vážně. Tento muž udržuje kontakty s tvrdým jádrem Sudetenlandsmanschaftu. Toto jádro je tvořeno bývalými členy NSDAP, SS, SA, Freikorpsu, ordnery, různými Ortsgruppenleitery a Kresleitery, apod. Spíše než členy, jejich potomky, kteří dnes nejhlasitěji křičí, jak musíme zrušit Benešovy dekrety. Při psaní těchto řádek se musím rozčílit. Chtěl bych jim vzkázat: „*Vážení, vy nejste žádné Německo, uvědomte si to konečně. Německo je přísně demokratický stát, který může být pro naši zemi vzorem. Ano, já jsem nepřitelem Německa, ale toho Německa, které žije ve vašich nostalgických vzpomínkách na léta 1938 – 45. Když v roce 1938 německý Wehrmacht obsadil naše pohraničí, doprovázeli vaši otcové příslušníky gestapa, kteří podle jimi zpracovaných seznamů zatýkali sudetoněmecké antifasisty. Ti je vytáhli ven před chalupy a tam je krutě bili za jejich souhlasného potlesku a pokřiku: „Jen jim přidejte.“ Pak byli posíláni do koncentračních táborů.*“

Pro vás byli antifašisté a dodnes jsou nepřátelé toho vašeho Německa. Já mohu být vlastně hrdý na to, že jste mně zařadili mezi ně. Uvedl jsem pouze to, co jsem vyčetl v archivních dokumentech. Pokud máte sebemenší pochybnosti o pravdivosti mých slov, zveřejním všechny tyto dokumenty i se jmény jejich aktérů bez ohledu na zákon o ochraně osobních údajů. Na závěr vám dám dobrou radu. Pořizujte si seznamy nepřátel toho vašeho Německa, ale na toaletním papíru, protože to je jediný rozumný způsob, jak je budete moci použít.“

Muž, který mě do seznamu zařadil je mi dobře známý. Je jenom přirozené, že si dodneška lámu hlavu nad tím, kdo za celou akci stál a jaký měla smysl. Částka, kterou jsem měl jako úplatek nabídnout, je tak vysoká, že je to samo o sobě absurdní a komické a nikdo tomu nemůže věřit. Mohla by však ovlivnit spekulace o tom, co by zde mohlo být ukryto, a tyto spekulace by zase mohly ovlivnit příznivě jednání o prodloužení platnosti povolení. Smlouva se Správou NP a CHKOŠ byla sice prodloužena do 21. 4. 2002, to ale neznamenalo, že hledači měli zajištěn vstup do I. zóny Národního parku a povoleny práce zde o dalších 365 dní. Správa vydává každému bez rozdílu povolení pro činnost v I. zóně pouze v období mimo turistickou sezonu a mimo tzv. klidové období pro přírodu, které začíná koncem října. Takže hledači měli k místu výkopových prací povolení ke vstupu v r. 2001 pouze od 2. 4. do 21. 5. a na podzim od 2. 10. do 20. 10. Takže v měsíci říjnu 2002, kdy byla spuštěna akce úplatek, Václav už žádné povolení pro hydrogeologický průzkum neměl, nebereme-li v úvahu měsíc květen 2002, kdy mělo být místo průzkumu uvedeno do původního stavu. Tím skončila platnost všech dohod, které s hledači Správa uzavřela. Ten je do puntíku splnil. Můj rozhovor s ředitelem Správy k žádnému zkrácení termínů povolení nevedl a vést ani nemohl. Z mé strany to bylo plácnutí prknem o rybník.

Druhý možný důvod. Takový mediální rozruch okolo stomilionového úplatku mohl vyvolat zájem veřejnosti o celou akci (*Slyšela jste, to paní Nováková? Ten úplatkář asi ví, co je tam schováno, a Správa nechce povolit, aby to ti lidé vyzvedli*) a vést k dalšímu hladkému průběhu jednání o prodloužení platnosti povolení. Mohl zajistit konečně i příliv kýžených sponzorských darů, které by vyřešily velkou zadluženost obou protagonistů. Stačil jeden anonymní dopis zaslaný zpravodajské službě a ta v dobré víře nevědouc, co s ním, ho poslala svým kolegům do Prahy a ti se mohli přetrhnout, aby to vyšetřili. Žádosti novinářů bulvárních plátků o interview s hledači by se jen hrnuly. Sponzorské dary však nikoliv.

Podle mého názoru je vyloučené, aby se nějaká seriózní rozvědka chtěla zdiskreditovat svým angažmá v takovéto nesmyslné kauze. Nakonec by se to u soudu provalilo a měla by z toho jenom mezinárodní ostudu. Je samozřejmé, že zpravodajské služby mají za úkol podobné případy monitorovat, ale dělají to nenápadně. Ani o tom nevíme.

Jsem rád, že mě tato trapná záležitost neodradila od dalšího pátrání, že jsem ji nijak neprožíval, nepřemýšlel o ní a nevyvolala žádné deprese. V té době jsem opravdu nepřečetl ani jediný z článků, které tehdy plnily stránky našich bulvárních plátků. Jak jsem se již zmínil, v roce 2006 a 2007 jsme provedli geofyzikální měření na Pramenech Vltavy s cílem nalézt středověký důl a ukázat, že i v pradávné době zde žil člověk a rozvíjel tu své aktivity. Mohu potvrdit, že kromě bunkrů po našich pohraničnicích, jsme tady žádné jiné bunkry nebo úkryty nenašli.

Nadešel čas podívat se, co je v pozadí hydrogeologického průzkumu na Pramenech Vltavy a tzv. úplatkářské aféry. Protagonisté průzkumu se neustále odvolávali na informace získané od novináře a spisovatele žijícího v Německu, které měl v šedesátých letech předat jednomu našemu občanovi. Podle druhé verze měl být jeden z hledačů během své emigrace s tímto novinářem v přátelském vztahu a on má od něho tuto informaci. Identita novináře je známá. Budeme ho nazývat Rudolf Milner a jeho otce, údajného velitele koncentračního tábora, Gustav Milner.

Nejprve si něco řekneme o synovi, Rudolfu Milnerovi. Do roku 1968 byl občanem ČSSR, německé národnosti a pracoval jako redaktor jednoho našeho významného deníku, nositel vyznamenání „*Za vznikající práci*“. *Od roku 1957 byl spolupracovníkem státní bezpečnosti, 8. odboru tehdejší kontrarozvědné správy FMV. Cituji z jeho osobního svazku: „Spolupracovníkem*

StB se stal z vlasteneckých pohnutek. Byl využíván v problematice deníku jedné politické strany. Do roku 1968 s ním bylo ročně prováděno 25 schůzek, na kterých předal v průměru 30 zpráv. V září 1968 odjel i s rodinou na služební cestu do Holandska. Z této cesty se nevrátil, emigroval.“

V roce 1969 byl, jak se v hantýrce STB říká, převzat od II. správy FMV I. správou FMV, odborem 37, která se pokusila využít jeho zpravodajských možností, neboť v Německu působil jako redaktor českého vysílání německé rozhlasové stanice Deutsche Welle. Pro jeho malý zájem a osobní vlastnosti s ním nebylo spojení navázáno. V roce 1975 zahájil odbor 31 I. správy jeho „rozpracování“, tj. získání ke spolupráci v problematice „ALFA“ (rozhlasová stanice Svobodná Evropa) a „nepřátelská emigrace“. V té době Rudolf Milner povýšil na vedoucího redaktora českého vysílání a naši agenti ve Spolkové republice hlásili, že se zúčastňuje většiny akcí pořádaných emigranty, angažuje se v Pachmanově „Společnosti“ a je v úzkém kontaktu s pracovníky objektu ALFA atd. Kontakt navázán nebyl a naopak od vševědoucí rozvědky NDR STASI přišla zpráva, ve které naši rozvědka upozorňuje, že: „*Rudolf Milner je agentem BND (Bundesnachrichtendienst), česky řečeno rozvědky Spolkové republiky, vedený pod číslem V-37742 a řízen je služebnou, která operuje proti ČSSR.*“

Pan Rudolf Milner fízloval disidenty v ČSSR. Ti emigrovali za svobodou do SRN a tam je fízloval stejný estébák. To je paradox. Nemá sice smysl se rozčilovat, protože takto to v těchto zpravodajských kruzích chodí, ale promiňte, mně se z toho chce zvracet.

Následuje shrnutí: informaci o úplatku přinesly deníky, které jsou ve vlastnictví německého nakladatelství Vltava se sídlem v Pasově. Informaci o úplatku se žádostí o vyšetření předala našim zvláštním službám zahraniční rozvědka. V pozadí tajuplné akce *hydrogeologický průzkum* na Pramenech Vltavy stojí čirou náhodou agent německé rozvědky. Nic víc jsem nezjistil a nevím jak uvedené tři informace spolu souvisejí.

Jaké informace a poznatky máme o údajném veliteli koncentračního tábora na Pramenech Vltavy, Gustavu Milnerovi, tedy otci Rudolfa. Před rokem 1938 měl československé státní občanství, byl německé národnosti, ale hovořil plynule česky. Narodil se a žil na Moravě. Po maturitě studoval dva roky teologii. V roce 1924 vstoupil do řádu Milosrdných bratří a zde absolvoval kurs ošetřování nemocných. Byl tedy kvalifikovaný zdravotník. V roce 1927 byl korespondentem (úředníkem) jedné firmy v N. Od roku 1930 působil jako učitel na několika českých školách v okrese Znojmo. Od 1. 8. 1939 byl učitelem a později ředitelem obnovené německé školy v M. V tomto městě se stal zakládajícím členem místní organizace NSDAP a organizace Hitlerjugend. Byl členem městské rady a důstojníkem SA. Kromě toho byl správcem dvou arizovaných firem. Na jednoho člověka je to trochu moc práce a starostí.

V NSDAP měl mimo jiné na starost vyřizování korespondence této strany se Vsetínským gestapem. Za NSDAP podával úřadovně gestapa veškerá udání na české občany a osoby židovského vyznání. Na každém tomto udání byl vždy podpis Ortsgruppenleiters (předsedy místní organizace NSDAP) a podpis Milnera jako zpracovatele tohoto udání. V roce 1941 byl zatčen pro mravnostní delikt a dobu od 16. 6. do 20. 12. 1941 strávil ve vazbě. 20. 12. 1941 byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 5 měsíců a vzhledem k tomu, že mu do tohoto trestu byla započtena doba, kterou strávil ve vazbě, byl týž den propuštěn na svobodu.

Jaké byly jeho další osudy? Dne 13. 1. 1943 narukoval do německé armády. Základní vojenský výcvik prodělal v Hofu u 481. pěšího záložního praporu (Landeschützenbattalionu). Poté byl přeložen k jednomu diviznímu štábu v Norimberku, kde zastával funkci písaře. V Norimberku nebyla dislokována žádná divize, ale bylo zde velitelství XIII. vojenského okruhu, kde se nacházelo oddělení zplnomocněnce pro zajatecké tábory. V lednu r. 1945 byl poslán na frontu do Kostřimi v Polsku. Dne 9. března byl raněn a 12. března 1945 po kapitulaci města zajat. To jsou informace, které uvedl u výsledku před našimi vyšetřujícími orgány v roce 1950. Jejich pravdivost nebyla ověřována, protože pro průběh soudního líčení byla irelevantní.

Své osudy po propuštění ze sovětského zajetí výstižně vylíčil v žádosti o milost, kterou v r. 1953

zaslal prezidentu republiky Gottwaldovi. Tato žádost je opravdu perlou a zaslouhuje si být uveřejněna: „V zajateckých táborech jsem poznal duši sovětského člověka. (Nejsem si jistý jestli tím mínil i zajatecký tábor na Pramenech Vltavy). Tam jsem také vstoupil do komitétu Freies Deutschland. Byl jsem činný jako propagandista a uspořádal jsem antifašistické přednášky. Před propuštěním jsem se rozhodl, že zůstanu v G. (v NDR), protože jsem poznal budovatelské úsilí v tehdejších východním pásmu. Přihlásil jsem se do komunistické strany Německa. Lepil jsem plakáty, roznášel po vyučování pozvánky atd. Byla to za tehdejších poměrů poněkud těžká, ale též radostná práce, protože byla plodná. V roce 1947 byl jsem přijat do Sjednocené socialistické strany Německa (SED), ve které jsem ku konci zastával funkci předsedy školního výboru při krajském vedení strany v G. Působil jsem též jako stranický učitel. Ve své škole založil jsem organizaci Freie deutsche Jugend, které jsem každou volnou chvíli věnoval a která mi také zvolila svým čestným členem. Jak již řečeno, poznal jsem ve válečném zajetí sovětského člověka. Tyto poznatky mne vedly k tomu, že jsem vstoupil jako zakládající člen do společnosti německo-sovětského přátelství. Stal jsem se později předsedou této společnosti v G. a členem zemského výboru společnosti v Drážďanech. Byl jsem docentem na dělnické fakultě v G. Tam jsem mladé dělníky učil dějepisu a literatuře a připravoval je na vysokoškolské studium.“

Žádosti o milost nebylo vyhověno. Klement Gottwald byl určitě stejně jako já dojat jakou ideově politickou proměnu prodělal konfident gestapa a důstojník SA. Kdosi zařídil, že německý komunist Gustav Milner ve výkonu trestu sdílel vězeňskou celu s přesvědčeným komunistou, španělským interbrigadistou, v r. 1948 vedoucím bezpečnostního oddělení ÚV KSČ a v r. 1968 ministrem vnitra Josefem Pavlem. Moje babička by řekla: „Jo chlapče, život někdy tropí hlouposti.“

Jako třešničku na tomto dortu dovolte mi, vážení čtenáři, uvést opis dopisu náčelníka zahraničního oddělení vnitřní správy MV zaslaný inspekci ministra vnitra po propuštění Gustava Milnera z výkonu trestu v naší zemi a po jeho odchodu do NDR: „K Vašemu dotazu sdělilo nám Ministerstvo státní bezpečnosti NDR, že Gustav Milner bydlí v G. (NDR). Vzhledem k tomu, že jmenovaný je předmětem operativního zájmu Ministerstva státní bezpečnosti NDR (STASI), byli jsme požádáni o sdělení závadových poznatků k jeho osobě.“ Tak se táta Gustav nakonec na stará kolena stal v NDR agentem STASI. Dovedu si představit, jak byl iniciativní při udávání občanů NDR. Stejně jako při udávání našich občanů gestapu. Opravdu rodinka k pohledání.

Vraťme se však do roku 1945, kdy Gustav vstupuje do komunistické strany v NDR. Ve stejné době naše orgány po něm vyhledávají pátrání na základě oznámení, které na něho bylo podáno u mimořádného lidového soudu. Dopaden byl teprve v roce 1949 v bývalé NDR a vydán našim orgánům k trestnímu stíhání. V soudním procesu byl roku 1950 odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody. Odvolací soud trest potvrdil. V roce 1962 byl amnestován a propuštěn z výkonu trestu. Vrátil se do NDR a žil v městě G. Jeho vyšetřovací spis, čítající 400 stran, je uložen v jednom Státním okresním archivu a je pro badatele nepřístupný, čili tajný nebo chcete-li, je v režimu blokace.

Jak to bylo s jeho údajnou funkcí velitele koncentračního tábora na Pramenech Vltavy, kde poprvé poznal duši sovětského člověka? Těsně před koncem války prý oznámil své manželce, že zná jedno z největších tajemství SS, že se bojí o svůj život a musí proto zmizet. Domů se nikdy nevrátí. Toto tajemství se týkalo nákladu, který měl být na Pramenech Vltavy organizací SS uložen do připraveného úkrytu. Co to bylo za náklad, ale nenaznačil.

Budování podzemních prostor v oblasti Stolových hor bylo patrně nejutajovanější akcí SS. Účastníci se nesměli stýkat s místními občany, nesměli udržovat ani písemný kontakt s rodinnými příslušníky, neexistovala možnost dovolené za účelem návštěvy rodiny apod. To je patrně důvod, proč je v protokolu SNB ze dne 17. 5. 1947 uvedeno: „Gustav Milner narukoval v roce 1943 k německé armádě o od roku 1944 je nezvěstný.“ Od roku 1944, kdy byl převelen k jednotce SS na Prameny Vltavy rodina od něho přestala dostávat dopisy a neměla o něm žádné informace.

Američtí zpravodajci provedli důkladnou perlustraci všech příslušníků SS v okruhu 70 km ve snaze nalézt někoho ze zmíněné jednotky SS, ale marně. Nedá se vyloučit, že nejenom zajatci, ale ani příslušníci SS, kteří zde sloužili, nepřežili. Příliš toho věděli a důležitější než jejich životy bylo zachování tajemství, které je možná v podzemí této oblasti ukryto. O tom, kdo, mohl splnit rozkaz k likvidaci příslušníků SS můžeme pouze spekulovat. Podezřelý je příchod bojové jednotky uniformovaných příslušníků SS na Bučinu okolo 25. dubna 1945. Jednotka se ubytovala ve Fastnerově hotelu, který stál hned vedle Pešlova hotelu, kde byli ubytováni příslušníci tajného komanda SS. Jejich velitel prohlásil, že budou tvrdě bránit Bučinu. Přesto jeden den před příchodem americké armády zmizeli. Odešli ve směru na Kvildu. V příhraničních vesnicích byly v souladu s vypracovaným plánem obrany umístěny vesměs jednotky SS z rokycanské školy pro čekatele důstojnické hodnosti, tzv. Fahnenjunks, kteří byli v civilu. Nikde nebyly umístěny malé skupiny bojových jednotek SS. Bučina byla výjimkou. I tady však byli podobně jako v okolních obcích příslušníci Fahnenjunks. Uniformovaní esesáci zde byli tak říkajíc navíc. Díky tomu, že měli příslušníci komanda SS zákaz korespondovat s rodinnými příslušníky, ti nevěděli, kde slouží, a byli tak pro své blízké nezvěstní. Takže po válce je nikdo ani nehledal, protože nevěděl, kde je má hledat.

V této souvislosti zůstává záhadou střet příslušníků americké armády, k němuž došlo po osvobození, přibližně 14. května 1945 na Tobiášce, tj. v oblasti, kde se v 18. století nacházela tzv. Tomášova skelná huť. Tobiáška leží pod severním úbočím Stolové hory. Američtí zpravodajci získali poznatek o tom, že skupina příslušníků SS tudy potáhne lesní cestou podél Bučinského potoka od Kvildy ve směru na Knížecí Pláně, kde se pokusí překročit státní hranice a dostat se do Německa. Skupina amerických vojáků v síle asi dvanácti mužů zde čekala na esesáky přibližně 48 hodin. Američané tady měli dva džípy s namontovanými velkorážními kulometry ráže 12,7 mm, dvě bazuky a několik příslušníků pěchoty. Esesáci se skutečně objevili a měli s sebou i velké terénní auto. Letos jsme v oblasti provedli průzkum pomocí detektorů. Podle vystřílených nábojnic, bylo jich několik set včetně nábojnic z velkorážních kulometů, nevybuchlých náloží z bazuk a zbytků rozstříleného terénního auta, které zde leželo od konce války, jsme si udělali obrázek o průběhu boje. Útok amerických vojáků byl zdrcující. Proč Američané Němce nezajali? Asi proto, že se nikomu z nich nechtělo umírat poté, co válka již skončila. Reakce esesáků byly nevypočitatelné. Možná, že by se rádi vzdali, možná že by bojovali do posledního muže. Kdo byli tito příslušníci SS. Zatím mně paměť dobře slouží. V polovině osmdesátých let jsem měl v ruce knihu, ve které je snímek pořízený koncem války na Knížecích Pláních. Je na něm stejné terénní auto a u něho stojí velitel zajateckého tábora na Knížecích Pláních se skupinou důstojníků SS. Text komentující tento snímek si již nepamatuji. Domnívám se, že to byli důstojníci SS od Pramenů Vltavy.

Omlouvám se opět za to, že jsem odbočil a takto se zapovídal. Bojím se prostě, že vám zapomenou něco důležitého říci. Vraťme se zpět. Jakou funkci mohl mít Gustav Milner v zajateckém táboře na Pramenech Vltavy? Byl opravdu přímo velitelem? Podle mého názoru nikoli. Pokud zde vůbec byl, jak tvrdil jeho syn. On si tuto roli pouze přisvojil. Když jsem si pročetl jeho životopis, byly pro něj charakteristické vlastnosti jako přímo chorobná iniciativnost, ambicióznost a hlavně horlivost, s níž plnil své povinnosti. Tyto vlastnosti byly možná i příčinou toho, že byl v roce 1950 odsouzen k tak vysokému trestu. Svědčí o tom i výňatek z výsledkového protokolu sepsaný s příslušníkem gestapa K. Schiefermüllerem: „*Přestože Milner nebyl předsedou NSDAP, ale pouze vypracovával písemně veškerá obvinění zasílaná stranou NSDAP gestapu, podepisoval každý spis spolu s předsedou NSDAP, jako kdyby byl autorem udání, a nikoliv pouhým zpracovatelem. Milner si tuto pravomoc spolupodepisování pouze přisvojil.*“ Takže nakonec to vypadalo tak, že konfidentem gestapa je Milner a nikoli NSDAP. Téhož názoru byl patrně i soud. Počet těchto udání byl pochopitelně obrovský.

Podobně to bylo i s jeho funkcí na Pramenech Vltavy. Rozkaz Hitlera byl jasný: pracovní nasazení zajatců bude v pravomoci příslušníků SS. Stejně tomu bylo i s režimem a s kázeňskými

tresty, které sloužily k udržení vysoké pracovní morálky. Vzhledem k tomu, že se jednalo o zajatecký tábor, a nikoli o pracovní četou, protože k Pramenuům Vltavy patřili i zajatci umístění ve čtyřech montovaných barácích na Borových Ladech a v lesích nad Borovými Lady, byl sem Wehrmachtem vyslán jeho zástupce z Úřadu zplnomocněnce. Pracovní nasazení a střežení zajatců bylo úkolem příslušníků SS. Gustav Milner měl na starosti kontakty s civilními organizacemi při zajišťování veškerého zásobování zajateckého tábora. Měl zkušenosti s řízením firem, ve kterých před nástupem vojenské služby dělal správce, dále s účetnictvím a s administrativní činností související s jejich řízením. Odpovědný byl i za záležitosti související s hygienou a zdravotnickou péčí. Absolvoval zdravotnické kurzy a byl kvalifikovaný zdravotník, takže návštěvy lékaře byly zbytečné a z důvodů utajení akce i nemožné (viz zjištění partyzánské skupiny Šumava II „*lékař o tom neví, nedochází tam*“). Ovládal dokonale český jazyk a ruština byla pro něho srozumitelnější, než kdyby znal pouze německý jazyk. Navíc mohl absolvovat kurs ruského jazyka u XIII. vojenského okruhu v Norimberku. I když byl důstojníkem SA, zůstal na Pramenech Vltavy vojákem Wehrmachtu a není vyloučeno, že o přeložení na frontu před skončením války požádal sám. O tom rozhodovali jeho nadřízení v Norimberku, nikoli SS. To mu patrně zachránilo život. Je mylné se domnívat, že se Wehrmacht slepě podřizoval přáním nebo nátlaku SS. Většinou si dokázal prosadit plnění rozkazů a nařízení. Na druhé straně je nesmyslné usuzovat, že příslušníci SS, kteří působili na Pramenech Vltavy, by zasvětili Gustava Milnera do tajemství, která byla spojena s jejich aktivitami v této lokalitě. Velitelem oddílu SS byl s největší pravděpodobností esesák jménem Stein, kterému bylo asi 27 let. Ten se okolo 1. května objevil na Borových Ladech a odvedl odtud ženu s dítětem, která pocházela stejně jako on z Manheimu a byla zde ubytována. Patrně se zachránil tím, že se změněnou identitou a se ženou s dítětem se vmísili mezi uprchlíky z východních oblastí. Naživu musel zůstat alespoň jeden člověk, který znal tajemství podzemních prostor vybudovaných zajatci, přístupy do nich a zejména jejich pyrotechnické zajištění. Co k tomu dodat? Otec ani syn již nejsou naživu a nic nám neřeknou.

V německých archivech zcela určitě nenajdeme vzhledem k utajení celé akce žádné dokumenty, protože ty se v těchto případech nepořizovaly. Tajemství znal vždy jen jeden člověk, který je předával svým potomkům. Některé informace bychom mohli nalézt v našich archivech. K tomu je však zapotřebí zjistit identitu amerického zpravodajce, který byl občanem Československé republiky. Ve svém dopise píše, že byl ohledně svého působení na Prachaticku mnohokrát vyšetřován. Prostřednictvím jeho jména by bylo možné dostat se i do amerických archivů. Dá se předpokládat, že našim orgánům neřekl všechno. Jeho totožnost se mi nepodařilo zjistit ani v ABS, ani ve Vojenském ústředním archivu.

Toto líčení, nebo chcete-li spekulace, má jednu vadu na kráse. Václav, od něhož jsem se dozvěděl jméno novináře, mi řekl, že náklad měl být podle něho na Pramenech Vltavy do připraveného úkrytu uložen v únoru 1945 a později pak tvrdil, že to mělo být v dubnu téhož roku. V té době však byl Gustav Milner již na frontě v Kostřimi. Důvodem, proč odešel na frontu a manželce oznámil, že zmizí a již se nevrátí domů, mohly být spíše obavy, že krutosti ze strany příslušníků SS v zajateckém táboře nezůstanou po porážce Německa bez trestu a postihnou i jeho, který s nimi neměl nic společného. Svůj slib splnil a i po propuštění z výkonu trestu v ČSR se vrátil do NDR.

Jeho syn Rudolf Milner měl pramalou šanci, že by našel ve svém životě v naší socialistické vlasti uplatnění a společenské postavení, které by odpovídalo jeho představám. Být v padesátých a šedesátých letech sudetským Němcem a mít tatínka válečným zločincem bylo neodpuštělným kádrovým škraloupem. To byly tak pouze předpoklady pro práci s lopatou. Málokdo ví, jak nerovnoprávné bylo v té době postavení sudetských Němců, kteří v naší zemi zůstali, protože nebyli z nějakých důvodů zařazeni do odsunu. Byli prakticky vyloučeni z možnosti získat vysokoškolské vzdělání a v zaměstnání vykonávat nějakou vedoucí funkci. Tomu, kdo nevěřicně kroučí hlavou, mohu posloužit vlastním příkladem. Moje první manželka byla sudetská Němka. Přestože ve škole

byla premiantka, na žádnou vysokou školu nebyla přijata. Důvod jí přímo řekli. Teprve v r. 1968 využila politické uvolnění a byla přijata na UK k dálkovému studiu. Když jsem se po absolvování vysoké školy ucházel o zaměstnání v podniku zahraničního obchodu, personalista mi otevřeně řekl: „Odborné předpoklady pro tuto práci máte, ale vaše manželka má rodiče v Rakousku.“ (Tam se dostali po bezhlavém útěku z internačního tábora na jižní Moravě. Bezhlavém útěku proto, že zde nechali své tříleté děcko.) Pak pokračoval: „Jestliže s tím přijdu za našimi kádrováky, tak mně vyhodí.“ Když jsem se zeptal proč, odpověděl mi, že by mě při plnění pracovních povinností v zahraničí mohla ke spolupráci získat nepřátelská rozvědka. Tato situace se změnila až koncem šedesátých let. Píši o tom proto, že zcela chápu, proč se syn G. Milnera stal agentem STB. I on jako jiní si chtěl zajistit své místečko na slunci. Ale za jakou cenu?

Ještě vám, čtenáři, dlužím jedno vysvětlení. Mluvil jsem o dokumentu, které mi slíbil přinést Jarda Vaněk, když hovořil o dvou bedničkách s hesly a čísly kont. Zde tedy je. Jedná se o dokument zveřejněný v roce 2001 na dnes již neexistující internetové adrese. Na každé tištěné stránce dole se objevují dvě jména – jedná se nejspíš o jméno majitele internetové adresy a název města v SRN (K. Kühn, Woerstadt). Žádného novináře, publicistu nebo spisovatele tohoto jména jsem na internetu nenašel. Jeden německý publicista zabývající se tematikou z období druhé světové války, varuje před jakýmsi neznámým žurnalistou, který se specializuje na tajné služby (Geheimdienst-Journalist) a který pro svá často dobrodružná tvrzení nepřináší žádné doklady, a proto je ho třeba brát s velkou rezervou. Je bezpochyby náhoda a shoda okolností, že právě syn velitele zajateckého tábora se jako novinář a publicista specializoval na problematiku tajných služeb v období druhé světové války a krátce po ní. Předkládaný materiál pojednává o osudech generálplukovníka SS Ing. Hanse Kammlera a o kontech, na které nacisté v zahraničních bankách uložili peníze.

PŘEKLAD DOKUMENTU

Ing. Hans Kammler se narodil ve Štětíně 26. 8. 1901. V SS dosáhl hodnosti Obergruppenführera (generálplukovníka). Patřil k nejmocnějším mužům třetí říše. Podléhala mu zvláštní skupina SD (bezpečnostní služba). Měl přístup k nejtajnějším materiálům. Jediným nadřízeným Kammlera byl SS Reichsführer Himmler. Kammler byl pověřen výstavbou tajných podzemních továren, bunkrů a úkrytů. Byl absolutním důvěrníkem Hitlera a Alberta Speera (ministr zbrojení). Měl velké znalosti z vývoje zbraní.

Kammler byl jedním z účastníků akce Avalon a Adlerflug, jejichž úkolem bylo ukrytí tajných materiálů a cenností do podzemních úkrytů, zakládání kont a zajištění přesunu peněz a zlata do Švýcarska a Portugalska. Tato činnost stála život 45 000 vězňů z koncentračních táborů. V souvislosti s těmito akcemi přišlo o život asi 2 000 příslušníků SS (z důvodů utajení). Všechny nejdůležitější informace týkající se těchto záležitostí byly odborně uloženy do 20 beden a to takovým způsobem, že mohou přečkat desetiletí. (P o z o r, už tady zase máme ty bedny. No, to je tedy fakt na palici, nebo jak se taky říká na bednu. Poznámka autora.) Aby se zabránilo náhodným nálezům, byly informace zašifrovány a uloženy na exaktně označená místa. Rozluštění šifer je poměrně jednoduché, ale člověk musí mít znalost kabalistického učení. Dále byly položeny falešné stopy a vybudovány falešné podzemní systémy pod stejným jménem. Exaktní koordináty byly zašifrovány a předány třem důvěryhodným osobám. Každá z těchto osob měla jen určitý díl oněch informací. Navíc bylo zajištěno, aby tyto osoby ve zdraví přežily válku a nebyly zapleteny do žádné zločinecké činnosti a vyhnuly se soudnímu stíhání. Kammlerova stopa se ztrácí v Československu v květnu roku 1945. Kammler byl oficiálně prohlášen za mrtvého na základě rozhodnutí úředního soudu v Berlíně dne 7. 9. 1948. Místem smrti bylo označeno místo v blízkosti kopce zvaného Sova, přibližně 50 km jižně od Prahy. To byla oficiální verze. Ve skutečnosti Kammler zmizel nepoznán na našem území a žil tady pod falešným jménem (jméno je známo). Zemřel zde v roce 1972. Podle dokumentů byla jeho osoba identifikována a dlouhou dobu naší tajnou službou sledována.

Na jaře roku 1968 se na území Československa sešli důvěrníci operce Avalon. Vedle Kammlera bylo zúčastněno dalších 6 osob. Identifikován byl pouze Albert Speer. Na tomto setkání byly dány dohromady dokumenty, které Kammler po roce 1945 rozdal důvěrníkům. Šlo o mapy, sběratelské fotografie s kódovými čísly, které byl nalepeny v knize s názvem *Kreutzer Aramis*, a další podklady. Všechny materiály byly předány nejmladšímu důvěrníkovi skupiny k dalšímu opatrování. Tento důvěrník onemocněl v roce 1990 rakovinou a předal je kompletně svému synovi. Všichni účastníci akce jsou dnes po smrti. Tento nejmladší člen byl v minulosti pobočníkem (v textu není uvedeno koho byl pobočníkem) a žil s bývalou vedoucí jednoho oddělení gestapa v Brně.

Obsah důvěrných dokumentů

Dešifrování zůstatků na kontech odhalilo částku 104,8 mld. říšských marek (což odpovídá 25 mld. dolarů v roce 1945 – směnný kurs: 1 dolar = 4,2 švýcarských franků v roce 1946) celkem na šesti kontech. Podle dnešních měřítek překračuje celkový obnos částku 100 mld. dolarů včetně úroků. Dešifrované cifry jsou správné. Jména jsou správně napsaná. Čísla kont odpovídají tehdy používaným okruhům cifer. Skutečnost, že všechna konta jsou uložena u jedné banky, je rovněž logické, protože od konce roku 1944 už nebyl možný žádný převod mezi bankami, aniž by o něm spojenci nebyly informováni. S rizikem zaslíbenosti banky bylo nutné počítat a dnes představuje jeden z největších problémů, protože se banka mezitím přemístila kamsi daleko (offshore) a nemá zájem na jejich vydání. Výše deponovaných peněz se zdá být na první pohled velká. Uvážíme-li však období 1936 – 1945 a prostředky potřebné pro obnovu velkoměst (viz *Vzpomínky Alberta Speera*), tak pouze na tyto účely bylo počítáno se sumou vyšší než 60 mld. říšských marek.

Částky, které do zahraničí převedly německé koncerny jsou dodneška neznámé. Faktem zůstává, že po skončení války německý průmysl neměl prakticky žádné finanční zdroje.

Volba bankovních kont svědčí o aktivní spoluúčasti švýcarských bank při realizaci akce a pozdějším zajištění vkladů. Konta byla založena již v roce 1936 a 1938. Všechna nařízení a zákony, které se týkají peněz uprchlíků (rozuměj osob pronásledovaných nacisty), se vztahují výlučně k období 1938 – 1945. Na uvedená konta se tudíž nevztahuje státem nařízená ohlašovací povinnost, a tak mohla zůstat utajena. Ze strany Švýcarska nemusela být tato konta hlášena Bergierově komisi, protože se jedná o anonymní čísla kont, nikoliv jmění bez majitele nebo jednoznačně prokazatelné židovské vlastnictví.

Další jednání

13. 9. 1996 byl tehdejší generální ředitel Schweizer Volksbank pan Gaspar konfrontován s o. a. konty. První rozhovory proběhly podle očekávání a obnovení diskuze bylo pod různými záminkami oddáleno na přelom roku 1996/1997. V této době měla proběhnout fúze švýcarské Volksbank s bankou Credit Suisse a všechny záležitosti byly předány panu Tschopovi, předsedovi představenstva banky Alsuisse a členu dozorcí rady banky Credit Suisse.

Návštěva zplnomocněnce u Depot banky v roce 1997 po oznámení čísla jednoho konta vedla k tomu, že následovalo pozvání Depot banky do kanceláře Bergierovy komise, přičemž byly přítomny následující osoby: R. Doerig, CEO a risk officer banky Credit Suisse First Boston, prof. Bergier, prezident nezávislé komise expertů, dr. B. Hauser, nezávislá komise expertů, Dr. L. v. Castiemur, nezávislá komise expertů, S. Matile, předseda představenstva banky UBS, P. Burkhard, Task Force EDA, Tschopp, předseda představenstva banky Alsuisse. Bez nadsázky je možné tvrdit, že uvedené osoby patří k nejdůležitějším představitelům švýcarského finančnictví. Poté, co byl termín na krátkou dobu zrušen, pominul ze strany švýcarských bank zájem o další rozhovory.

Od roku 1998 je jeden právník žijící v Německu pověřen hájením zájmů o dosažení přijatelného řešení s Depotbankou."

Obrátil jsem se s těmito dokumenty na jednoho německého historika, který se zabývá zmiňovanou problematikou a poprosil ho, aby posoudil jejich pravdivost. Řekl pouze dvě slova:

„*Wahrheit und Dichtung*“. Pravda a básnění. Co z toho je pravda mi ale neřekl.

Toto jsou nejdůležitější informace z internetového dokumentu. K textu je třeba připojit několik vysvětlení. Kdo to byl generálplukovník SS Ing. Hans Kammler a jaké měl postavení v hierarchii nacistických pohlavárů? Organizace SS (Schutzstaffeln = ochranné oddíly NSDAP) měla koncem války ve zbrani 580 000 mužů, což představovalo 40 divizí. Tyto jednotky byly z hlediska svého bojového nasazení podřízeny armádě (Wehrmachtu), avšak financovány (vyzbrojovány a zásobovány) správními úřady SS, kterým podléhaly i z hlediska disciplinárního.

Říšské vedení SS, v jehož čele stál Heinrich Himmler (jinak též říšský ministr vnitra), mělo celkem 12 hlavních úřadů, z nichž nejdůležitější byly Hlavní úřad pro bezpečnost říše RSHA (Reichssicherheitshauptamt), dále sem patřil Hlavní úřad pro hospodářskou správu WVHA (Wirtschaftsverwaltungshauptamt), který můžeme zjednodušeně nazvat Ministerstvem hospodářství a financí organizace SS, potom Hlavní úřad pro otázky rasové a osídlení (Rasse-und Siedlungshauptamt) a Úřad pro repatriaci německých soukmenovců (Volksdeutsche Mittelstelle).

Koncem války vlastnila organizace SS více než 40 hospodářských podniků. V roce 1943 dosáhl koncern SS obrátu 86,7 mil. říšských marek a po odložení rezerv dosáhl zisku ve výši 12,3 mil. marek. Koncern vlastnil velkou část průmyslu stavebních hmot (vápno, cement, cihelny, lomy na těžbu kamene), měl monopol na výrobu ovocných šťáv, vlastnil velkou část nábytkářského průmyslu, stavební firmy na stavbu obytných domů i podzemních továren. Úplný výčet by byl mnohem delší. V těchto závodech pracovali převážně vězni z koncentračních táborů.

RSHA měl sedm odborů nebo doslovně úřadů: I. a II. úřad se zabývaly správními záležitostmi, III. úřad měl na starost působení bezpečnostní policie SD (Sicherheitsdienst) na území Německa. Tato organizace se též nazývala zpravodajskou službou NSDAP. IV. úřad se zabýval činností státní tajné policie (GESTAPO). Jaký byl rozdíl mezi SD a gestapem? Obrazně řečeno SD byly „uši“ NSDAP a gestapo byly její „ruce“. V. úřad byl hlavním úřadem kriminální policie. VI. úřad řídil zahraniční rozvědku neboli činnost SD mimo území Německa. VII. úřad se zabýval ideologickými otázkami.

WVHA měl následující strukturu: Úřad A měl na starosti správní záležitosti jednotek SS, úřad B pak hospodářství jednotek SS, úřad C stavebnictví, úřad D koncentrační tábory a úřad W hospodářské podniky SS.

Generálplukovník Kammler byl šéfem Úřadu C: Stavebnictví. Měl na starost výstavbu podzemních továren. Kammlerovo angažmá v těchto akcích spočívalo v tom, že byl odpovědný za stavební práce a zajišťoval přísun levných pracovních sil z koncentračních táborů. Nájemné za vězně musely platit zbrojařské podniky. Výčet Kammlerových aktivit a zásluh není úplný. Nesmíme zapomenout zmínit se o jeho podílu na likvidaci varšavského ghetta, které bylo po potlačení povstání srovnáno se zemí. Kammler měl na starosti organizační zajištění demoličních prací. Kammler řídil v roce 1944 nasazení raket V1 a V2 při bombardování Londýna a dalších západoevropských měst. Byl členem štábu pro výrobu stíhaček atd.

Poslední dokumenty dokládající existenci živého Kammlera jsou datovány dnem 23. 4. 1945. Poté Kammler odjíždí do Ebensee v Rakousku, kde se setkává s vedoucími funkcionáři SS. Dne 4. května jede do Prahy. Podle výpovědi pilota Karla Riedla odletěl Kammler 8. 5. 1945 v ranních hodinách z benešovského polního letiště. Pokusme se zjistit, co je pravdy na fantastickém tvrzení, že žil na území naší republiky pod dohledem československé rozvědky.

Koncem padesátých let byla v Československu zahájena Státní bezpečností rozsáhlá akce pod názvem Akce EVROPA, která trvala bezmála 30 let. Jejím úkolem bylo nalézt na našem území nelegální agenty vysazené zde zahraničními rozvědkami. Nelegál je agent působící na cizím území, žijící tam se změněnou identitou. Bylo nalezeno několik desítek občanů, kteří zde skutečně žili pod cizím jménem. Jedním z nich byl muž, jemuž jako pravou totožnost příslušníci STB přiřkli identitu zmizelého Hanse Kammlera.

Tato osoba byla nepřetržitě sledována našimi orgány a byly shromažďovány další poznatky

potvrzující její identitu. Jakým soustem by byl tento muž pro naše rozvědky, kdyby přiznal svoji pravou totožnost a promluvil, si dovede představit i laik. Tato kauza byla natolik závažná, že byla koncem šedesátých let vytvořena zvláštní vládní komise, která tuto záležitost posuzovala a rozhodla, že se nejedná o osobu generálplukovníka SS Hanse Kammlera. Popisovaný muž žil v České republice v místě, kde se poblíž nacházelo výcvikové středisko nacistické Luftwaffe. Zemřel v roce 1972 a byl pohřben beze jména. Osobně jsem se o tuto kauzu nikdy nezajímal, ale vím, že ještě před několika lety žil důstojník STB, který měl Hanse Kammlera „na starost“ a tvrdil, že se nemýlí. Dokumenty o Kammlerovi jsou v našich archivech nedostupné.

Další odstavec je věnován nevěřícím čtenářům. Proč by v naší zemi nemohl žít generálplukovník SS Hans Kammler, když zde žil nikým nepoznán švagr nacistického válečného zločince č. 1, Adolfa Eichmanna? Jeho manželkou byla sestra tohoto strůjce holocaustu. Tento muž pracoval ve vysoké funkci na Ministerstvu národní obrany socialistického Československa. Podrobnosti najdete v magazínu FFP 1/2002 a v Archivu bezpečnostních složek.

V předchozím dokumentu se hovoří o šesti kontech ve švýcarských bankách a pokusu jakéhosi pověřence ověřit pravost jednoho z nich a reakci představitelů bank. Z uvedeného materiálu není zřejmé, zda se jednalo o konta Říšské banky, nebo konta organizace SS. Tajná konta švýcarských bank jsou obzvláště chráněna. Podle švýcarských zákonů nejsou banky povinny podávat informace o vkladu a pohybu peněz na jejich kontech ani vládním orgánům Švýcarska. Kromě toho je možné u význačných bank sjednat k účtům šifry, tajná hesla, případně kombinaci čísel, jež zná jen majitel účtu a někteří vysoce postavení bankovní úředníci.

Ing. Simon Wiesenthal, známý lovec nacistů, který pátral ve službách CIC od roku 1945 po válečném zločinci Adolfu Eichmanovi a spolu s americkým kapitánem CIC Alexandrem vyslyšel mnoho význačných nacistů a měl možnost nahlížet do všech dokumentů a výslechových protokolů, uvádí ve své knize „Ich jagte Eichman“ (Gutersloh, 1961, s. 124): „*Nejdůležitější listina obsahovala depozitáře třetí říše. Existovala ve čtyřech exemplářích ukrytých na čtyřech různých místech.*“ Takže žádné dvě bedničky, vážení čtenáři.

Pokud se týká devizových a zlatých transakcí německých monopolů, bylo to jejich soukromou záležitostí a nějaká centrální evidence pořizována nebyla.

Uváděné informace o tajných kontech a převodech kapitálu nejsou nijak objevené a jsou podrobně rozebírány v mnoha knižních publikacích. Pro mě bylo důležité získat vhled do těchto záležitostí a zjistit, zda mohly stát v pozadí akce *hydrogeologický průzkum*. Vzpomínám si na slova jednoho muže, který měl dosti zkušeností z hledání nacistických úkrytů: „*To nejhorší, co vás může při těchto aktivitách potkat, je, když narazíte na nějaký archiv. To je pak malér.*“ Zdá se, že takové nebezpečí tady s největší pravděpodobností nehrozí, takže se můžeme v příští kapitole konečně spustit do podzemí.

Z PODZEMÍ FRANTIŠKOVA ROVNOU DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY

Dva roky uplynuly od okamžiku, kdy jsem byl požádán, abych dělal kouřovou clonu okolo hydrogeologického průzkumu na Pramenech Vltavy. Ten začal v roce 2001 a v roce 2002, když skončila platnost povolení Správy NP a CHKOŠ, byl ukončen. Hledačům se rozplynul krásný sen o dvou miliardách za nalezení říšského pokladu. Bulvární tisk se o tom ani nezmínil. Přitom by si zasluhoval nějaký malý nekrolog nebo alespoň „Poučení z dalšího neúspěšného hledání pokladů“. Václav, vedoucí průzkumníků, náhle zemřel. Všichni na něho však často vzpomínáme a vždy v dobrém. Vyplnilo se varování toho starého Němce z Vimperka: „*Dej od toho ruce pryč, nebo si spálíš prsty.*“ Mně zůstala dík „zahraniční rozvědce“ nálepka „stomilionový úplatkář ze Šumavy“. Byl čas skončit tu šaškárnu s kouřovou clonou. Kouřová clona mě stála cca 60 000 Kč za geofyzikální měření. Zasloužil bych si od „zahraniční rozvedky“ alespoň nějaké čestné uznání, písemné poděkování nebo diplom, kterým bych ozdobil stěnu ve výčepu svého malého penzionu. Rovněž agent zahraniční rozvedky zemřel. Pouze jediné německé noviny se zmínily o jeho úmrtí a uvedly krátký životopis.

Co dál? Shromáždili jsme velké množství poznatků od pamětníků nebo jejich rodinných příslušníků a archivních dokumentů potvrzujících existenci podzemní továrny v blízkosti Františkova. Několik míst přímo na Františkově v okolí bývalé nadzemní továrny, prověřovaných opakovaně georadary různých typů, se ukázalo být pozitivních ve smyslu: „*Je tam nějaká anomálie a nedá se vyloučit, že by to mohla být dutina. Žádnou záruku vám dát nemůžeme, ale vy nám dáte za dvě hodiny práce 5 000 Kč.*“ Ve výpisu z operativního svazku správy Státní bezpečnosti v Českých Budějovicích OS-001553/03 se uvádí: „*Ve Františkově byla letecká továrna, kde se prováděly montáže kabin Messerschmittů. V prostoru Stolové hory, Bučiny a Františkova byla v podzemí další továrna na letadla.*“ Vedoucí pracovník nadzemní továrny na Františkově hovoří o pokusech vybudovat podzemní továrnu v blízkosti Františkova.

Přestože přímo na Františkově žádná podzemní továrna není, uvažovali jsme, že bychom provedli pokusné vrty v místech, kde georadary zjistily anomálie. Mohly zde být například podzemní sklady materiálu nebo něco podobného. Bylo to však nereálné. Tato místa se nacházejí v terénu, kam se vrtná souprava nemůže dostat (strmý svah, zalesněné prostory apod.), anebo geofyzici nedoporučili v místech kopat, protože se pod povrchem nacházelo velké množství kovu neznámého původu. Svoji roli sehrály i tvrdé podmínky majitele pozemků ČZU (Česká zemědělská univerzita), která požadovala provést v případě vrtů z bezpečnostních důvodů evakuaci penzionu, kde stejně nikdo nebyl ubytován, a zaplatit ušlé tržby.

Při rozhodování o dalším postupu jsme vzhledem k uvedeným okolnostem vycházeli z předpokladu, že pokud je v blízkosti továrny podzemní objekt, může být spojen nějakou chodbou nebo štolou s podzemními prostory továrny (sklepením). Nikdo z pamětníků však nevěděl, že by se pod budovou továrny nacházely jakékoli podzemní prostory. Věděli jsme pouze to, že je zde podzemní elektrárna. Kdybychom se do ní dostali, byla by určitá naděje, že by z ní mohla vést chodba do podzemních prostor mimo továrnu. Tak by se nám podařilo vyhnout se vrtům a požadavkům majitele.

V této záležitosti velmi pomohl náš bývalý starosta, který mi vyprávěl, že před halou byly jakési tři šachty a do jedné z nich bylo možné sestoupit po žebříku. Dodal, že odtud viděl turbínu. Přinesl jsem mu starý letecký snímek a starosta po chvíli přemýšlení ukázal na místo, kde by šachta mohla být. Vzhledem k tomu, že letecké snímky pořizované pro topografické účely, byly zhotovovány v měřítku, je možné hledané místo v terénu zaměřit poměrně přesně. Večer jsem spočítal vzdálenost pomyslné šachty od několika pevných bodů v terénu a zavolaal jsem Bedovi. Bed je profesionální průzkumník, takže byl nejpovolanější osobou. Problém byl v tom, že místo, kde se šachta měla

nacházet, bylo téměř nepřístupné. Pokrývala ho silná vrstva trosek po odstřelu budovy továrny v r. 1959 a hustý porost lesních stromků vzrostlých z náletu semen, které však na troskách budovy i po mnoha letech růstu dosahovaly pouze velikosti vánočních stromků. Jednoduše to bylo nepropustné houští. Vycházeli jsme však ze správného předpokladu, jak se později ukázalo, že po čtyřiceti letech dojde k sedání i kamenitého zásypaného materiálu a v místě šachty bude propadlina. Dorazili jsme na místo a Bed zmizel v houští. Netrvalo to snad ani deset minut a už hlásil, že našel něco, co by mohla být šachta. Vlezl jsem do houští a skutečně. Na zemi se v prohlubni rýsovaly betonové okraje šachty o rozměru 1 x 1m. Usoudili jsme, že jsme našli to správné místo, kudy se dostaneme do podzemí, do místnosti s turbínou. Konečně budeme kopat.

Nedočkavost byla velká. Byla to muka. Musel jsem počkat, až se Brouk, který pracoval u jedné stavební firmy v Praze a který měl při průzkumu sehrát hlavní roli, vrátí domů. Naštěstí přijel v neděli a celý týden měl volno. Na tuto akci byl nevhodnější. Když vezme do ruky lopatu a krumpáč, je snad lepší než zemní stroj JCB. Navíc je tak štíhlý, že k tomu, aby se protáhl nějakým otvorem, mu stačí úzká mezera, doslova skulina. Přitom práh strachu má hodně nízký. Kdykoli jsme spolupracovali, vždycky jsem trnul hrůzou, aby se mu nic nepříhodovalo. Slyšel jsem však vždy stejnou odpověď: „*Šéfe, to chce klid, tam se protáhnu.*“

Výlet na Františkov jsme naplánovali na pondělí. Naložil jsem do auta lopatu, krumpáč, zákopnickou lopatku, kbelík, staré rozviklané štafle a silný reflektor. Jo, a abych nezapomněl i pivo pro Brouka, aby se mohl zchladit a nepřehřál se. Když jsme dojeli na Františkov, nářadí jsme složili u šachty a auto jsme zaparkovali o 300 m dále. Od samého počátku jsme se snažili tyto průzkumné akce co nejvíce utajovat, protože pozornost zvědavců nebyla žádoucí.

Brouk začal šachtu vyklízet. Já jsem se snažil vyhozený materiál rozprostírat do okolí, aby zde nevznikla hromada, která by mohla být nápadná a upoutat pozornost kolemjdoucích. Nacházeli jsme se sice ve vzdálenosti pouhých 10 m od státní silnice a byli jsme skryti v houští, ale hromada by mohla být viditelná. Když byl Brouk asi po pás v šachtě, začal materiál házet do kbelíku, který jsem nahoře odebíral a vysypával co nejdále. Za chvíli Brouk zničehonic klidným hlasem ohlásil: „*Ted' jsem se propadl asi tak o půl metru.*“ Zdálo se mi, že je pořád ve stejné hloubce a navíc jsem věděl, že v houbce cca 4 m má být betonová podlaha. Povídám mu: „*Brouku, to je nesmysl. Kam by ses mohl propadnout? Dole je betonová podlaha.*“ Brouk na to: „*Já vám říkám, že jsem se propadl o půl metru. Nejsem padlej na hlavu.*“ V houbce asi 170 cm se ve stěnách šachty najednou objevily dva otvory. Směrem ke státní silnici to byla deseticentimetrová škvíra přes celou stěnu šachty a na opačné straně ve směru k budově továrny se ve stěně ukázalo jakési okénko široké asi 60 cm. Za ním byly vidět kusy cihelných bloků a suť, které se nedaly vyndat. To bylo zklamání, protože právě odtud měla být vidět turbína. Brouk se upnul na otvor na opačné straně a začal ho rychle zvětšovat. Nedoufal jsem, že by tam mohlo něco být. Kdyby tam něco bylo, starosta by mi to určitě řekl.

Jakmile byla mezera tak široká, že tam mohl Brouk prostrčit hlavu, což vlastně znamenalo, že se tam může protáhnout celý, podal jsem mu reflektor a on nahlédl dovnitř. To, co mi oznámil, mě šokovalo. „*Směrem k silnici se prudce svažuje nějaká chodba a na konci je štola, ve které teče řeka,*“ oznámil, když vystrčil hlavu z otvoru. Uklidňujícím tónem mu povídám: „*Brouku, vypil jsi jenom dvě desítky. Říkej si: jsem střízlivej, jsem střízlivej, a znovu se tam podívej.*“ „*Není třeba, slyšel jsem, jak tam proudí voda. Odněkud přitéká,*“ odpověděl. Začal jsem nahlas přemýšlet: „*Jsmo deset metrů od okraje státní silnice, nedokážeme odhadnout, jak dlouhá je chodba, která se svažuje do štoly ve směru k řece, nedokážeme určit, v jaké je hloubce. Taky to může být tak, že štola probíhá pod korytem Vltavy a z ní tam prosakuje voda. Jak je možné, že o tom nevěděl žádný z pamětníků, ani starosta, který tady několik let žil v době, kdy továrna ještě stála, a spolu s kamarády prolezli každou skulinu a obrátili každý kámen, a když dokonce za palubkovým obložení pokojů v podkroví našli karton pravých amerických chesterfieldek, které si tam schoval nějaký americký voják, když zde byl s ostatními v roce 1945 ubytován?*“

Sestoupil jsem do šachty a pro jistotu se podíval dovnitř. Skutečně tomu bylo tak. Přiznám se, že

jsem dostal strach. Byl to strach z odpovědnosti, kterou jsem za průzkum měl, a strach z něčeho nevysvětlitelného.

Pochopitelně, že Brouk začal jančit, že tam vlezle a projde celou štolu, aby zjistil, co tam je. V takovýchto situacích si vždy představuji ten nehorší scénář, coby kdyby. Není to strach, ale snad přehnaná opatrnost. Asi čtvrt hodiny jsem Brouka přesvědčoval, aby vylezl ze šachty a co by se mohlo stát, kdyby tam byly pyrotechnické nástrahy, navíc když je tam voda a neví, na co šlápne. Nakonec se mi ho podařilo přesvědčit. Celá akce netrvala déle než hodinu. Rozhodli jsme se vstupní otvor do šachty zakrýt vrstvou suchých stromků a silných větví, kterých bylo v okolí víc než dost. Okolí jsme ještě upravili, aby si nikdo, kdo by tam náhodně vstoupil, nevšiml, že se tam kopalo, a odjeli jsme domů.

Celou cestu Brouk hartusil, že jsem mu nedovolil vlézt do štoly. Nic nepomohlo vysvětlování, ani přednáška o tom, jak musíme být opatrní. Slíbil jsem, že budeme co nejdříve pokračovat, jakmile zjistím, co to může být. Když jsem přišel domů, zavolaal jsem hned Bedovi a oznámil mu, že končím. Vyslovil jsem podezření, že štola může vést pode dnem řeky nebo pod státní silnicí, a nastínil jsem mu katastrofické scénáře. Bed slíbil, že to bude hlásit na direkci a naznačil, že v nejhorším případě by mohli průzkum provést vojáci, kteří k tomu mají vybavení. Šlo zejména o dýchací přístroje, měřiče škodlivých plynů v podzemí a o přítomnost pyrotechnika. Podle našich právních norem musí být při průzkumu starých důlních děl přítomna osoba, která má od báňského úřadu k této činnosti vystaveno řádné povolení.

Po skončení telefonického rozhovoru jsem se trochu uklidnil při představě, že by tu pitomou odpovědnost mohl převzít někdo jiný. Uvelebil jsem se v křesle a dal si tři panáky koňaku. Za chvíli jsem cítil, že se mi začínají v hlavě rozšiřovat cévy i cévky a mozek začal pracovat. Najednou jsem si vzpomněl, jak mi můj dobrý známý z Prahy vyprávěl, že někdy v padesátém roce chodili příslušníci PS do tunelů pod Františkovem na kontroly. Tehdy jsem tuto informaci zavrhl jako nepravděpodobnou a nesmyslnou. Dále jsem se mi vybavilo, co mi před časem povídala Bára, správčová v Penzionu Františkov. Prý se u ní zastavil hajný z Kvildy a vyprávěl jí, že se s jedním známým dostali na Františkově do jakési štoly a brodili se ve vodě. Asi po dvou stech metrech to vzdali, protože hladina vody stoupala a štola nikam nevedla – na jejím konci totiž viděli neprostupný zával. Obrátili se a vylezli ven. Ani toto vyprávění jsem prostě tenkrát neakceptoval. Je zajímavé, že všechny informace, které nám pamětníci sdělili a my jsme je pokládali za nevěrohodné nebo nepravdivé, se nakonec ukázaly být pravdivými.

Jakmile jsem se uklidnil, konstatoval jsem, že ve štole před námi již někdo byl, takže v ní žádné nebezpečí pyrotechnických nástrah nehrozí. Jediné, co by mohlo být nebezpečné, by byla přítomnost metanu, který se v nevětraných podzemních prostorách někdy vyskytuje. Zašel jsem za Broukem a dohodli jsme se, že následující den sestoupí dolů, ale jenom na konec chodby, a udělá několik snímků štoly z obou stran. Ráno jsme naložili důležité pomůcky, hlavně dvacet metrů dlouhé lano, fotoaparáty, reflektory a nezbytné pivo. Než jsme dorazili na místo a odstranili maskování, musel jsem zase urputně přesvědčovat Brouka, že ho uvážu na lano, a on musel slíbit, že půjde jenom na okraj štoly. Když se tam konečně dostal volal: „*Ve vzdálenosti třiceti metrů vidím zával a nějaké krápníky. Jeden je silný jako lidská ruka.*“ Zdálo se mi, že je to nesmysl. „*Víš, kolik set let to trvá, než se vytvoří takový krápník? Kdoví, co to je,*“ oponoval jsem mu. Brouk začal fotografovat. Měl jednoduchý fotoaparát na kinofilm. Poté, co udělal snímky jedné strany štoly, chtěl vyfotografovat druhou stranu, avšak nedokázal dohlédnout na její konec, protože tam byla zatačka. Náhle hlásil další senzační zjištění: „*Slyším tady zřetelně lidské hlasy. Je to kluk s holkou a rozumím, co si povídají.*“ Zdálo se mi, že je toho už dost. Nejprve krápníky a nakonec lidské hlasy. Zatahal jsem za lano a připomněl jsem mu, co slíbil. Opět jsme všechno uklidili, sedli do auta a jeli domů. Cestou mě Brouk ujišťoval, že se nezbláznil, že opravdu viděl krápníky a slyšel lidské hlasy. Nakonec se ukázalo, že měl pravdu. Ve štole byl vystavěn důmyslný odvětrávací systém z kameninových rour o průměru 40 cm, které byly zabudovány ve stropě a zaústěny do zídky lemující

okraj silnice. V kamenné zídce byl v místě vyústění otvor, jako by z ní vypadl jeden kámen.

Když jsme dojeli domů, Brouk mi dal negativ z fotoaparátu a já jsem jel do Vimperka dát ho vyvolat a nechat udělat fotografie. Za dvě hodiny byly hotové. Večer téhož dne se dostavili dva pánové z direktory. Prohlédli si snímek, a když zjistili, že se jedná o prostory, které již byly koncem čtyřicátých a začátkem padesátých let pod kontrolou příslušníků PS, a my zde tedy nemůžeme nalézt žádné cennosti nebo dokonce písemnosti, byli spokojeni. Zájem příslušných státních orgánů o výsledky hledání je pochopitelný, a jestliže se uplatňuje osobním kontaktem, a nikoliv nezákonným odposlechem telefonických rozhovorů, nelze proti němu nic namítat. Podle našich zákonů je to, co se nachází v podzemí, majetkem státu. Pokud příslušník zvolí osobní kontakt, může člověku poskytnout pomoc i tím, že upozorní na některé okolnosti, které by jinak mohly vést k tomu, že se dostanete nechtěně do rozporu se zákonem nebo se dopustíte přestupku. Jestliže však proti vám tito lidé nasadí masivní odposlechy a narušují tím váš soukromý život, je to odporné fízlování.

Výše popisovaná akce, která probíhala v červnu roku 2003, měla za cíl důkladnou rekognoskaci tunelu. Chtěli jsme především prozkoumat, zda z těchto prostor nevede chodba nebo štola do jiných částí podzemí. Výsledkem bylo zjištění, k jakému účelu byl tunel zřízen. Byl vybudován v roce 1897 ze železobetonu a sloužil pro potřeby papírny. Jednak zajišťoval odvod vody z podzemní elektrárny a jednak byl zásobárnou užitkové vody pro výrobu papíru a patrně i požární nádrží. Dno tunelu je přibližně o šedesát centimetrů níže nežli dno odtokového kanálu v místech, kde tento ústí do řeky v blízkosti zrekonstruovaného mostu přes Vltavu. To zajišťuje, že v tunelu je neustále stejná hladina vody, i když je turbina odstavená z provozu a do tunelu nepřitéká žádná voda. Aby zde voda v tomto případě v tunelu nezahnívala, je sem kameninovou rourou z řeky Vltavy neustále přiváděna voda (cca 0,5 l/sec), která zajišťuje přirozenou výměnu. Navíc je tu vybudován důmyslný systém provzdušňování tunelu. Je zajímavé, že tady v úplné tmě žijí velké kolonie pavouků.

Jediná věc, kterou se nám nepodařilo vysvětlit, byl zával na konci tunelu ve směru na Borová Lada. Je to v místech, kde voda z tunelu má odtékat úzkou štolou širokou 1,5 m v hloubce cca 4,5 m, vedenou pod státní silnicí. Je vybudována z kamenného zdiva. V místě, kde ústí do odtokového kanálu, je opatřena silnou mříží, která brání proniknutí do tunelu. Odtokový kanál je v místě, kde do něj ústí uvedená propust, zasypán kamením a zeminou téměř až do výše státní silnice. Na leteckém snímku z roku 1946 je vidět, že odtokový kanál byl zasypán již v tomto roce. Kdo tento zával vytvořil a proč? Pozvali jsme horníky, kteří se jej pokoušeli v tunelu prorazit. Nešlo to, otvorem ve stropě se do tunelu hrnula další zemina. Bylo to velmi nebezpečné a pokud by se nepoužila výdřeva, neproveditelné. To by však za daných podmínek bylo velmi pracné a nákladné. Jediné, co se jim podařilo zjistit, bylo, že za závalem je volný prostor. Tunel byl v těchto místech zasypán shora otvorem ve stropě. Mohl zde existovat otvor, který sloužil jako kontrolní šachta, ale tím nemohlo být do tunelu dopraveno takové množství zeminy protože šachta o průřezu 1 x 1 m by se ucpala a nemohl by být vytvořen zával o rozměrech 3 x 3 x 2,5 m, tj. 18 metrů krychlových. Otvor ve stropě musel být daleko větší a mohl být rozšířen pouze s použitím trhavin. Po odstřelu došlo k přirozenému propadu zeminy tímto otvorem a ke vzniku závalu. Poté byl kráter vzniklý na povrchu jednoduše zavezen.

Jaký smysl mělo vytvoření závalu? Vstupu do tunelu z odtokového kanálu bránila jednak silná mříž a jednak zasypání v prostoru propusti vedené pod státní silnicí. Pokud zde byla nějaká kontrolní šachta, bylo možné ji zakrýt a zamaskovat hromadou kamení. Zával patrně vytvořili Němci před tím, než opustili továrnu. Důvod byl prostý: Zakrýt prostor, který existuje za závalem a zabránit přístupu do dalšího podzemí, které se zde nachází.

Vytvoření závalu vedlo k odstavení podzemní vodní elektrárny z provozu, protože zával nemůže plynule propouštět velké množství vody, které přitéká na turbínu. Faktem zůstává, že po odchodu Němců byl Františkov bez proudu. Z provozu byla odstavena i nadzemní vodní elektrárna vzdálená asi 300 m od objektu továrny. V květnu roku 1945, kdy zde bylo krátkou dobu ubytováno 150

amerických vojáků, používala americká armáda k výrobě proudu výkonnou elektrocentrálu. Provizorní zásobování Františkova elektrickou energií bylo zajištěno teprve v roce 1948 pomocí vodní turbíny, která byla poháněna vodou z potoka Olšinka. Ta byla uvedena do provozu v objektu bývalé pily. Přibližně v téže době byla zprovozněna i zrekonstruovaná vodní elektrárna v horní části Františkova. Vedení vysokého napětí z Polky, odstraněné za války nacisty, bylo obnoveno teprve v roce 1952 a bylo prodlouženo až na Kvildu.

Po skončení průzkumu tunelu jsme se rozhodli pokračovat dál zkoumáním podzemních prostor. Jak jsem již uvedl, v šachtě, z níž byl vstup do tunelu, bylo v její protilehlé stěně jakési okénko, za nímž byl prostor zasypaný sutí. Se zkušenostmi, které jsme již měli, nebyl žádný problém opět nalézt vstupní šachtu a dostat se dovnitř. Brouk opět exceloval a byl doslova ve svém živlu. Odnikud jsme nemuseli vybírat velké množství zeminy. Stačila mu vždy úzká skulina, aby se protáhl dovnitř. Při těchto pracích vždycky ostatní šokoval. Jednou jsem seděl venku před šachtou, která sloužila ke vstupu do podzemí a všiml jsem si, že Brouk zmizel v houští asi dvacet metrů daleko. Myslel jsem si, že odešel „na velkou stranu“, když se najednou začal soukat ze škvíry přede mnou. Povídám: „*Co tady děláš, kde se tu bereš, já myslel že jsi šel na záchod.*“ Brouk na to: „*No, to jsem taky šel, ale všiml jsem si, že tam je takové podezřelé místo, tak jsem odstrčil pár kamenů a vlezl jsem tam.*“

Postupně jsme se dostávali do jedné místnosti za druhou. Všechny byly prázdné a chodby, které z nich vedly do stran, byly opatřeny důkladnými závaly. Tyto prostory, s výjimkou místností za závalem na konci tunelu, byly na konci devatenáctého století a na počátku století dvacátého zjevně vybudovány jako technické podlaží pro potřeby papírny. Vlastní objekt továrny, kde se nacházely montážní haly a ubytovna, podsklepen nebyl. Z podzemí, které jsme prozkoumali, nevede žádná chodba do nějaké podzemní továrny vpravo nebo vlevo od řeky. Kdyby tomu tak bylo, nepřiváděli by dozorcí každé ráno odkudsi ruské zajatce, kteří pak mizeli někde v podzemí. Chodili by touto chodbou, aby je nikdo neviděl. Pracovali totiž v podzemních prostorech tunelu, za závalem, ve sklepení bývalé kotelny a v jejím přízemí. Zde se vyráběly tzv. vany, tj. část trupu letadel, kde byla kabina. Tyto vany byly ve velké montážní hale vlastního továrního objektu osazovány přístrojovými deskami, sedačkou apod.

Na podzim roku 2003 jsme prakticky skončili průzkum továrny na Františkově. Domnívám se, že můžeme pokládat za vyloučené, že zde v prostoru, kde se nachází nadzemní továrna, byla za války budována další, tentokráte podzemní továrna. V případě Františkova všechny archivní dokumenty a svědecké výpovědi hovoří o pokusech vybudovat podzemní továrnu, ovšem ne na Františkově, nýbrž v jeho blízkosti.

Pro účely tohoto vyprávění rozumím pod pojmem Františkov oblast, která je na leteckém snímku v kapitole Historie Františkova. Jedna polovina leží v katastru obce Nové Hutě a druhá v katastru Kvildy. Co je mimo tuto oblast nazývám v blízkosti Františkova.

Svým způsobem jsme byli rádi, že jsme skončili a máme vše za sebou. Prožili jsme si odposlouchávání telefonických rozhovorů, aféru se stomilionovým úplatkem, monitorování činnosti a těšili jsme se, že se uložíme k zimnímu spánku a v klidu budeme rozjímat, co bude dál. Představa, že bychom v budoucnu měli v okolí několika kilometrů od Františkova hledat nějakou podzemní továrnu, byla absurdní. To bychom spíš našli jehlu v kupce sena, neřku-li ve stohu slámy.

Domněnka, že nám již všichni dají pokoj, se ukázala být velmi naivní. V lednu roku 2004 se naše bohulibá činnost dostala dokonce na přetřes v poslanecké sněmovně. Rozhodně to však nikdo z nás nepovažoval za vyznamenání a ocenění naší činnosti. O co šlo? Byla zde jedním notoricky známým poslancem vznesena interpelace na předsedu vlády Vladimíra Špidlu, v níž byli jsme obviněni ze dvou „zločinů“:

1. Skupině speleologů z Písku, která dostala právo prozkoumat námi objevené podzemní prostory jsme prý zakázali vstup do podzemí. To byla lež jako věž. Ani mě, ani obecní úřad o nic takového nikdo nepožádal, ať už ústně nebo písemně. Je fakt, že bychom nikomu nedali svolení

k tomu, aby do podzemí vstupoval. Odpovědnost za to, že by zde někdo mohl přijít k újmě na zdraví, byla velká .

Je pochopitelné, že Vladimír Špidla nařídil důkladné prověření naší činnosti. Dopadlo to dobře. Ke stížnosti „speleologů“ V. Špidla uvedl: „*Na základě dotazu u RNDr. Jaroslava Cíchy z Prácheňského muzea v Písku, vedoucího základní organizace České speleologické společnosti číslo 202 – Šumava, bylo zjištěno, že tato skupina žádný uvedený průzkum nezajišťovala. Podle jejího vedoucího se zřejmě jedná o nějaké amatérské nebo iniciativní seskupení občanů, zabývajících se odhalováním a průzkumem neobjasněných záhad na území Šumavy. Shrnuji tedy. Obec Nové Hutě znemožnila přístup zcela volně vytvořenému sdružení a důvody, proč takto vystupovala, jsou po mém soudu pádné: Za první, hrozilo riziko devastace uvedených prostor, a za druhé, nepochybně v místě, které není pyrotechnicky zvládnuto a bylo opuštěno v době druhé světové války, je vysoké riziko ohrožení lidského zdraví a lidských životů.*“ Potud tedy předseda vlády Vladimír Špidla.

Ctihodný poslanec se zesměšnil, ale jako správný poslanec má hroší kůži. Zajímalo mě, kdo si u něho interpelaci objednal. Zmiňované iniciativní seskupení občanů v Písku tvoří skupina asi 5 žen, které založily tzv. „Klub Pyramida“ a vystupují jako senzibilky a léčitelky. Jarda Vaněk je používal jako doplněk ke své zázračné pružině a milé dámy vodil na Prameny Vltavy, aby mu pomohly nalézt bedničky s čísly kont Říšské banky ve Švýcarsku. Jako vedoucí této skupiny vystupoval jistý pan M., dobrý známý nebo dokonce přítel interpelujícího poslance. Pan M. se dokonce v jednom výběrovém řízení ucházel o místo ředitele ČT. Jednou nebo dvakrát jsem se s ním setkal. Vyjádřil přání natočit o průzkumu Františkova dokument a přinesl mi k podpisu smlouvu o postoupení tzv. mediálních práv na jeho osobu. Kdybych ji podepsal, tak bych dnes byl bezdomovec a Obecní úřad by vyhlásil bankrot. Celý náš národ by se bavil a smál, kdybych napsal, kdo tuto smlouvu zplodil. Pochopitelně jsem odmítl smlouvu podepsat a otevřeně jsem mu sdělil důvody. Bezpochyby se urazil, když zjistil, že je někdo chytřejší než on. Jakmile proběhla interpelace, zatelefonoval jsem mu a sdělil své podezření a nelibost, že v pozadí interpelace stojí on. Popřel to a vše shodil na Jardu Vaňka. Schůzku s poslancem sice domluvil, ale jejich rozhovoru nebyl přítomen. Ten u něho údajně strávil dvě hodiny.

S milým Jardou jsme se rozešli ještě před interpelací a měl proto důvod udělat na nás nějaký ten podraz. Když zjistil, že pronikáme dál do podzemí a on u toho není a neví, kam jsme se až dostali, a co je horší, nemohl informovat ředitele zpravodajské služby, k němuž si chodil číst přepisy odposlechů, domníval se, že o hodně přišel a psychicky to nezvládl. Proč se dalších průzkumných akcí neúčastnil? To, že si na Františkově dělal, co chtěl, nebo to, že když náhodou získal nějaký poznatek, nechával si ho pro sebe, či to, že vždy vrtal o několik metrů dál, než byly kolíky bych přenesl přes srdce, ale když chtěl, abychom mu za každý nevyžádaný příjezd zaplatili minimálně sumu 2 000 Kč, tak to už bylo příliš. Obec na tuto akci žádné peníze neuvolnila, všechny výdaje jsme museli hradit ze svých prostředků, takže nebylo z čeho dávat. Netušil jsem, že on, který rozhlašoval, že má jednu firmu ve Švýcarsku a druhou v Jihoafrické republice, byl ve skutečnosti chudřas okradený svými kámoši a ještě zadlužený.

V další části své interpelace poslanec položil předsedovi vlády otázku, zda vláda nebo naše armáda má na Františkově nějaké podzemní úkryty. Cituji ze zprávy Ministerstva obrany, kterou zaslali předsedovi vlády: „*Armáda ČR nemá v prostoru obce Borová Lada – Františkov žádný stálý objekt s charakterem úkrytů v evidenci. Armáda ČR v posledních letech v této lokalitě žádné takové objekty nebudovala.*“ Tak šalamounskou odpověď jsem nečekal.

1. Armáda ČSSR ani armáda ČR nikdy ani na Františkově ani pod Stolovou horou žádné úkryty nebo podzemní objekty nebudovaly. Byly vybudovány sovětskými válečnými zajatci.
2. Podzemní objekty se nacházejí v katastru obce Kvilda, a nikoliv Borových Lad.

Vůbec netuším jaký byl smysl této stupidní interpelace. To je pan poslanec tak naivní a domnívá se, že kdyby zde nějaké utajované objekty armády byly, že ta by to vytroubila do světa? Předsedovi vlády pan poslanec předložil čtyři snímky ze štol a kopii mapy, kde byly zakresleny jakési

podzemní objekty a spolu s Jardou Vaňkem doufali, že ho tím tak ohromí, že nám bude další průzkum zakázán. Celou interpelaci si může čtenář vyhledat na internetu (14. 1. 2004, PČR, 26.schůze, část 15).

Přestože jsme dosavadním pátráním nenašli to, co jsme měli najít, podařilo se Danovi zhotovit z tunelu a podzemních prostor efektní a působivé snímky a videonahrávku a ty nám nakonec pomohly získat další informace.

Na jaře roku 2004 mi jeden známý předal vzkaz od muže, který v roce 1952 sloužil u PS jako zpravodajec. Podle něho získalo po válce OBZ informaci, podle které z Františkova vede jedna štola směrem ke státní hranici a další směrem na Borová Lada. Dokonce uvedl, kde se má nacházet výstup. Zdravý rozum se opět vzbouřil a zařadil informaci do odpadkového koše. Pro Boha svatého, jaký by to mělo smysl? A opět a zase se ukázalo, že tato fantasmagorie, kec, drb, tlach, blábol, já nevím, co ještě, je pravdivý.

JEDEME DÁL

V témže roce přijel na návštěvu naší obce Willy. Narodil se v sousední chalupě a v době odsunu sudetských Němců mu bylo 15 let. Přijíždí dvakrát do roka i s početným příbuzenstvem. Pokaždé posedí jeden večer v rodném domku, hrají na citeru, zpívají a vzpomínají na své mládí a domovinu. Při jedné z jeho návštěv jsem Willymu vyprávěl o našem průzkumu na Františkově. Tehdy mi řekl, že jeho sestřenice zde po celou dobu války pracovala jako kuchařka. Dokonce mi slíbil, že až příště přijede, bude mi vyprávět, co se zde po celou dobu války odehrávalo. Doufal jsem, že se dostanu k velkému množství informací, a na schůzku s ní jsem se moc těšil. Dopadlo to tak, jak to ani jinak dopadnout nemohlo. Kategoricky odmítla rozhovor na toto téma.

Při této návštěvě jsme s Willym poseděli u sklenice dobře vychlazené Plzně a já mu ukázal snímky z podzemí Františkova. Se zájmem si je prohlížel a najednou se mě zeptal: „**Tu štolu na Františkově jste už našli?**“ Měl jsem co dělat, abych údivem nezalupal po dechu. Odpověděl jsem: „*V létě se do ní určitě dostaneme, ale vůbec nevíme, kam vede.*“ Willy bez váhání řekl: „**Vede ve směru státní hranice.**“ Zeptal jsem se opatrně: „*Kdo ji vybudoval?*“ Chvilí se rozmyšlel, zda to má prozradit a nakonec se odhodlal: „*Ruští zajatci.*“ Bylo nad slunce jasné, že tuto informaci má od své sestřenice.

Na tomto místě opět odbočím. Již jsme si řekli, že v blízkosti Františkova se nachází vstup do podzemních prostor, které byly v letech 1943/44 upraveny pro potřeby výroby dílů k ME 262. K tomuto podzemí patří soustava podzemních štol o úctyhodné délce 4 km. Jedna z nich vede do prostoru Stolové hory a končí v blízkosti státní hranice v katastru bývalé vesnice Knížecí Pláně. To tvrdí naprosto otevřeně místní rodáci, sudetští Němci. Nepodepsali žádný závazek mlčenlivosti našim orgánům, který by jim bránil hovořit o těchto věcech. Podívejme se, co tomu říkají naše archivy.

V již zmiňovaném sběrném archu uloženém ve fondu A7 náměstka ministra plk. Jaroslava Klímy, č. j. n/Vš-3/1965, se kromě již uvedeného anonymu „Stolová hora“, jehož autorem byl americký zpravodajec, objevuje pod číslem 34 ze dne 10. 4. 1965 záznam: „Sekretariát ministra vnitra (čs. televize), počet listů 1, počet příloh ¾. Knížecí Pláně anonym.“ Dopis v archivu není, byl stažen.

V objektovém svazku ÚKRYTY a. č. 1084 v r. 1983 na straně 45 uvádí mjr. Z. H. ze XIV. správy MV seznam osob k prověření pro akci ÚKRYTY, (rozuměj, které mají být vyslechnuty neboli vytěženy) k jednotlivým lokalitám, kde se nacházejí úkryty. Zde je napsáno: „*Knížecí Pláně – štola, Schovanec PS Lipno, Tausch – Borová Lada.*“ Mjr. Schovanec byl v r. 1965 velitelem roty PS na Polce poblíž Žďáreckého jezírka. Pan Tauš zde žil od r. 1945 a byl dlouholetým předsedou MNV Borová Lada. V ruce držím koncept výše uvedené str. 45, který jsem dostal od mjr. Z. H. Je nadepsán „*Svědci k vytěžení k jednotlivým prostorům*“. Zde je uvedeno: „*Schovanec – PS Lipno, materiály a foto*“. Takže je k dispozici dokonce i foto bájně štoly. Pokud byli oba k této problematice vyslechnuti, jejich výpovědi byly z objektového svazku před jeho odtajněním v r. 2003 odstraněny. Pracovníci ABS vůbec odmítali uvedený objektový svazek odtajnit a zpřístupnit ho badatelům. Učinili tak teprve po intervenci ministra vnitra Stanislava Grosse. Byl jsem asi prvním badatelem, který si ho mohl prohlédnout. Jinak byl přístupný pouze vyvoleným. Do archivu v Pardubicích jsem jel se seznamem dokumentů, které zde měly být. Dostal jsem ho od jednoho bývalého příslušníka MV. Dokumenty zde pochopitelně nebyly. V žargonu archivářů se této proceduře říká „*upravit svazek pro zpřístupnění*“. Já tomu říkám „*provést cenzuru*“. V některých případech je to odůvodněné.

Nyní mi dovolu, abych k této záhadné štole uvedl vzpomínky našich pamětníků. Na jednom místě katastru obce Knížecí Pláně bylo odloučené strážní stanoviště PS. Dva vojáci, kteří zde mívali službu, našli jednou nedaleko v terénu místo, kde byl otvor v němž byly schody vedoucí do

podzemí. Sestoupili dolů a zde našli jakousi chodbu zahrnutou zeminou. Pomalu ji začali vyklízet a po několika metrech narazili na ocelové dveře. Tato jejich činnost nezůstala utajena před příslušníky VKR PS (vojenské kontrarozvědky). Odvedli oba mládence do své kanceláře, sepsali s nimi protokol se závazkem mlčenlivosti a poslali je k jinému útvaru PS kamsi na Moravu.

To byl již druhý známý případ, kdy vojáci vykonávající základní vojenskou službu u PS, našli v této oblasti tajné podzemní prostory. První byl objev větracích komínů u krátké štoly v blízkosti Stolové hory. Dlužno ovšem říci, že tyto aktivity organizovala po vytažení beden z Černého jezera a výzvě ministra vnitra u jednotlivých útvarů PS organizace ČSM (Československý svaz mládeže). Chlapci se s nadšením do akce zapojili a byli tak úspěšní, že jim to náměstek ministra vnitra svým rozkazem zakázal.

Uvědomil jsem si, že pokud chci od člověka získat nějakou informaci, kterou zná a nechce povědět, nemá cenu se ptát přímo a naléhat na něho. Je lepší začít otevřeně hovořit na toto téma, říci vše, co o dané záležitosti vím, a ve vhodný okamžik se opatrně zeptat. Pokud dotyčný zjistí, že toho hodně vím, blokáce u něho zmizí a on žádanou informaci uvolní. Rozhodl jsem si to vyzkoušet. Domluvil jsem si schůzku se starší a velice inteligentní ženou, které je přes osmdesát let a na Františkově pracovala jako vedoucí výstupní kontroly. Ukázal jsem jí opět snímky z podzemí a sdělil jí informace o „bájně“ štoly a našem záměru ji otevřít. Najednou mi zničehonic začala vyprávět, jak za ní již v roce 1965 přišel jeden muž a jedna žena a vyptávali se jí na tuto štolu a chtěli vědět, kde je. Svěřila se mi: „*Já jsem jim to neřekla. Pověděla jsem jim, že jsme vůbec neměli čas se o takové věci zajímat.*“ Tím se podřekla, že ví, kde štola je. Opatrně jsem se jí zeptal: „*Vy taky víte, kde je?*“ Na stole ležel opět onen letecký snímek Františkova, který nám už toho tolik řekl a byl snad naším největším pomocníkem. Ukázala na něm okno pokoje v podkroví továrny, ve kterém byla ubytována. „*Odtud jsem to viděla a prstem ukázala na snímku místo vstupu. Tady byl vidět ve skále jakýsi otvor. Mohl to být vstup do štoly nebo to mohla být nějaká jeskyně. Do těchto míst jsme nesměli chodit. Říkali nám, že zde v lese pracují ruští zajatci od Pramenů Vltavy a že je to zde nebezpečné.*“

Za nějaký čas jsme se s Broukem vypravili na toto místo v blízkosti Františkova s cílem zjistit, zda se zde a v nejbližším okolí nacházejí nějaké terénní zvláštnosti, které by potvrzovaly existenci vstupu do bájně štoly. Nic jsme nezjistili. Jakési náznaky našla až později moje druhá žena, kterou jsem tam zavedl. Pokud se zde vchod skutečně nachází, je velmi dobře zakryt. Kdyby to byla jeskyně, určitě by ji nikdo tak pracně nezamaskoval. Podle zkušeností z celého pátrání nabývám čím dále tím více přesvědčení, že pokud vám někdo neřekne přesně, kde se hledané místo nachází, nezjistíte to. Ani v případě, že místo je určeno s přesností 3 metry na každou stranu, není snadné ho objevit.

V časopise Svět v obrazech byl v roce 1965 publikován článek autorů M. Kocíkové a K. Berana s názvem „Kde hledat dál?“, obsahující výsledky pátrání obou redaktorů po tajemství Pramenů Vltavy a Františkova. V pasáži o továrně na letecké díly píše: „*Co však v rozvalinách zarazí každého, je železnými okružními zpevněný tunel, který vede pod celým prostorem továrního objektu směrem k Vltavě a nad ní se tyčí Stolové hoře.*“ Ve všech svých článcích vždy uváděli zdroj svých informací, jména pamětníků, s nimiž hovořili apod., v citovaném článku však na žádný pramen neodkazují.

Pátrání v časopisech a v novinách z let 1965 a 1966 mě dovedlo k našemu známému publicistovi a novináři J. G., který v těchto letech napsal několik zajímavých článků s touto tematikou do časopisu Vojenský zápisník. Znal jsem jeho vnuka, protože ke mně jezdil se skupinou sportovců, kteří se věnovali sálové kopané. Zatelefonoval jsem J. G. a pozval ho na Šumavu. Přijel a já jsem s ním strávil jeden krásný týden. Sloužil ve Vimperku od roku 1952 jako armádní osvětový důstojník. Znal snad všechny tehdejší příslušníky PS, spisovatele Kalčíka a svým způsobem byl starousedlík a navíc dobrý pamětník a společník. Bavili jsme se spolu i o bájně štoly. Vyprávěl mi, že jeden jeho přítel zde v této době působil jako zpravodajský důstojník (příslušník

zpravodajské správy ostrahy státní hranice a pohraniční stráž, která byla přímo podřízena ministru vnitra) a ten mu jednou prozradil, kde se bájná štola nachází a zavedl ho k ní. J. G. si přesně vybavoval, kudy tam šli. Překročili řeku po úzké lávce, šli kousek po louce a tam na okraji lesa to bylo. Vstoupili dovnitř otvorem ve skále, sestoupili po schodech dolů a tam byla zeď postavená z cihel, která bránila postupu do nitra štoly. Zda tuto zeď vybudovali příslušníci PS nebo Němci před svým odchodem, nevěděl, stejně tak, zda naše orgány v té době (bylo to v polovině padesátých let) již provedly rekognoskaci štoly. Ta se nacházela v hraničním pásmu za cedulemi zakazujícími vstup nepovolaným osobám, takže s nějakou rekognoskací nebylo třeba spěchat. Navíc pohraničníci měli v té době dost jiných starostí, např. budování ženině technického zabezpečení. Když J. G. odjel, vyhledal jsem zvětšený a digitálně upravený snímek a skutečně jsem tam našel asi 1 metr širokou lávku od níž vedla vyšlapaná cestička.

V roce 2005 přijel František se svojí aparaturou a provedli jsme měření nad předpokládaným vstupem. Bylo pozitivní, šířka dutiny na začátku štoly měla podle něho být asi 10 metrů. Zjistit, jakým směrem vede, se nám nepodařilo, protože terén byl i pro takové měření nevhodný. Byli jsme rádi, že jsme vůbec našli trochu rovný a schůdný úsek v místech, kde jsme mohli změřit šířku štoly.

Pochopitelně, že s poznatky, které jsme získali, jsme zvažovali možnost otevřít do této štoly vchod. Neměl by to být žádný problém, pokud bychom to provedli ve vší tajnosti bez povolení dotčených orgánů. Znamenalo by to na vstupu odhrnout zeminu, v cihlové stěně prorazit malý otvor, kterým dovnitř vstoupí dvě osoby, jedna s fotoaparátem a videokamerou a druhá s reflektory. Pořídí se podrobná fotodokumentace a poté se vstup uzavře a zamaskuje. Celá akce by podle našich zkušeností netrvala déle než několik hodin. Předpokládá to partu sešraných chlapů, kteří umí ještě pořádně dělat. Náklady jsou minimální. Poté se získané informace a fotodokumentace předloží zastupitelstvu obce, v jejímž katastru vstup leží. To zváží a rozhodne, co bude dál. Zda se prostory otevrou a zpřístupní veřejnosti, kdo se tohoto úkolu ujme, zda obec, nebo soukromý podnikatel, či nějaké sdružení občanů, kdo bude tuto akci financovat, kdo zajistí všechna potřebná povolení a vyjádření dotčených orgánů státní správy apod. Toto je na celé akci to nejtěžší a nejsložitější.

Vstoupit do podzemí bez povolení státních orgánů je sice velice jednoduché, avšak možné je pouze tehdy, že bude existovat jistota, že zde nejsou žádné pyrotechnické nástrahy, to znamená, že prostor byl již v minulosti prozkoumán a v našich archivech o tom existuje nějaká zpráva. Toto nebezpečí je velké a nelze ho vůbec podceňovat. Němci k zabezpečení vstupu používali velmi rafinované pyrotechnické nástrahy. Tak například v katastru obce Volary se nachází lokalita, kde v šedesátých letech jeden muž objevil v lese ve skále jeskyni. Byla dlouhá několik metrů. Malým otvorem nahlédl dovnitř a viděl, že na konci jeskyně je složeno asi 6 beden s neznámým obsahem. Rozhodl se, že bedny z úkrytu vyzvedne. Při obhlídce místa narazil na drát, který se mu zdál podezřelý. Z domova si proto přivezl moped a kus provazu. Jeden konec přivázal k drátu a druhý konec k mopedu. Pak se rozjel na plný plyn. V zápětí došlo k ohlušujícímu výbuchu, který zavalil vchod do jeskyně.

Pokud se v archivech nenajde žádný doklad o otevření a prozkoumání podzemních prostor v blízkosti Františkova, bude nezbytné opatřit si oficiální povolení. K tomu je zapotřebí velký počet různých povolení a vyjádření dotčených orgánů státní správy. Není to nepřekonatelná překážka, ale následná akce otevření podzemí bude pak finančně neúnosně nákladná. Odhadem by se jednalo o částku několika set tisíc korun. Tak například jedna hodina práce špičkového pyrotechnika stojí až tři tisíce korun. Dále by byla nutná přítomnost specialistů báňského úřadu, kteří musí posoudit, v jakém stavu je podzemí, zda zde nehrozí nebezpečí úrazu, závaly apod. Kromě toho by byla nezbytná přítomnost lékaře se sanitkou, eventuálně záchranná služba. Celý prostor by musel být uzavřen a střežen soukromou bezpečnostní službou, aby se do těchto míst nedostaly nepovolané osoby. Náklady na tuto službu by byly setsakramentsky vysoké. Při vyřizování povolení se musí udát přesné místo, kde se budou provádět odkrývací práce. To se pochopitelně neudrží v tajnosti, rychle se to rozkřikne a budete mít neustále v patách zástupy zvědavců a co horšího, novinářů, z

nichž někteří dokáží být nevybíravě dotěrní a nechutní. Jediný způsob, jak se jich zbavit, je použít pořádnou sukovici. S takovými lidmi mám ty nejhorší zkušenosti a vím, že jediné vážně míněná hrozba použití fyzického násilí je může zastavit. Ještě horší jsou však pubescenti, kteří jsou schopni zahájit práce na odkrytí vstupu dokonce předtím, než bude vydáno povolení, a udělají si z toho adrenalinovou záležitost.

Jak nebezpečné by mohlo být, kdyby se místa, kde se v blízkosti Františkova a Stolových hor nacházejí vstupy do podzemí, stala veřejným tajemstvím, ukazuje případ kapitána K., který se odehrál počátkem osmdesátých let. Událost je pravdivá. Kapitán K. sloužil ve Vimperku. Měl rád alkohol a karetní hry. Životní problémy, do nichž se díky svým zálibám dostal, se rozhodl řešit svérázným způsobem. Ilegálním přechodem státní hranice. Vzal si dovolenou a po jejím uplynutí se nevrátil ani k útvaru, ani na ubytovnu. Bylo po něm vyhlášeno pátrání. Jeho auto bylo nalezeno na Františkově, snad v blízkosti dřevěného můstku přes Vltavu. Okamžitě byla zalarmována pohraniční stráž a její zpravodajské složky, které zjišťovaly, zda v některém úseku státní hranice nedošlo k násilnému narušení ženině technického zabezpečení. PS vyloučila, že by překročil nebo se pokusil překročit státní hranici. Vojáci prohledávali okolní lesy v domněnku, že mohl spáchat sebevraždu. Bezvýsledně. Jeho rodinní příslušníci od něho do roku 1989 nedostali žádnou zprávu, že je naživu. Kapitán K. na Františkově prostě zmizel. Kladu si otázku, zda si při svém pokusu dostat se „na druhou stranu“ ne zvolil jako bezpečnou cestu podzemní štolu. Nechci se o tom dále rozepisovat a předkládat argumenty posilující naznačenou domněnku.

To, co se stalo po odvysílání nepodařené reportáže ČT o Františkovu v roce 2007, nemělo tragickou dohru, ale podnítilo vandalismus a teď nevím, jak slušně pojmenovat postpubescenty, kteří běhají po Národním parku s detektory. Ti se na Františkov začali slétat jako roje sršňů, aby zde hledali neexistující podzemní továrnu. Podařilo se jim nenávratně poškodit archeologické naleziště, kde vykopali zbytky sklářských pecí z počátku 19. století a rozházeli je po okolí. Jméno pachatele je známé. V místě se nacházejí otevřené díry v zemi, z nichž patrně odnesli nalezené předměty, které mohou mít i velkou historickou cenu. Archeologové jsou o těchto akcích informováni, ale je jim to zřejmě jedno.

Z důvodů výše uvedených nikdo z nás neprozradí informace, které by mohly vést k přesné lokalizaci míst vstupu do podzemí, a ani výsledky geofyzikálních měření. Bylo by to neodpovědné a nebezpečné. Dokonce jsme zašli tak daleko, že jsme se objevovali v některých místech, kde nic není, a předstírali jsme, že zde něco hledáme, protože jsme pořád měli někoho v patách.

Chápu, proč pracovníci ABS před tím, než zpřístupní tajné nebo přísně tajné objektové svazky nebo jiné dokumenty, provádějí jejich úpravu (cenzuru) a některé listiny z nich stahují. V jednom čtyřicetistránkovém výslechovém protokolu příslušníka gestapa byl na samém konci uveden dovětek: *Příloha. Seznam úkrytů Werwolfů v okrese. 13 stran. Žádná příloha tam nebyla. Je to správné, souhlasím.*

Takové jsou tedy možnosti, jak můžeme postupovat dál a ukončit pátrání po tajemství Pramenů Vltavy, Františkova a Stolových hor. Začali jsme proto hledat v archivech dokumenty o tom, že podzemí v blízkosti Františkova bylo otevřeno a prozkoumáno. Ústní svědectví o takovéto akci sice existují, ale nejsou to důkazy. Něco jiného je vyprávění pamětníka a něco jiného úřední dokument. O jednom svědectví jsme již hovořili. V roce 2001 nám Toník, který spolupracoval za KS SNB v Českých Budějovicích na svazku ÚKRYTY, řekl: „*Dostali se dovnitř, celé to prozkoumali, ale nenašli tam žádné archivy ani cennosti, byly tam pouze stroje.*“

Další svědectví pochází od muže z blízké vesnice, jenž v letech 1965/66 sloužil coby voják základní služby u vojenského útvaru v Prachaticích na velitelské četě jako řidič vojenské kontrarozvědky. Ten jednou v hospodě svým kamarádům vyprávěl, jak v roce 1966 ženisté na jednom místě v blízkosti Františkova ohradili vlnitým plechem prostor asi 10 x 10 m. Vstup sem byl vojákům základní služby přísně zakázán. Pak přišli pyrotechnici, odkryli větrací komín vedoucí do podzemní „továrny“ a spustili se jím do jejího nitra. Když ho chtěli prozkoumat, zděsili se

velkého množství trhavin a pyrotechnických nástrah ve štolách. Z bezpečnostních důvodů rychle vystoupali nahoru a komín zamaskovali. Když jsem se na tohoto muže obrátil s prosbou, zda by mohl potvrdit pravdivost svého vyprávění, odmítl to se slovy: „*Neřeknu vám ani slovo.*“ Proč? O tom mohu pouze spekulovat. Je faktem, že vybraní řidiči, zařazení na velitelské četě, bývali neoficiálními spolupracovníky vojenské kontrarozvědky a podepisovali závazek mlčenlivosti. Sloužili jako osobní řidiči vedoucích funkcionářů útvaru. Bylo tomu tak proto, že se důstojníci často spolu bavili o služebních věcech, které nebyly určeny pro ucho „základáka“. Patrně tento muž nebyl svědkem popisované akce, ale vyposlechl si o ní vyprávění „papalášů“, které v oné době vozil na místo činu a zpět.

Existenci větracích komínů potvrzuje i archivní dokument z objektového svazku ÚKRYTY nebo Akce EVROPA, jehož dotýčnou část čtenářům předkládám v opisu:

OPIS

Horní Planá dne 16. 10. 1983.

Zápis o vytěžení E. B. nar. 1914, bytem Kvilda č. p. 125, bývalý příslušník SNB v Českých Budějovicích (1945), od r. 1948 do r. 1974 na OVB Kvilda. Na Kvildě 20 let předseda MNV.

Někdy kolem r. 1970 jsme našli v lese u Františkova po deštích, kdy byla odplavena půda, dvě roury o průměru 60 cm, a domnívali jsme se, že jsou to nějaké větrací otvory. I přesto, že zde byli pyrotechnici a ještě jiní specialisté, nepodařilo se zjistit, o co jde. Já bych to už také nenašel, možná, že by to věděl polesný z Kvildy, důchodce V. S. Jiní o tom nevěděli.

Další informace pochází od mladého muže, jenž mi nechtěně sdělil tajemství, které lze označit jako přísně tajné. Jeho tchán mu vyprávěl, jak v šedesátých nebo snad sedmdesátých letech na Františkově zazdíval nějaké štoly. Poprosil jsem tohoto mladého muže o telefonní spojení na tchána a zavolal jsem mu. Přestože bydlí v nedalekém městečku řekl mi: „*Prosím vás, Františkov? Kde to je? Tam jsem v životě nebyl.*“ To stačí. Bez komentáře. Znovu jsem se obrátil na sympatického zete a prosil ho převelice, aby svého tchána zlomil. Výsledek byl stejný. „*Nevolejte mu, je to zbytečný, nic vám neřekne. To, co vyprávěl, je ale pravda.*“

Další, poněkud humorná historka, se odehrála v roce 2003, kdy jsme s Pepou stavěli terasu. Pepa byl známý „makáč“, ale měl také schopnosti získávat informace vysloveně „zpravodajského“ charakteru. Mimo jiné objevil i několik bunkrů, ale vesměs prázdných. Jednou mi Pepa přišel po šichtě pomoci stavět zeď z kamenného zdiva. Ani si nestačil odložit brašnu s náradím a už hlásil: „*Teda, šéfe, já vám řeknu, že s tím Františkovem jsme pěkní břídilové. Včera byl na Borových Ladech v hospodě u J. nějaký chlap z čínského velvyslanectví v Praze a vykládal, co je tady ukryto v podzemí. Chlapům lezly oči z důlků.*“ V první chvíli mě zamrazilo. Prostě jsem se lekl, že by to mohla být pravda. Obořil jsem se na Pepu: „*Prosím tě, co to vykládáš za nesmysly? Proč by se Číňané zajímali o nějaký Františkov?*“ Pepa se hájil: „*On jenom pracuje na čínském velvyslanectví, ale je to Čech.*“ Když mi pověděl, kde je ubytován, bylo mi jasné, o koho se jedná. Byl to bývalý vysoký důstojník zpravodajské zprávy OSH a PS, nebo spíš HS VKR, který byl po listopadu 1989 propuštěn a našel azyl ve formě zaměstnání na čínském velvyslanectví.

Jakmile jsem zjistil, o koho se jedná, nedivil jsem se, že v hospodě informacemi doslova překypoval. Byl jsem tak zvědavý, že jsem Pepu poslal domů, aby zjistil, o čem přesně tento muž v hospodě vyprávěl. Pochopitelně narazil na stěnu mlčení. O tématu se dalo usuzovat z toho, co se po jeho odjezdu začalo na Borových Ladech šířit za řeči. Byli jsme označováni za bláznů, že se pouštíme do nebezpečných věcí, všechno je podmínované a vylétne to do vzduchu. Další střípek do mozaiky, kterou jsme pomalu, ale jistě skládali. Jedná se o potvrzení informace, nebo lépe řečeno zjištění pyrotechniků z roku 1965/66, kdy se komínem dostali do nitra podzemní továrny. Poslední ústní informaci týkající se průzkumu podzemních prostor, nebo chcete-li podzemní továrny, podal prostřednictvím mého známého muž, který chtěl přede mnou zůstat v anonymitě.

Podle jeho vyprávění byl svědkem toho, jak na jednom místě poblíž Františkova, které se shoduje s místem, kde se podle nás nachází vstup do podzemí (vědí o něm pouze tři osoby), byla u otvoru ve skále přistavena nákladní auta. U nich byla vybudována nákladní rampa, na niž ze štoly vedla úzkokolejná dráha. Po ní muži v zelených montérkách dopravovali na vozíčkách jakési věci ze štoly. Údajně to viděl z autobusu, když se vracel z Kvildy, kde pracoval v sedmdesátých letech na stavbě nových bytových jednotek pro PS. Z autobusu však nic vidět nemohl, protože akce byla tajná a prováděla se tak, aby o ní nikdo z místních nevěděl. O úzkokolejnou dráhu, která byla vybudována na Františkově v době, kdy byla v provozu papírna a sloužila k dopravě dřevoviny z továrny vedle nadzemní elektrárny, jsem již hovořil. Nacisté tuto úzkokolejnou dráhu demontovali a používali ji při budování podzemních prostor, kde také rozmontovaná zůstala. Při vyklízení podzemí ji naši vojáci v roce 1972 smontovali a použili ji k nájezdu na nákladní rampu. O této úzkokolejnou dráhu však v této době už obyvatelé zdejších vesnic nevěděli. Nic o ní nemohl vědět ani svědek rekognoskace podzemí. Z toho všeho usuzuji, že informace o vyklízení popisovaných prostor je pravdivá.

Informace, kterou poskytl onen muž o vyklízení podzemní továrny, je důležitá z více důvodů. Jednak potvrzuje místo vstupu, protože tam, kde stála nákladní auta, je opravdu vstup a on nevěděl, že o něm víme.

Vyklízení podzemí potvrzuje i „informace z nejvyšších kruhů“. V době, kdy probíhal na Pramenech Vltavy zakonspirovaný *hydrogeologický průzkum*, požádal jeden ústavní činitel všechny naše zpravodajské služby o informaci, zda se v této lokalitě něco v podzemí nenachází. Jedna zpravodajská služba mu tehdy oznámila, že tu lze nalézt pouze kolejnice a vozíky. Víc mu neřekli. Tehdy mi to připadalo jako nejspíš vtíp. Dnes zjišťuji, že je to pravda. Zpravodajská služba, která tuto informaci poskytla, má nepochybně dokumenty o rekognoskaci podzemní továrny ve svém archivu.

Hovořil jsem o svém tajném snu, že otevřeme podzemní továrnu a vše v ní bude v tom stavu, kdy odtud Němci odcházeli, a jaká to bude světová senzace. Pokud ji opravdu otevřeme, a já tomu pevně věřím, najdeme tam nanejvýš prázdné krabičky od partyzánek. Snad se v archivu oné zpravodajské služby zachovala alespoň fotodokumentace stavu před vyklízením.

Oficiálně u nás od konce války nebyl otevřen ani jeden nacistický úkryt, natož aby se v něm našel nějaký archiv nebo nějaké cennosti. Je to pravda? Když jsme začali s pátráním, byl jsem přesvědčen, že je to pravda. Začínám mít pochybnosti. Přitom naše armáda počátkem sedmdesátých let v Prachatickém okrese na několika místech s použitím těžké techniky intenzivně kopala a hledala. Samozřejmě v místech, kde něco mělo být v podzemí ukryto. Tyto aktivity se nedaly stoprocentně utajit před veřejností. Svědci o nich vypovídají: „*Přijela armáda, prostor ohradila plotem z vlnitého plechu a pak přijely zemní stroje. Když odjely, nikdo by nepoznal, že zde probíhaly zemní práce.*“ Jinak tomu bylo, když naše armáda tyto práce prováděla v hraničním pásmu, kde několik kilometrů ve vnitrozemí byly cedule s nápisem „Pozor, hraniční pásmo, vstup zakázán“. To se to našim ženistům kopalo a hrabalo. Nikdo nic neviděl a pokud nějaký svědek je, tak určitě pracuje na čínském nebo jiném velvyslanectví.

Čtenář si určitě všiml, že prakticky všechny informace, které vedly k potvrzení existence podzemních prostor v blízkosti Františkova a v oblasti Stolových hor, byly získány od pamětníků u nás i v sousedním Německu. Je jich tolik, že je prakticky jisté, že naše armáda provedla rekognoskaci tohoto podzemí a v našich archivech musí existovat dokumenty o jejím průběhu a výsledcích. Nalézt zde však tyto dokumenty je sice možné, ale nahlédnout do nich nikoliv.

Připomínám čtenářům dokument uvedený v kapitole Historie pátrání obsahující rozhodnutí mjr. Josefa Jílka, náčelníka sekretariátu náměstka ministra vnitra plk. J. Klímy ze dne 24. srpna 1966, podle něhož „*V ý z n a m n ě j š í p á t r a c í a k c e , k t e r é b y l y v t é t o d o b ě p r o v e d e n y v p r o s t o r u J i h o č e s k é h o k r a j e (Š u m a v a) , a p í s e m n o s t i z t o h o v z n i k l é , b u d o u u l o ž e n y u K S - S N B Č e s k é B u d ě j o v i c e .*“ Ty méně významné nebo bezvýznamné měly být podle tohoto rozkazu uloženy

v archivu.

Tak vznikl objektový svazek č. 156 POKLAD, v němž jsou soustředěny nejtajnější informace o Františkovu, Stolové hoře a Pramenech Vltavy. Když jsem chtěl do tohoto svazku nahlédnout, sdělili mně pracovníci ABS, že tento svazek nebyl předán do archivu MV. Jsem pevně přesvědčen, že objektový svazek č. 156 POKLAD je v archivu BIS v Českých Budějovicích. Informaci o kolejnicích a prázdných vozících patrně poskytl našemu ústavnímu činiteli v r. 2001 tehdejší ředitel BIS. V tomto svazku jsou i dokumenty, které ze Státního okresního archivu v Prachaticích odvezli příslušníci STB z KS SNB v Českých Budějovicích a nic z toho nevrátili. Je zde rozkryta identita našeho důstojníka, který na Prachaticku působil jako zpravodajec Americké armády. Když už nedostal žádné státní vyznamenání, zasloužil by si alespoň dát na jeho hrob kytici květin.

V době, kdy vrcholila akce hydrogeologický průzkum na Pramenech Vltavy, dostal jsem šílený nápad pozvat Rudolfa Milnera na besedu do ČT na téma „Prameny Vltavy a jejich tajemství“. To jsem ještě nic nevěděl o jeho udavačské kariéře. Obrátil jsem se i na bývalého ředitele Státního okresního archivu v Prachaticích, který o Pramenech Vltavy napsal několik článků, s dotazem, zda by se této besedy zúčastnil. Tušil jsem, že toho ví více. Jeho odpověď mně šokovala. Doslova mi řekl: „*Já vím o všem, co se týká Stolové hory a Pramenů Vltavy. Je to státní a vojenské tajemství a já jsem jako zaměstnanec MV (archivy patřily do kompetence MV) podepsal mlčenlivost.*“

ZÁVĚR

Dospěli jsme ke konci našeho pátrání. Co jsme zjistili? Velké množství informací od pamětníků, poznatků z archivních dokumentů a výsledků geofyzikálních měření, které potvrzují, že na Františkově byla v tamní zbrojovce v srpnu 1943 zastavena výroba a probíhala zde intenzivní stavební činnost. U nadzemních objektů během této doby nedošlo k žádným stavebním změnám. Žádné přístavby, nástavby nebo rekonstrukce se zde nekonaly. Pod vlastní tovární budovou se nenacházejí žádné podzemní prostory. Ty, které se nacházejí mimo uvedený objekt, byly vybudovány pro potřeby papírny a sloužily jako technické podlaží. Co se zde tedy dělo? Od poloviny roku 1943 do 1. 7. 1944 zde v blízkosti Františkova byly sovětskými zajatci od Pramenů Vltavy budovány podzemní prostory, které měly sloužit jako výrobní kapacity pro proudové stíhačky do té doby, než bude dokončena obrovská podzemní továrna na sériovou výrobu proudových stíhaček ME 262 v Gusenu v Rakousku, jejíž výstavba trvala 14 měsíců. Montážní závody na Františkově a v Korosekách měly pro splnění tohoto úkolu klíčový význam.

K čemu tyto nově budované prostory mohly sloužit? Byla zde opravdu prováděna montáž proudových motorů pro ME 262? Zsvěcení tvrdí, že ano. Stojíme před zamaskovaným vstupem do podzemí. Co uvnitř můžeme najít? Patrně to, co zde nechala naše armáda po rekognoskaci v letech 1972 – 74. Prázdné vozíky a kolejnice a vzkazy sovětských zajatců vyryté na stěnách. To, co odtud naše armáda odvezla a z čeho bychom mohli nade vši pochybnost zjistit, k čemu tyto prostory za války sloužily, se již asi nedozvíme. Ne proto, že by to bylo tajné, ale **tajné je to, k čemu naše armáda toto podzemí a podzemí pod Stolovým hřbetem plánovala využít.** Vážený čtenáři, je pravda pravdoucí, co jsem již uvedl na jiném místě: „*Náš tatínek vždycky říkal, že je to takové tajemství, že ani dnes se o tom nesmí mluvit.*“ Nebo co řekl ředitel SOA: „*Je to státní a vojenské tajemství.*“ Anebo co řekli pracovníci KS SNB z Č.Budějovic p. Šafářovi, když je přivedl k jednomu vstupu pod Stolovou horu: „*My se tím nesmíme zabývat. To je věc rozvědky.*“ Které? Zpravodajské správy GŠ Československé lidové armády.

Tvrzení obsažené v objektovém svazku ÚKRYTY č. 1084, podle něhož je v prostoru mezi Bučinou, Stolovou Horou a Františkovem vybudována další továrna na výrobu letadel, se opírá o výpověď pana Šafáře z Krásného Údolí a je uložena v objektovém svazku č. 156 POKLAD, který má v opatrování BIS.

V roce 1983, kdy major Z. H. ze XIV. správy MV zpracovával rozsáhlý objektový svazek ÚKRYTY, dostal z KS SNB pouze několikařádkovou anotaci z protokolu sepsaného s panem Šafářem a neměl žádnou možnost seznámit se se všemi dokumenty.

Představa, že zde 300 sovětských zajatců za jeden rok vybuďovalo podzemní továrnu na výrobu letadel, je nereálná. Pro spojení s vnitrozemím a zajištění zásobování neexistovaly vhodné silnice, železnice, vedení elektrického napětí atd. Navíc nedaleko odtud se již nacházely obrovské podzemní továrny leteckého průmyslu.

Podle informací od německých pamětníků jsou v podzemí v blízkosti Františkova vybudovány štoly o celkové délce 4 km. Jedna z nich spojuje tuto lokalitu s podzemím vybudovaným v oblasti Stolového hřbetu, nebo chcete-li, pod Stolovou horou. Takže Františkov, Stolová hora, Prameny Vltavy svým způsobem jedno a totéž jsou. K čemu byly určeny podzemní prostory v lokalitě Stolové hory?

Americký zpravodajec ve svém dopise hovoří o velitelském stanovišti, starosta Kvildy E. Bouček nezávisle na něm v interviu poskytnutém redaktoru Vojenského zápisníku je konkrétnější a hovoří o velitelském stanovišti Luftwaffe (velitelství vojenského letectva). Tuto myšlenku však ihned zavrhuje, protože štola, kterou s pohraničníky prozkoumali u Stolové hory, byla krátká. Neuvědomil si však, že nepatřila k budovanému podzemí, ale sloužila k ubytování zajatců. Byla to tzv. Schlafstolle.

Posledním hřebíčkem do rakve pochybností, k jakému účelu měly prostory pod Stolovou horou sloužit, je účetnictví firmy *Knäbel a spol Továrna na kovové zboží Volary*. Zde se v bilanci zisků a ztrát objevují v jedné položce obrovské mzdové výdaje srovnatelné s výdaji určenými pro několik set pracovníků. Tato položka je označena výrazem Luko. Je to zkratka německého slova Luftwaffenkomandatur. V překladu to znamená Velitelství vojenského letectva. Nebo jak říkal Eda Bouček, velitelství Luftwaffe. Položek s tímto označením je tam pochopitelně daleko více. První se objevuje v bilanci z roku 1943, který jsem označil v předcházejícím výkladu jako rok přelomový. Vlastní zbrojní výroba na Františkově je v bilancích označována zkratkou RLM, Říšské ministerstvo letectví

Přes Volary šly na stavbu podzemí nejen finanční prostředky na mzdy a materiál, ale i levná pracovní síla, sovětsí zajatci. Připomínám dokument z archivu partyzánské skupiny Šumava II č. 118/44 kde stojí, že podle železničářů z Volar vozí na Prameny Vltavy měsíčně 100 – 150 Rusů a zpět nikoho.

K jakému účelu zde velitelství Luftwaffe budovalo podzemní prostory, můžeme usuzovat podle odhadované velikosti těchto prostor. K tomuto účelu si připomeňme průběh výstavby obrovské podzemní továrny na výrobu ME 262 v Gusenu, kterou američtí vojenští odborníci poté, co si ji prohlédli, označili za osmý div světa. Dokončena byla jeden měsíc před koncem války a během jednoho měsíce zde nacisté dokázali údajně vyrobit 1 000 proudových stíhaček.

S přípravnými pracemi bylo započato v polovině roku 1943. Samotná výstavba této podzemní továrny začala v březnu roku 1944. V únoru bylo dokončeno vlastní nádraží a postaveny nové ubytovací baráky. Stavba měla krycí název Bergkristall-Bau a výroba stíhaček ME 262 krycí název Esche 2. Za třináct měsíců, od března 1944 do osvobození v květnu 1945, zde zahynulo 15 000 vězňů a zajatců. Bylo tu vybudováno 25 km štol, 50 000 m² výrobních ploch. Na stavbě pracovalo 13 000 vězňů a zajatců.

Pokusme se odhadnout, jak rozsáhlé mohou být podzemní prostory vybudované pod Stolovým hřbetem. Vše nasvědčuje tomu, že podobně jako v Gusenu, přípravné práce byly zahájeny již v roce 1943, kdy zajatecký tábor na Pramenech Vltavy přešel do kompetence Waffen SS. Datum zahájení prací je možné odhadovat na konec roku 1943 nebo na jaro 1944. Informace amerického zpravodajského důstojníka, v níž se hovoří o podzimu roku 1944, vychází z výsledků intenzivního a opakovaného leteckého průzkumu a snímkování, které bylo zahájeno právě na podzim roku 1944 v souvislosti s hledáním důkazů o budování tzv. alpské pevnosti. Tehdy americká rozvědka zaregistrovala stavební činnost v oblasti Stolové hory a začala hovořit o Böhmerwaldfestung (pevnosti Šumava) jako předpolí alpské pevnosti. Kdyby zde nebylo prováděno letecké snímkování, Američané by patrně vůbec nic nezjistili.

Vraťme se však zpět k našemu odhadu. Počet sovětských zajatců nasazených na tyto práce nebyl patrně vyšší než 300 – 400 osob. Předpokládejme, že práce se omezovaly hlavně na ražení štol a nikoli na průběžné stavební úpravy vnitřních prostor, např. vyzdívání nebo betonování stěn štol, budování různých vnitřních rozvodů apod. Za této situace je možné užitečnou plochu podzemních prostor pod Stolovou horou a na Františkově odhadovat na 2 000 m². Ve srovnání s Gusenem je to jedna pětadvacatina. V porovnání s továrnou na Františkově, budeme-li brát v úvahu pouze vlastní výrobní prostory v hale továrny, nikoli ve vedlejších budovách, je užitečná plocha stejná. Odhad vychází ze spotřeby kamene na výstavbu štětovaných cest v nejbližším okolí Stolových hor, které budovali sovětsí zajatci z táborů na Pramenech Vltavy, Borových Ladech a Knížecích Pláních. Nenašli jsme žádná jiná místa, kde by byl vytěžený kámen použit nebo uložen. Nelze vyloučit, že existují skládky, které jsou dobře zamaskované. V takovém případě by mohla být plocha podzemních prostor až trojnásobně velká.

Cesty, které v oblasti Stolové hory budovali sovětsí zajatci, se sbíhají v jednom bodě, jež je místem, kde byl z hory patrně vyvážen vytěžený kámen. Jedna z cest nebyla dokončena, ale v délce několika dalších stovek metrů jsou po obou stranách cesty naskládány úhledné hromady kamene

určené ke štětování. Touto technologií bylo možné budovat velmi kvalitní cesty s velkou únosností povrchu a odolné proti působení vody a mrazu. Postup byl následující. Kameny vysoké cca 35 cm byly na upravený hliněný podklad kladeny na výšku, a to širší základnou dolů. Mezery mezi nimi se zaplnily drobnějším kamením. Nakonec se na takto zhotovenou silnici položila vrstva šterku a písku.

Decentralizace výroby letadel, ke které došlo po zničení výrobních závodů koncernu Messerschmitt, byla pouze dočasná, vynucená vzniklou situací. Umístění výroby do velkého počtu malých továren, provozoven a dílen nebylo perspektivní. V obrovské podzemní továrně v Gusenu probíhala sériová výroba, která byla charakteristická vysokou produktivitou práce. Podzemní prostory pod Stolovým hřbetem byly příliš malé k tomu, aby sloužily jako podzemní továrna.

Na úplný závěr zbývá pokusit se zjistit, zda existují nějaké, byť nepřímé důkazy, že zmiňované podzemní prostory mohly nebo měly být využity naší armádou. Je to věc choulostivá a ošemetná, ale zkusíme to.

Prvním nepřímým důkazem je dopis náměstka ministra vnitra plk. Klímy náčelníkovi KS SNB pplk. Pohankovi ze září r. 1965. Kdo jiný mohl zabránit Ministerstvu vnitra provést rekognoskaci podzemních prostor než armáda?

Druhým nepřímým důkazem jsou události, které se odehrávaly v této oblasti v polovině osmdesátých let. Velmi dobře si vzpomínám, jak jsem v r. 1985 nebo 1986 jel pozdě v noci z nějakého důvodu do Vimperka. Když jsem se vracel domů, tak mně v polovině kopce vedoucího ke kasárnám U Sloupu zastavili dva vojáci základní služby, kteří se vraceli z vycházky. Naložil jsem je a pokračoval dál. Po pár set metrech jsem zahlédl červené světlo vyzývající k zastavení. Zastavil jsem a k autu přistoupil voják se samopalem. Oznamil mi, že budu muset počkat, a až to bude možné, pustí mě dál. Když „regulovčik“ odešel na své stanoviště, zeptal jsem se vojáků základní služby vracejících se do kasáren, co to má znamenat. Podali mi následující vysvětlení: *„V kasárnách je dislokován nový útvar raketových vojsk s krycím názvem SS20 nebo SS60“*. Nepamatuji si již, které označení uvedli. *„Útvar je přísně utajován. Když v noci vyjíždí z kasáren, dozorčí procházejí všechny ložnice vojáků a ti si musí lehnout na zem. Nikdo se nesmí přiblížit k oknu.“* Tehdy se na Vimpersku dokonce šušovalo, že v kasárnách u Sloupu jsou jaderné hlavice. Byla to opravdu jenom fáma, která vznikla z toho, že se jednalo o rakety středního doletu schopné nést jaderné hlavice.

Další překvapení na sebe nedala dlouho čekat. Nad silnicí vedoucí z Vimperka na Kvildu, v místě, kde je odbočka na Borová Lada, byl instalován obří radar. Na okolních silnicích se objevily dopravní značky Zákaz zastavení a Zákaz fotografování. Mám velké pochybnosti o pravdivosti udávaných důvodů umístění radaru na tomto místě. Prý zde bylo tzv. hluché místo a radar měl odhalovat americké vrtulníky, které narušovaly naši státní hranici. Vzpomínám si na incident, který jednou v létě vyvolali dva vojáci základní služby z obsluhy tohoto radaru. V místní prodejně si zakoupili láhev alkoholu a zpiti do němoty vnikli do Doškolovacího střediska, vstupovali do pokojů hostů a obtěžovali je. Došlo k bitkám a jednomu z vojáků se z brašny vysypaly nějaké papíry. Sebral jsem je a nahlédl do nich. Byly zde záznamy leteckého provozu nad Francií!!!! Takže žádné americké vrtulníky. Na to stačila tzv. vidohláska.

Další vzpomínka z oné doby. Kuchařky, které pracovaly v Doškolovacím středisku a přijížděly do práce z Kvildy, si často ráno po příchodu do práce stěžovaly, že se v noci nevyspaly, protože celou noc jezdila po bučinské cestě směrem ke státní hranici těžká nákladní auta. Armáda zde v blízkosti Stolových hor patrně cosi tajně budovala. Když bylo v roce 1989 zpřístupněno hraniční pásmo, nebyla zde žádná palebná postavení pro rakety středního doletu. Nebylo zde nic, co by svědčilo o stavební činnosti.

V inkriminované době jsem pracoval jako vedoucí Doškolovacího střediska Sedlčanských strojůren. Jednoho dne mně zatelefonoval ředitel podniku, jinak též major VKR, a oznámil mi, že do střediska přijedou dva vysocí důstojníci generálního štábu, abych je ubytoval. Přijeli ve vojenských

uniformách, do domovní knihy neuvedli své vojenské hodnosti, ale akademické tituly Ing. Nechtěli žádnou snídani ani večeři. Týden jsem je ani já, ani nikdo z personálu neviděl. Zda přes den spali a v noci kamsi odjížděli, nebo naopak, nevím. Za několik měsíců tyto mimořádné události ustaly. Zmizel radar, dopravní značky apod.

Do stejné doby, tj. do poloviny osmdesátých let, se datuje vybudování panelové cesty v Národním parku, stejně jako cesty, které se budovaly ve vojenských výcvikových prostorech a jsou určeny pro těžkou vojenskou techniku. Je to třetí cesta, která z bučinské cesty odbočuje vlevo. První cesta odbočující nalevo se nazývá „Vlasatá“. Je úzká a má asfaltový povrch. Druhá odbočka vede na Tobiášku a až k mostu přes Bučinský potok je štětovaná. Za války ji vybudovali sovětští zajatci. Třetí cesta je panelová a končí v údolí u brodu přes Bučinský potok, kde na ni navazuje štětovaná cesta vedoucí do míst, kde se s největší pravděpodobností nachází jeden ze vstupů do podzemí. Více než jeden kilometr dlouhou panelovou cestu vybudoval podnik Lesostavby údajně proto, že zde měl být bažinatý terén. Ten byl však pouze v okolí brodu v délce cca deseti metrů. Je to o to podezřelější, že celá bučinská cesta byla již v minulosti budována tak, aby unesla i tu nejtěžší vojenskou techniku. To vím jistě. Proč tedy ta objížďka vedoucí hlubokým údolím, kde by vojenská technika v případě válečného konfliktu byla jako v pasti, protože by z ní nebylo úniku?

A to je vše. Co k tomu mohu dodat? Jsou to fakta. Nechci se v tom dále patlat. Byli jsme suverénním státem a budování obrany naší země bylo legitimní záležitostí. Legitimní záležitostí bylo však pouze tehdy, jestliže bylo v souladu s přijatými a platnými mezinárodními smlouvami, zejména se závěrečným aktem KBSE z r. 1975 (Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě). Zde je v jednom z jeho článků uvedeno, že: „Zúčastněné státy se zdrží jakéhokoliv činu, který představuje hrozbu silou nebo přímé či nepřímé použití síly proti jinému zúčastněnému státu.“

Když v této oblasti Šumavy probíhalo v osmdesátých letech jakési štábní cvičení naší armády, vyskytovaly se v rozkazech předávaných vysílačkami pokyny k postupu našich jednotek do vnitrozemí SRN a k obsazování jednotlivých měst a vesnic. Radiový odposlech německé armády tyto rozhovory nahrál a byl z toho velký malér a diplomatický protest, protože to bylo pokládáno za porušení zmíněného článku Helsinské deklarace, kterou socialistické Československo podepsalo.

Jestliže dvacet let poté, co Evropa přestala být politicky rozdělena na západní a východní blok, zůstává přísně tajné, k čemu dnes již neexistující Československá lidová armáda plánovala nebo zvažovala využít podzemní prostory na Františkově a pod Stolovými horami, je to nepochopitelné. Jediné možné vysvětlení je to, že se nejednalo o opatření ryze obranného charakteru, ale že mělo sloužit k použití vojenské síly proti SRN. Notoricky známý je výrok: „Za tři dni bude naše armáda na Rýně a za týden v Paříži.“

Nacisté zde s největší pravděpodobností za války vybudovali podzemní prostory na objednávku velitelství Luftwaffe. Pro jaké účely, však zůstává záhadou. Naše armáda patrně zvažovala využít je pro obranu naší země. Kdoví, jestli se z těchto podzemních prostor nakonec nestane velitelství protivzdušné obrany NATO. Já bych proti tomu nic nenamítal. Konec konců tuto část Československa osvobodila americká armáda a byli to Američané, kdo tyto podzemní prostory objevili. Mám však jednu podmínku, a to takovou, že vyhraji konkurs na místo tlumočnicka na této základně. Sakra, to by byla pěkná trafika. To by se kluci americký divili, co tady máme pod Stolovými horami, co jim vybudovali jejich spojenci z doby druhé světové války (sovětští vojáci – váleční zajatci). Připomeňme si slova sovětského důstojníka, která pronesl, když panu Klostermanovi předával jakési papíry: „*Je to pro vás hrozně důležité. Po válce se budete divit.*“

Občanům této oblasti je lhostejné, jestli zde někdo chtěl využít podzemní prostory pro potřeby armády a obrany socialistického Československa. Četl jsem již několik písemných ujištění orgánů Ministerstva obrany, že zde v podzemí nejsou žádné prostory, které jsou v zájmu armády (té dnešní). Věřím tomu. Období studené války skončilo před dvaceti lety.

Jsem přesvědčen, že všichni občané se ale budou chtít přesvědčit, že ženisté prozkoumali celé podzemí, co a proč zde zazdívali a zda zde nezůstalo nic ani po nacistech, ani po naší armádě.

Budou se chtít přesvědčit, že zde není nic, co by mohlo ohrozit jejich zdraví nebo zdraví šumavské přírody. Přestaňte prosím hrát roli mrtvého brouka. My nejsme občany Pikovic nebo Hradišťka a nepíše se rok 1989. Zpravodajská správa GŠ byla zrušena stejně jako útvary zvláštního určení, které jí byly podřízeny.

Zazvonil zvonec a vyprávění je konec. Pokračování v dohledné době a přímo z podzemí. A pozor, Brouk už je netrpělivý a zase tam chce vlézt jako první.

PS. Už se těším, jak potrefená husa hlasitě zakejhá. Copak na nás asi vymyslí zahraniční rozvědka? Která? No přece ta naše, ÚZSI (Úřad pro zahraniční styky a informace).

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Z rozsáhlé fotodokumentace jsem vybral 37 snímků, k nimž připojuji následující komentář:

Obrázek č.

1. Vstup do štoly se rozšiřuje.
2. Pokračujeme.
3. Tak velký byl otvor, když se jím protáhl Brouk.
4. Teď se tam dostanou i korpulentní hledači.
5. Pro všechny případy tam spouštíme i dvanáctimetrový provazový žebřík a lano.
6. Žebřík a lano dosáhnou až do tunelu.
7. Do tunelu neustále přitéká ve směru od řeky malé množství vody.
8. Snímek tunelu.
9. Další snímek tunelu. V pozadí se objevuje velký zával.
10. Proč má náš kameraman tak vyděšený výraz, nevím.
11. Snímek tunelu.
12. Za touto stěnou jsou další prostory.
13. Samá voda, samá voda. a 4 stupně Celsia.
14. Odvětrání tunelu.
15. Zával zblízka.
16. Prostor za závalem.
17. Prostor za závalem.
18. Prostor za závalem. Pořídít tyto snímky bylo o život. Jestli to uvidí Milanova manželka, tak má „zaracha“. Do otvoru protáhl pouze hlavu. Měl štěstí, že jsem u toho nebyl. Buď bych dostal infarkt, nebo bych ho z té díry vytáhl za nohy.
19. Další šachta. Kam asi vede? Ani jsme se nepokoušeli to zjistit.
20. – 30. Další prostory. Všechny chodby jsou opatřeny závaly.
31. Výsledek jednoho z četných geofyzikálních měření. Celkem jich bylo provedeno cca sto. Toto měření bylo prováděno odporovou metodou, zařízením špičkové technické úrovně. Tuto činnost měl na starosti Ing. Rudolf Tengler, v případech, kdy něco objevil, nazývaný něžně Rudík. První obrázek: hloubkový dosah 18 m, rozestup elektrod 4 m, celková délka měřeného úseku 80 m. Na 66 metru (viz šipka) se objevuje skvrna (anomálie) s podezřele nízkým odporem 130 Ohmů. Okolní zemina má odpor 1400 – 4000 Ohmů. Abychom zjistili, o co se jedná, bylo provedeno druhé měření, při kterém byl rozestup pouhých 0,5 m a střed měření byl přímo nad modrou skvrnou. Na druhém obrázku (viz šipka) se podezřelá skvrna vytvarovala do kovového kruhového objektu o průměru 2 m.
32. Udělali jsme hloubkovou sondu a objevili potrubí o průměru 200 cm, tloušťce stěny 7 cm. Chtěl bych naší veřejnost ujistit, že se nejedná ani o plynovod, ani ropovod. Dodávky těchto surovin do západní Evropy nebudou naší činností ohroženy.
33. Příklad vizuálního průzkumu prováděného podle metodické příručky pro hledače z řad příslušníků Ministerstva vnitra, zmiňované na str. 11 a 12 této knihy. Trhliny a sesouvající se povrch na snímku signalizují existenci špatně zamaskované štoly. Snímek pořízený georadarem byl pozitivní. Vážení ženisté, štolu jste do hloubky 4 m zasypali zeminou, aby ji georadary v té době používané nemohly objevit. Jejich hloubkový dosah byl 4 m. Dnes špičkové georadary pracující na principu nanotechnologií mají dosah až 100 m. Příště takový vstup raději pořádně upěchujte „bačkorou“.
34. -37. Tyto obrázky mají pracovní název „schody do nebe“. V knize jsem se zmínil o rekognoskaci podzemí provedeném naší armádou a o zazdívání štol. Mám podezření, že tyto

schody zazdíval pan Jaroslav ze sousedního městečka, který se doma chlubil, jak na Františkově „zedničil“, a když jsem se ho na to zeptal, řekl mi. „*Prosím Vás, Františkov, kde to je, tam jsem v životě nebyl?*“ No, nebudeme to rozmazávat, pane inženýre. Musím, pane Jaroslave, uznat, že na amatéra je to dobře odvedená práce. Jenom takovou maličkost. Každý řemeslník si po sobě uklidí. Vy jste tady nechal nespotřebované cihly a stěnu jste pocákal vápnem. Pracně jsme se sem dostávali. Na plánu jsme měli na tomto místě zakreslený exit (tj. anglicky východ). Domnívali jsme se, že zde vylezeme ven a spatříme modré nebe, a namísto toho takové nemilé překvapení.

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

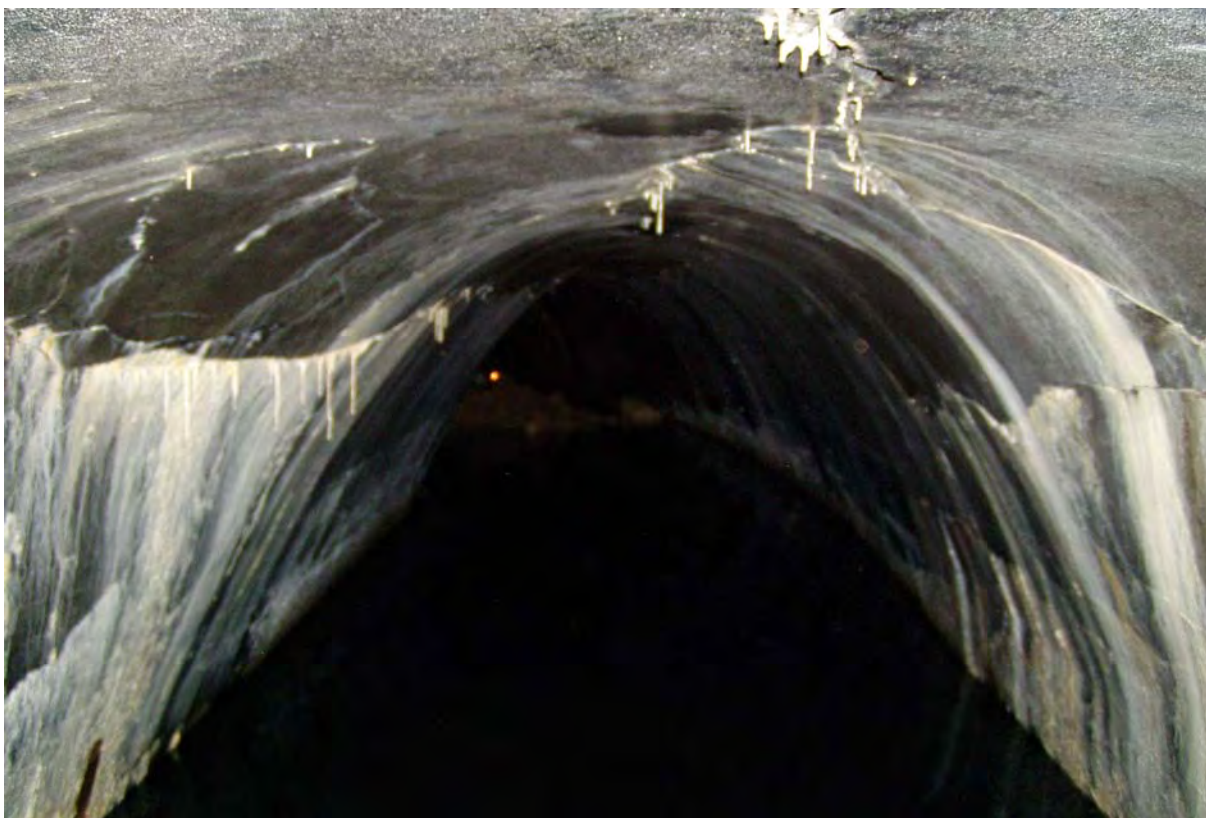
Obrázek č. 5

Obrázek č. 6

Obrázek č.7

Obrázek č.8

Obrázek č.9

Obrázek č. 10

Obrázek č. 11

Obrázek č. 12

Obrázek č. 13

Obrázek č. 14

Obrázek č. 15

Obrázek č. 16

Obrázek č. 17

Obrázek č. 18

Obrázek č. 19

Obrázek č. 20

Obrázek č. 21

Obrázek č. 22

Obrázek č. 23

Obrázek č. 24

Obrázek č. 25

Obrázek č. 26

Obrázek č. 27

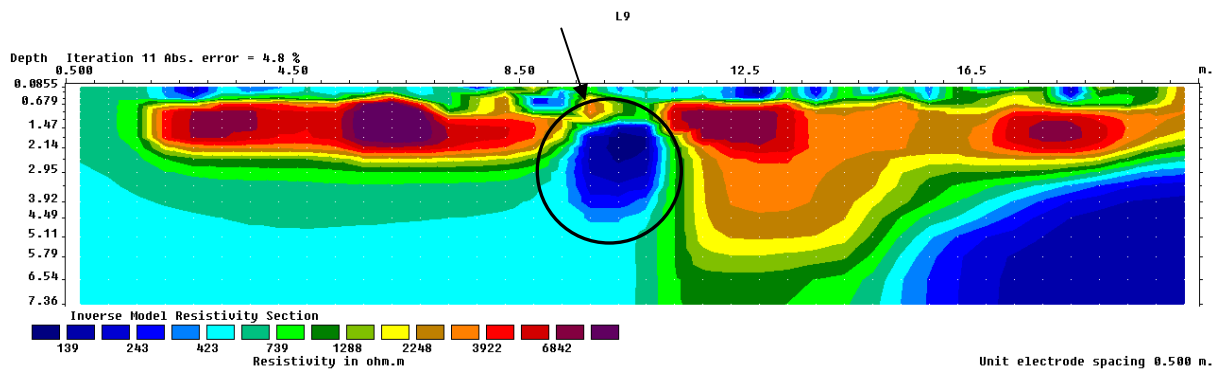
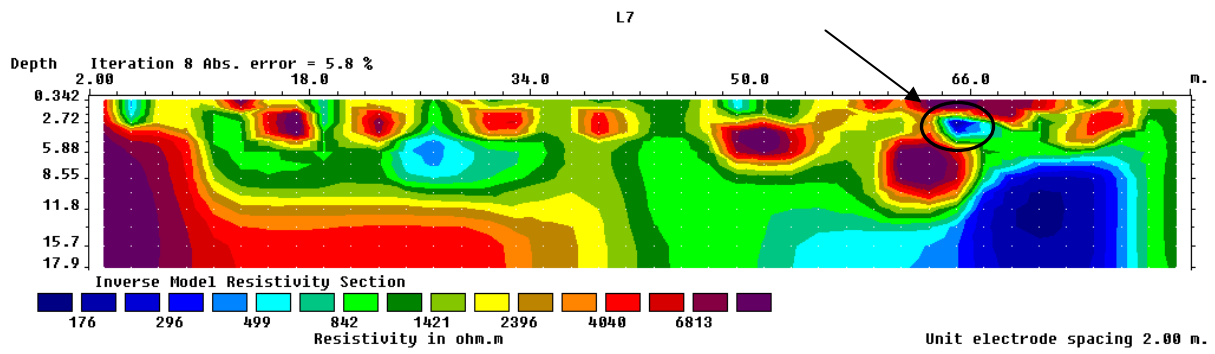
Obrázek č. 28

Obrázek č. 29

Obrázek č. 30

Obrázek č. 31

Obrázek č. 32

Obrázek č. 33

Obrázek č. 34

Obrázek č. 35

Obrázek č. 36

Obrázek č. 37